

VÁROSBÓL OTTHON

BUDAPEST FŐVÁROS TELEPÜLÉSTERVE

FŐVÁROSI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERV

I. KÖTET: JÖVŐKÉP
BUDAPEST STRATÉGIA

Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének
10/2026. (I. 28.) önkormányzati határozatával jóváhagyva

MEGBÍZÓ: BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZAT

SAKMAI IRÁNYÍTÓ: BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL

Erő Zoltán
Budapest főépítése
Várostervezési Főosztály

L-20

Garay Márton osztályvezető
Pártos Judit csoportvezető
Kovács Barbara csoportvezető

SZERZŐK

TELEPÜLÉSRENDEZÉS:

Albrecht Ute

Albrecht Ute

területrendező tervező – vezető
településtervező, okl. építészmérnök

TR 01-0517
TT/1, É 01-0517

András István

András István

területrendező tervező – vezető
építésztervező, okl. építészmérnök

TR 01-0525
TT, É/1 01-0525

Balla Mariann

Balla Mariann

okl. építészmérnök, urbanista

TT, É 01-4620

Ökrös László

Ökrös László

okl. településmérnök

TT 01-6090

Szilágyi Eszter

Szilágyi Eszter

okl. településmérnök

TT 01-6847

Teremy Viktória Nóra PhD

Teremy Viktória Nóra PhD

okl. településmérnök

TT 01-6760

GAZDASÁG, TÁRSADALOMTUDOMÁNY:

Bedőcs Bernadett

Bedőcs Bernadett

okl. geográfus

INFRASTRUKTÚRA:

Pető Zoltán

Pető Zoltán

okl. építőmérnök, közlekedéstervező

Tkö-1 01-2321

Beckák Péter

Beckák Péter

okl. építőmérnök, közlekedéstervező

Tkö 01-10856

Szabó Krisztián

Szabó Krisztián

okl. építőmérnök,
vízellátás-csatornázás szakmérnök

TV 01-16166

Orosz István

Orosz István

okl. villamosmérnök,
mérnök-közigazgász

TE 01-67717
TH 01-67717

TÉRINFORMATIKA:

Pizág Csaba

Pizág Csaba

építőmérnök,
térinformatikai szakmérnök

Albert Csilla

Albert Csilla

térképész,
térinformatikai szakmérnök

SZERZŐK

TERMÉSZETI KÖRNYEZET:

Tatai Zsombor

Tatai Zsombor

okl. tájépítésmérnök,
tájvédelmi szakértő

TK 13-1430
SZ-015/2021

Bódi-Nagy Anasztázia

Bódi-Nagy Anasztázia

okl. tájépítésmérnök

TK 13-1818

Niedetzky Andrea

Niedetzky Andrea

okl. tájépítésmérnök

TK 01-5152

Zétényi Dávid

okl. tájépítésmérnök,
ipari környezeti szakmérnök

TK 01-5307

SZERZŐK

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS:

Szőke Balázs

Szőke Balázs

okl. tájépítésmérnök,
tájvédelmi szakértő

SZ-010/2021

ÖRÖKSÉGVÉDELEM:

Dr Tankó Károly

Dr Tankó Károly

régész, örökségvédelmi szakértő

Szakértői Eng. sz:
OKM 289-5/2008

TÁRSADALOMTUDOMÁNY:

Dr Csizmady Adrienne

Dr Csizmady Adrienne

szociológus

Erdélyi Tea

Erdélyi Tea

szociológus

KÖZREMŰKÖDŐK

TELEPÜLÉSRENDEZÉS:

Hugauf Marcell

okl. településmérnök

Tóth-Czeper Gabriella

okl. geográfus

Janurik Csilla

okl. településmérnök

Tóth-Varga Dóra

okl. településmérnök
TT 01-6863

Sunkel Diána

okl. településmérnök

TERMÉSZETI KÖRNYEZET:

Balogh Ábris

okl. tájépítésmérnök

Mészáros Szilvia

okl. tájépítésmérnök, táj-és
élővilágvédelmi szakértő
SZ-006/2018

Ludvig Bertalan

okl. tájépítésmérnök

Budapest, 2026. február hó

Tartalomjegyzék

FŐVÁROSI TELEPÜLÉSTERV

I. kötet Budapest Jövőképe, Stratégia

1. Budapest jövőképe.....	1
1.1. Távlati fejlesztési szándékok.....	5
1.2. A legfőbb településfejlesztési elvek	9
1.3. Területi vonatkozású fejlesztési alapelvek – az épített és természeti örökség védelmének követelménye	10
1.4. A környezeti és társadalmi felelősség	12
2. Budapest stratégia	13
Bevezető	15
2.1. Hosszú távú (területi, tematikus és ágazati) fejlesztési célok.....	17
2.2. Középtávú (területi, tematikus és ágazati) fejlesztési célok.....	135
2.3. A településfejlesztési célok rendszere és a célok összefüggései	168

FŐVÁROSI TELEPÜLÉSTERV

II. kötet Cselekvési program

FŐVÁROSI TELEPÜLÉSTERV

III. kötet Fejlesztési tervlap

A large, stylized, light blue graphic on a dark blue background. It depicts a hand with fingers spread, holding a flower with several petals. The graphic is semi-transparent and serves as a background for the text.

Fővárosi településterv

1. Budapest jövőképe

Mi a jövőkép?

„A jövőkép – a fejlesztési terv végrehajtásában szereplők mindegyike számára – integráltan és egyértelműen szemlélteti a reális településfejlesztési célok megvalósításával létrejövő azon jobb, élhetőbb jövőbeli állapotot, amely érdekében a településfejlesztési terv készül. A jövőkép meghatározza a legfőbb településfejlesztési elveket, az ezeken alapuló távlati fejlesztési szándékokat, a környezeti és társadalmi felelősséget a település társadalmi, gazdasági, táji, természeti és az épített környezetének és térségi szerepének tekintetében.” (419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet)

A Fővárosi fejlesztési terv alapja egy olyan jövőkép, amely nem a vágyak összefoglalása, hanem az adott helyzet, valamint a külső és belső tényezők által meghatározott lehetséges és megvalósítható törekvésekből eredő, a távlatban elérni kívánt településfejlődési pálya és cél. Az előre tekintő településtervezés a folyamatosan változó kihívások uralta környezetben egyre fontosabbá válik. A jövőkép tehát kijelöli a főváros távlati pozícióját a nemzetközi és hazai regionális környezetben, valamint felvázolja a társadalom, a gazdaság és a környezet elképzelt jövőbeni állapotát a stratégiák időtávlatain túl mutatva. Budapest hiteles jövőképe a helyzetelemzés és -értékelés során feltárt értékeken alapul, és a hiányosságok és problémák felszámolását, valamint a kedvezőtlen trendek megfordítását tűzi ki célul. A jövőkép irányt mutat a budapesti közösség minden szereplője és csoportja számára az együttműködés és a szükséges döntések meghatározásához annak érdekében, hogy a változások a budapestiek érdekeit szolgálják. A jövőkép megfogalmazza, hogy milyen Budapest 50 év múlva, fókuszálva a legmarkánsabban megváltozó jellemzőkre. Ezek elérése érdekében szükséges meghozni a városfejlesztési döntéseket közép- és hosszú távon is, és biztosítani a város és a várostérség minden szereplője részéről szükséges együttműködést.

Mire alapozzuk a jövőképet?

Budapestet gazdag történelme, építészeti öröksége, kulturális sokszínűsége, pezsgő mindennapi élete és nem utolsósorban az itt élő emberek teszik sokszínű, egyedi és vonzó várossá, így a jövőjét kijelölő terv alapja, hogy megőrizzük mindazt, ami egyedivé teszi, amit szeretünk benne és amit szeretnénk méltó módon átadni a következő generációk számára is, mert a város meghatározó értékeinek megőrzése nélkül Budapest nem lesz Budapest!

Budapestet, mint az elmúlt évszázadok során fokozatosan kialakuló történeti várost, egy európai fővároshoz méltó funkcionális sokszínűsége és összetettsége, valamint meglévő értékei vonzó várossá tették. Gyönyörű természeti adottságai, a Duna és az azt kísérő történeti eklektikus belváros nemzetközi téren is vonzó. Fővárosunk sokszínű és elérhető szolgáltatásaival, sűrű közösségi közlekedési hálózatával, a nappali és éjszakai életet egyaránt meghatározó pezsgő mindennapjaival, ma is lehetőséget ad a jó életre.

A megfelelő értékőrzés mellett azonban értéktéremtő új fejlesztésekre is szükség van ahhoz, hogy Budapest vonzóbb, otthonosabb, nemzetközi szinten is sikeresebb város legyen. Ma Budapest és várostérsége nagyságrendileg 3 millió ember lakóhelye, ebből jelenleg ~1,69 millióan élnek a fővárosban. A népességszáma vonatkozó előrejelzések szerint Budapesten a következő három évtizedben a születések, halálozások és a belföldi vándorlás ismert változóit figyelembe véve nagy valószínűséggel nem kell jelentős lakosságszám-növekedéssel számolni. A bizonytalanságot elsősorban a nemzetközi migráció és a háttérben álló globális kihívások okozzák. Azonban nem elhanyagolható kérdés, hogy Budapest továbbra is veszít-e a lakosságszámából és folytatódik-e a várostérségi szintű, a működés szempontjából is fenntarthatatlan területi szétterülés, vagy képes-e olyan nagyvárosi vonzó és minőségi életfeltételeket nyújtani, amellyel megtartja, sőt növeli lakosságszámát.

Budapest az ország és a Kárpát-medence legsokoldalúbb tudás- és kulturális központja, ahol a szektorok és szereplők közötti kapcsolódási lehetőségek jelentős innovációs potenciállal bírnak. Kulcskérdés, hogy ezeket az országban, sőt az európai térből betöltött gazdasági pozíciókat képes-e megtartani, illetve a jövőben erősíteni. Ki tudja-e használni az egyre gyorsuló technológiai fejlődésben rejlő lehetőségeket, vagy azok inkább problémát fognak okozni a jövőben és ezáltal lemarad az európai várostérségektől. A gyorsuló technikai fejlődés mellett, az emberekben egyre jobban fokozódik a vágy a lelassulásra is, a minőségi környezetre. Az elmúlt években jelentkező kiszámíthatatlan globális kihívások és különösen a klímaváltozás felerősödése rámutatnak arra is, hogy minden területen szükség van a felkészültség, az adaptációs képesség jelentős növelésére és a szemléletváltásra: nem csak a döntéshozásban, az együttműködésben, a város mindennapi működésében, de életmódunkban, gondolkodásunkban, tudásunk, készségeink folyamatos megújításában is.

A jövőkép

Budapest sokszínű, egyedi építészeti és kulturális karakterrel rendelkező főváros. Egy olyan közösség, amely felelősséget érez a város jövőjéért, fejlesztése megfontoltan, az értékeket és az érintettek érdekeit messzemenően figyelembe véve, együttműködve történik. Budapest sikeres város és felkészült a változó kihívások kezelésére.

TÁRSADALOM

Budapest egyszerre vonzó, izgalmas, lakosainak biztonságot nyújtó, otthonos város. Ehhez biztosított az emberi kapcsolatokat, kultúrát, kreativitást és esélyegyenlőséget támogató környezet és a szolgáltatások megfelelő összetétele; a város inspiráló teret ad a tartalmas élethez. Inkluzív gazdasága, szociális szolgáltatásai és a megfizethető lakhatás biztosítja polgárai jólétét. Mindenkinek lehetősége van tehetsége kibontakoztatására, és adott az egészség megőrzésének feltételeit támogató városi környezet is. A város kulturális tér, széles körű kulturális kínálat és kultúrára nyitott lakossággal. A budapesti polgárok ismerik és értélik városukat, védik értékeit. Mindezek eredményeként Budapest képes megtartani és növelni lakosainak számát, az életminőség javulásának eredményeként pedig a várható élettartam minden életkorban eléri az európai nagyvárosok átlagértékét.

KÖRNYEZET

Budapest klímatudatos, elszánt a hatékony adaptációban és a klímasemlegesség elérésében, erőforrásait hatékonyan és fenntarthatóan használja. A város infrastruktúrája, üzemeltetése és irányítása képes a globális trendekre reagáló megújulásra és a kihívások sikeres kezelésére. Működése hatékony és kiegyensúlyozott. Budapest ötvözi a modern és fenntartható infrastruktúrát a természeti és kulturális örökséggel, megőrizve az értékeket és az identitást.

GAZDASÁG

Budapest az európai nagyvárosok hálózatának meghatározó tagja, a várostérséggel együttműködve aktív szerepet vállal az ország fejlődése érdekében a nemzetközi térben, gazdasági-tudományos szektora sikeresen kapcsolódik be a globális hálózatokba. A tudás- és kreatív gazdaságban, a társadalmi kihívások megoldását és az életszínvonal növelését támogató innovációban Kelet-Közép-Európában vezető szerepet játszik. Budapest gazdasági szektora erőforrásaival takarékosan gazdálkodik, partner a klímasemlegesség elérésében.

A város **elsősorban az itt élő embereket szolgálja**. Az ő érdekében Budapest élhető, klímatudatos város, amely biztosítja

- a megfelelő lakáskörülményeket;
- a tudás megszerzésének lehetőségét;
- a változatos munkahelyeket és méltányos munkavállalást;
- az egészséges, klímaadaptív, tiszta levegőjű környezetet és színvonalas egészségügyi szolgáltatásokat;
- a köz- és szociális biztonságot;
- az élet minden területén az esélyegyenlőséget;
- az alapvető szolgáltatások akadálymentes, gyalogos elérhetőségét és hozzáférhetőségét.

A **gazdaság szereplői számára** Budapest inspiráló, vonzó és kiszámítható üzleti környezetet jelent

- korszerű tudással rendelkező munkaerővel;
- jó minőségű infrastruktúrával és szolgáltatásokkal;
- fejlesztésre alkalmas barnamezős területekkel;
- rugalmas, együttműködésre nyitott, digitálisan felkészült önkormányzati szektorral.

A **kultúra hagyományainak továbbélését** biztosító városként Budapest

- a kultúra, a művészetek otthona;
- sajátos hagyományainak és identitásának őrzője és közvetítője;
- az értékeit a látogatókkal szívesen megosztó város;
- lakossága igényli a minőségi kulturális szolgáltatásokat.

Azért, hogy **a jövő nemzedékének átadhassa örökségét**, Budapest

- a páratlan természeti és épített környezetét féltve vigyázó város;
- környezet-, klíma- és közösztudatos.

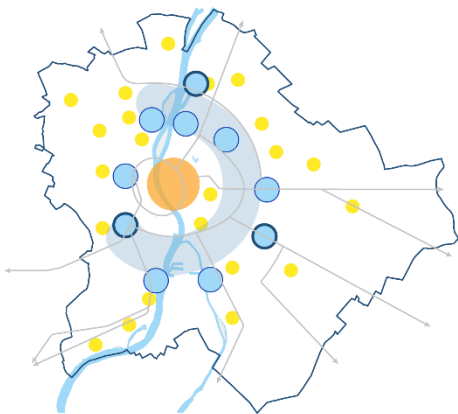
Elfoglalt helye alapján Budapest

- várostérségével együttműködve az európai metropolisztérségek hálózatában fontos csomópont;
- az országban és a kelet-közép-európai térségben kapu és közvetítő szerepet tölt be.

Funkcionális és területileg kiegyensúlyozott városként Budapest

- lakásstruktúrája differenciált minden városrészben, nem eredményez szegregációt;
- sokszínű gazdasági területekkel rendelkezik városszerte, melyek a kompakt város elve mentén fejlődnek;
- zöldinfrastruktúrája változatos, és minden városrészben megfelelően biztosítja a klímavédelmet és az egészséges környezetet;
- kompakt városként jól kialakított és működtetett városszerkezettel és megfelelően differenciált központrendszerrel rendelkezik.

KÖZPONTRENDSZER

- Vegyes, funkciógazdag főközpont
- Mellékközpont
- Intermodális mellékközpont
- Központfejlesztés elsődleges céltérsege
- Helyi központ

ZÖLDINFRASTRUKTÚRA

- Összvárosi jelentőségű tervezett közparkok
- Vízfolyások
- Zöldgyűrű
- ▲ Átszellőzési folyosók, zöld ékek
- Alternatív zöldfejlesztések

KÖTÖTTPÁLYÁS KÖZLEKEDÉSI FŐHÁLÓZAT

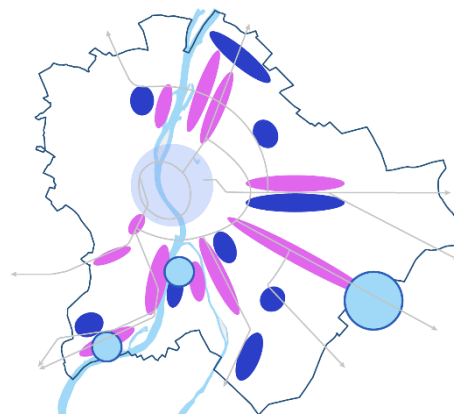
- Metró, HÉV vonal
- Szerkezetet meghatározó gyűrű irányú villamosvonal
- Országos vasútvonal
- Központrendszer eleme

LAKÁS

- Nagyvárosi, élhető belváros
- Lakásfejlesztés elsődleges célterülete, bérlakás célterület
- Kisvárosias fejlesztési célterületek
- Élhető, tagolt kis- és kertvárosias térség
- Hegyvidéki sziluettérzékeny térség

MUNKAHELY

- Szolgáltató főközpont
- Nemzetközi kapcsolat (repülőtér, kikötők)
- Elsődleges fejlesztési térségek
- Megőrzendő munkahelyi térségek

>> Fotó: Polinszky Tibor

1.1. Távlati fejlesztési szándékok

BUDAPEST KLÍMATUDATOS, A GLOBÁLIS KIHÍVÁSOKRA FELKÉSZÜLT VÁROS

A távlati fejlesztési szándékot meghatározó folyamatok:

GLOBALIS:	- Fogyasztói társadalom, a fogyasztás bővülésével az anyagi erőforrások túlzott használata (a motorizáció és a mobilitási igények növekedése, túlturizmus stb.), a kibocsátások növekedése (ÜHG, hulladék, légszennyező anyagok). - Globális felmelegedés, szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedése (árvizek, aszályok, hóhullámok). - A természeti erőforrásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés következtében egyre növekvő társadalmi konfliktusok (éhezés, ivóvízhiány, anyag- és energiaválság, járványok, háborúk, migráció). - Élelmiszer- és nyersanyag ellátási láncok sérülékenysége, az egyes szektorok, vállalatok vagy folyamatok elkülönült működése (a teljes értéklánc vagy az egyes lépések közötti kölcsönhatások figyelembevétele nélkül). - Biodiverzitás csökkenése, ökoszisztéma pusztulása.
HELYI:	- Helyi szinten jelentkező időjárási szélsőségek (2030-2050 között 85%-kal több extrém meleg (+35°C) feletti maximum hőmérsékletű nap, intenzív csapadékesemények számának növekedése stb.). - Város terjeszkedése, csökkenő zöldfelületek elsősorban a zöldmezős fejlesztések következtében.

Budapest klímatudatos, a környezetvédelemben, az adaptációban és a klímasemlegesség terén eredményes, erőforrásait hatékonyan használó, fejlődő város, amely képes a globális trendekre helyi szinten reagálni és a kihívásokat sikeresen kezelni.

Az épületek energetikai korszerűsítésével, a közlekedési infrastruktúrák energiahatékonyságának javításával és a környezetbarát, aktív közlekedési módok támogatásával a város jó úton halad a klímasemlegessége felé, a klímaadaptív csapadékvíz-gazdálkodással és az árvízvédelemmel felkészült a szélsőséges időjárási eseményekre. A zöldinfrastruktúra fejlesztésével a természeti értékek sérülékenységét hatékonyan csökkenti, javítja a város klímaadaptív képességeit és egyúttal gazdagítja a városlakók rekreációs lehetőségeit is.

Ennek érdekében a főváros fejlesztésében érdekelt szereplők (együttműködnek és) mindent megtesznek annak érdekében, hogy megvalósuljon:

- az épületek, az ipari termelő és szolgáltató létesítmények energiahatékonyságának növelése, a megújuló energiatermelésben rejlő potenciál kihasználása, a rugalmas és okos energiarendszerek alkalmazása;
- az energiafüggettség csökkentése és a diverzifikálás érdekében együttműködés a szomszédos energiarendszerekkel;
- a szektorok és szervezetek közötti összekapcsolás, a körforgásos gazdaság és az innováció szerepének erősítése a zöld átmenetben
- a közlekedési infrastruktúrák energiahatékonyságának javítása és a környezetbarát, aktív közlekedési módok támogatása, fejlesztése;
- a fentiekben keresztül a levegőminőség javítása és a zajterhelés csökkentése;
- az árvízvédelmi rendszer fejlesztése az árvízi kitétség csökkentése érdekében;
- klímaadaptív csapadékvíz-gazdálkodás a csapadékvíz visszatartása és annak hasznosítása érdekében;
- az éghajlatváltozás egészségügyi hatásaira való felkészülés, az adaptáció erősítése
- a természeti és táji értékek sérülékenységének csökkentése;
- a közterületi fejlesztéseknél a klímaváltozás hatásaira felkészülve a zöld-kék infrastruktúra minőségi és mennyiségi fejlesztése, a burkolt felületek kiterjedésének csökkentése, minőségének javítása;
- a társadalom és a gazdaság globális kihívásokhoz való alkalmazkodó-képességét javító „digitális” átmenet felgyorsítása.

Határozott lépéseket teszünk a város klímasemlegessége felé az energiahatékonyság és -függetlenség javításával, illetve a megújuló erőforrások alkalmazásával!

Felkészülttük tesszük a várost a szélsőséges időjárási eseményekre, csökkentjük a városi közösségek kitétségét a globális kihívásoknak!

BUDAPEST ÉS VÁROSTÉRSÉGE MAGYARORSZÁG SZÍVE

A távlati fejlesztési szándékat meghatározó folyamatok:

GLOBALIS:	▶ Digitalizáció, gyorsuló technológiai fejlődés, ennek hatásai a gazdaságra, munkapiacra. ▶ Hálózatok erősödő szerepe, nemzetközi verseny erősödése a képzett munkaerőért. ▶ Munkatermelékenység növelése, az innováció és digitalizáció előtérbe kerülése a nagyvárosokban, a hatékonysági, életminőségi és klímacélokkal összhangban.
HELYI:	▶ A budapesti várostérség növekedésének koordinálatlansága, mely hosszú távon rontja a versenyképességet. ▶ Mennyiségi és minőségi munkaerő problémák fennmaradása hosszú távon, fiatalok növekvő elvándorlása. ▶ Önkormányzati autonómia szűkülése, feladat- és forráselvonás, kiszámítható gazdálkodás és fejlesztési források hiánya.

Budapest az ország fővárosaként egy harmonikusan fejlődő és működő, a nemzetközi hálózatokba sikeresen bekapcsolódó várostérség központja, amely gazdaságával az egész ország jólétét szolgálja és amelyre az összes magyar ember büszke lehet.

A budapesti várostérség önkormányzati szereplői rendelkeznek a versenyelőny növeléséhez szükséges hatáskörökkel és finanszírozási háttérrel, önkéntes alapú együttműködésük eredményeként a várostérség működése fenntartható, gazdasága dinamikus, versenyképes, tudásalapú és inkluzív. Budapest a hazai innováció motorja, Magyarország elsődleges referenciapontjaként a tudáskoncentráció és szolgáltatások kiépítettsége révén a globális gazdasági életben rendelkezik azokkal a versenyelőnyökkel, amelyek vonzó helyé teszik a befektetések és a képzett munkaerő számára. Erős kapu és közvetítő szereppel bír, a Kárpát-medence kiemelt csomópontja (hub).

Ennek érdekében a várostérség fejlesztésében érdekelt szereplők együttműködnek és mindent megtesznek annak érdekében, hogy megvalósuljon:

- ▶ a kiegyensúlyozottabb és kiszámíthatóbb területi növekedés, a hatékony üzemeltetés, a fejlesztések erőteljesebb koordinációja, a kiszámítható finanszírozási háttér rendelkezésre állása;
- ▶ a vonzó központok hálózata várostérségi szinten, minőségi szolgáltatásokkal, erős helyi gazdasággal, jó megközelíthetőséggel;
- ▶ a tehetségek vonzása és a minőségi, fenntartható turizmus érdekében Budapest egyedi karaktert adó örökségének megőrzése, az inspiráló és a kreatív gazdaság számára vonzó pezsgő kulturális élet;
- ▶ az oktatásra, kutatás-fejlesztési potenciálra, valamint az itt élő emberek és a vállalatok kreativitására építve a nemzetközi versenyképesség és beágyazódás növelése, a befektetések vonzásához és a tudásalapú növekedéshez megfelelő területkinálat és képzett munkaerő biztosítása;
- ▶ a társadalmi innováció erősítése, a városi kihívások példaértékű és transzferálható megoldásainak ösztönzése, segítése.

Együttműködéssel változtatunk a várostérség jelenlegi működésén és a folyamatain!

Megteremtjük azokat a feltételeket, amelyek a képzett munkaerő és a gazdasági szereplők számára vonzóbbá teszik Budapestet!

BUDAPEST MINŐSÉGI VÁROSI KÖRNYEZETE VONZÓ OTTHON

A távlati fejlesztési szándékokat meghatározó folyamatok:

GLOBÁLIS:	- Gazdasági központok, városrészek a migráció fő célterületei, multikulturális közösségek kihívásai (együttélés, befogadás). - Egyrészt a nagyvárosok életminőségi kihívásai (túlturizmus, forgalomból adódó terhelés, köztisztaság, zöldfelületek hiánya) és a lakhatás megfizethetőségének kedvezőtlen alakulása, másrészt a javuló városrészi közlekedési szolgáltatások és a városrészekben megfizethetőbb lakhatás a szuburbanizációt erősítik. - A közterületek kialakításában és használatában teret nyer a fenntarthatóság, az élhetőség, a közösségi célú használat, ugyanakkor a változások sokszor konfliktust okoznak.
HELYI:	- Erősödő szuburbanizáció, vidékről is elsősorban a városrészekbe költöznek, az agglomerációs övezet népessége növekszik, míg a fővárosé csökken – a városrészen belüli aránytalanság növekszik. - Lakhatás megfizethetőségének erőteljes romlása európai viszonylatban is. - Új ingatlanfejlesztéseknél változó és kiszámíthatatlan, egyedi támogatási intézkedések, az önkormányzati hatáskörök szűkülése, a térbeli irányítás lehetőségének gyengülése. - Budapest új közterületeinek fejlesztése (bővítése) mindinkább lassul, ezzel párhuzamosan a meglévő közterületek állapota folyamatosan romlik, a személygépjárművek száma és ennek területhasználati igénye növekszik.

Budapest sokszínűségével, minőségi városi környezetével és szolgáltatásaival, megfizethető lakhatással nyújt kedvező életkörülményeket polgárainak, megtartja és képes növelni lakosainak számát.

Budapest szabad és otthonos város, ahol szívesen élnek és ahová szívesen költöznek az emberek. Olyan város, amely mindenki számára biztosítja a lakhatáshoz való jog érvényesülését. Attraktív közterületeivel és szolgáltatásaival teszi kényelmessé a lakosok mindennapjait úgy, hogy egyszerre van jelen a nagyváros atmoszférája és szolgáltatási sokszínűsége, természeti értékei, valamint a kisvárosi, vonzó lakókörnyezet. Modern és megújulni képes, ugyanakkor a hagyományait tisztelő és féltve őrző város, amely fenntartható módon nem növeli beépített területeit, fejlesztéseit a belső tartalék területeire fókuszálja.

Ennek érdekében a főváros fejlesztésében érdekelt szereplők (együttműködnek és) mindent megtesznek annak érdekében, hogy megvalósuljon:

- a vonzó központok hálózata, sokszínű szolgáltatási kínálattal, az alapszolgáltatások elérhető biztosításával (15 perces város);
- a megfizethető és jó minőségű lakásállomány biztosítása, a lakott területek rehabilitációjával, illetve az új ingatlanfejlesztések növelésével elsődlegesen a barnamezős, közösségi közlekedéssel jól ellátott területeken, vegyes összetétellel és a társadalmi igényekre reagálva
- vonzó, tiszta, zöldterülettel ellátott lakókörnyezet;
- a páratlan természeti és épített környezeti értékeket figyelembe vevő, az egyedi identitással és karakterrel rendelkező városrészekkel harmonikusan együttműködő minőségi közterületi rendszer a közlekedési, városüzemeltetési és zöldinfrastruktúra növelési célok összehangolásával;
- a minden generáció számára tartalmas szabadidő eltöltésre, közösségépítésre alkalmas közösségi terek hálózata.

Olyan lakhatási feltételeket és szolgáltatásokat biztosítunk, amelyek egyre jobb lakóhelyé teszik Budapestet!

Társadalmi párbeszéd alapján, a közösség érdekében alakítjuk át a város közterületeit!

BUDAPEST EGÉSZSÉGTUDATOS KÖZÖSSÉG

A távlati fejlesztési szándékokat meghatározó folyamatok:

GLOBALIS:	- A gyorsan változó külső körülmények következtében (járvány, geopolitika, gazdasági válságok, klímaválság stb.) a biztonság és az egészség megőrzése fontosságának felértékelődése. - Európa népességének elöregedése, a termékenységi arányszám és halandóság csökkenése mellett a várható élettartam és az aktív életévek számának emelkedése, amely erős korrelációt mutat a társadalmi jóléttel és az egyenlőtlenségi viszonyokkal. - Az egyenlő esélyű városhasználattal szembeni társadalmi elvárás erősödése. - Az elszegényedés kockázatának erősödése, a társadalmi egyenlőtlenségek növekedése a nagyvárosokban. - Az individualizáció és a személyes találkozások háttérbe szorulása kihívás a helyi közösségek szempontjából, az elidegenedés erősödése, a közösségi felelősségvállalás visszaesése tapasztalható. - A stressz és a kényelmi szolgáltatások miatt következtében egészségtelen táplálkozás és életvitel a mindennapokban.
HELYI:	- Az időskorú lakosság számának növekedése, a társadalom elöregedése folytatódik, az idős korúak elszegényedésének kockázata pedig tovább nő. - A jövedelmi és területi egyenlőtlenségek Budapesten belül fennmaradnak, ami kihat az egészségi állapotra. - A európai viszonylatban kedvezőtlenebb általános és korai halálozási mutatók és várható élettartam tekintetében nincs szignifikáns felzárkózás

Budapest polgárainak biztosítja az egyéni boldogulás és az egészségben eltöltött életévek számának növeléséhez szükséges feltételeket, az emberi kapcsolatok gazdagítását és a mindennapokat támogató környezetet.

Budapest magas minőségű, biztonságot nyújtó egészségügyi és szociális szolgáltatásai, akadálymentes és a különböző generációk igényét kiszolgáló, zöld és aktivitásra ösztönző zöldterületei, jó levegőminősége és a társadalmi kapcsolatokat szolgáló közösségi terei biztosítják a jó és egészséges élet feltételeit. Budapest lakosai nem csak önmagukért vállalnak felelősséget, hanem a közösségért is, nyitottak, tisztelik és segítik egymást.

Ennek érdekében a főváros fejlesztésében érdekelt szereplők (együttműködnek és) mindent megtesznek annak érdekében, hogy megvalósuljon:

- a magas minőségű egészségügyi és szociális szolgáltatások biztosítása, amely mindenki számára hozzáférhető, nagy hangsúlyt fektetve a megelőzésre és korai beavatkozásra;
- az egészség megőrzésének feltételeit támogató, a fizikai aktivitás növelésére inspiráló, tiszta levegőjű városi környezet;
- a befogadó és gondoskodó közösség a közösségi felelősségvállalás támogatása;
- az egészséges, fenntartható, megfizethető és regionális élelmiszerekhez való hozzáférhetőség;
- a segítségre szoruló személyek számára adekvát, minőségi szolgáltatások;
- a növekvő biztonság minden területen: közlekedés-, köz-, élelmiszer-, foglalkoztatás-biztonság.
- a megfelelő ivóvízellátás biztosítása.

Az életminőség javításával
magnöveljük a budapestiek
egészségben eltöltött
életéveinek számát!

A lakosság minden csoportja
számára lehetővé tesszük az
egészségfejlesztés és preventív
egészségvédelem lehetőségét!

1.2. A legfőbb településfejlesztési elvek

ESÉLYTEREMTŐ: ELSŐSORBAN AZ ITT ÉLŐ EMBEREKET SZOLGÁLJA

hátránycsökkentés és az egyéni boldoguláshoz szükséges feltételek biztosítása mindenki számára hozzáférhetően

A városi infrastruktúrák és szolgáltatások fejlesztése a lakosok igényeire alapozottan, az esélyegyenlőségi szempontok figyelembevételével történik. Ezzel biztosítható, hogy a sokszínű fővárosi társadalom minden tagja hozzáférjen a közhasználatú terekhez, szolgáltatásokhoz, eszközökhöz, információhoz, ezáltal képes legyen (önállóan is) szükségleteinek megfelelő módon történő kielégítésére és élethelyzetének javítására.

ÉRTÉKALAPÚ: AZ ÉRTÉKEIRE ÉPÍTVE FEJLESZT

az adott helyszín adottságaira és értékeire tekintettel, a megfelelő tisztelettel a jövő igényeit szem előtt tartva

Környezetét úgy gondolja és fejleszti, hogy a következő generációk számára is megőrizze egyedi és gyönyörű történelmi örökségét, szellemi értékeit, identitását, valamint olyan új megoldásokat alkalmaz, amelyek az egyedi történetiséggel ötvözve a jövő számára vonzó, otthonos, egyedi helyt teszik a várost. A főváros egyedisége erősödik, különös tekintettel az épített örökség értékeinek kibontakoztatására, kulturális, szellemi tartalmakkal való megtöltésére.

ZÖLD: ERŐFORRÁSAIVAL JÓL GAZDÁLKODIK ÉS VÉDI A KÖRNYEZETÉT

egy élhető és egészséges, értékőrző és értékteremtő, klímatudatos város feltételeinek megteremtése

A zöldfelületek fejlesztése és védelme, valamint az energiahatékonyság növelése, a megújuló energiára való átállás valamennyi ágazati fejlesztés során (közlekedés, lakhatás, gazdaságfejlesztés). Ugyanez az integrált megközelítés biztosítja a kritikus infrastruktúrák és erőforrások biztonságát is.

NYITOTT ÉS KEZDEMÉNYEZŐ: ÚJ KIVÍVÁSOKRA RUGALMASAN REAGÁL, FELKÉSZÜLT ÉS PARTNERSÉG ALAPÚ DÖNTÉSEKET HOZ

kezdeményező városkormányzás, ahol kulcsszerepet kap az együttműködés és az innováció.

A városfejlesztés az érdekeltek együttműködésével, széles körű társadalmi partnerség mellett történik, ahol a kulcsszereplők kezdeményező szerepet vállalnak nem csak a partnerségi folyamatok szervezésében, de a város számára fontos ügyek előmozdításában, az érdekvérvényesítésben és az innováció térnyerésében is.

A felvázolt jövőkép csak akkor érhető el, ha azt a Fővárosi Önkormányzat és a Kormány mellett a város és a várostérség minden szereplője saját eszközeivel, erőforrásaival támogatja. A jövőkép ezért azt is feltételezi, hogy a szereplők a megfelelő nyitottsággal, együttműködési képességekkel, finanszírozási és hatásköri háttérrel rendelkeznek a megvalósításhoz.

A jövőbeli fejlesztési, fejlődési irányokra vonatkozóan a fővárosiak 93% fontosnak tartja az emberek egészségének védelmét; 90% az átlátható közügyeket; 89% hogy a lakók segítsék és elfogadják egymást.

* A Fővárosi Önkormányzat 2020. évi online kérdőíve alapján

1.3. Területi vonatkozású fejlesztési alapelvek – az épített és természeti örökség védelmének követelménye

Az épített és táji környezet keretet alkot létünkhöz, ezért ezek minősége és harmóniája nagymértékben kihat életünkre. Budapest – viharos történelmi múltja ellenére – sok európai nagyvároshoz hasonlóan különböző korszakokból származó épített örökséggel rendelkezik; épített környezete a történelmi korok térbeli lenyomatát is magában hordozza. A város megőrzött történetisége alapvetően meghatározza egyedi karakterét, ami napjainkban egyre nagyobb érték a világban, sajátos értékei nemzetközileg is kimagasló kincsnek számítanak. A főváros estében ez különleges jelentőséggel bír, mivel a város a nemzet önismeretének és kulturális önazonosságának egyik fontos összetevője.

A város sajátos, összetett domborzati és településszerkezeti szövetének, valamint a Duna települési tengelyszerepének köszönhetően, Budapest páratlanul szép városképpel rendelkezik, amelyben az épített és a táji környezet harmonikusan illeszkedik egymáshoz. A két természeti tényező az egyébként tömör városszövetnek távlatokat, a rátekintés szabadságát adó tagoltságot, az ehhez szükséges „üres helyeket” adnak. Budapest, a nemzet Duna-partján fekvő fővárosa, elsősorban kivételes természeti adottságai és az azzal összhangban kialakult, történeti értékekben gazdag, épített környezete révén világhírű és vonzó. A város főleg a városkép harmóniájának köszönheti népszerűségét és egyre növekvő látogatottságát.

A főváros legjellegzetesebb tájképi, morfológiai, természeti adottsága a Budai-hegységet borító kiterjedt erdőterület, ami sajátos domborzati viszonyaival és kilátópontjaival Budapest méltán világhírű panorámáját adja.

Egyedülálló természeti értékeivel együtt nem csak a város, hanem az ország kiemelkedő természeti területe. A tájvédelmi körzet Budapest közigazgatási területére eső mintegy 3700 hektáros területe az ország leglátogatottabb kirándulóhelye is. A főváros és polgárai számára kiemelkedő értékként jelentkeznek azok a városi parkok, amelyek egész Budapestre kiterjedő jelentőséggel bírnak, kultúrtörténeti és kertépítészeti értéket hordoznak.

Az egységes összkép a települési örökség legnagyobb értéke, amelynek védelme elsőrendű szempont, és amelyből egyedi értékek nem ragadhatók ki. Ennek alárendelve kell alakítani a területhasználatot, a beépítési intenzitást és az építmények magasságát egyaránt. A történeti térbeli rendszerek megőrzése szorosan kapcsolódik az alkotórészek, az egyes épületek, műtárgyak, épületegyüttesek, zöldfelületek megőrzéséhez, azoknak a város változó területhasználatába való mindenkori beillesztéséhez. Az egyedi védelmek mellett környezetük területi karaktervédelmét is erősíteni kell és ehhez megfelelő intézkedéseket kell hozni.

A kulturális örökség megőrzési rendszerének erősítése, fejlesztése, támogatása fontos szempont a jövőben is. Elkerülendő a „skanzen-jelenség” terjedése, a védett értékeket egy élő, folyamatosan új rétegekkel gazdagodó, a történelmet folyamatosságában és végtelenségében megmutató városszövet véges élettartamú alkotórészeiként kell kezelni. A fejlesztéseket a történelmileg kialakult városszerkezet értékeinek megtartásával, az új, megfogalmazott elvárások alapján lehet és kell végrehajtani. A fejlesztések során elsődleges szempont az érintett városrész karakterének tisztelete, a kialakult városimázs építészeti hátterét nem szabad megtörni, ugyanakkor a műemléki szemléletet is igazítani kell a kortárs és élhető város jövőbeli igényeihez. A harmonikus, sokszínű városi környezet megteremtéséhez érvényesülnie kell az élhetőség és fenntarthatóság környezeti szempontjainak.

>> Fotó: Polinszky Tibor

1.4. A környezeti és társadalmi felelősség

EMBERKÖZPONTÚ MEGKÖZELÍTÉS

Budapest fejlesztése az alapvető lakossági és városhasználói igényekre épít, a szolgáltatások és az épített környezet fejlesztésénél, az egészséges városi életet biztosító jogi- és tervezési eszközök kialakítása során mindig az emberi használatot és a társadalmi igényeket helyezi előtérbe. A városi szolgáltatások kialakításakor, fejlesztésekor a felhasználói interakciókat és háttér folyamatokat strukturált tervezési folyamatok keretében hozzák létre, a folyamatos fejlesztés a szolgáltatások minőségének nyomon követésére és a használói visszajelzésekre épül. A közterületeket érintő eszközök esetében egyaránt szempontként érvényesül a közösségi élet feltételeinek biztosítása és az önálló életvitelt támogató környezet alakítása. Ez csak a helyi közösségek, lakosok aktív együttműködésével tervezhető, ahol az eszközök kialakítása nem csak az igények felmérésére, a vélemények, ötletek meghallgatására terjed ki, hanem a közös tervezésre, a projektkidolgozásban való részvételre és a megvalósításban való szerepvállalásra is.

ÉLHETŐ, INSPIRÁLÓ VÁROSNEGYEDEK

Budapest sokszínű történelme során megőrzött egyedi identitású részeinek beavatkozásainál kiemelt szerepe van az élhető városnegyedek támogatásának, ahol biztosítottak a jólét feltételei, a helyi központok gazdaságilag is sikeresek és vonzóak. Az infrastrukturális beavatkozások mellett olyan eszközök alkalmazására van szükség, amelyek támogatják és inspirálják a helyi közösségi kezdeményezéseket, segítik a megvalósítást, a célcsoportok elérését, bevonását. A közösségi projekteknek, valamint a társas kapcsolatoknak helyet biztosító közterületeknek, szolgáltatásoknak köszönhetően élettel töltődik meg a városnegyed, erősödik a helyhez való kötődés, az összetartó közösség egymást támogató szerepe.

HELYSPECIFIKUS ÉS STRUKTURÁLT TERVEZÉS ÉS HELYI KOORDINÁCIÓ

A városnegyedek, szomszédsági egységek fejlesztése során a helyi adottságokra, kihívásokra építve választható meg az alkalmazott eszközrendszer, együttműködve a helyi közösséggel. Az integrált tervezés során kiemelten fontos a városfejlesztésben résztvevők együttműködése, amelynek során a kerületi önkormányzatok koordináló szerepvállalásával valósul meg hatékonyan a helyi érdekeltek bevonása, illetve a helyspecifikus társadalmi igények azonosítása. Az elemzések kiegészülnek prognózisokkal, a minőségre, kapacitásokra vonatkozó vizsgálatokkal, ami a szolgáltatásfejlesztési igények pontosabb tervezését biztosítja, segít azonosítani, hogy milyen beavatkozásokkal lesznek vonzóbbak a helyi központok, élhetőbbek a lakóterületek, erősebbek a helyi közösségek.

Fővárosi településtervezési terv

2. Budapest stratégia

Hosszú távú és középtávú célok

Bevezető

A Fővárosi településfejlesztési terv (FTFT) Budapest tervszerű, fenntartható, valamint gazdaságos fejlesztése és üzemeltetése érdekében, a település egészére integrált, stratégiai és területi alapú, a környezeti, társadalmi és gazdasági adottságokra alapozott – a településrendezést elősegítő – terv, amelynek feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrások fenntarthatóságának biztosítása, az országos és térségi érdek, valamint a szomszédos és a más módon érdekelt többi település fejlesztési döntéseinek figyelembevételével.

A stratégiában – a jövőkép megvalósítása érdekében – meghatározásra kerülnek a közép- és hosszú távú területi, tematikus és ágazati fejlesztési célok, illetve azok összefüggései, az integrált és tematikus beavatkozási területek, továbbá az épített és természeti örökség védelmének követelményei, figyelembe véve a gazdasági szereplők települést érintő terveit és törekvéseit, valamint a helyi társadalom szükségleteit.

A stratégia a fővárosi kihívásokhoz, törekvésekhez illeszkedve hosszú távú és középtávú (rövid és középtávú összevonva) célokat határoz meg. A célokban rögzítettek Budapest megfelelő jövőbeli fejlődése és működése érdekében minden, a város üzemeltetésében és fejlesztésében részt vevő szereplő számára rögzíti a figyelembeveendő szempontokat, feladatokat.

2-1. táblázat: A településfejlesztési célok rendszere

JÖVŐKÉP (TÁVLATI FEJLESZTÉSI SZÁNDÉKOK)	Budapest klímatudatos, a globális kihívásokra felkészült város					
	Budapest és várostérsége Magyarország szíve					
	Budapest minőségi városi környezete vonzó otthon					
	Budapest egészségtudatos közösség					
HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK	1. Kezdeményező, adaptív, önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés 2. Hatékonyan együttműködő várostérség 3. Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat erős tagja 4. Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság 5. Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz 6. Energiahatékonyság és kibocsátás-csökkentés 7. Paradigmaváltás a közlekedésben 8. Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet 9. A Dunával együtt élő város 10. Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése 11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei 12. Korszerű, megfizethető lakhatás 13. Optimalizált humán szolgáltatások, csökkenő egyenlőtlenségek 14. Befogadó, támogató és aktív társadalom					
KÖZÉP- TÁVÚ CÉLOK	1. Megfizethetőség és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben	2. Egészség és gondoskodás	3. Zöld átállás: klíma-és környezetvédelem	4. Értéktörző és értékkeremtő minőségi városfejlesztés	5. Fenntartható és inkluzív gazdaság	6. Városhatalmazás
TELEPÜLÉS- FEJLESZTÉSI ELVEK	ESÉLYTEREMTŐ: elsősorban az itt élő embereket szolgálja ÉRTÉKALAPÚ: az értékeire építve fejleszt ZÖLD: erőforrásaival jól gazdálkodik és védi a környezetét NYITOTT ÉS KEZDEMÉNYEZŐ: új kihívásokra rugalmasan reagál, felkészült és partnerség alapú döntéseket hoz					

2.1. Hosszú távú (területi, tematikus és ágazati) fejlesztési célok

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal,
Pest-Buda egyesítés emlékműve,
Margitsziget

1. Kezdeményező, adaptív önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés

A kezdeményező városfejlesztés lényege az önkormányzatok részéről az irányító attitűd vállalása, a koordináló, kooperáló és ösztönző szerepkör erősítése, amely a közösségi érdekek mentén törekszik a lakosság és a gazdasági élet résztvevői számára az ideális szolgáltatási és infrastrukturális feltételek megteremtésére. Cél, hogy a hatékony és fenntartható városfejlesztés- és városüzemeltetés érdekében az önkormányzatok rendelkezzenek a szükséges szervezeti, jogi és finanszírozási eszközökkel, együttműködési kompetenciákkal, kezdeményezőként lépjenek fel azokban a kérdésekben is, amelyek kapcsán közvetlen hatáskörrel nem rendelkeznek. A globális és helyi kihívások, a gyorsuló ütemű technológiai változások miatt elkerülhetetlen a működési modellek megújítása, az adatalapú döntések erősítése és a gyors reagálóképesség az önkormányzati működés és szolgáltatások területén is.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Smart Budapest Okos Város Keretstratégia dokumentum a „Kezdeményező városkormányzás” fókuszterületének célkitűzései között szerepel, mivel Budapest kétszintű önkormányzati rendszerének képessé kell válnia az irányítási, működési mechanizmusok és eszközök folyamatos megújítására; ezzel támogassa, katalizálja és proaktív módon kezdeményezze azokat a változásokat a város életében, amelyekről a városértékes versenyképesebb, gazdaságosabban működtethető, fenntarthatóbb lesz.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény határozza meg a z önkormányzatok feladat- és hatásköreit külön kitérve Budapest kétszintű önkormányzati rendszerében a megosztásra.

Budapesten a Fővárosi Önkormányzatnak kell jogszabályok által előírt módon elkészítenie azokat a terveket (területfejlesztési tervezés, településtervezés), melyek az érdekeltek magas szintű együttműködése mellett készülnek és illeszkedési követelményt támasztanak a lokális, kerületi szintű tervek számára.

Az önkormányzatok kötelező feladatai 2010 óta szűkülnek, az állam által átvett területeken azonban a működést érintő strukturális problémák – akár a közoktatást, akár a fekvőbeteg-ellátást tekintjük – felerősödtek, a tervezett felújítási, fejlesztési projekteknek, bérrendezésnek csak egy része tudott megvalósulni. Nincs kormányzati bérlakáspolitikai lakhatás megfizethetőségének javítására. Folyamatosan módosulnak a működést és fejlesztést keretező hazai jogszabályok, növelve a kiszámíthatatlanságot az önkormányzatok és vállalkozások számára. Mindez jelentős hatással van a budapestiek életminőségére, a város működésére, a megfelelő számú és felkészültségű munkaerő biztosítására, ezért szükség van az önkormányzatok erősebb kezdeményező szerepvállalására a város jövője és az itt élők jóléte érdekében. Az önkormányzatok gazdálkodási helyzete is egyre nehezebb, a kormányzati, feladatfinanszírozáshoz kötött normatív források aránya csökken a működés finanszírozásában, miközben a szolidaritási hozzájárulás mértéke folyamatosan nő. Az állam 2018-ban a helyi iparüzési adóból származó bevételeknek még csak 3%-át vontta el, a 2024-es költségvetés készítésekor a fővárosi önkormányzatoknak azonban már nagyságrendileg 25%-os elvonással kellett számolniuk. A globális válságok és következményeik, a gazdaság konjunkturális ciklusai az önkormányzatok működésére is jelentős hatással vannak, akár a dologi kiadások, akár a bérigények növekvő költségeit tekintjük, így minden önkormányzat esetében a közszolgáltatások finanszírozása volt elsődleges, ami a fejlesztésre fordítható forráslehetőségeket is leszűkítette. Nem javult az elmúlt 15 évben az önkormányzatok városfejlesztési finanszírozási háttere, Budapest, fejlett régióként a kohéziós forrásokból arányaiban kevesebb összeggel tervezhet, nem alakultak ki fenntartható, visszaforgatható fejlesztési alapok sem. Az önkormányzatok gazdálkodási helyzetére és kilátásaira – bár a városszerkezeti pozícióból és eltérő fejlesztési potenciálból adódóan eltérőek a lehetőségeik, – többségében az jellemző, hogy a hiányos finanszírozási háttér miatt a fejlesztési tervekben rögzített projekteknek csak egy része tudott megvalósulni. A gyors ütemű technológiai fejlődés egyszerre jelent lehetőséget és kihívást az önkormányzatok számára: az új technológiák és üzleti modellek alkalmazásával hatékonyabbá válhat a város üzemeltetése és az ügyfelek kiszolgálása, ugyanakkor együttműködés hiányában párhuzamosan épülnek ki, sokszor egymással nem kompatibilis és költséges megoldások.

A város gazdasági prosperitása és a városlakók életminőségének növelése érdekében Budapest önkormányzatainak saját működési területeik folyamatos fejlesztésére, hatékonyabb együttműködésre, a szubszidiaritás elvét szem előtt tartó feladatmegosztásra, valamint Budapest érdekeinek eredményesebb érvényesítésére kell törekedniük.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Finanszírozás

Cél, hogy a **bevételestermelő, költségmegtakarítást** eredményező és **értéknövekedést biztosító** projektek finanszírozási és szervezeti megoldásai **bővüljenek!**

lehetséges célterületek:

A **felterjesztési jog** lehetőséget ad helyi önkormányzatok képviselő-testületeinek, hogy **közvetlenül, vagy érdekképviselői szerveik útján** (Budapesti Önkormányzatok Szövetsége) az önkormányzati jogokat vagy feladat-és hatásköröket érintő kérdésekben a hatáskörrel rendelkező **állami szerv vezetőjétől tájékoztatást kérjen**, valamint az adott hatáskörrel kapcsolatban **véleményt formáljon** vagy **döntést kezdeményezzen**.

Cél, hogy a **felterjesztési jog gyakorlásával** a fővárosi önkormányzatok **érdekérvényesítő tevékenysége erősödjön!**

Azon személyek száma, akiknek nagyobb nehézségei vannak a...:

hallásban, vagy egyáltalán nem hall

23 834 fő

Cél, hogy az önkormányzati hatáskörben működő középületek és szolgáltatások legyenek **teljes mértékben akadálymentesek!**

látásban, vagy egyáltalán nem lát

29 034 fő

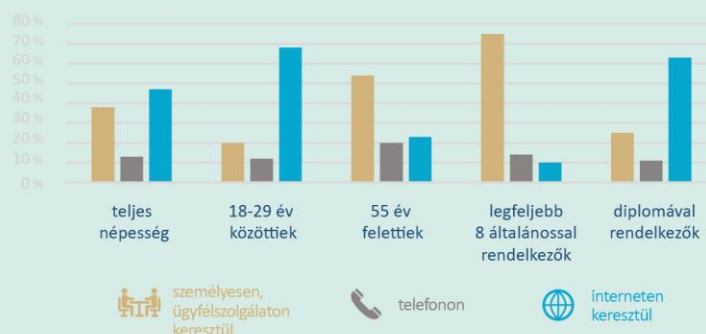
járásban, lépcsőn közlekedésben

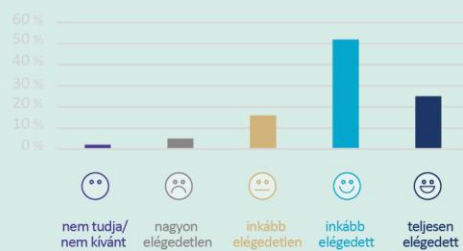
60 392 fő

forrás: 2022. évi Népszámlálás

Lakosság elsődleges ügyintézési preferenciái

Lakossági elégedettség: az elmúlt 1 év alatt szerzett ügyintézési tapasztalatok értékelése

Az egyszerű, gyors ügyintézés ma már alapvető elvárás.

Cél, hogy a lakossági elégedettség **növekedjen!**

forrás: 2022-ben 1000 fős reprezentatív mintán végzett felmérés, Medián

Adatalapú döntések és menedzsment

Cél az önkormányzati szektorban a **mérési rendszerek kialakítása, az adatalapú döntéshozás és szolgáltatásfejlesztés, valamint az adatokhoz való publikus hozzáférés biztosítása.**

Feladatok

1.1. Felkészült szervezeti, intézményi háttér biztosítása

- A fővárosi önkormányzatoknál erősíteni kell a városfejlesztés operatív intézményi háttérét és a kétszintű közigazgatási rendszerben a közöttük lévő együttműködést. A szükséges felhatalmazásokkal és kompetenciákkal biztosítható az érdekek képviselete, érdemi együttműködések kezdeményezése és szervezése. A Fővárosi Önkormányzat esetében a saját kapacitások megerősítése mellett szükség van a kezdeményező és koordináló szerep vállalására, az együttműködést támogató eljárások kidolgozására.
- Az önkormányzatoknak a közfeladatok hatékonyabb ellátása és a fenntartható erőforrásgazdálkodás érdekében ki kell használniuk a digitalizációban rejlő lehetőségeket. A digitális átállásban a felgyorsult technológiai fejlődés miatt a megbízható információkhoz való hozzáférés, a tájékozottság és a digitális megoldásokkal kapcsolatos tudás felértékelődik. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal az önkormányzati szektor felkészültségének segítségével, a tudás- és tapasztalattmegosztás fővárosi szintű koordinációja, illetve a párhuzamos és vagy egymással nem kompatibilis fejlesztések csökkentése érdekében. Mindez támogatja az üzemeltetési és továbbfejlesztési költségek csökkentését és javítja a szolgáltatások ügyfélélményét. Saját fejlesztései során – pl. térinformatikai szolgáltatások, szoftverek fejlesztése, szenzorok telepítése – figyelembe veszi az integráció, a megoszthatóság és a szélesebb körű alkalmazás lehetőségeit.
- A digitális átállás részeként az országos és uniós szintű jogszabályok és irányelvek figyelembevételével ki kell alakítani fővárosi szinten az adatkormányzás kereteit és eszközeit, mely kiterjed a kétszintű önkormányzati rendszer működésére (hivatalok) és az ellátott közfeladatok körére (közzszolgáltatások). Ezzel biztosítható az adatalapú döntéshozás erősítése mind a városfejlesztés, mind a napi működés hatékonyságának és minőségének növelése érdekében. Az adatok megosztása segíti a különböző ágazati feladatok, szervezetek közötti együttműködést is.
- A működési hatékonyság érdekében a jövőben is cél a közzszolgáltatási és hivatali szervezeti háttér racionalizálása. A kezdeményező szerepet vállalva új szervezeti, működési modellek bevezetésére, tesztelésére és adott esetben szélesebb körű elterjesztésére van szükség a várospolitikai célok megvalósítása érdekében (pl. lakásügynökség, klímaügynökség, egyéb városfejlesztési célú szervezeti megoldások). A szakmai együttműködést és tudásmegosztást a Fővárosi Önkormányzat hatáskörében működő szervezeti egységek, gazdasági szervezetek és intézmények között erősíteni kell. A szervezeti racionalizálást és együttműködést ki kell terjeszteni a jelenleg fragmentált üzemeltetési és fejlesztési területekre, a kitűzött célok hatékonyabb elérése érdekében.
- Az önkormányzati szektor jó működésének kulcsa a képzett munkaerő rendelkezésre állása, ehhez a méltányos munkavállalást támogató humán politikára, a munkaerő tudását, motivációját növelő képzések biztosítására van szükség. A Fővárosi Önkormányzat célja, hogy intézményei és gazdasági szervezeteinek munkavállalói számára (Budapest-család) színvonalas munkahelyi körülményeket, valamint a kiszámíthatóságot, biztonságot növelő méltányos bérezést, és esélyegyenlőségi feltételeket biztosítson. A közzszolgáltatások esetében tapasztalható munkaerőhiány esetén komplex – a lakhatást, képzést és egyéb, adott esetben a társadalmi hátrányok csökkentését kezelő – megoldásokat kell alkalmazni az ellátások biztonságos működtetése érdekében.
- A fejlesztések megalapozása, a döntéshozás támogatása érdekében szükség van a megvalósított fejlesztések kiértékelésére, a városi folyamatok és a külső környezetben zajló változások nyomon követésére, Budapest távlati fejlesztését megalapozó kutatások indítására és a nemzetközi, európai, illetve hazai városfejlődés tendenciáinak folyamatos nyomon követésére. Ennek és a naprakész tudással rendelkező várospolitikus szakemberek képzésének elősegítése érdekében együtt kell működni a hazai és külföldi felsőoktatási intézményekkel és városokkal.

Budapest kétszintű közigazgatási rendszere:
Fővárosi Önkormányzat
+

23 kerületi
önkormányzat

28 ezer fő

a Fővárosi Önkormányzat
intézményeiben és gazdasági
szervezeteiben foglalkoztatottak
száma

45 db

gazdasági szervezet vesz részt a
feladatok ellátásában

1.2. A finanszírozási háttér megerősítése, az átláthatóság növelése

- A városfejlesztés számára az Európai Unió forrásai továbbra is meghatározóak lesznek, ezért a hétéves pénzügyi ciklusok nemzeti szintű előkészítése során továbbra is fontos cél Budapest várospolitikai érdekeinek érvényesítése. A lobbitevékenységet a jövőben is a fejlesztéspolitikai dokumentumok érdekeltek bevonásával történő kidolgozásával és a hazai városi érdekszövetségek munkájában való aktív szerepvállalással kell támogatni. A közvetlen elérésű uniós források abszorpciójának növelése és a nemzetközi, partnerségi alapú kiírásokon való sikeres pályázás támogatására továbbra is szükség van a brüsszeli képviseleti munkára, a városdiplomáciai tevékenységre és az éves költségvetésben az önrész finanszírozásának biztosítására. Nemzetközi nagyvárosi összefogással változatlanul fontos cél annak elérése, hogy a nagyvárosok – melyek többnyire fejlett régiók vagy azok részei – az Európai Unió globális versenyképességének megőrzése és a speciális városi kihívások kezelése érdekében közvetlenül jussanak arányaiban több és célzott forráshoz. Biztosítani kell a szükséges kapacitásokat a finanszírozási lehetőségek nyomon követése, a pályázatok előkészítése és a megvalósítással összefüggő projektmenedzsment feladatok vonatkozásában.
- Együttműködésen alapuló érdekérvényesítésre és a felterjesztési jog gyakorlására van szükség az önkormányzati feladatok és azok normatív finanszírozásának racionalizálására, a helyi adókkal kapcsolatos önkormányzati érdeksérelmek (elvonások, kivetés területei és feltételei stb.) és egyéb korlátozások (pl. fejlesztési hitelek felvétele) kiszámíthatatlanságának csökkentésére. A szubszidiaritás elvének érvényesítését erősíteni kell, a központosítással szemben az önkormányzatiság önállóságáért és hatásköreinek megtartásáért a fővárosi önkormányzatoknak közösen kell fellépnie. Budapest számára is fontos a vidék népességmegtartásának erősítése, a területi különbségek csökkentése, mindez azonban nem finanszírozható Budapest saját bevételeinek aránytalan elvonásával. Érdekérvényesítéssel el kell érni a nemzeti szintű fejlesztéspolitikai és finanszírozási döntések átláthatóságának és igazságosságának növelését. Budapest működését és gazdasági prosperitását növelő kulcsinfrastruktúrák fejlesztése nem valósítható meg állami finanszírozási szerepvállalás nélkül, az állami hatáskörben megvalósuló fejlesztésekről azonban ma az önkormányzatok érdemi bevonása nélkül születik döntés, miközben a két kulcsszereplő prioritásai sok esetben eltérnek egymástól. A finanszírozási hiány és az elmaradó infrastrukturális beruházások olyan pályára állíthatják a fővárost, melyben romlanak nemzetközi pozíciói, gazdasági ereje csökken, mindez pedig az egész ország gazdasági teljesítményére és lakosságának jólétére is kihat. A Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményező szerepe van a feladatok, adók- és bevételek megosztásának megújításában az ellátott feladatok működési és fejlesztési igényeinek figyelembevételével a kormány és fővárosi önkormányzatok, valamint a Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok viszonylatában is.
- A városfejlesztés hosszú távú finanszírozási háttérének biztosításához továbbra is cél a visszaforgatható városfejlesztési alapok létrehozása, amelyek megtérülő és/vagy bevételestermelő projektek finanszírozását támogatják. Mind a finanszírozási háttér kialakításában, mind a projektek megvalósításában a magánszektorral, pénzügyi intézményekkel való konstruktív, hosszú távú és minden fél számára kiszámítható együttműködésre van szükség. A Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményezőként fel kell lépnie a szükséges jogi peremfeltételek biztosítása érdekében. A városfejlesztési alapok speciális ágazati (pl. bérletprogram, energiahatékonysági program), vagy területi célok (pl. egy Pozitív Energiamentes Városrész /PED mintaterület) megvalósítását támogatják.
- Az önkormányzatok számos olyan beavatkozást hajtanak végre, melyből az adott területen és annak környezetében érintett tulajdonosok értéknövekedést realizálnak. Lehet ez egy közpark-, jelentős kötőtpályás vagy közmű-fejlesztés, de lehet a településrendezési eszközök módosítása is. El kell érni, hogy az önkormányzatok is részesüljenek ebből az értéknövekedésből. Ehhez hosszú távon egy normatív finanszírozási keretrendszer kell felépíteni, amely mind a fejlesztők, mind az önkormányzatok számára növeli az átláthatóságot és kiszámíthatóságot. A jelenlegi

A 2021-2027-es programozási időszakban az európai uniós alapokból származó, hazai elosztású forrásokból Budapest önkormányzatai

300 milliárd Ft.

ot használhatnak fel a következő fejlesztési területeken:

- közlekedés
- közterületek
- esélyteremtés
- megfizethető lakhatás
- árvízvédelem

A Fővárosi Önkormányzat tagja számos nemzetközi városi szövetségnek

- *Covenant of Mayors*
- *Helyi Önkormányzatok a Fenntarthatóságért (ICLEI)*
- *Egyesült Városok és Helyi Önkormányzatok Világszervezete (UCLG)*
- *EUROCITIES*
- *Szabad Városok Szövetsége*

gyakorlatban a településrendezési szerződésekben rögzített fejlesztői vállalások elsősorban a saját ingatlanfejlesztési projektek működéséhez, szolgáltatási környezetének kialakításához kötődnek, de az érdekek érvényesítésében és a tárgyalási eljárásokban a kerületi önkormányzatok felkészültsége nagyon eltérő. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal a tudásmegosztás növelésében és egy együttműködéssel kialakított keretrendszer megalkotásában. Hosszú távon cél egy értékkataszteren alapuló adózási rendszer kialakítása, mely a közberuházások következtében előálló értéknövekedés egy részét visszaforgatja a közszektorba, valamint differenciált rendszerével lehetőséget ad a fejlesztések térbeli irányítására, a beépítések értékszemléletű ösztönzésére.

- Az önkormányzatok nagyléptékű infrastruktúra-fejlesztései esetében az előkészítés során erősíteni kell a vagyongazdálkodás eszközeivel elérhető értéknövekedés, mint szempont érvényesítését, ehhez területi alapú komplex tervezésre van szükség.
- Az önkormányzatok beruházásainak tényleges költségei a külső gazdasági és pénzügyi környezet függvényében jelentősen eltérhetnek a tervezés során becsült értékektől, a többletköltségek finanszírozásának biztosítása érdekében a projektfinanszírozás összeállítása és az önkormányzati költségvetési tervezés során a jövőben is megfelelő tartalékok képzése szükséges.
- A Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményező szerepet kell vállalnia a finanszírozási eszközök bővítésében. Ez lehet a korábban említett városfejlesztési alap külső források bevonásával, a közösségi finanszírozást (crowdfunding) támogató rendszer kiépítése, a vállalati felelősségvállalás körében végzett tevékenységek (CSR) városfejlesztési célok felé orientálása, vagy az adományozási megoldások (pl. tematikus alapítványok) hiteles és átlátható kialakítása városi szinten. Fontos, hogy az önkormányzatok különböző pályázati rendszerek működtetésével a jövőben is megfelelő forrást biztosítsanak az alulról jövő, kisléptékű, de városfejlesztési célok megvalósítását szolgáló kezdeményezések támogatására, ösztönzésére. A közösségi források növelése és elosztása során a bizalmat építő, naprakész és hiteles tájékoztatásra van szükség.

1.3. Összehangolt várospolitikai megvalósítása, hatékonyság növelése

- Az ágazati és területi tervezés esetében is szükség van a fővárosi szintű kerettervekre, melyek igazodási pontot jelentenek a kerületi, városrészi és lokális tervek, projektek kialakításához. A fővárosi szintű tervezés és ezzel párhuzamos együttműködés alapozza meg az egységes jövőképet, a meghatározó térszerkezeti fejlődési irányokat és területhasználatot. A tervek egy részét hazai jogszabályok írják elő a követendő módszertannal együtt, Budapest esetében azonban – méretéből és a kétszintű önkormányzati rendszerből adódóan – a tervezés koordinációs feladatainak léptéke jelentősen eltér más magyarországi települések tervezésétől. A jogszabályokon belül vannak eltérő rendelkezések Budapestre, de az országos településrendezési és építési követelményeknél megfogalmazott határértékek továbbra sem kezelik a markánsan eltérő települési méreteket. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal abban, hogy a tervezési jogszabályok módosítása, újra-alkotása során Budapest speciális szempontjai érvényesüljenek. A terveknek azonban csak akkor van jelentőségük, ha a szükséges hatáskörök és finanszírozási háttér biztosítása mellett azokat nem írják felül kiszámíthatatlan módon magasabb szintű jogszabályok. Ezért az érdekérvényesítésnek ki kell terjednie arra is, hogy a jelenlegi gyakorlattal (kiemelő rendelet) ellentétben az önkormányzati döntéssel elfogadott tervek érvényes igazodási feltételt jelentsenek minden Budapesten megvalósuló fejlesztés esetében.
- A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal abban, hogy a nemzetközi jó gyakorlatokat adaptálva a változó nagyvárosi kihívások kezelésére új tervezőeszközöket kezdeményezzen, a kerületek vagy egyéb városfejlesztésben érdekelt szereplők számára szakmai útmutatókat dolgozzon ki.
- A Fővárosi Önkormányzatnak kiemelt feladata van a vezérprojektek, fejlesztési célterületek, kerületeken és városhatáron átnyúló fejlesztések kidolgozásában, koordinálásában.

A fővárosi közösségi költségvetés 2020-ban indult, három év eredményei:

1,9 ezer

projektötlet

61 ezer

szavazat

55

projekt megvalósítása

3 milliárd Ft

értékben.

A fővárosi közösségi költségvetés lebonyolításának folyamata:

- A fővárosi önkormányzatok ingatlan–vagyonának összetétele, minősége jelentősen eltérő, a portfólió kezelése, az ingatlanok hasznosítása és értéknövelő felújítása során továbbra is elsődleges cél a korszerű városüzemeltetési feltételek biztosítása, illetve a várospolitikai célok érvényesítése. A városfejlesztés, a városszerkezet alakítása során az érintett ingatlanok esetében a mindenkori gazdasági és ingatlanpiaci helyzettől függően gazdasági (pénzügyi) és/vagy rendezési (jogi) eszközökkel törekedni kell a stratégiai mozgástér.
- A koordinációs és érdekérvényesítő szerep és az ehhez szükséges kapacitások erősítésére van szükség azokon a budapestiek életminőségét és jövőbeli kilátásait meghatározó területeken, ahol jelenleg az önkormányzatoknak csökkent vagy hiányzik a hatásköre. Ide tartozik elsődlegesen a közoktatás, az egészségügy és a szociális terület. Az ellátórendszerek átalakítására vonatkozó terveknel az érdekeltekkel való koordinációban, a hatáselemzések kikényszerítésében és javaslatok megfogalmazásában a Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményező szerepet kell vállalnia.
- Mind a városüzemeltetésben, mind a nagyvárosi kihívások megoldásában kulcsszerepet játszik az innováció. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal abban, hogy a várospolitikai célokat, a gazdaság és az innovációs ökoszisztéma szereplőit, valamint a közszolgáltatások területeit összekapcsolja, és eszközeivel az új megoldások létrejöttét, kidolgozását és piacra jutását támogatja. Az innováció- és tudásmenedzsment funkciók között az új megoldások Budapesten belüli adaptálása, a jó gyakorlatok megosztása, az ezzel kapcsolatos koordinációs feladatok ellátása kiemelt feladat. A fővárosi önkormányzatoknak aktívabb szerepet kell vállalniuk az innovációs ökoszisztémában. Az ellátott közszolgáltatások révén maguk is fejlesztők és alkalmazók, az innováció a fővárosi gazdaság prosperitásának, jövőállóságának a kulcsa is, de döntően azért, mert a gazdasági és társadalmi innovációk a mindennapi élet minőségét javítják a városlakók és gazdaság szereplői számára. Az innováció nem csak a városi terek, épületek és szolgáltatások megújításának újszerű megoldásait jelenti, hanem a folyamatok, az együttműködés – partnerek bevonása és hálózatépítés – újszerű szervezését is. A városfejlesztésben a források felhasználásának optimalizálása és a városlakók véleményalkotásának érdekében a kísérletező, tanulságok kiértékelésén alapuló, a változó igényeknek is megfelelni képes rugalmas megközelítésre van szükség.
- A várospolitikai célok érdekében a Fővárosi Önkormányzatnak aktív szerepet kell vállalnia a városdiplomáciában, a hazai és nemzetközi kapcsolatok értékalapú működtetésében és kiterjesztésében.

Az Európai Bizottság
Horizont Európa
programja
fenntarthatósági
témákkal
kapcsolatban
indított
Missziókat.

Budapest a „Klímasemleges és
Intelligens Városok Misszió”

100 városa közé került, ezzel
vállalta a klímasemlegességhez vezető
átfogó, ágazatközi stratégia kialakítását.

1.4. Zöld átállás az önkormányzati szektorban és biztonságos városüzemeltetést támogató fejlesztések

- A zöld és értékalapú közbeszerzési és beszerzési gyakorlatot, mely hangsúlyosan figyelembe veszi a környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontok érvényesítését ki kell terjeszteni az önkormányzati szektorban.
- A városüzemeltetésben növelni kell az energiahatékonyságot javító, valamint az energiamegosztást és energiatárolást támogató technológiák alkalmazását, a megújuló energiahordozókban rejlő lehetőségek kihasználását. Törekedni kell az energiabiztonság javítására, önkormányzati kezdeményezéssel létre kell hozni azokat az energiaközösségeket, melyek a közösségi szektorban megtermelt energia felhasználását optimalizálják, az intézmények ellátása mellett szociális célok érvényesítését is szolgálják.
- Az önkormányzatok hatáskörében példamutató módon kell a körforgásos gazdálkodást támogató intézkedéseket megvalósítani. Törekedni kell a hulladéktermelés csökkentésére és az erőforrás-felhasználás racionalizálására részben szemléletváltással, a beszerzések során, részben a megosztást és az újraelosztást támogató belső folyamatok alkalmazásával.
- A város működésének kulcsa, hogy a már meglévő infrastruktúra – főképp a közművek, épületek, közlekedési infrastruktúra – elemei a mai kornak megfelelő műszaki

állapotban legyenek, csökkenjenek az amortizációból adódó működési hibák és szolgáltatási hiányok. Ennek érdekében a megfelelő forrásbiztosítás, ütemezett felújítás, a szükséges műszaki diagnosztikai és projektelőkészítési kapacitások rendelkezésre állása szükséges. Az infrastruktúraelemek megújításakor általános irányelvek és segédletek szükségesek a stratégiai irányelvekhez történő adaptáció biztosításához.

- A fővárosi szintű klíma- és energetikai célok érdekében a Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepére van szükség az országos szakpolitikai döntések befolyásolására, az érdekelték közötti koordináció erősítésére.

1.5. Partnerségi alapú városfejlesztés erősítése

- A városfejlesztés intézményesített folyamatait és platformjait átlátható módon kell működtetni, a lakosság, a társadalmi szervezetek és gazdasági szereplők részvételének biztosításával, a különböző bevonási eszközök és módszerek alkalmazásával. A budapesti közösség igényeire alapozott fejlesztésekre van szükség, ezért inkluzív módon és a stratégiai tervezés vagy projektfejlesztés korai szakaszától kezdve lehetőséget kell adni a részvételre, az érintett célcsoportok megfelelő és folyamatos tájékoztatása mellett. Lehetőség szerint törekedni kell a reprezentatív részvételi eszközök alkalmazására (pl. közösségi gyűlés). A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállalva elősegíti a horizontális együttműködés jó gyakorlatainak megismertetését, adaptálását, az általa létrehozott eszközöket elérhetővé teszi a kerületi önkormányzatok számára is. A közösségi költségvetés intézményét, mint eszközt fenn kell tartani, mely egyrészt a városlakók igényeire alapozott fejlesztési gyakorlatot jelent, másrészt hozzájárul a részvételiség és aktív közéleti szerepvállalás kultúrájának erősítéséhez.
- Az önkormányzatok felelőssége, hogy bekapcsolódjanak a szakpolitikai, tematikus és területi együttműködésekbe, illetve kezdeményezzék ezek létrejöttét a problémák, kihívások szinergián, együttműködésen alapuló megoldásainak kiaknázása érdekében.

1.6. Ügyféloldali fejlesztések

- A városi közszolgáltatások ügyfélközpontú fejlesztésére van szükség. Agilis, a kísérleti fázisokat is beépítő szakaszos tervezést, az eredmények mérését, visszacsatolását integráló szolgáltatás-tervezési és fejlesztési folyamatot kell alkalmazni, felmérve, beépítve a digitális technológia megoldásokat. Ebben a folyamatban a városlakó, vállalkozó használó, ügyfél és egyben a szolgáltatástervezés fontos partnere is. A Fővárosi Önkormányzat a szolgáltatás-tervezési alapelvek (keretrendszer) alkalmazásával és a vállalatokra, intézményeire hatást gyakorolva befolyásolja a fővárosiak által igénybe vett szolgáltatások ügyfélményét, a szolgáltatásfejlesztés folyamat standardjeit. A szolgáltatások felhasználó-, illetve ügyfélközpontú strukturált szolgáltatás-tervezési folyamatainak facilitálásához biztosítani kell a, képzett és dedikált szolgáltatástervezői (service design) kompetenciákat a szükséges mértékben.
- Az önkormányzatok esetében a digitális ügyintézés területén – a központi fejlesztésekhez és jogszabályi előírásokhoz illeszkedően – további fejlesztésekre van szükség. Ez egyrészt a jelenleg még digitálisan nem, vagy csak részben elérhető szakági ügýttípusok kialakítását, másrészt a meglévő eljárások, felületek ügyféloldali visszajelzések és kapcsolódó belső monitoring adatok alapján történő rendszeres felülvizsgálatát jelenti.
- Az adatkormányzás rendszerében ki kell alakítani azokat az open data felületeket, szolgáltatásokat és az ehhez szükséges humán és informatikai hátteret, amely az adatkörök publikus megosztásával nem csak a városlakók mindennapi életét támogatja, hanem a piaci szereplők adataalapú városi szolgáltatás-fejlesztésének is fontos forrása.
- Magas színvonalú, közérthető tájékoztatásra van szükség, az információk minden célcsoport számára történő elérésének biztosításával. Ez az együttműködés, hitelesség és átláthatóság fontos feltétele, amelyben az eszközöket a technológia adta lehetőségeket is kihasználva, a változó ügyféloldali igényeket figyelembevéve kell fejleszteni a jövőben. Törekedni kell a párhuzamosságok megszüntetésére, az integrációra, az „egyablakos” felületek létrehozására, ahol minden fontos információ és

2023 májusában elindult az
EnBudapestem applikáció, év végéig

60 ezer

letöltés

33 ezer

regisztrált felhasználó

ügyintézési folyamat átlátható és könnyen elérhető és amely alkalmas az ügyféloldali visszajelzések kezelésére, valamint támogatja a részvételi folyamatokat. Az önkormányzati tájékoztatásban biztosítani kell az infokommunikációs akadálymentesítést.

- Az ügyféloldali fejlesztések továbbra is ki kell terjedniük a személyes ügyintézést támogató beavatkozásokra, a társadalom egy része várhatóan a jövőben is csak korlátozottan, segítséggel tudja az online felületeket használni vagy egyéb okokból a humanizáltabb megoldásokat részesíti előnyben. Kiemelt fejlesztési szempont az ügyélforgalommal érintett terek és megközelíthetőségük, valamint a városi szolgáltatások és közterületek fizikai akadálymentesítése. Törekedni kell arra is, hogy az online ügyintézéshez hasonlóan a különböző ügyek integráltan elérhetővé váljanak.

>> Fotó: Banics Laura,
Blaha Lujza tér, VIII. kerület

2. Hatékonyan együttműködő várostérség

Budapest az európai városversenyben és a jó életminőség biztosításában csak akkor lehet sikeres, ha Budapest és várostérsége érdemi együttműködés mellett fejlődik. A közös sikerhez a terület- és településfejlesztés valamennyi állami-, önkormányzati-, gazdasági és civil szereplőjének sokoldalú együttműködésére van szükség, közös érdekek alapján megfogalmazott célokkal, összehangolt fejlesztési eszközök alkalmazásával. Az együttműködés kulcsa az összehangoltság, ennek alapja pedig az ezt szolgáló jogi, intézményi feltételek kialakítása. El kell érni, hogy Budapest és nagyvárosi térsége Közép-Európa egyik legversenyképesebb, intelligensen fejlődő, urbanizálódó, élhető központjává váljon.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- A Fővárosi Önkormányzat 2023-ban tanulmánytervet készített „Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya” címen, melynek célja a hatékony, fenntartható várostérség kialakítása szempontjainak feltárása, javaslatok megfogalmazása volt.
- A Fővárosi Önkormányzat által elfogadott Budapesti mobilitási tervben a városi-elővárosi hálózati kapcsolatok integrációja "Nyitott térségi kapcsolatok" stratégiai célként jelenik meg.
- Kormányzati hatáskörben készült el a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia, amely komplex módon – a technikai, gazdasági, társadalmi, környezeti hatásokra és lehetőségekre tekintettel – azonosítja és értékeli azokat a reálisan megvalósítható megoldásokat, amelyek hatékonyan ötvözik a különböző funkciókat és biztosítják a közlekedési rendszer jövőbeni átjárhatóságát.

Az Európai Városok Chartája a fenntarthatóság felé (Aalborgi Charta 1994) – a Chartában a várostérségi együttműködés, amely bizonyos problémák megszüntetéséhez és a fejlesztési lehetőségek megfelelő kihasználásához elengedhetetlen, a következőképpen jelenik meg: Bármely városi probléma és egyensúlyi hiány a városon belül vár megoldásra, elsősorban helyi szinten. Ha ez nem lehetséges, a probléma megoldása az együttműködés keretében keresendő, ezért össze kell fogni valamely nagyobb egységgel regionális vagy nemzeti szinten.

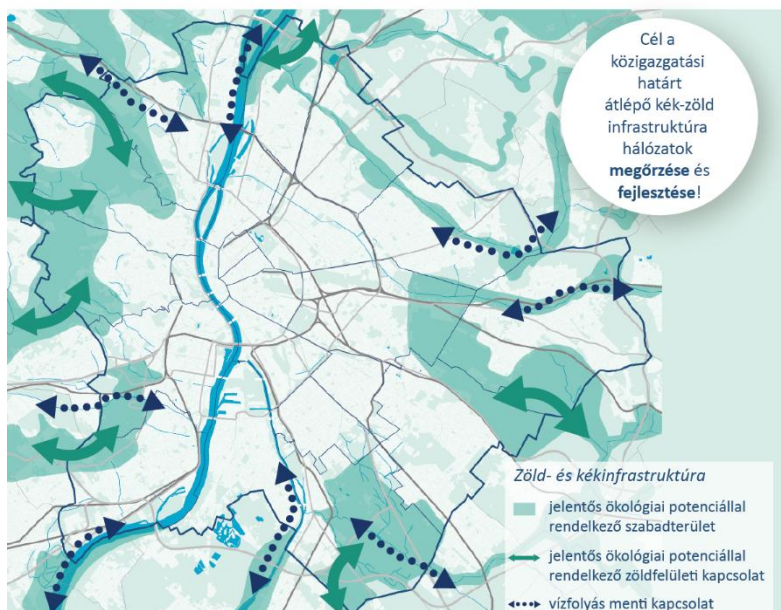
A jogszabályban meghatározott Budapesti Agglomeráció – amely Budapest és a szűkebb vonzáskörzetében lévő 80, az agglomerációs övezetet alkotó település területét fedi le –, valamint a napi mobilitási folyamatokkal érintett nagyobb kiterjedésű várostérség az ország egyetlen nemzetközi szintű metropolisz térsége, egyúttal az ország gazdaságának motorja. A budapesti agglomerációban koncentrálódik Magyarország népességének több mint negyede, és itt termelődik meg az ország nemzeti jövedelmének közel fele.

Az agglomerálódó térség jelenleg a kellően összehangolt tervezés és együttműködés hiánya miatt nem tudja megfelelően kihasználni fejlesztési potenciálját. Az agglomeráció településeinek, különösen Budapestnek a szabályozatlan szuburbanizációs folyamatok miatt egyre nagyobb társadalmi, környezeti és gazdasági kihívásokkal kell szembenézniük. Az ingázás és a motorizáció növekedése közlekedési nehézségeket és fokozódó környezeti terhelést okoz a fővárosban, miközben a fővároson kívüli, robbanásszerűen terjeszkedő agglomerációs települések ellátási problémákkal és társadalmi feszültségekkel néznek szembe. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése nem tud lépést tartani a népességnövekedésből adódó utazási és a nagy árforgalmat bonyolító cégek megtelepedésével együtt járó szállítási igények növekedési ütemével.

A térségi szintű együttműködés néhány rövid időszaktól eltekintve a mai napig nem tudott megvalósulni, még Budapest Főváros Önkormányzata és Pest vármegye Önkormányzata között sem. Koordináció hiányában érdekmegosztottság és konfliktusok jellemzik a várostérséget, amelynek két dimenziója van. Az egyik horizontális, ami a helyi önkormányzatok szinte teljes közigazgatási fragmentáltságában ölt testet. A másik a vertikális irányú dimenzió, mert a kormányzási szintek közötti viszony is inkább kooperáció nélküli és időnként ellenséges. A térségnek az elmúlt évtizedben nem volt képviselői szerve, még egységesen artikulált érdeke sem, ennek a megosztottságnak a hátrányos következményeit a térség és az ország egésze is viseli. E helyzetnek a fejlődésre és általában a gazdaságra gyakorolt hatásai beláthatatlanok. 2022-ben újra megalakult a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács (BAFT), de csak a területfejlesztési feladatok tekintetében intézményesíti az együttműködést, az önkormányzati egyéb feladatok vonatkozásában az együttműködés intézményes feltételei hiányoznak. Jelenleg sem a budapesti agglomerációra, sem a tágabb várostérségre vonatkozóan nincs legitim – a térség valamennyi társadalmi, gazdasági települési önkormányzati szereplője által elfogadható és elfogadott – területfejlesztési dokumentum, illetve nincsenek kifejezetten a térségi célok megvalósítására alokkált források.

Budapest fejlesztési problémái csak a térségével összefüggésben kezelhetők. Budapestnek kezdeményezőként kell fellépnie a jogszabályi, gazdasági, tervezési, társadalmi eszközök kidolgozásában és az együttműködési, intézményi háttér fejlesztésében a szuburbanizációs folyamatok lassítása és kedvezőtlen hatásainak mérséklése, valamint a versenyképességi potenciál kiaknázása érdekében.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

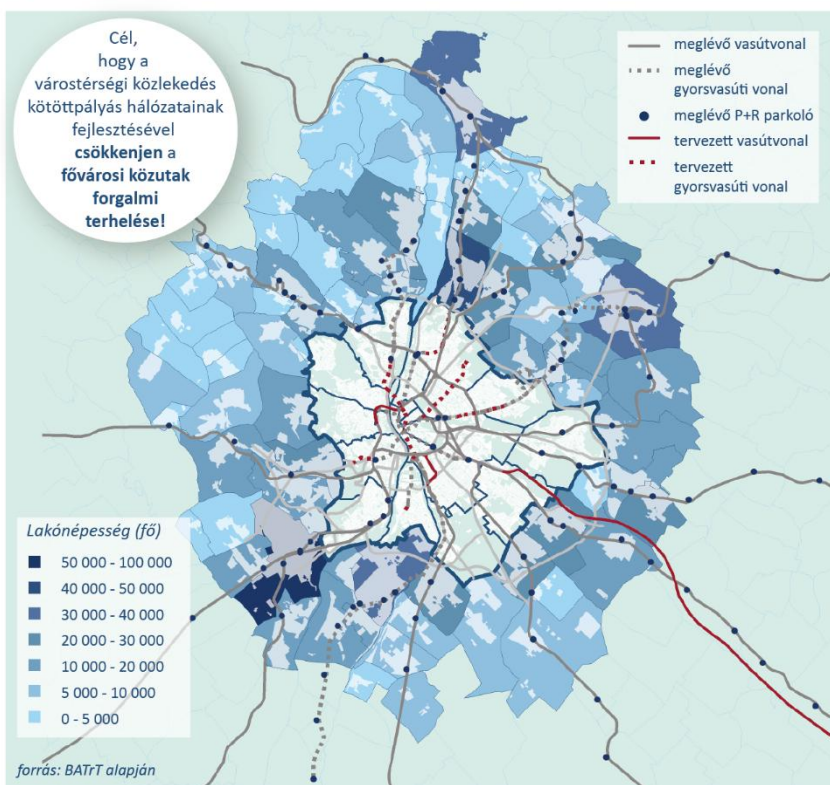
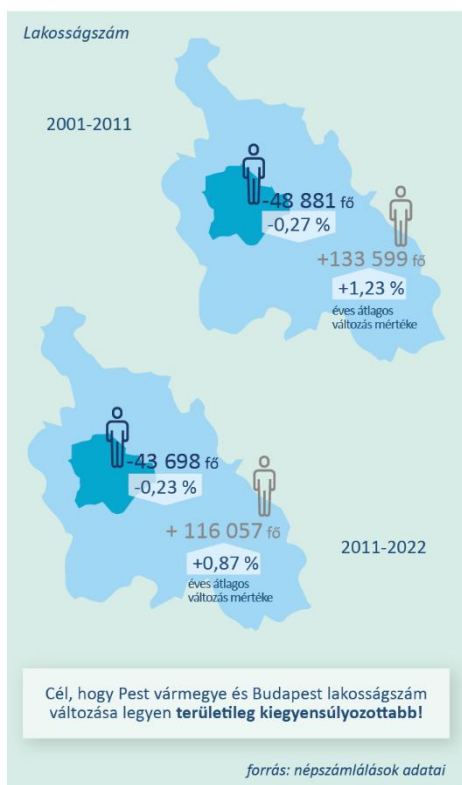
Ellátás és migráció

Más településről bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban a fővárosi intézményekben:

Cél, hogy a **lakossági szuburbanizáció mérséklődése és a várostérségi övezet ellátási hiányainak megoldása** együttes eredményeként **csökkenjen a fővárosi intézményekben a más településekről bejáró, 14 éves kor alatti gyermekek száma!**

forrás: KSH

Közigazgatási határt átlépő forgalom

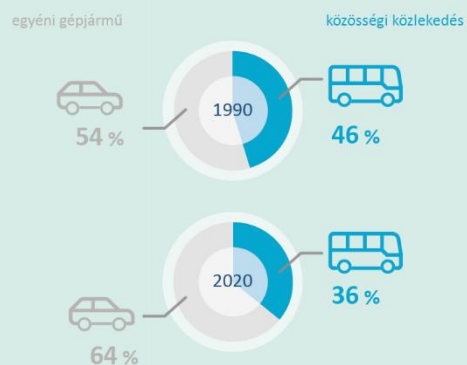
napi forgalom nagysága:

forrás: forgalomfelvétel és a BAVS alapján

Cél, hogy a budapesti agglomeráció lakosságának **utazási igénye** és a közigazgatási határt átlépő **személygépjármű forgalom csökkenjen**, az utazásokon belül a **közösségi közlekedés aránya növekedjen!**

forgalom összetétele:

2.1. Partnerség és intézményi háttér kiépítése

- Az önkormányzati ügyek közötti hatékonyabb koordináció és az eredményes térségi területfejlesztés érdekében valamennyi területen szükség van a horizontális és vertikális platformok kialakítására, az érintettek önkéntes alapú részvételével. Míg a területfejlesztési törvény a BAFT-ot jelöli meg a 81 településre vonatkozó területfejlesztés irányítójaként, a Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal a nagyobb, szomszédos vármegyékre is kiterjedő funkcionális várostérségre és metropolisz térségre kiterjedő együttműködés előmozdítására, illetve az agglomerálódó térség önkormányzati ügyeinek hatékonyabb koordinálására. Folyamatos fejlesztéspolitikai és szakmai egyeztetéssel, párbeszédrel, információ-megosztással érhető el, hogy összehangolt – szakmai és társadalmi konszenzuson alapuló – megoldások szülessenek a térség problémáira. A döntéshozás és egyeztetés kereteinek kiépítése mellett a közös célok megvalósítását támogató operatív szervezeti, valamint a működéshez szükséges finanszírozási háttér kialakítására van szükség az érdekeltek arányos szerepvállalásával.
- Közös fellépés szükséges a fejlesztéspolitika országos irányítói felé is annak érdekében, hogy a térség fejlesztése országos jelentőségének megfelelő figyelmet kapjon, illetve kialakuljanak a térség sajátos helyzetének és problémáinak kezelésére alkalmas differenciált eszközök. Ennek része a budapesti agglomeráció lehatárolásának újragondolása és jogi eszközökkel való megerősítése a valós területi folyamatok figyelembevételével, a rendelkezésre álló adatok alapján. A várostérségi szintű projektek megvalósításához dedikált forrásokat kell rendelni, ennek biztosításához hatékonyabb érdekérvényesítésre, ezt támogató szakmai előkészítésre van szükség.
- Budapest szempontjából kiemelten kell kezelni a budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések közötti együttműködések erősítését.

2.2. A budapesti várostérség összehangolt fejlesztése

- A területi tervezés módszertanának és gyakorlatának megújítása keretében a legfontosabb szempont a térség ún. struktúratervének beillesztése a tervezési rendszerbe, amely a jövő lehetséges forgatókönyveinek bemutatása után megfogalmazza a térség szereplői által legitimnek elfogadható jövőképet és irányelveket, amelyek a további ágazati és helyi tervek készítésénél biztosítják a térszerkezet és területhasználat kívánatos fejlődését. A tervezés során az életminőségi, területhasználati és mobilitástervezési szempontok összehangolt figyelembevételére van szükség a hatásvizsgálatok szerepének erősítésével. Amennyiben az érintett felek azt szükségesnek tartják, a további tervezés kiterjedhet a több kerületet és több agglomerációs települést érintő térségi integrált fejlesztési programok elkészítésére, vagy közös mintaprogramok kidolgozására a legerőteljesebb fejlesztési potenciállal rendelkező, sokszereplős térségekben (pl. Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és környezete, vagy a Rákos patak térségének fejlesztése).
- Indokolt megvizsgálni a kijelölt, de fel nem használt fejlesztési területeket, és a térségi szabályozás során vagy ösztönözni, vagy jogi eszközökkel kötelező jelleggel elérni a területi visszaminősítéseket ott, ahol a települési térségi, illetve a beépítésre szánt területi kijelölések nem valós fejlesztési igényt vagy ahol az átminősítések spekulatív célokat szolgáltak, illetve ahol a településfejlesztési koncepciók módosítása során megváltozott a fejlesztési cél.
- Ki kell dolgozni a szuburbanizációs folyamatok befolyásolását támogató térségileg differenciált eszközrendszer. A várostérségi tervezésnek ki kell terjednie a fejlesztési célterületek és kulcsprojektek kijelölésére – a közösségi közlekedés, illetve a vízi- és energiaközművek meglévő kapacitásait és fejlesztetőségét figyelembe véve –, valamint a kompakt és élhető településszerkezetet és területhasználatot elősegítő minimális és maximális sűrűségi mutatók meghatározására.
- A döntéshozás támogatására ki kell alakítani a térségi folyamatok monitorozásának, a változások értékelésének hátterét.

Településszerkezeti tervekben kijelölt, építési joggal nem rendelkező fejlesztési területek:

Lakóterületek esetében:

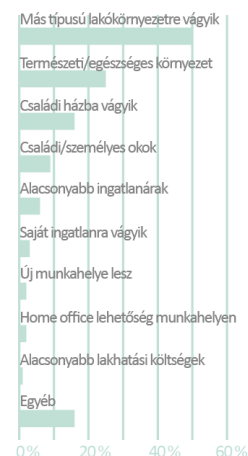
609 ha
Budapesten,
921 ha az agglomerációs övezetben.

Gazdasági területek esetében:

313 ha
Budapesten,
2 516 ha az agglomerációs övezetben.

Forrás: Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya c. tanulmányterv, BFVT (2024)

- Kiemelt feladat a közlekedés összehangolt fejlesztése és a város határain átnyúló, településeket tagoló-elválasztó zöldfelületi elemek és ökológiai hálózatok összehangolt védelme és értékalapú fejlesztése, az indokolatlan zöldmezős beruházások visszaszorítása. Az élhető régió kialakítását és fenntartását szolgáló környezeti célok (a környezeti értékek védelme, a környezet minőségének javítása, az életminőség javítása) megvalósításához átfogó térségi program szükséges, illetve ennek részeként egy zöldövezeti program megfogalmazása, megvitatása és megvalósítása.
- A regionális szintű innovációs ökoszisztéma nemzetközi szintű megerősítése érdekében nagytérségi partnerségi együttműködéssel ki kell dolgozni Budapest várostérsége gazdaságfejlesztési stratégiáját, mely megalapozza a gazdasági célú koordinált területhasználatot, az infrastruktúrafejlesztésre vonatkozó döntéseket, az együttműködések kiemelt területeit és lehetőségeit. A közös célok megfogalmazása egyben összehangolt irányt ad befektetésösztönzésre irányuló tevékenységeknek.
- A fenntartható turizmus érdekében várostérségi összehangolt turisztikai stratégia kidolgozását kell kezdeményezni az érintett szereplők részvételével. A külső kerületek és a „Budapest környéke – Budapest +1 nap” turisztikai térség kínálati elemeinek egyaránt célcsoportját jelentik a Budapestre érkező vendégek és Budapest lakossága. Az összehangolt értékesítési stratégiák eredményeként cél a budapesti átlagos tartózkodási idő növelése, a város turisztikailag legforgalmasabb területeinek tehermentesítése, valamint a várostérség attrakciói esetében azok gazdaságos működésének elősegítése, az érintett települések gazdasági prosperitásának növelése.
- Együttműködésre van szükség a lakosság ellátását szolgáló intézményhálózat fejlesztésében, különösen a nagyobb beruházást igénylő és/vagy fenntartás-, szervezés szempontjából kihívást jelentő szolgáltatások területileg egyenlő esélyű hozzáférése érdekében. Ennek kiemelt területét jelentik az egészségügyi, oktatási és szociális szolgáltatások több települést kiszolgáló elemei.
- A hatékony városi élelmézőspolitika tervezését és eszközeit rövid ellátási láncokon keresztül szintén várostérségi összefüggésben kell kialakítani.
- A várostérségi szintű közszolgáltatások – közösségi közlekedés, hulladékgazdálkodás, víziközmű-szolgáltatások – optimalizálásával érhető el, hogy megfelelő szervezeti hatékonyság mellett magas szintű és biztonságos ellátás legyen a várostérség minden településén. Ehhez az érintett önkormányzatok és közműszolgáltatók együttműködésére, közös tervezésre és arányos teherviselésre van szükség.

Költözési tervek 5 éven belül

Miért akarnak kiköltözni a budapestiek a városból?

(Az agglomerációba, vagy Budapesttől távolabbra, de nem külföldre költözni szándékozók arányában, százalék)

Forrás: Medián felmérése a Fővárosi Önkormányzat megbízásából (2023)

2-1. ábra: A településhálózat és a térségi központrendszer

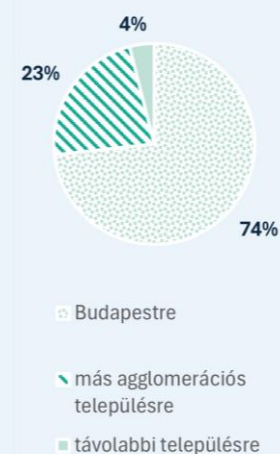
Forrás: Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya c. tanulmányterv, BFT

2.3. Várostérségi integrált szemléletű közlekedésfejlesztés

- A Magyar Állam feladatkörébe tartozó térségi közlekedés fenntarthatóságának és minőségi javításának kiemelten fontos feltétele a vasúti és helyiérdekű vasúti közlekedés fejlesztésének megvalósítása, azok Budapest általi támogatása. Ide tartozik a járműállomány, a vasúti pálya és az állomási infrastruktúra minőségének javítása, ezek kapacitásának növelése, valamint a kapcsolódó technikai-műszaki háttér korszerűsítése.
- A vasúti közlekedés a ráhordó és elhordó rendszerekkel integrált együttest kell, hogy alkosson, beleértve az intézményi és szolgáltatási integrációt (tarifa rendszer, menetrend összehangolás, utastájékoztató) is. Az üzemvitelben az ütemes menetrendű közlekedést tovább kell sűríteni, a nappali terhelte időszakokban 15–20 perces járat követést biztosítani.
- A közúthálózat adottságait – különösen ott, ahol kötőpályás kapcsolat nem áll rendelkezésre – ki kell használni az autóbusz közlekedés versenyképes működtetésére. Az autóbusz-szolgáltatás kötőpályás közlekedéssel harmonizált fejlesztését folytatni kell, a pályaudvarokon az utaskomfort feltételeit javítva, beleértve a kényelmes, akadálymentes átszállást, integrált utastájékoztatót.
- Bővíteni kell a várostérségben a közlekedési eszközváltás infrastrukturális feltételeit (a kibocsátó településeken nagy befogadóképességű P+R parkolók és B+R tárolók létesítésével, járműmegosztó szolgáltatásokkal) az utazási láncok (kombinált utazások) érdekében. Növelni kell a kötőpályás járműveken történő kerékpárszállítás lehetőségeit is. A kibocsátó települések eszközváltási lehetőségeinek mennyiségi fejlesztése azonban önmagában nem biztosít megfelelő megoldást, az csak a közösségi közlekedési szolgáltatások fejlesztésével, valamint a fővárosi kapcsolati pontok (pályaudvarok, állomások) városi térbe integrálásával (meglévő átszállóhelyek központként történő fejlesztése, új átszálló helyek létrehozása) érhető el.
- Budapest és a várostérség települései közötti forgalom esetében a városhatár közeli települések generálják a legnagyobb utazási igényt. A többi közlekedési

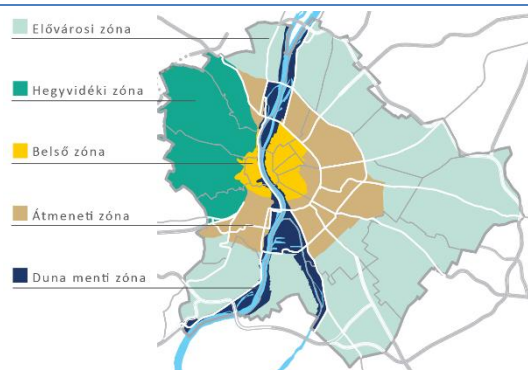
A Budapestre ingázás gyakorisága az agglomerációs övezetben élők körében

Forrás: Medián felmérése a Fővárosi Önkormányzat megbízásából (2022)

ággal 5–8 km távolságig versenyképes kerékpáros közlekedésnek – amely a leginkább környezetbarát járműhasználatot igénylő közlekedési mód – érdemi szerepet lehet és kell biztosítani a megfelelő az infrastruktúra kapcsolatok érintett önkormányzatok általi megteremtésével.

A cél megvalósításának területspecifikus feladatai

Belső zóna	▶ a vasúti közlekedés hálózati kapcsolatrendszerét átalakító Duna alatti alagút létesítése; ▶ HÉV vonalak összekötése és a hálózat továbbfejlesztése interoperábilis regionális gyorsvasúttá (H5-H6-H7 HÉV vonalak összekötésével az É-D-i regionális gyorsvasút kialakítása).
Átmeneti zóna	▶ a vasúthálózat körvasúti elemeinek fejlesztése, megállók sűrítése; a városi közösségi közlekedési rendszer elemeivel színvonalas átszállási kapcsolatok biztosítása; ▶ a térségi forgalmat bonyolító autóbusz pályaudvarok és a városi közösségi közlekedési rendszer elemei között színvonalas átszállási kapcsolat biztosítása; ▶ HÉV vonalak összekötése és a hálózat továbbfejlesztése interoperábilis regionális gyorsvasúttá (M2, H8-H9 HÉV vonalak kapcsolatának fejlesztése);
Elővárosi zóna	▶ a vasúthálózat fejlesztése részeként a megállók sűrítése; ▶ HÉV vonalak összekötése és a hálózat továbbfejlesztése interoperábilis regionális gyorsvasúttá (H6 vonal meghosszabbítása); ▶ városhatárt keresztező településközi kerékpáros kapcsolatok kiépítése; ▶ P+R és B+R parkolók építése a közösségi közlekedési rendszer megállóíhoz kapcsolódóan.

>> Fotó: Polinszky Tibor

3. Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat erős tagja

Az egész ország érdeke, hogy Budapest az európai városhálózat erős, versenyképes tagja legyen, ezért kiemelt fontosságú a város nemzetközi szerepköreinek erősítése elsősorban a humán tőke, a földrajzi elhelyezkedés és a gazdag kulturális örökség adottságainak érvényesítésével. A város egyéb fejlesztési céljaival összehangoltan, a Kormány és a Fővárosi Önkormányzat együttműködésével erősíteni kell azokat a feltételeket, amelyek a nemzetközi és hazai gazdasági térből érkező fejlesztői, befektetői impulzusok és tőke fogadására alkalmassá teszik a fővárost. A „kapu” szerep mellett Budapestnek feladata, hogy a szűkebb és tágabb térsége szempontjából „transzfer” szerepet töltsön be, illetve olyan humán, üzleti, kulturális és közlekedési szolgáltatásokat nyújtson, amelyekkel az egész ország lakosságának jóllétét és gazdaságának prosperitását szolgálja.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia aktualizált, Turizmus 2.0 c. változata Budapestet az ország első számú desztinációjaként definiálja.
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (NKS) 2014-ben került elfogadásra, 2020 évig középtávú, 2030 évig hosszú távú és 2050 évig terjedő távlati stratégiával. A társadalmi célok között megjelenik a „nemzetközi kapcsolatok erősítése” cél.
- A Fővárosi Önkormányzat által elfogadott Budapesti mobilitási tervben a városi-elővárosi hálózati kapcsolatok integrációja "Nyitott térségi kapcsolatok" stratégiai célként jelenik meg.

A nagyvárosok és metropolisz térségek elsődleges versenyelőnyét a képzett, és különösen a dinamikus növekvő gazdasági szektorok igényeit kielégítő munkaerő jelenti, illetve az a nagyvárosi infrastrukturális ellátottság, kulturális közeg és életminőség, amely a munkaerő, a befektetések és a turizmus számára vonzóvá teszik a városokat. Budapest jó adottságokkal rendelkezik, értékes települési-táji környezet, kulturális sokszínűség, az egyetemek kutatóintézetek és vállalati tudásközpontok koncentrációja, valamint dinamikus bővülő üzleti, pénzügyi szolgáltatási szektor jellemzi. A nemzetközi összehasonlító adatok szerint Budapest és várostérsége a kelet-közép-európai makroregionális központokhoz képest – különösen versenyképesség, innováció és a globális gazdaságba való beágyazottság vonatkozásában – nem tudta érdemben csökkenteni a lemaradását, a javuló eredmények mellett a különbségek többnyire megmaradtak. Az aktív nemzetközi jelenlét mellett a befektetések vonzása és a képzett munkaerő biztosítása érdekében Budapest fejlesztésében a jelenleginél erősebb összefogásra van szükség a fővárosi és országos döntéshozók között, hiszen a főváros versenyképességét hosszú távon olyan tényezők veszélyeztetik, mint az egészségügy, oktatás, szociális biztonság és megfizethető lakhatás hiányosságai.

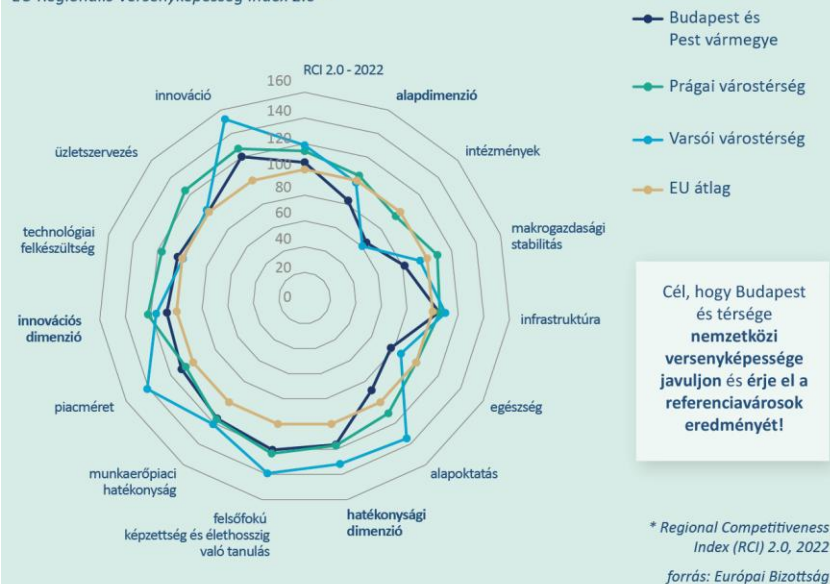
Budapest fejlesztése nemzeti ügy: nemzetközi vendégforgalmánál és kapu funkcióinál fogva az országról kialakult imázs meghatározó eleme; az itt megvalósított fejlesztések az egész ország számára is lehetőséget hordoznak; az itt koncentrálódó gazdag kulturális örökség értékőrző fejlesztése és bemutatása az egész nemzetet szolgálja, a magyar identitás és kötődés erősítésének alapja. Budapest az egész országot képviseli a nemzetközi térben.

Budapest földrajzi és geopolitikai helyzete, az itt kereszteződő és fejlesztés előtt álló transzeurópai közlekedési hálózatok a jövőben is számos lehetőséget biztosítanak a várostérség számára. A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér az ország legjelentősebb nemzetközi légikikötője, azonban máig nem épült ki a repülőtér és a városközpont megfelelő színvonalú közlekedési kapcsolata. A közlekedési, logisztikai csomópont (hub) szerepre épülő gazdaság térbeli növekedése nem koordinált.

A főváros, mint a tudás kiemelkedő központja, mint a gazdasági növekedés és az innováció elsődleges forrása egyedülálló kulturális és építészeti sajátosságokkal, erős társadalmi integrációs erővel és kivételes gazdasági fejlődési esélyekkel rendelkezik. Mindezek fenntartásához és a lehetőségek kiaknázásához egységes, egyben erős Budapestre van szükség aktív, ösztönző várospolitikával és a nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztésével.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

EU Regionális Versenyképesség Index 2.0 *

Külföldi állampolgárok

Tanulmányi céllal
itt élő külföldiek:
16 000 fő

Külföldi állampolgárok:
98 000 fő
(2022)

Cél, hogy **bővüljön** Budapesten a **kultúrák megismerésének és találkozásának lehetősége**, valamint az itt élő **külföldieket segítő szolgáltatások köre!**

Nemzetiségek

A 13 hazai nemzetiséghez tartozók száma: **50 000 fő**
12 fővárosi nemzetiségi önkormányzat

Várospannáciái tevékenység

Cél a **várospannáciái tevékenység erősítése!**

tagság **20**
nemzetközi
hálózatban

+33 várossal
együtt-
működési
megállapodás

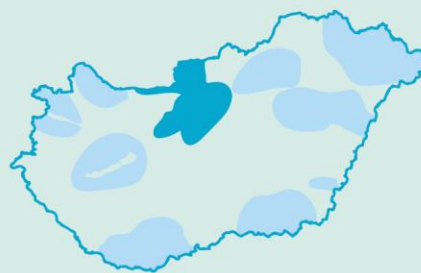
Forth Worth	New York
Bécs	Szarajevó
Zágráb	Teherán
Peking	Tel Aviv
	Sanghaj
Krakko	Ankara
Firenze	Berlin
Frankfurt am Main	Szkojpe
Lisszabon	Betlehem
Székelyudvarhely	Beregszász
	Szabadka

20 testvérváros

Budapest fenntartható turizmusa

- Budapest* és Budapest környéke turisztikai térség
- turisztikai térség

Budapest és a Budapest környéke turisztikai térség együttműködésével cél a **várospannáciái turizmus fenntarthatóságának növelése!**

* Nem nevesített turisztikai térség

forrás: Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (NTS2030) - Turizmus 2.0

Együttműködés a fővárosi fejlesztésekről hozott döntésekben

Cél, hogy a Budapesten megvalósuló kormányzati fejlesztésekről a fővárosi önkormányzatok érdemi bevonása mellett **szülessen döntés!**

Budapesti felsőoktatási intézmények helyezése a nemzetközi rangsorokban

Cél, hogy a budapesti felsőoktatási intézmények helyezése javuljon a nemzetközi rangsorokban!

forrás: ARWU, 2024

Kultúra

Cél, hogy Budapest nemzeti és nemzetközi vonzerejű **kulturális szolgáltatásait** őrizze meg! Az új fejlesztések járuljanak hozzá a turisztikai forgalom erős területi koncentrációjának csökkentéséhez!

3.1. Partnerség és intézményi háttér kiépítése

- A Budapestre vonatkozó stratégiai fejlesztési döntések előkészítése és egyeztetése érdekében szükség van a kétszintű önkormányzati rendszer és a Kormány strukturált együttműködésére a Fővárosi Közfejlesztések Tanácsa újraindításával vagy hasonló együttműködési platform elindításával. A stabil és hosszú távú működés érdekében a kormányrendeleti szintű szabályozás helyett törvényi szinten történő intézményesítést kell kezdeményezni. Meg kell kötni a szakmai és politikai konszenzust annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy egységes és erős város legyen. Konszenzusra kell jutni a közös stratégia és az egészséges munkamegosztás érdekében, mely mind infrastruktúrában, mind értékvédelemben, mind területi fejlesztések révén a város egészének érdekeit szolgálja. Olyan jogszabályi háttérre van szükség, ami biztosítja a fejlesztési jogosítványok és tervek összhangját, illetve a fejlesztési források kiszámítható biztosítását. Ez az összehangolt stratégiák mentén történő városfejlesztés záloga, és Budapest erős nemzetközi szerepének biztosítója.
- A szektorok és szereplők közötti együttműködések erősítésére van szükség a nagyléptékű missziók (pl. karbonsemlegesség és klímadaptáció, egészséges lakosság) céljainak elérése, valamint a hosszú és középtávú kiemelt fejlesztési céltérségek (akcióterületek) fejlesztése során. Ez utóbbi területek fejlesztési programja előnyösen vagy előnytelenül évtizedekre meghatározhatja a város szerkezetét, növekedésének lehetőségeit, arculatát és működőképességét. A nagyléptékű ingatlanfejlesztések során az érdekek összehangolására és az összvárosi szempontok érvényesítésére van szükség. Elmarad vagy alulértékelt a piaci ingatlanfejlesztések járulékos, közszelektort terhelő költségeinek becslése, illetve a hatások elemzése a közigazgatási határokon túli szemlélettel. Ennek megváltoztatása közös érdek, de ez nem nélkülözheti a nagyobb térségi szemléletet és az összvárosi érdek érvényesítéséhez szükséges ismereteket. Ebben növelni kell az önkormányzatok felkészültségét, mivel a befektetési döntések, tárgyalások során alapfeltétel a rugalmas és gyors döntéshozatali mechanizmus.
- Budapest távlati fejlesztésének megalapozásához együttműködésen alapuló monitoring-rendszerre, kutatásokra van szükség, a nemzetközi jó példákat is adaptálva, az innovációt az urbanisztika területén is ösztönözve. Szükség van a felsőoktatási intézményekkel, nemzetközi partnervárosokkal együttműködve a várospolitikus-szakember képzés biztosítására, a korszerű és naprakész tudásra és gyakorlatok ismeretére.

Budapest gazdasági súlya és humán tőke adottságai országos értékekhez viszonyítva

Forrás: KSH

3.2. Nagyvárosok közötti együttműködés, városdiplomácia, nemzetközi kapcsolatok erősítése

- Annak érdekében, hogy Budapest az európai városhálózat elismert, erős, térségi versenyképességét növelő tagja legyen, aktív és kezdeményező várospolitikát kell folytatnia, amelynek része a városdiplomácia, az érdemi két- és többoldalú, értékalapú együttműködések erősítése.
- Az együttműködések egyik gyakorlati területe a nemzetközi programok alakításában (pl. uniós kiemelt szakpolitikai célok), továbbá a nemzetközi projektekben és tematikus együttműködésekben való aktív részvétel. A nemzetközi kapcsolatok építésében a városi önkormányzatok mellett a szakmai szervezetekkel, intézményekkel, nemzetközi együttműködési platformokkal való értékalapú kapcsolatok építésére van szükség.
- Az érdekérvényesítés, a vidék-főváros megosztottság csökkentése és a gazdasági agglomerációban rejlő nagytérségi lehetőségek kiaknázása érdekében a fővárosi önkormányzatok és a magyar városhálózat, valamint területfejlesztés szereplői között is aktív szakmai kommunikációra van szükség. Közös kell fellépni az önkormányzatiság hatásköreinek, finanszírozási hátterének biztosítása, valamint a területfejlesztés észszerű koordinációs és működési mechanizmusainak kiépítése érdekében.

Az Európai Unió közvetlen támogatásával futó projektek száma a Fővárosi Önkormányzat részvételével 2023. év végén:

12 db

- H2020
- Horizon Europe
- LIFE
- Európai Városi Kezdeményezés (EIU)

3.3. Budapest nemzetközi szerepének erősítése

- A nemzetközi szakmai, ingatlanfejlesztési és várospolitikát érintő rendezvényeken biztosítani kell Budapest képviseletét, megjelenését. A tudás- és zöldgazdaságra, valamint a minőségi turizmusra irányuló célokkal összhangban kell bővíteni és fejleszteni a budapesti rendezésű nemzetközi rendezvényeket, ezzel is biztosítva a meglévő hivatás- vagy üzleti turizmus (MICE) infrastruktúrák jobb kihasználását és a fővárosi gazdaság erősítését. A rendezvények a kapcsolati tőke bővítése mellett lehetőséget nyújtanak a nemzetközi jó gyakorlatok megismerése, a budapesti jó példák megosztására, ezzel is építve a főváros pozitív nemzetközi megítélését.
- Budapesten a területi és közszolgáltatási vonatkozások miatt jelenleg nem rendezhető kiemelt esemény az önkormányzatok bevonása nélkül. Cél, hogy a nemzetközi rendezvények a város működőképességével összhangban (lépték, ütemezés), az érintett szereplők együttműködésével és költségviselési megállapodásai mentén szerveződjenek.
- Budapesten koordinált városmárkaépítésre van szükség, amely a hagyományos turisztikai területen túl kiterjed a főváros, mint gazdasági központ és vonzó, élhető város nemzetközi megítélésének erősítésére is. A márkaépítésben ma a környezeti fenntarthatóság és felelősségvállalás, az egyediség, a biztonság és a sokszínű közösség mind fontos hívószavakká váltak. A márkaépítéshez egyrészt adatokra, célzott mérésekre, másrészt a kommunikációban, városmarketingben tapasztalható eszközök, módszerek naprakész ismeretére és alkalmazására van szükség, követve az ügyféloldali trendek, igények és információ-fogyasztási szokások változását. Mindez azonban csak az érdekelték közötti együttműködéssel és a külső környezetben tapasztalható gyors változásokra reagálni képes, adaptív szemléletű stratégiák mentén működhet hatékonyan.
- Budapest hosszú távú gazdasági prosperitásának egyik kulcsa a felsőoktatási intézmények nemzetközivé válásának elősegítése, versenyképességük javítása, ennek keretében a képzések korszerűsítésére, az idegen nyelvű képzések és intézményi szolgáltatások fejlesztésére van szükség. A külföldi hallgatók, oktatók és kutatók növekvő száma és a multikulturális környezet itthon is elérhetővé teszi az interkulturális tapasztalatszerzést, de a magyar hallgatók határon túli mobilitására irányuló programokat a jövőben is hozzáférhetővé kell tenni. Az egyetemek nemzetköziesítése hozzájárul a nemzetközi kutatás-fejlesztési hálózatokban való részvétel növeléséhez, a nemzetközi kapcsolatok megerősítéséhez.
- A Budapesten tanuló, dolgozó külföldi állampolgárok igényeinek felmérésére, nyomon követésére alapozva szükség van az érintett intézményi és közigazgatási – egyebek között önkormányzati – hatáskörökben az integrációt és napi életvitelt támogató szolgáltatásfejlesztésre, idegen nyelvű tájékoztatásra és nyelveket beszélő adminisztratív kapacitások megerősítésére.
- A felsőoktatásban és a munkaerőpiacon ma már megkerülhetetlen jelentősége van az idegen nyelv ismeretének. Budapesten ez nem csak a magasán képzett munkaerő esetében fontos, hanem a nemzetközi vendégforgalom miatt a turisztika és a városi szolgáltatások esetében is. A közoktatási rendszer ma nem tud kiegyenlített eredményt felmutatni a nyelvtanulás területén, a diákok teljesítményében továbbra is meghatározó tényező a családi háttér mind a motiváció, mind a tanórán kívüli nyelvtanulás finanszírozása tekintetében. Ki kell dolgozni egy olyan rendszert, amely a tanórán kívüli oktatás keretében esélyt biztosít a szocio-kulturális hátrányban lévő tanulók számára, növelve az eredményességet és a hozzáférést, illetve az élethosszig tartó tanulás keretében a munkavállalók számára is biztosítja a nyelvi képzésekhez való megfizethető hozzáférést.
- A befektetés-ösztönző városmarketing mellett ki kell alakítani azt a szervezeti hátteret, amely a külföldi befektetők, valamint az itt vállalkozást, munkavállalást tervező külföldi polgárok számára egyablakos információs pontot jelent, képes a megfelelő szervezetek felé irányítani az érdeklődőket és konzultációval,

A Nemzetközi Konferenciák és Kongresszusok Szövetsége (International Congress and Convention Association) rendszeresen értékeli a városokat a hivatásturizmus területén, amely megmutatja Budapest értékelését a MICE szektorban. 2022-ben Budapest helyezései: 19. hely Európában, 22. hely globálisan.

A leggyakoribb nyelveket beszélő magyar állampolgárok száma Budapesten: 699 ezer fő angol nyelv, 264 ezer fő német nyelv, 58 ezer fő francia nyelv, 57 ezer fő orosz nyelv, 37 ezer fő olasz nyelv, 32 ezer fő spanyol nyelv. Forrás: 2022. évi Népszámlálás, önbevallás alapján

Az angol nyelven beszélők megoszlása, iskolai végzettség szerint: 5% - 15 évesnél fiatalabb személy, 0% - általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb, 7% - általános iskola 8. évfolyam, 3% - középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel, 30% - érettségi, 55% - egyetem, főiskola stb., oklevéllel. Forrás: 2022. évi Népszámlálás, önbevallás alapján

információ-szolgáltatással az alapvető tájékoztatást biztosítani tudja. Az ügynökség egyik fontos feladata továbbá a stratégiai nemzetközi kapcsolatok építése és gondozása, kifejezetten a gazdasági szereplők és érdekképviselőik (külföldi gazdasági kamarák) vonatkozásában.

- Budapest nemzetközivé válásának egyik eszköze, hogy minél több nagy reputációval rendelkező nemzetközi szervezet válassza Budapestet központjául. Ebben a Fővárosi Önkormányzat és a Kormány együttműködésére van szükség.
- A városdiplomácia és a fővárosi önkormányzatok kulturális feladatai keretében erősíteni kell a diaszpóra magyarság és Budapest közötti kapcsolatokat.

3.4. A kulturális központ-szerep, sokszínű kínálat fenntartása

- Budapest Magyarország és a magyar nemzet kulturális központja, olyan összetett kínálattal, amely az ország és a határon túli magyar lakta területekről minden irányból kiegyenlített megközelíthető és vonzó az itt élő és az ide vendégként érkező külföldiek számára is. Legfontosabb feladat ennek a sokszínűségnek a megőrzése, minőségi fejlesztése, a meglévő infrastruktúra megújítása és új intézmények észszerű létesítése a városfejlesztés területi céljaival és a műemlékvédelemmel összehangolva.
- Az intézmények korszerűsítése mellett növelni kell a közösségi terek szerepét a kultúra-közvetítésben, edukációban, illetve tovább kell erősíteni az intézmények közötti szakmai együttműködést, tapasztalattmegosztást.
- A kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférést minden vonatkozásban növelni kell, legyen az a vidéki és határon túli magyarság részére a fizikai megközelítés biztosítása, a jövedelmi és szocio-kulturális hátrányokkal küzdők számára a hozzáférés ingyenes vagy kedvezményes elérhetővé tétele, vagy a kultúráközvetítés módszereinek megújítása, pl. tematikus séták/útvonalak bővítésével, újszerű, hozzáférést és bemutatást támogató múzeumtechnikai eszközökkel, múzeumpedagógiai szolgáltatásokkal, programokkal, digitális megoldásokkal. Ösztönözni és erősíteni kell a kulturális örökség megismertetését a közoktatásban, az intézmények, helyszínek látogatásával, együttműködéssel, célzott programfejlesztéssel.
- A fővárosi és magyar identitás, valamint a nemzeti összetartozás erősítése Budapest szellemi örökségének és történetének sokrétű bemutatásával támogatható, ennek ösztönzése, az eszközök fejlesztése fontos feladat.
- Budapest kulturális kínálatában a színházak és mozik sokszínűségét meg kell őrizni a működési háttér biztonságának növelésével, a független, alternatív alkotóközösségek működését is beleértve. A sokszínűség megőrzése és az ehhez szükséges kiszámítható finanszírozás a kultúra minden területét érinti (zenei-, irodalmi-, közgyűjteményi-, képző- és iparművészet, köztéri művészet), legyen szó az intézményekről vagy a nem közszeaktorhoz tartozó szolgáltatásokról. Ennek a Fővárosi Önkormányzat és a kulturális szektor szereplőinek erősebb együttműködésére és érdekérvényesítésére van szükség.
- Számos országos vonzerejű nagyrendezvény és ezek megrendezésére alkalmas infrastruktúra áll rendelkezésre Budapesten, kiemelt feladat ezek esetében a színvonal fenntartása, javítása, a helyszínek megközelíthetőségének és környezeti minőségének javítása, pénzügyileg is fenntartható hasznosításuk elősegítése.
- Budapest kulturális közegében a közsférához kapcsolódó intézmények, szereplők mellett a magán- és civil szektor is hangsúlyosan jelen van, fontos, hogy a kulturális gazdaság, kreatív ipar erősödjön a szereplők, a művészeti oktatás együttműködésével a kulturális gazdaságot támogató helyszínek, inkubáció bővítésével.
- Budapesten számos kultúra van jelen, a magyar nemzetiségek mellett a külföldi nemzetek közösségei számára is lehetőséget kell teremteni a bemutatkozásra és a kultúrák találkozására.

Kulturális intézmények

91 db

muzeális intézmény volt 2022-ben, ahol a látogatók száma összesen

4 millió fő volt.

Forrás: KSH (2022)

2022-ben

16,2 ezer

színházi előadás volt, melyet

4 millióan

látogattak.

Forrás: KSH (2022)

2022-ben a mozielőadások száma

232 ezer

volt, melyeket

5 millióan

látogattak.

Forrás: KSH (2022)

3.5. Fenntartható és minőségi turizmus feltételeinek megteremtése

- Ma Budapest turisztikai forgalma döntően a belvárosra korlátozódik, a turizmus területi koncentrációját oldó kínálatbővítésre van szükség, részben a belvároson kívüli és várostérségi kínálat hangsúlyosabb kijánlásával, fejlesztésekkel és a szereplők közötti együttműködéssel. Mindez hozzájárul ahhoz is, hogy az átlagos tartózkodási idő növekedjen, a külső kerületek és a várostérség turisztikai attrakcióinak fenntartható üzemeltetése is biztosítható legyen. A kínálat bővítésének elsősorban a jelentős, ideiglenesen bezárt vagy megszűnt intézmények pótlására, illetve a folyamatban lévő fejlesztések befejezésére kell irányulnia. Fontos elv, hogy új, jelentős intézmények elsősorban barnamezős területen vagy meglévő épületek átalakításával jöjjenek létre, ne kerüljenek városi szabadterek, főleg zöldfelületek beépítésre.
- A nagyléptékű fejlesztések helyett – a trendeket figyelembe véve – törekedni kell a kínálat sokszínűségének növelésére és elérhetővé tételére. Legyen sokféle egyedi élményszerzési, felfedezési lehetőség, amit a város kínál. Ebben a pop-up és átmeneti hasznosítások, közterületi események, kulturális programok, az alulról jövő kezdeményezések támogatása kiemelten fontos.
- Budapest legfőbb erőssége jelenleg gazdag épített öröksége és az utcáin, terein megjelenő pezsgő mindennapi élet. Fontos, hogy a város ezt a környezetet a városi infrastruktúráként értelmezve értékőrzően fejlessze, beleértve az épületeket, városi tereket, zöldfelületeket, köztéri alkotásokat és díszutakat. Növelni kell a közterületek tisztaságát, komfortját (árnyékolás, vízvételi lehetőség, közterületi bútorok), és az elérhető illemhelyek számát is. Az infrastrukturális feltételek közé tartoznak a fogadópontok és a közösségi közlekedési szolgáltatások, ezek minőségi és ügyféloldali kényelmi fejlesztéseit folytatni kell. Az akadálymentesítés a vendégforgalom szempontjából is kiemelt jelentőségű mind a közterületek, épületek és közösségi közlekedés, mind az információ-szolgáltatás területén. Minden vonatkozásban törekedni kell a látogatói élmény és elégedettség növelésére, ezzel érhető el, hogy a vendégek visszatérjenek, hosszabb ideig tartózkodjanak itt és másoknak is ajánlják Budapestet.
- Budapest egyik unikális márkaépítés szempontjából is kiemelkedő kínálati elemét gyógyfürdői jelentik, ezek folyamatos fejlesztése továbbra is kiemelt feladat. A vendégszám növelése helyett a kényelmi és fenntarthatósági szempontokat kell szem előtt tartani (egyidejű befogadóképesség korlátozott) ezért elsősorban a minőségi szolgáltatások fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt.
- A globális krízishelyzetek - különösen a humánegészségügy és a geopolitikai területén –, a gazdasági válságok, recessziós időszakok, illetve a turisztikai trendek különösen érzékenyen érintik a szektor működését ezért minden tekintetben szükség van a reziliencia fokozására. Ennek része a digitalizáció felerősítése, továbbá olyan fejlesztések megvalósítása, amelyek a helyi lakosság számára is értékes szolgáltatást jelentenek és segítik a helyben történő kapcsolódást, a turisztikai forgalom visszaesése esetén is biztosítva a pénzügyi fenntarthatóságot. A rezilienciát növeli a belföldi vendégforgalom növelését szolgáló kezdeményezések, ajánlatok bővítése is.
- Budapest egyik egyre erősödő problémája a túlturizmus jelensége, mely életminőségi problémákat okoz a belvárosi, elsősorban az éjszakai gazdaság szempontjából is frekvenciált területeken, felgyorsítva a lakosság elköltözését és erősítve a turistákkal szembeni negatív lakossági attitűdöt. Ennek megoldásában egyrészt fontos a szabályozási eszközök és a szabályok betartásának érvényesítése, másrészt a főváros lakosainak érzékenyítése, edukálása a turizmus gazdasági, szociális, kulturális előnyeiről.
- A minőségi turizmus irányába történő elmozdulás szintén fontos cél, ennek része a turisztikai szolgáltatások színvonala emelésének ösztönzése, a környezet- és klímadatosság növelése, a kulturális nagyrendezvények fejlesztése és kijánlása, valamint a szezonaritást is csökkentő rendezvényturizmus és MICE ágazat erősödésének támogatása. A kijánlásban a Fővárosi Önkormányzat és az állami turisztikai intézmények együttműködésére van szükség.

A turisztikai szálláshelyek vendégforgalma
Budapesten 2023-ban:
5,358 millió a turisztikai szálláshelyek vendégforgalma, ebből **4,552 millió** a külföldi vendég.
14,162 millió az eltöltött vendégéjszakák száma,
2,6 éjszaka az átlagos tartózkodási idő.

Forrás: KSH

2023-ban Budapest a
Time magazin legjobb

50

turisztikai
célpontja
között szerepelt.

2024-ben a Conde Nast Traveler a világ

24

legkiemelkedőbb látnivalókat nyújtó
célpontjai közé sorolta Budapestet.

- A városmarketing részeként fejleszteni kell a márkaépítést és kommunikációt, valamint a belépéstől elérhető turisztikai szolgáltatásokat (Budapest kártya, tájékoztatás, info-pontok stb.). Ebben és a szolgáltatási színvonal és kijárási fejlesztésében az érdekeltek közötti erősebb párbeszédre, adatmegosztásra és együttműködésre van szükség.
- A turizmus fontos szektor a foglalkoztatás szempontjából és közvetetten számos más ágazat prosperitására is hatással van, összességében fontos eleme Budapest gazdaságának. Ugyanakkor meg kell teremteni azt a jogi keretrendszert, ami egyensúlyt biztosít a turizmus működése, a helyiek életminősége viszonylatában és nem okoz torzítást fontos társadalmi célok szempontjából (pl. lakhatás, környezetterhelés, Duna partok használata, látvány stb.).

3.6. Országos és nemzetközi közlekedési hálózatokban betöltött szerep biztosítása

- A Magyar Állam feladatkörébe tartozó országos (nemzetközi) közlekedési rendszer fejlesztése és működtetése a budapesti metropolisz térség meghatározó települését jelentő főváros számára is fontos, ezért a támogatása szükséges.
- A globalizálódó világ interkontinentális személyforgalmában a repülés kizárólagos jelentőséggel bír. A mindinkább egységesülő és urbánussá váló Európán belül a nagyvárosok, illetve a várostérségek egymás közötti kapcsolatában pedig egyre növekszik a légiközlekedés szerepe. Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér esetében az utasforgalom várható további növekedése miatt a megfelelő teljesítőképesség biztosítására további terminál fejlesztés válik majd szükségessé. A repülőterek működéséhez minden esetben szervesen hozzá tartozik a repülőtér és a vonzáskörzetét jelentő települések közötti földi kapcsolatrendszer is. Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér színvonalas, és meghatározó jelentőségű fővárosi kapcsolatainak biztosításához szükséges a repülőtér és a belváros közötti – a várostérségi, illetve országos közlekedéssel összehangolt – kötőpályás közösségi közlekedési kapcsolat megteremtése, valamint a színvonalas közúti kapcsolat is.
- A repülés magas környezetterhelése miatt az egymáshoz közeli európai várostérségek közötti közlekedésben meghatározó szerepet tölthet be a jövőben – a Kelet Európában ma még teljesen hiányzó – nagysebességű vasúti közlekedés. A nagysebességű vasúti közlekedés tervi előkészítése időszerű, ahol az országos hálózatban a fővárosi kijelölt fogadóponthoz Kelenföld és Ferihegy.
- Az ország népességének területi eloszlását és településhálózatát képezi le a, hagyományos rendszerű vasúti hálózat, amely a személyszállítási igényeket tekintve megfelelő a főváros számára, az áru fuvarozás tekintetében azonban jelentős problémákat eredményez a domináns nemzetközi tranzitforgalom a hiányzó V0 gyűrű miatt. Budapest és a jelentősebb magyarországi városok közötti közlekedésben a reneszánszát élő vasúti (intercity) közlekedés az infrastruktúra és a gördülőállomány megkezdett megújításának folytatása esetén a személygépjármű használat alternatívája lehet. Az országos vasúti közlekedés fejlesztésének keretében a fővárosi fejpályaudvarok fejlesztése szükséges.
- A gyorsforgalmi úthálózat teljessé válásához az országos területfejlesztési terv egyetlen sugárirányú új nyomvonal építését és a már meglévő autópályák főváros közeli szakaszainak fejlesztését tartalmazza a kapcsolati hiányok megszüntetésére, továbbá helyenként szükséges teljesítőképesség növelésére (2x3 sávok keresztmetszet biztosítása). A főváros közigazgatási határának közelében körbefutó gyorsforgalmi gyűrű teszi lehetővé egyrészt a Budapest célú forgalom számára a gyorsforgalmi és a városi úthálózat közötti kedvező kapcsolódást, másrészt a tranzit forgalom számára a főváros elkerülését. A gyűrű nagyobb része már megépült, de a hiányzó északi szakasz és a nyugati (esetleg csökkentett paraméterű) szektor kiépítése mielőbb szükséges.
- Az EuroVelo kerékpárúthálózat kiépítésének folytatása (a Duna menti EuroVelo 6 és a Szentgotthárd-Balaton-Budapest-Debrecen EuroVelo 14) csatlakoztatása a várostérségi és a fővárosi kerékpáros infrastruktúra rendszerhez az összefüggő országos és nemzetközi hálózat megteremtése érdekében nélkülözhetetlen.

Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér személyforgalma:
4,5 millió utas 2002-ben,
9 millió utas 2011-ben,
14,7 millió utas 2023-ban.

Forrás: KSH

— Tervezett nagysebességű vasútvonal

200-300 km/óra
utazási sebesség

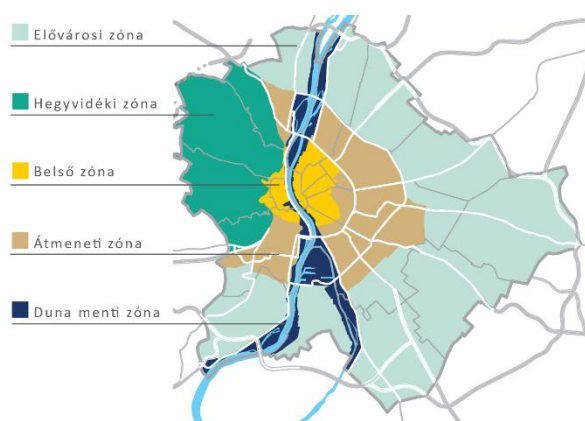
10 országon keresztül

4 fővárost érintő,

3500 km hosszúságú
hajózóút

- ▶ Az áruszállítás legkörnyezetkímélőbb módját jelentő teherhajózás támogatása a meglévő Csepeli-szigeti kikötők fejlesztését jelenti a fővárosban. Budapesten új teherkikötő létrehozása a kikötői és a csatlakozó közlekedési infrastruktúrának a beépített területekre gyakorolt hatása miatt nem támogatott a logisztikai létesítmények területi elhelyezésének szempontjait figyelembe véve.
- ▶ Az országos közlekedési rendszerre települő logisztikai létesítmények területi elhelyezését alapvetően befolyásolja, hogy azokhoz minden esetben nagymértékű közúti nehézgépjármű forgalom is kapcsolódik. Az áruszállításban a jelenleg meghatározó közúti szállítás jelentősége – az uniós szintű beavatkozások eredményeként – a jövőben ugyan várhatóan csökkenni fog, de továbbra is alapvető fontossággal bír majd. Ennek figyelembevételével Budapesten, az M0 gyűrű vonalán belül újabb jelentős logisztikai fejlesztés nem preferált.

A cél megvalósításának területspecifikus feladatai

Belső zóna	▶ A vasúti fejpályaudvarok fejlesztése ▶ Közvetlen belváros - repülőtér vasúti kapcsolat létrehozása – az országos vasúthálózatba integráltan
Átmeneti zóna	▶ A nagysebességű vasúti közlekedés kialakításának biztosítása a Kelenföldi pályaudvaron; ▶ EuroVelo 14 nemzetközi kerékpárút kialakítása
Elővárosi zóna	▶ Közvetlen belváros – repülőtér vasúti kapcsolat létrehozása – az országos vasúthálózatba integráltan; ▶ Repülőtér közúti kapcsolatának fejlesztése a főváros irányába ▶ EuroVelo 14 nemzetközi kerékpárút kialakítása ▶ Nagysebességű vasúti közlekedés kialakításának biztosítása a repülőtérnél ▶ Az M0 gyűrű északi szektorának befejezése, M10 kiépítése, M100 építésének támogatása.
Hegyvidéki zóna	▶ M0 gyűrű bezárása (Nyugati szektor megépítése).
Duna menti zóna	▶ A csepeli Szabadkikötő közúti és vasúti kapcsolatainak fejlesztése ▶ EuroVelo 6 nemzetközi kerékpárút kialakítása

4. Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság

A fővárosban élők jóllétének elsődleges forrását az erős, versenyképes és fenntarthatóan növekvő gazdasági háttér jelenti, ezért kiemelt cél, hogy a város a mai és jövő generációi számára anyagi biztonságot nyújtó és a környezet minőségét nem veszélyeztető, jó és változatos munkahelyi kínálattal rendelkezzen. Budapestnek a nemzetközi versenyben kell helytállnia, ennek alapja a tudásgazdaság, amelyhez hosszú távon biztosítani kell a megfelelő képzett munkaerőt. A növekedésben a termelékenység javulása kiemelten fontos, ehhez minden szektorban biztosítani kell a munkaerő képzését élethosszig tartó szemlélettel, az adaptációs képesség növelésével. Mindenkinek esélyt kell adni arra, hogy a munkaerőpiacon boldoguljon és sikeres legyen. A városnak olyan szolgáltatásokat kell nyújtania, amelyek támogatják a vállalkozások működését, inspirálják és segítik azok alapítását és a közöttük lévő együttműködést. Az önkormányzatok és a közszolgáltatások erősebb jelenlétére van szükség az innovációs ökoszisztémában, így a fővárosi kihívásokra adott újszerű megoldásokkal nem csak Budapest élhetősége fog javulni, hanem ezek a megoldások a globális urbanizációs folyamatok miatt a nemzetközi piacon is értékesíthetők lesznek. Cél, hogy Budapest gazdaságának növekvő teljesítménye az adóbevételeken keresztül megerősítse a városfejlesztés és városüzemeltetés finanszírozási hátterét.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Budapest Gazdaságélénkítési és Munkahelyteremtési Stratégiája (2015–2021) széleskörű partnerség mellett készült. Hosszú távú célja, hogy Budapest 15 éven belül Közép-Európa vezető gazdasági térségévé váljon.
- Budapest Területfejlesztési Koncepciója 2030-ig szól, elfogadására 2014-ben került sor. A koncepció 9 stratégiai célt határoz meg, ebben önálló célként jelenik meg a „tudásalapú, versenyképes, innovatív és zöld” gazdaság.
- A Smart Budapest Okos Város Keretstratégiában a jövőképi szintjén megjelenik, hogy Budapest legyen – többek között – a nemzetközi innováció egyik központja, ezáltal a tudástranszfer célpontja, továbbá a fenntartható és helyi gazdaság fejlesztésére alapozva fejlődjön tovább.

Budapesten a rendszerváltás óta az ipari termelés visszaszorulása és a szolgáltató szektor térnyerése a meghatározó trend, és mára mindkét területen a magas hozzáadott értékű tevékenységek erős hazai koncentrációja jellemző. Ezek a tevékenységek a vállalati működésen belül is megjelennek, Budapest meghatározó feldolgozóipari nagyvállalati telephelyei élen járnak a kutatás-fejlesztés, innováció és a magas hozzáadott értékű üzleti szolgáltatások végzésében. A kiemelkedően innovatív ágazatok között a gyógyszergyártás, valamint az információs és kommunikációs ágazat budapesti jelenléte meghatározó. A külföldi érdekltségű vállalkozások és az országba érkező külföldi tőke továbbra is Budapesten a legmagasabb arányú, ennek meghatározó szerepe van az új technológiákhoz és szakértelemhez való hozzáférés növelésében a jövőben is. Az önkormányzatok és a vállalkozói szektor, valamint a tudásgazdaság szereplői között az együttműködés elindult, de még alacsony szintű. Budapest, mint az innovatív megoldások piaca és segítője nem használja ki a pozíciójából adódó lehetőségeket.

A Regionális Innovációs Eredménytábla adatai szerint Budapest 2023-tól már az erős innovátor régiók közé tartozik (az ország besorolása „mérésékelt innovátor”), az uniós átlagnál jobban teljesít a közepesen magas és magas technológiai igényű gyártási és tudásintenzív szolgáltató szektorokban való foglalkoztatás területén. Az uniós átlagnál kedvezőtlenebb a helyzet egyebek között a KKV-k innovációs szintje, a közszféra K+F ráfordításai, az élethosszig tartó tanulás, a szabadalmak bejegyzése, a digitális készségek, valamint az innovatív vállalkozásokban való foglalkoztatás és termékértékesítés terén. A szolgáltató szektor jelentős része ma már nemzetközi beágyazottságú, Budapestről szolgálja ki a globális gazdasági szereplőket. Ez a szektor az egyik legdinamikusabb bővülést mutatta az elmúlt években és fontos keresletet szegmenst jelent a fővárosi irodapiac számára.

A COVID-19 járványhelyzet és a 2022-ben kezdődő orosz-ukrán háború miatt a gazdasági visszaesés erősödött, a hatások rávilágítottak a fővárosi gazdaság egyes szektorainak sérülékenységére, elsősorban a vásárlóerő visszaesése és a globális értékláncok működésének problémáival érintett területeken. Fontos feladat a vállalati, különösen a kis- és közép-, valamint mikrovállalkozások rezilienciájának növelése, a digitális áttérés

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Gazdasági teljesítmény

Cél, hogy a **gazdasági teljesítmény** javuljon!

forrás: KSH, Eurostat

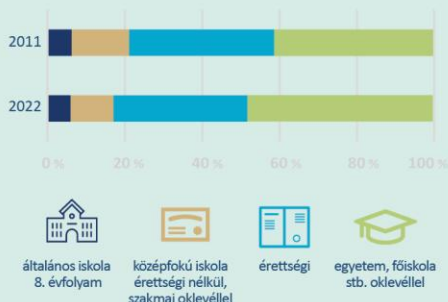
Munkanélküliségi ráta a 15-64 éves korosztály arányában (%)

forrás: KSH

Cél, hogy Budapesten legyen magas a foglalkoztatási, és alacsony a munkanélküliségi ráta, a munkaerő legyen képzett és reziliens!

Foglalkoztatottak megoszlása legmagasabb befejezett végzettség szerint

K+F ráfordítás / GDP (GERD) a NUTS 2 régiókban

Cél, hogy a kutatás - fejlesztés
ráfordítások aránya növekedjen a GDP-hez képest!

forrás: Eurostat, 2021

A és B kategóriás spekulatív és saját tulajdonú irodaházak összterülete és kihasználtsága

Cél, hogy megfelelő irodakínálattal rendelkezzen Budapest és az üresedési arány csökkenjen!

forrás: Budapest Research Forum

Innovációs teljesítmény - Regionális Innovációs Eredménytábla, Regionális Innovációs Index (RII)

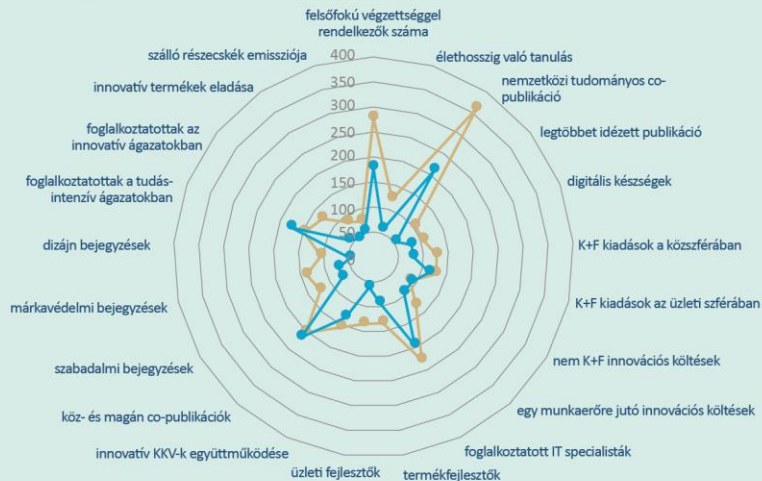
Budapest, RII, 2023	
- az EU 2023. évi átlagában:	101,4 %
Budapest, RII, 2023	
- az EU 2016. évi átlagában:	110,0 %

Helyezés az EU régiói között (2023):

erős innovátor

Cél, hogy az innovációs teljesítmény növekedjen, Budapest az Európai Unió erős innovátor régiói közé tartozzon!

forrás: Európai Bizottság

Tényleges munkaerő produktivitás / ledolgozott munkaóra
(index, ahol 2015 = 100 %)

Cél, hogy a
munka-
termelékenység
növekedjen
Budapesten!

forrás: Eurostat

A Kormány számos, hatályban lévő stratégiája foglalkozik a gazdaságfejlesztés, a K+F és versenyképesség kérdéseivel, jellemzően általános ágazati és szektorális célokat szerepeltetve, a területi vonatkozások között Budapest és várostérsége kiemelten nem jelenik meg.

- KKV stratégia 2019-2030 (201, felülvizsgálat 2024),
- Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia 2021-2027 (2021)
- Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája 2021-2030
- Nemzeti Digitalizációs Stratégia (2022)
- Neumann János Program – az egyetemek és gazdaság összekapcsolására (2023)
- Magyarország versenyképességi stratégiája 2024-2030 (2024)
- Magyarország 2024-2030 közötti időszakra vonatkozó iparstratégiája (2024)

felgyorsítása és az innováció. Foglalkoztatási szempontból a kereskedelem mellett a turizmus, a vendéglátás, valamint a szállítási, logisztikai ágazat szerepe kiemelkedő. Budapestre is jellemző, hogy a kis- és közepes vállalkozások egy része lemaradásban van a digitalizáció, a nemzetközi piacra lépés, az újrakezdési arány, valamint a környezetvédelmi szemlélet érvényesítése terén.

Ehhez a humán háttér Budapesten jó adottságokkal rendelkezik, magas a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (2022-ben a 20 év feletti lakosság 41%-a), és a fővárosi felsőoktatás telephelyein mintegy 140 ezer hallgató tanul. Bár szűkül a korszerkezetből adódó potenciális demográfiai munkaerő-tartalék, a munkaerőpiac szempontjából tartalékot jelent az inaktívak nagyobb arányú bevonása a foglalkoztatásba (nagyságrendileg 350 ezer fő), illetve a várostérség lakossága. Összesen közel 400 ezer nem fővárosi lakos jelölte meg Budapestet a munkavégzés helyeként a 2022. évi Népszámlálás során, ebből közel 260 ezren Pest vármegyében élnek. A 2008-ban kezdődő gazdasági válság lecsengése után kialakult gazdasági konjunktúra éveiben rekordszintre emelkedett a gazdasági aktivitás és a foglalkoztatási arány, Budapesten is jellemzővé vált egyes területeken a munkaerőhiány. Ehhez a külföldi munkavállalás és a szakképzettség hiánya is hozzájárul. Egyes közszolgáltatási ágazatokban az elégtelen szakképzett munkaerőbiztosítás és a helyzet kedvezőtlen alakulása jellemző, amelynek háttérében elsősorban a bérek relatív alacsony szintje és a magas fővárosi lakhatási költségek állnak, de a piaci szektor elszívó hatása is felerősödött. Mindez kockázatot jelent a szolgáltatások megfelelő színvonalú biztosítására nézve. Hosszú távon a közoktatásban tapasztalható strukturális problémák, az esélykiegyenlítő szolgáltatások és a korszerű, a munkaerőpiacon elvárt készségek átadásának hiánya, valamint az intézményi szegregáció jelenthet problémát, ha nem történik megfelelő beavatkozás. A gyors ütemű technológiai fejlődés mellett Budapest gazdasága csak akkor lesz sikeres, ha munkavállalói képesek és nyitottak lesznek az új ismeretek elsajátításra, a külső környezet által kikényszerített adaptációra. Budapesten olyan szolgáltatásokra és együttműködésekre van szükség, amelyek segítik a sikeres és méltányos munkavállalást, nem csak képzésekkel, hanem az arra rászorulóknak számára komplex szolgáltatások nyújtásával is.

A gazdaság területi vonatkozásában kihívást jelent, hogy a bevásárlóközpontok elterjedése és a fogyasztói szokások változása jelentős hatást gyakorol a kiskereskedelmi szektor működésére, a klasszikus üzletutcák, központok minőségi és funkcionális összetételére, városképi megjelenésére. Az önkormányzatok által megkezdett komplex gazdaságélénkítő és közterület-revitalizáló beavatkozások folytatására és szélesebb körű adaptálására van szükség. A rendszerváltás előtt kialakult iparterületek egy része fontos lakossági szolgáltatásoknak és a városi ipar – közte a kreatív ipar és az egyedi, manufaktúráis jellegű termékeket gyártó vállalkozások – számára nyújt ma is telephelyet, ugyanakkor forrás hiányában az iparterületek közterületeinek rendezése, a kármentesítés és a jogi konszolidáció még ma is megoldandó probléma.

Egy város a zöld átmenetben nem lehet sikeres a gazdasági szektor részvétele nélkül, ebben egyrészt ki kell aknázni az energiahatékonysági beruházások foglalkoztatási és innovációs lehetőségeit, másrészt a környezeti fenntarthatóságot segítő eszközök (finanszírozás, ösztönzők, jogszabályok) bővítésére van szükség.

A gyorsan változó gazdasági környezetben és a nemzetközi versenyhelyzetben Budapestnek erős, válságálló, a produktivitását növelni képes gazdasági szektorra van szüksége. Ehhez a vállalkozásokat támogató és a vállalkozást ösztönző üzleti környezettel, megújuló, rugalmas és befogadó munkaerő-piaccaal kell rendelkeznie. Meg kell teremteni azt a kulturális, valamint az innovációt értő és támogató közeget és környezetet, amely inspirál és katalizálja az együttműködések, vonzza a kreatív, tehetséges embereket. Budapestnek ki kell használni nemzetközi szinten is előnyös adottságait a gazdasági növekedésben a környezeti fenntarthatóság, az értékőrzés és a társadalmi inkluzivitás szemléletének érvényesítése mellett.

Feladatok

4.1. Társadalmi innováció és az adaptációs képesség növelése

- A társadalmi innováció az Európai Unió értelmezése szerint a társadalomban felmerülő problémákra, kihívásokra adott újszerű megoldásokat, eljárásokat, szemléletet jelenti. Cél, hogy a befogadó és adaptációs kapacitásoknak köszönhetően az innovatív termékek, szolgáltatások, üzleti folyamatok elterjedése, gyakorlati alkalmazása és továbbfejlesztése, egyes elemek újszerű összekapcsolása felgyorsuljon és ehhez az együttműködésben rejlő potenciál kihasználása magas szintű legyen. Ennek érdekében egyrészt a részvétel és együttműködés kultúráját kell erősíteni különböző eszközökkel (pl. nyílt innovációs folyamatok, tudás- és tapasztalattmegosztás, kulturális projektek, taktikai urbanizmus), másrészt az innováció alkalmazását – az adaptálást, továbbfejlesztést – támogató feltételekre van szükség. A közsféra és így az önkormányzatok szempontjából ezek egyrészt lényeges jogi (pl. közösségi gazdaság működésének átlátható szabályozása), eljárási kérdések (pl. innovatív közbeszerzési eljárások, tervpályázatok) szempontok, melyek megfelelő kezelése szükséges, másrészt katalizáló, kezdeményező szerep vállalást feltételez az ösztönzésben, támogatásban és az infrastrukturális feltételek biztosításában. Szükség van a szélesebb értelemben vett szemléletváltásra is, a változtatással, kísérletezéssel, befogadással és hibázás lehetőségével összefüggő attitűdök kapcsán, illetve a fogyasztói/ügyfél oldalon is (pl. új alkalmazások használatának segítése). Ez részben edukációval, adekvát kommunikációval és a jó gyakorlatok megosztásával változtatható, amelyben az érintettek széles körének szerepvállalására van szükség.
- Általában is népszerűsíteni kell az önfoglalkoztatás, vállalkozóvá válás, kockázatvállalás kultúráját, a kezdő és növekedési potenciállal rendelkező ígéretes vállalkozások számára megfelelő támogató környezet biztosításával (finanszírozás, elérhető árú irodák, inkubáció/mentorálás, piacra jutás segítése, kapcsolatépítés támogatása stb.).
- Nem csak a munkavállalók, hanem a vállalkozások részéről is szükség van a tudás megújítására. Olyan kezdeményezésekre van szükség, amelyek segítik a vállalkozásokat alkalmazkodó képességük javításában, a munkaminőség és jogszerű, méltányos foglalkoztatás erősítésében. Ennek része a digitális átállás, az új technológiák és üzleti modellek megismerésének biztosítása, a vállalati munkaszervezési kultúra és munkahelyi környezet megújítása. Ilyen eszközök lehetnek a tanulás- és demonstrációs célú infrastruktúrák, a vállalkozási inkubációs és képzési programok.
- Fontosak azok a kezdeményezések is, amelyek a fővárosi társadalmi és környezeti célok megvalósítását támogatják (pl. munkahelyi mobilitási tervek kidolgozása és a nem személygépkocsival való közlekedés ösztönzése; szociális területen való szerepvállalás, ennek innovatív megközelítései stb.) A Fővárosi Önkormányzatnak ezekben példamutatóan elől kell járnia, illetve növelni szükséges a magánszektorban működő vállalatok ezirányú törekvéseinek elismerését, ösztönzését.

4.2. A tudásgazdaságban rejlő potenciál kiaknázása

- A Budapest versenyelőnyeire építő, növekedési potenciállal rendelkező ágazatok kiemelt kezelésére van szükség, ezek elsősorban az egészséggazdaság, a zöldgazdaság, az infokommunikációs szektor, valamint a kreatív ipar, de Budapest szerepe a kutatás-fejlesztés területén a járműipar és mobilitás területén is jelentős. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményezőként és partnerként tud részt venni abban, hogy az országos kitekintésű stratégiaalkotás mellett, vagy azzal párhuzamosan Budapest várostérségére elkészüljön a specializációt és az ágazatok közötti szinergiák kiaknázását támogató intelligens szakosodási stratégia (S3) és beavatkozáscsomag az európai jó gyakorlatok és módszertanok alkalmazásával. Ez alapján történhet az érdekeltek bevonása, az együttműködések szervezése, katalizálása, az értékláncok mentén történő klaszterek létrejöttének

Budapest legtöbb helyi lakost foglalkoztató ágazatai és a diplomások aránya

Forrás: Népszámlálás (2022)

Forrás: Népszámlálás (2022)

segítése, a szükséges menedzsment kapacitások kiépítésével. Az együttműködés során tisztázható - egyebek között - az önkormányzatok szükséges és lehetséges szerepvállalása, a menedzsment szervezet finanszírozási hátterének kialakítása, a további ágazati együttműködések, bevonások és a nemzetközi együttműködési hálózatokban való részvétel, valamint a finanszírozási lehetőségek azonosítása. A műszaki innováció erősítése érdekében Budapesten továbbra is szükség van gyártási tevékenységekre, illetve növelni kell azokat a szolgáltatásokat, amelyek tanácsadással, menedzsmenttel és a technológiai infrastruktúrához való hozzáféréssel biztosítják a korai tesztelést, prototípus gyártást és felhasználói alkalmazási folyamatokat a vállalkozások számára (pl. tanulógyárak).

- A Fővárosi Önkormányzatnak határozottan fel kell lépnie a kutatás-fejlesztés kiszámítható finanszírozási és intézményi kereteinek biztosítása érdekében, ezzel is támogatva, hogy a növekedéshez megfelelő humán erőforrás álljon rendelkezésre, ne erősödjön a kutatók, szakemberek és egyetemi hallgatók külföldre történő elvándorlása.
- A szoros városüzemeltetési és épített környezettel kapcsolatos összefüggések, illetve az európai szintű zöld átállás miatt a zöldgazdaság fejlesztésének integrált megközelítésére van szükség. Ennek kiemelt területei az energiaellátás és energiahatékonyság, a körforgásos gazdaság és a fenntartható mobilitás. A klímacélokkal összhangban ki kell dolgozni ennek gazdasági vonatkozásait, fel kell mérni az ebben rejlő foglalkoztatási helyzetet, az innovációs és növekedési potenciált, a finanszírozási lehetőségeket, amelyre építve dolgozható ki egy célzott javaslatcsomag. Cél a kompetenciák, a zöldgazdaság egyetemi, kutatói bázisainak, az érintett ágazatok, vállalatok és KKV-k eredményességének, a klaszterizáció és a külpiacon történő értékesítési lehetőségek erősítése.

4.3. Smart Budapest: a városi kihívásokra, működésre és az életminőség javítására irányuló K+F és innováció erősítése

- Az innovációs ökoszisztémában – területeivel, közszolgáltatásaival, mindennapi működésével – a városnak is fontos szerepe van, a város a társadalmi, környezeti igények és kihívások és az innováció mozgatórugója. „Misszióvezérelt” innovációval az önkormányzatok ösztönző, katalizáló és irányító szerepére van szükség, melynek eredményeként újszerű megoldások születnek a városi problémák megoldására, kihívások kezelésére, illetve amelyek eredményesen adaptálhatók. Ehhez növelni kell a szükséges szervezeti kapacitásokat, megfelelően fejleszteni a szolgáltatásokat és jogi eszközöket. El kell érni, hogy az önkormányzatok kifejezetten a közszolgáltatások során előálló adatokkal és tesztkörnyezettel a jelenleginél hatékonyabban támogassák az innovációs folyamatokat és a vállalkozásokat, míg az egyéb eszközök – pl. mentorálás, finanszírozás, piacbővítés támogatása – a városban már jelenlévő egyéb szereplőkkel együttműködve valósuljon meg. Az önkormányzatoknak ennek érdekében erősíteni kell kapcsolatrendszerüket, az ökoszisztémába való beágyazottságuk és a nemzetközi és-/vagy partnerségi alapú, közvetlen finanszírozású projektekben való részvételüket. A tudásátadás, tudásmegosztás és a kapcsolatrendszer építése érdekében a jövőben is szükség van a smart city tematikájú platformok működtetésére, konferenciák és disszeminációs események megszervezésére.
- A nyílt adatok körét bővíteni kell, ezzel is növelve a városlakók életminőségét és a város működését támogató innovatív termék- és szolgáltatásfejlesztést. Ez nem csak az önkormányzati hatáskörben keletkező adatokat jelenti, hanem egyéb adatgazdánál keletkező adatokat is, amelyek a vonatkozó adatvédelmi jogszabályoknak megfelelően megoszthatóak.
- A zöld irányelvek és a digitalizáció érvényesítésével különböző jellegű beépítési és fejlesztési területen kell pilot jelleggel városrész szintű, összehangolt beavatkozásokat elindítani (öko-negyedek, pozitív energiamérlegű városrészek), a tanulságok kiértékelésével ezek további adaptálását segítve a városban.

2023-ban Budapesten az infokommunikációs szektorban

29,3 ezer

gazdasági szervezet működött, mely

100,6 ezer főt

foglalkoztatott.

A havi bruttó átlagkereset a budapesti átlag százalékában a teljes munkaidőben foglalkoztatottak körében

141 % volt.

Forrás: KSK, Fókuszban a megyék

Budapesti lakosság digitális tevékenységének szintje:

11% nem végez digitális tevékenységet,
22% alapszintű digitális tevékenységet végez,
47% középszintű digitális tevékenységet végez,
15% magas szintű digitális tevékenységet végez,
5% 6 évesnél fiatalabb személy

4.4. Megújuló, rugalmas és befogadó munkaerő-piac feltételeinek biztosítása

- A technológiai fejlődés gyorsulása és a mesterséges intelligencia, robotika térnyerése miatt a következő évtizedekben a munka világának jelentős átalakulásával kell szembenézni, ezért a gazdaság versenyképessége és az egyéni munkavállalási esélyek szempontjából az oktatás minőségének és az élethosszig tartó tanulásnak, az át- és továbbképzési lehetőségek biztosításának és a digitális írástudás, készségek növelésének a korábbiaktól is nagyobb jelentősége lesz. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményezésével a munkáltatói és munkavállalói oldal érdekegyeztető platformjainak működtetésére van szükség a munkaerőpiaci problémák, kihívások monitorozása, szakpolitikai állásfoglalások és javaslatok kialakítása (pl. a piacról hiányzó vagy bővítést, átalakítást igénylő képzési kínálat tárgyában), valamint saját hatáskörben – partnerségi együttműködéssel – komplementer intézkedések megvalósítása érdekében. Cél, hogy a munkavállalók korszerű szakképzettséggel, illetve a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkezzenek, javuljon az oktatási és képzési rendszerek munkaerőpiaci igényekhez való igazodása. Ehhez a közoktatási és szakmai oktatási és a képzési rendszerek megerősítésére, minőségének javítására van szükség.
- A korszerű tudás és készségek növelése érdekében az önkormányzatok részéről a kezdeményező szerepet vállalva komplementer és pilot jellegű intézkedések elindítására van szükség a közoktatásban jelentkező hátrányok csökkentése, a kulcskompetenciák és készségek (pl. idegen nyelv, digitális kultúra, együttműködés, kommunikáció) növelése érdekében is, szintén partnerségi együttműködésben, a társadalmi vállalkozások különböző eszközökkel való támogatásával (pályázati keretek, helyszín biztosítása, adókedvezmény stb.).
- A fiatalok, pályakezdők munkavállalását a gyakorlati képzésekbe való bekapcsolódás növelésével, ösztöndíjakkal, célzott eszközökkel (pl. képzéshez kapcsolódó támogatás, bérköltség-támogatás, munkába járás támogatása stb.) szükséges segíteni.
- Az önkormányzatoknak – a munkavállalók magas száma miatt különösen a Fővárosi Önkormányzatnak – saját foglalkoztató szerepkörükhöz kapcsolódóan az egyes közszolgálati területeken biztosítani kell a munkavállalók át- és továbbképzését. Ezzel nemcsak saját magas színvonalú szolgáltatásaihoz, a hatékony működéséhez tudja a szükséges munkaerőt biztosítani, hanem gyakorlati képzőhelyként működve a munkaerőhiány fővárosi szintű csökkentéséhez is hozzá tud járulni.
- Komplex megoldást nyújtó programokkal célzott intézkedéseket kell kidolgozni a munkaerőpiacon hátránnyal küzdő, jellemzően alacsony képzettségűek foglalkoztatási esélyeinek növelésére, a szocio-kulturális hátrányok csökkentésére, képzésre és a lakhatás támogatására. Szintén kiemelt figyelmet kell fordítani a fogyatékossgal élő, megváltozott munkaképességű budapestiek foglalkoztatási esélyeinek növelésére.
- A munkahelyi esélyegyenlőség, a méltányos munkakörülmények megteremtése érdekében foglalkoztatói szerepkörében a Fővárosi Önkormányzatnak jó példával kell elől járnia, és képzésekkel, ösztönzőkkel, érzékenyítéssel a befogadó és családbarát munkahelyi gyakorlat szélesebb körű elterjedését, valamint a nők és férfiak közötti bérszakadék csökkentését kell támogatnia. A bizalom építésében és a munkavállalók megtartásában fontos szerepe van a transzparens tájékoztatásnak, teljesítményértékelésnek. Erősíteni kell azokat a munkahelyi jólléti programokat is, amelyek a kiegészítő és a stresszkezelési problémák megoldásában, a munkahelyi integrációban, általánosságban a mentális és pszichés, de akár fizikai egészség javításában segítik a munkavállalókat, növelik a munkahelyi elégedettséget, csökkentik a fluktuációt.
- A munkaerőhiány csökkentése és a jövedelemszerzési esélyek növelése érdekében meg kell teremteni azokat a feltételeket, melyek munkavállalói szempontból is a méltányos, atipikus munkavállalás szintjét növelik, különösen a kisgyermeket nevelők, nyugdíjasok és felsőoktatási hallgatók esetében.
- A budapesti munkaerőpiacot is érzékenyen érinti a külföldi munkavállalás erősödése, ezért intézkedéseket kell kidolgozni a fiatal képzett munkaerő megtartása, a magasan képzett és felsőoktatásban résztvevő külföldi állampolgárok

Forrás: Népszámlálás (2022)

idevonzása, valamint a külföldön tanuló vagy munkát vállalók Budapestre vonzása érdekében.

- Jelenleg a munkaerő mobilitását nagyban akadályozzák a fővárosi lakáspiac problémái, a magas és meredeken emelkedő árak mind a bérleti, mind az értékesítési piacon. Olyan konstrukciókra, eszközökre van szükség a megfizethető lakhatás területén, amelyek támogatják a fővárosi gazdaság és közszolgáltatások munkaerő-szükségletének biztosítását. Fontos, hogy munkahellyel, jövedelemmel rendelkezők, a megfizethetetlen bérleti díjak és az elégtelen önkormányzati lakásállomány miatt ne kerüljenek vagy maradjanak hajléktalan élethelyzetben és a hajléktalanságból kivezető megoldásként a lakhatás és a foglalkoztatás együttesen nyújtson esélyt a rászorulóknak.

4.5. Támogató üzleti környezet megerősítése

- Az érintettek – kerületi és várostérsgégi önkormányzatok, Pest vármegye Önkormányzata és a Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanács, továbbá az érintett kormányzati, gazdasági és civil szakmai szereplők – bevonásával ki kell alakítani egy olyan várostérsgégi kitekintésű gazdaságélénkítési, munkahely és versenyképesség fókuszú együttműködést, amely segíti az érdekelt kezdeményezései közötti koordinációt, a szinergiák lehetőségének megteremtését, a kihívások és problémák megoldására irányuló eszközök, beavatkozások közös kialakítását, valamint a kormányzati szakpolitikai döntésekben való erőteljesebb részvételt. Cél, hogy Budapest egységes és jól szervezett gazdasági térré váljon, ahol a gazdaság és munkaerő-piaci politikák jól koordináltak.
- A Fővárosi Önkormányzat szintjén olyan operatív szervezeti hátteret kell létrehozni, amely egyrészt képes a várostérsgéget, mint befektetési célterületet, üzleti környezetet kialakítani, másrészt képes a gazdasági szereplők döntési folyamatát különböző szolgáltatásokkal támogatni a városfejlesztési célokkal való illeszkedést is biztosítva. Folyamatos jelenlétre és kapcsolatépítésre van szükség a gazdasági szektor és az innovációs ökoszisztéma meghatározó szereplőivel, a tárgyalásokhoz való megfelelő felhatalmazások átruházásával és/vagy a szervezet fővárosi döntéshozási folyamatok szakmai előkészítésében való részvételével. Cél, hogy a befektetésösztönzésben, gazdaságélénkítésben, az ingatlanpiaci döntések befolyásolásában a Fővárosi Önkormányzat proaktív szerepvállalása erősödjön, a döntéseknek ne csak elszenvetője legyen. Olyan szervezeti hátteret kell létrehozni, amely egyértelmű és megkerülhetetlen belépési pontot jelent a vállalatok számára, ha Budapesten kívánnak fejleszteni. A szervezeten keresztül lehetőség van a gazdasági szereplők részéről megfogalmazott elvárások és igények monitorozására, amely fontos inputot jelent a szakpolitikai eszközök kialakításában. A Fővárosi Önkormányzatnak olyan támogató légkört biztosító stabil, hosszú távon kiszámítható, átláthatóan működő partnerként kell megjelenie az innovációs ökoszisztémában is, aki jól ismeri saját képességeit, támogatási lehetőségeit, birtokában van az ehhez szükséges hatékony kommunikációs eszközöknek, továbbá olyan technikáknak, melyek segítik a potenciális partnerek motivációinak, igényeinek megértését, a bizalmi kapcsolat kialakítását. Rendelkeznie kell saját kompetenciákkal, de a szubszidiaritás elvét szem előtt tartva a kerületi önkormányzatokkal közösen kell az erőforrásokat úgy összehangolnia, hogy a közszektor oldaláról a megfelelő és gyors reagálás, cselekvő képesség biztosított legyen.
- Tovább kell csökkenteni a vállalkozások adminisztrációs terheit, növelni kell a kiszámíthatóságot és egyszerűsíteni az ügyintézését. Ennek része a változó gazdaság és az új üzleti modellek működéséhez szükséges, kiszámítható szabályozási környezet kialakítása is, például a megosztáson alapuló üzleti modellek, a városi logisztika és az éjszakai gazdaság területén. Az önkormányzatoknak ebben kezdeményezőként kell fellépniük, továbbá példát kell mutatniuk saját hatósági ügyeik egyszerűsítésével és ügyfélbarát digitalizálásával, egyablakos szolgáltatások kialakításával. A vállalkozói gondolkodást értő, a vállalkozásokat partnerként tekintő hozzáállásra van szükség a hatóságok részéről. Növelni kell a vállalkozásokat érintő információk elérését, katalizálni kell a közöttük

2023-ban

459,4 ezer

gazdasági szervezet működött, melyből

419,6 ezer

volt vállalkozás.

2022-ben

272,5 ezer

működő vállalkozás volt.

lévő együttműködések, a bizalom folyamatos építésére van szükség. Közös cél, hogy Budapesten erős és jól szervezett vállalkozói hálózatok működjenek.

- Önkormányzati hatáskörben el kell végezni a mikro- és kisvállalkozások, valamint a városfejlesztés társadalmi céljainak megvalósítását támogató vállalkozások adókedvezményeinek rendszeres felülvizsgálatát, szükségszerű módosítását.
- A tudásátadáshoz, -megosztáshoz, kollaborációhoz, a kreatív gazdaság megerősödéséhez szükség van a szolgáltatási környezet további fejlesztésére, valamint a sokszínű nagyvárosi kulturális élet fenntartására, erősítése, az alternatív, egyedi és a helyi társadalmi közegbe illesztett kulturális projektek támogatására.

4.6. Munkahelyi területek fejlesztése

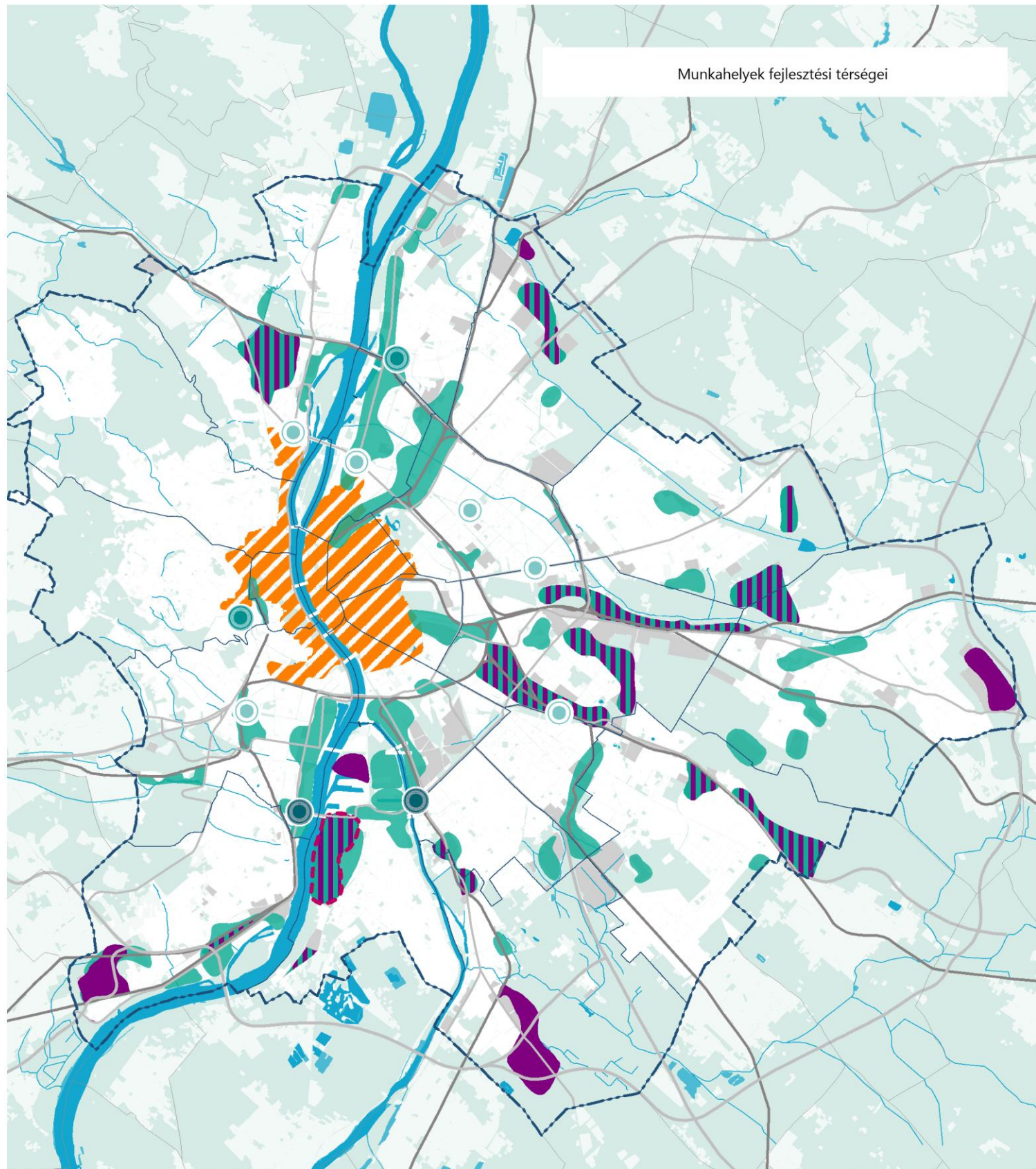
- Budapest gazdasági versenyképességének növelése érdekében a gazdasági funkciók széles skálájához illeszkedő, megfelelően irányított területi kínálatot és infrastruktúrát kell biztosítani. A racionális, kompakt város ismérveit figyelembe vevő területhasználat a gazdasági tevékenységek térbeli szerkezetére is kihat és a gazdasági szereplők hatékony működésének feltétele. A város számottevő barnamezős, belső fejlesztési tartalékterületei a környezetre kedvezőtlen hatást nem gyakorló munkahelyek elsődleges célterületei, amelyek a városszerkezeti szempontból kívánatos vegyes területhasználatba illeszthetők. Ez alapvető fontosságú a területek vegyességének megkövetelése, a lakókörnyezetet nem zavaró munkahelyek integrálása, a városrészek folyamatos élettel való megtöltése és a mobilizációs kényszer csökkentése érdekében.
- A belső zóna többfunkciós területein a munkahelyi és lakóterületek vegyességének, sokszínűségének megőrzése fontos feladat. A zavaró hatással nem járó gazdasági területek számára elsősorban az átmeneti zóna felszabadult, infrastruktúrával ellátott, jelenleg hasznosítatlan vagy alulhasznosított területei nyújtanak kínálatot. Az elővárosi zóna területein – elsősorban a meglévő gazdasági térségekben – vannak a környezeti terheléssel is járó funkciók befogadására alkalmas térségek, kifejezetten logisztikai és szállítmányozási, illetve termelés célra használható területek. Kiváltképp ezen területek vonatkozásában fontos a várostérséggel együttműködő területi koordinálás.
- A gazdasági célú területek működésének fontos alapfeltétele a megfelelő közműépítettség és a közlekedési kapcsolatok megléte. A fejlesztési célterületek esetében a barnamezős területek – mint elsődleges célterületek – mellett szempontként a meglévő infrastruktúra jobb kihasználására és a fejlesztési súlypontok infrastruktúrával ellátott területeken történő megvalósítására kell a gazdasági célú projektek esetében is törekedni. A magas bekerülési költséggel járó közfejlesztések területi kijelölésének a gazdasági fejlesztési potenciál értékelésének figyelembevételével kell megtörténnie, mely a projektek finanszírozási hátterének biztosításához is hozzá tud járulni.
- Sokszínű iroda- és telephely kínálatra van szükség a főváros gazdaságának működése érdekében. Az ESG kritériumoknak való megfelelés – különösen a környezettudatosság – miatt az új irodafejlesztések már naprakész műszaki megoldásokkal valósulnak meg, azonban a technológiai fejlődés gyorsulása és a városon belüli bérleti költség miatt egyre fontosabb lesz a régi, kevésbé korszerű irodaházak felújítása, esetleges funkcióváltása is. A befektetésösztönző tevékenység részeként önkormányzati oldalról is az ingatlanfejlesztőkkel való kapcsolattartásra, a bérleti igények, nemzetközi trendek nyomán követésére és erősebb városmarketing tevékenységre van szükség.
- A fővárosi kiskereskedelem bővítésének és minőségi kínálata növelésének elsősorban a meglévő infrastruktúra kihasználásával kell megtörténnie. A bevásárlóutcák funkcióvesztésére a bevásárlóközpontok városközponti megjelenése és napjainkban az internetes vásárlás elterjedése is jelentős hatással van. Támogató, transzparens vagyongazdálkodásra van szükség önkormányzati részről is, amelynek keretében a helyiséggazdálkodási stratégiát az urbanisztikai, társadalmi és vállalkozásélénkítési célokkal is össze kell hangolni. A kis távolságok városát és a mikro- és kisvállalkozások működését támogató ingatlankínálat és differenciált bérleti feltételek átlátható rendszerének kialakítására van szükség a

központok, tematikus és hagyományos bevásárlóutcák kiskereskedelmi-szolgáltatási környezetének megújítása mellett. Cél, hogy a központok, utcák élettel töltsdjenek meg, a vállalkozások prosperáljanak, csökkenjen a kiadatlan helyiségek aránya és a városképi megjelenés is javuljon. Ebben a megközelítésben támogatni kell az egészséges, kis távolságban megtermelt élelmiszerek értékesítési lehetőségeit termelői piacok helyszíneinek biztosításával, a jelenleg piacként működő infrastruktúrák (pl. vásárcsarnokok) ebben betöltött pozícióinak megerősítésével. Vállalkozási környezetet is javító, komplex szemléletű városrész-megújítási gyakorlatok egyes fővárosi kerületekben már, ezek megosztására, adaptálására, illetve a városszerkezeti szempontból is meghatározó tengelyek megújítására (Nagykörút; Rákóczi-Kossuth tengely, Andrássy út) van szükség. Támogatni, ösztönözni kell a lokális, önszervező együttműködéseket (tematikus utcák, lokális klaszterek, környezet közös fejlesztését, fenntartását célzó együttműködések stb.).

- A fővárosi várostérségben továbbra is számítani kell a makroregionális logisztikai, elosztó és az ehhez kapcsolódó hozzáadott értéket termelő ágazatok (pl. csomagolás) telephely igényének növekedésére, ennek kielégítése a jövőben elsősorban Budapesten kívül történhet. A közigazgatási határon (M0 gyűrűn) belül elsősorban a city logisztikához kapcsolódó, mikro konszolidációs központok telephelyigényeit kell biztosítani a belső piac kiszolgálása érdekében, melyre elsősorban az átmeneti zóna barnamezős területei kínálhatnak lehetőséget, mivel innen a belvárosi területek és a külső kerületek kiszolgálása is biztosítható. Meg kell újítani a rakodási helyfoglalási rendszert a változó szállítási igények, valamint az életminőségi, környezeti kérdések összehangolásával.
- A belvárosban a rendelkezésre álló véges területen a vállalkozási, turisztikai és lakossági közterületigények összehangolására van szükség, ennek része pl. a teraszengedélyek kiadásának kérdése, a hajózás partmenti igényeinek kezelése vagy a belvárosi city logisztika hely és szervezési vonatkozásai.
- A kerületi településtervekben és ingatlangazdálkodás keretében biztosítani kell a nagyon széles spektrumú KKV szektor telephelyigényeit is, a munkahelyek helyben tartása (kis távolságok városa) és az inkluzív gazdaság érdekében. Továbbra is szükség van megfizethető gazdasági területekre, különösen a mikro- kis- és kezdő vállalkozások esetében. A társadalmi és kulturális célokat szolgáló nonprofit és civil szervezetek működését az önkormányzatok kedvezményes/megfizethető bérleti díjakkal tudják támogatni.
- Az önkormányzati vagyongazdálkodás részeként törekedni kell a fejlesztési célra alkalmas ingatlan-portfólió kialakítására. A nagyobb és/vagy komplex fejlesztésekre alkalmas területek esetében a helyi érdekeltekkel, érintettekkel és piaci szereplők bevonásával kell a fejlesztési programot kidolgozni. Mindezt a városfejlesztési célok érdekében úgy, hogy az önkormányzati vagyon is gyarapodjon.
- A tudásgazdaságra és a kreatív iparágakra koncentráló fejlesztéseknél az oktatás, kutatás-fejlesztés, az inkubátor és a gyártó funkciók komplex, campus rendszerű telepítésére alkalmas helyszínek kialakítására kell törekedni.
- A fővárosi klíma és környezetminőségi célok elérése nem képzelhető el a gazdasági területek zöld átmenetének felgyorsítása nélkül, melynek része az energiahatékonyság és a megújuló energia alkalmazásának növelése, az anyag és energiatakarékos technológiák alkalmazása, a körforgásos szemlélet érvényesítése. Ennek része például az áruszállítás (city logisztika) terén az elektromos járművek és a cargo-bike-ok elterjedésének ösztönzése, az ehhez szükséges infrastruktúra kiépítésével (töltőhálózat). Az élen járó gazdasági szervezetek és együttműködések elismerésére, a jó példák megosztására van szükség, illetve a Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményezőként kell fellépnie annak érdekében, hogy az érdemi vállalati zöld fejlesztésekhez a megfelelő finanszírozási konstrukciók is elérhetővé váljanak. A zöld átállással – az energiaárak változékonysága (volatilitása) és az erős függőség miatt – érdemben növelhető a gazdasági szektor rezilienciája.

Munkahelyek fejlesztési térségei

 Többfunkciós városi térség

 Meglévő gazdasági területek térségében környezeti terheléssel járó munkahelyi területek (termelés, raktározás) kialakítására is alkalmas fejlesztési térségek

 Meglévő gazdasági területek

 Vegyes területhasználathoz illeszthető munkahelyek fejlesztési térsége

 Szállítás szempontjából kiváló adottságokkal rendelkező munkahelyi fejlesztési területek

 Rehabilitálandó munkahelyi terület

 Tervezett | részben meglévő | meglévő mellékközpont

5. Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz

Az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló (mitigációs) intézkedések (mint pl. az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése) mellett az éghajlatváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás (adaptáció) is kiemelten fontos feladat a város élhetőségének hosszú távú biztosítása érdekében. A klímaváltozás nyomán ugyanis a fővárosban is egyre gyakrabban és egyre intenzívebben tapasztalhatók szélsőséges időjárási események, pl. tartós hóhullámok, árvizek, felhőszakadások és ezek nyomán kialakuló városi villámárvizek, elöntések, viharos erejű szelek, vagy tartós szárazság (aszály). A szélsőségeket sok esetben felerősíti a nagy beépítési sűrűségből, burkolt felületek magas és egyre növekvő arányából fakadó eltérő városi klíma hatás.

Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégia (2021) is hangsúlyozza a helyi (városi) szintű cselekvés fontosságát. A klímatudatos város megteremtése szorosan összefügg a városi zöld-és kékinfrastruktúra védelmével és fejlesztésével, hiszen az a klímaváltozáshoz való adaptáció és részben a mitigáció számára is az egyik legfontosabb eszközrendszerrel jelenti.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó fontosabb dokumentumok:

- Budapest környezeti állapot-értékelése, amely évenként tartalmazza a természeti környezettel, zöldfelületekkel, klímával, vízgazdálkodással kapcsolatos mutatók alakulását
- Budapest Környezetvédelmi Programja 2021–2026
- Radó Dezső Terv - Főváros Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve
- Zöldinfrastruktúra Füzetek kiadványsorozat
- Budapest Főváros Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve (SECAP)
- Magyarország Nemzeti Energia-és Klímate terve (NEKT)
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS2)
- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia
- Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégia (2021)

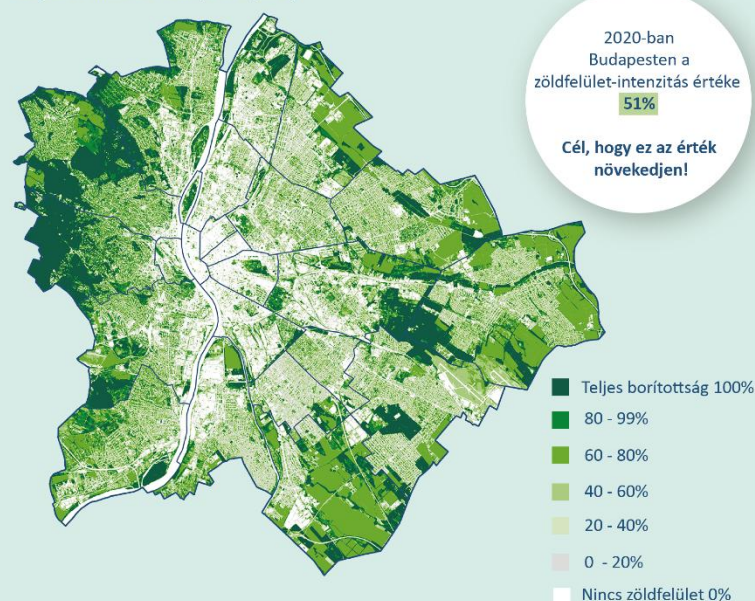
A városklímát nagymértékben befolyásolja a biológiaiilag inaktív, burkolt felületek és a biológiaiilag aktív, zöld- és vízfelületek aránya. Budapest zöldfelületi intenzitása meghaladja az 50%-ot, azonban zöldfelületi rendszere helyenként nem tölti be megfelelően a rekreációs és kondicionáló szerepét, egyes városrészekben kevés és nem megfelelő minőségű zöldfelület áll rendelkezésre. A fővárosban az Európai Bizottság ajánlásához (9 m²/fő) képest alacsony zöldterületi ellátottság mellett további probléma, hogy a közparkok térbeli eloszlása egyenetlen. Budapest zöldfelületi rendszerének legérzékenyebb elemei közé tartoznak közterületi faegyedek, mivel a város szennyezettebb, és mechanikai hatásoknak leginkább kitett területein találhatók. A kedvezőtlen környezeti hatások (pl. út- és közműépítések, közlekedés, parkolás által okozott sérülések, behatárolt élettér, tömörödött talaj, korlátozott benapozottság, elégtelen vízellátottság, légszennyezettség) városszerte rontják a fák egészségügyi állapotát.

Budapest természeti változatossága európai mércével mérve is egyedülállónak tekinthető, annak ellenére, hogy az utóbbi bő évszázad háborúi, illetve nagyszabású építkezései egyre gyorsuló mértékben vezettek a természeti értékek rohamos csökkenéséhez. Kedvező, hogy a helyi jelentőségű védett természeti területek az elmúlt években folyamatosan bővültek, ugyanakkor a tájidegen, idegenhonos és invazív fajok jelenléte, terjedése továbbra is az egyik legjelentősebb veszélyeztető tényező az őshonos élővilágra nézve. Emellett a klímaváltozás hatásaival szemben a természeti értékek is fokozottan veszélyeztetettek.

Az elsőrendű árvízvédelmi védvonalak (árvízvédelmi töltés, fal vagy magaspart) védművei több szakaszon magasság- illetve keresztmetszet-hiányosak, sok helyen felújításra szorulnak. Budapest esetében az elsőrendű árvízvédelmi védműveknél a magassági biztonság mértékadó árvízszint (MÁSZ) + 1,3 méterre került meghatározásra, az árvízvédelmi védvonal fejlesztése mind tervezési, mind kivitelezési szinten folyamatos.

Budapesten az épületállomány, az utak és közterületek egy részét villámárvíz, illetve elöntés veszélyezteti. A jövőben a villámárvizek, elöntések okozta károk az időjárási szélsőségek gyakoribbá válása és a csapadékvíz-elvezetési infrastruktúra állapota, kapacitáshiánya, a nagymértékű burkoltság, illetve a zöldfelületek alacsony mértéke miatt nagymértékben növekedhetnek. Problémát jelent, hogy a társadalmi-gazdasági igények sokszor ellentétesek a villámárvizekkel, elöntésekkel szembeni védekezés szempontjaival, a csapadékvíz helyben tartása, hasznosítása nem megoldott, a vízelvezető infrastruktúrák (árkok, csatornák, tározók) fenntartása nem megfelelő.

Zöldfelület-intenzitás Budapesten (2020)

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Az EU Zöld Infrastruktúra Stratégia (2013) általános európai problémaként említi a természeti tőkénk rombolását, a természetes megoldások helyett az épített infrastruktúra – az úgynevezett szürke infrastruktúra – megoldásainak igénybevételét.

A dokumentum lefekteti az ún. zöld infrastruktúra fogalmát, mely egy bizonyítottan eredményes eszköz az ökológiai, gazdasági és társadalmi javak természetes megoldásokkal történő előállítására.

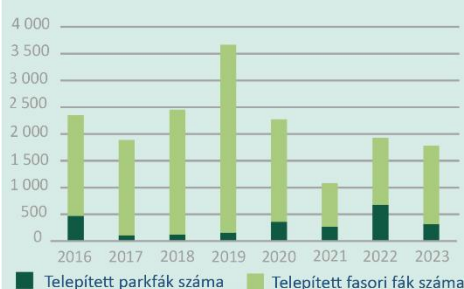
Az Unió Biodiverzitás Stratégia (2020) alapján kiemelt célok a védett természeti területek és ezek ökológiai folyosókkal történő összekapcsolásának növelése, a természetközeli erdők védelme, valamint a természetvédelmi kezelés hatékonyságának növelése, beleértve a monitoring tevékenységeket.

A városokra vonatkozóan ezen belül kiemelt cél a terjeszkedésük korlátozása, a városok és városkörnyéki területek zölddebbé tétele, a környezetszennyezések (pl. talaj, vízkészlet, levegő), valamint az inváziós fajok jelenlétének csökkentése.

Az Európai Zöld Megállapodás (2019) emellett kiemelt jelentőségű fókuszterületként említi a városi árvíz hatékony kezelésének kérdéskörét.

A városok fenntarthatóságának – köztük egyik fő célként az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodásának – növelésére az Európa Zöld Fővárosa díj megalapítása.

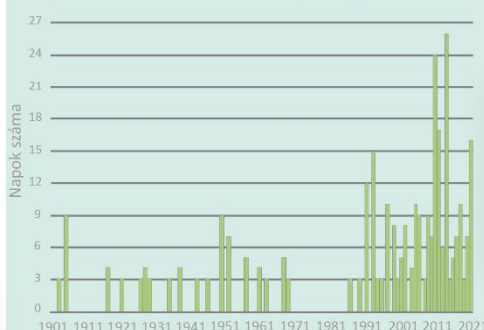
A Fővárosi önkormányzat által telepített fák száma (db)

Cél, hogy Budapesten a fásítottság növekedjen.

A fővárosi fátelépítési programban a mennyiségen túl az elmúlt években nagy hangsúly kerül a minőségi fejlesztésre és a korszerű műszaki előkészítésre is.

A legalább 3 napig minimum 27°C napi középhőmérsékletű hóhullámos napok évi száma Budapest belterületén 1901-2021 között, homogenizált adatok alapján (OMSZ)

Cél, hogy a városi hősziget hatás csökkenjen, a lazább beépítésű fejlesztések élvezzenek támogatást és a vízáteresztő burkolatok szélesebb körben kerüljenek alkalmazásra.

Védett természeti területek (2024)

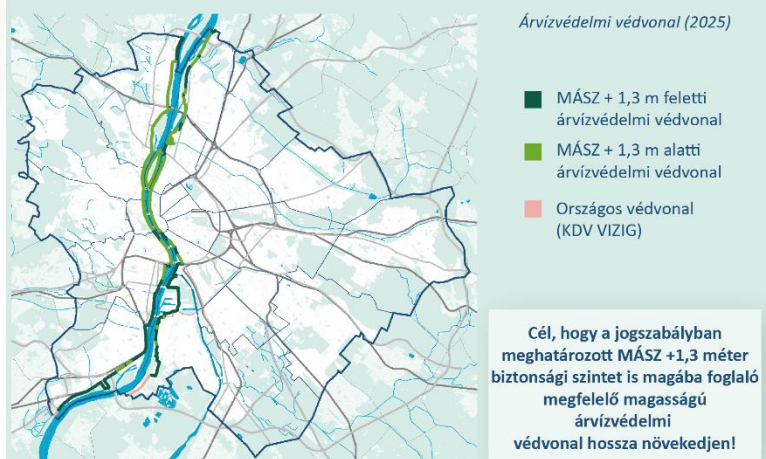
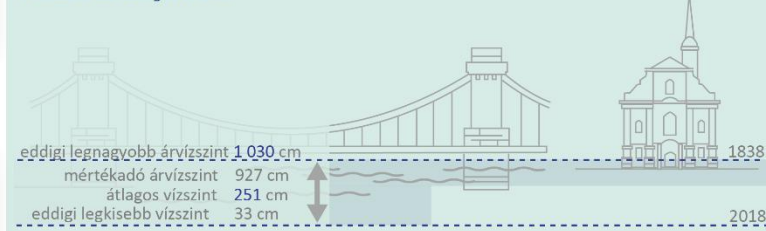

Helyi jelentőségű védett természetvédelmi terület nagysága

Cél, hogy Budapesten 2034-ig 1400 hektár legyen a helyi jelentőségű védett természetvédelmi területek kiterjedése.

Árvízszint szélsőséges értékei

5.1. Zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztése

- Településrendezési eszközökkel az indokolatlan zöldmezős beruházások megakadályozása érdekében új beépítésre szánt területet csak különösen indokolt esetben (közérdek esetén) szabad kijelölni, mivel a barnamezős területek jelentős fejlesztési potenciállal bírnak még (11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei). Barnamezős területek funkcióváltásakor pedig elengedhetetlen új zöldfelületek létrehozása.
- A meglévő zöldterületek és erdőterületek védelme, fejlesztése kiemelten fontos feladat, amit a műszaki infrastruktúra fejlesztése során is figyelembe kell venni.
- Alulhasznosított területeken a célzott területfelhasználás kialakulásáig ösztönözni kell az átmenti, ideiglenes zöldfelületi hasznosítási módokat, amelyek javítják a biológiai aktivitást, a zöldfelületi intenzitást (pl. rekreációs célú zöldfelületek, ételmező- vagy energianövények termesztése).
- A biológiailag aktív felületek igénybevételével járó beépítések természetbeni, zöldfelületekkel történő kompenzációja szükséges, ez segíti a zöldfelület-intenzitás növekedését a főváros egész területén. Egyrészt szükséges a településtervekhez kapcsolódó biológiai aktivitás szabályozásának átalakítása, másrészt jó példák alapján az engedélyezési tervekhez, illetve a használatbavételi engedélyhez kapcsolódóan (a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet jogkörét kiterjesztve a zöldfelületekre is) a tényleges zöldfelületi kompenzációt is be kell vezetni a magyar építésügyi szabályozásba.
- A terveken kijelölt, de még nem erdősített területeken szükséges az erdőtelepítés tényleges megvalósítása. Első lépésben a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában álló, erdőterületnek szánt területek erdősítését célszerű elvégezni, példamutatóként Az erdőtelepítésre szánt területeknek jelentős részénél a tulajdonjogi-kezelői háttér miatt nehézkes az erdőtelepítés, ezen esetekben a Fővárosi Önkormányzatnak elsődlegesen kezdeményező, támogató szerepe lehet. A tervbe vett erdőtelepítésekkel jelentős mértékben javítható a zöldfelületi intenzitás, ami közvetve hatással van az egész város hőháztartási viszonyaira is.
- Az állami szakpolitikai koncepcióval összhangban az erdőgazdálkodás elsődleges célja az erdőállomány megőrzése, védelme és gyarapítása úgy, hogy az erdők közjóléti célokat kielégítsenek. A környezet- és természetvédelmi szempontokat egyidejűleg figyelembe vevő erdőgazdálkodás folytatása érdekében feladat a tartamos erdőállomány-gazdálkodás megvalósítása, a természetközeli gazdálkodási módok használata, a klímaváltozás hatásainak ellensúlyozása, tompítása, valamint az ökoturisztikai létesítmény-hálózat fejlesztése.
- A városi hőszigetelés mérséklése, a városi villámárvizek és elöntések kockázatának csökkentése és számos más kedvező hatás érdekében felül kell vizsgálni az építési övezetek paramétereit (zöldfelületi minimum, teljesértékű zöldfelület arányának szabályozása stb.), illetve az építési engedélyek kiadhatóságának feltételeit (zöldtető, csapadékvíz-visszatartó létesítmény általánosan kötelezővé tétele).
- Az alulhasznosított városi parkok (pl. Népliget) fejlesztése, funkciókínálatuk bővítése szükséges a megfelelő zöldterületi ellátottsághoz. Emellett fontos a túlterhelt zöldterületek (pl. Városliget, Margitsziget) használatának szabályozása terhelhetőségük figyelembevételével, ugyanis a túl intenzíven használt zöldfelületeken még a rendszeres fenntartási munkálatok mellett sem biztosítható a terület regenerálódása.
- A meglévő zöldhálózati elemek minőségi fejlesztésén túl javítani kell a közhasználatú zöldfelületi ellátottságot a meglévő erdőterületek közjóléti használatának erősítésével (pl. funkcióbővítés), valamint új parkerdők kialakításával.
- Új lakóterületek esetén a zöldterületi ellátottság biztosítása elengedhetetlen a lakosság és gyalogos elérhetőség figyelembevételével. Az új városi parkoktól, illetve rekreációs erdőterületektől ajánlott elérési távolság, funkcióktól függően legfeljebb 1-2 km. Az egész napos rekreáció mellett a napközbeni, pár órás szabadidős területeket – melyeken a korosztályos játszó-és sportlétesítmények is elhelyezésre kerülnek – is lehetőség szerint biztosítani kell a lakóterületek közelében. Ezeknél a köztereknél, kisebb közparkoknál maximum 300 m-es elérési távolsággal célszerű számolni.

A kék-zöld infrastruktúrák (szemben a szürkével) olyan többcélú megoldások, melyek hozzájárulnak az éghajlatváltozással szembeni reziliencia kialakításához. Például a vizes élőhelyek védelme és helyreállítása; a városi zöldfelületek fejlesztése, valamint a zöldtetők és -falak létesítése; az erdők létesítésének támogatása és fenntartható kezelése elősegíti az éghajlatváltozáshoz való éghajlatváltozás-alkalmazkodást és hozzájárul az európai zöld megállapodás számos célkitűzéséhez.

* Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégia (2021)

A főváros erdőszűrsége

közel **6.000 ha** (főváros területeinek **11%-a**)

Egy főre jutó zöldterületi ellátottságra vonatkozó ajánlás (Európai Bizottság)

9 m²/fő

1 főre jutó zöldterületek, parkerdők és lakótelepi zöldfelületek nagysága Budapesten (2023):

- A zöldterülettel ellátatlan területeken és a zöldfelület-hiányos belvárosi zónában, amennyiben ennek feltételei és forrásai biztosíthatók, új közcélú zöldterületeket (városi parkokat, közparkokat, közkerteket) indokolt kialakítani.

Az alacsony zöldfelület-fejlesztési potenciállal bíró belvárosi területeken helyhiány miatt alternatív megoldásokkal, az örökségi szempontoknak megfelelően – tetőterekkel, zöldtetőkkel, zöldhomlokzatokkal, magasságyásokkal, zöldkazettákkal – pótolhatóak a hiányzó zöldfelületek, amelyek jelentősen javítják környezetük hő- és vízháztartását. A zöldtetők, zöldhomlokzatok és többszintű növényállományok támogatása mind városképi, mind környezet- és klímavédelmi szempontból szükséges.
- Az új zöldfelületek létesítése mellett kiemelten fontos a jelenlegi közterületi zöldfelületek – köztük kiemelten a zöldterületek – minőségi fejlesztése, valamint a fák és fasorok védelmének megerősítése a kékinfrastruktúra elemeinek beépítésével, innovatív fátelépítési módszerekkel (pl. Stockholm faültetési rendszer alkalmazása). A belső városrészekben a zöldtetők mellett az utak fásítása is hozzájárul a biológiai aktivitás növeléséhez, ezért a folyamatos felújításon túl, ahol erre lehetőség van, növelni kell az útsorfák számát.
- A zöld-kék infrastruktúra elemek hálózatának erősítése szempontjából kiemelt feladat az összekötő lineáris zöldhálózati elemek megőrzése és fejlesztése, ami az ökológiai és klimatikus viszonyok javításának és az átszellőzés hatékonyságának kulcsa. Ennek érdekében a külső kerületeket tagoló, a városba ékszerűen, zöldfolyosó formájában benyúló zöldfelületek, a rekreációs célú szabadterek, a zöldsávok, zöldterületek és erdők, valamint a vízfolyások és mezőgazdasági területek rendszerének megőrzése, illetve fejlesztése szükséges. A várostérséggel is általában kapcsolatot tartó zöldfolyosók, zöldsétányok összekapcsolhatják a város belső zöldfelületeit, a városi szövetbe ékelődő zöldterületeket (közparkok, közkertek), a lakótelepek zöldfelületeit, valamint az intézményi kertek, különösen a temetők területeit.
- A Margitsziget–Városliget–Népliget parkok közötti zöldfelületi kapcsolatot erősíteni, illetve ezt a városi parkgyűrűt a távlati fejlesztésektől függően Dél-Buda irányba meg kell hosszabbítani (potenciális városi parkterület Észak-Csepelen van). Hasonlóan fontos, fejlesztendő zöldfelületi kapcsolat a Kopaszi-gáttól induló, Duna-parton keresztül észak felé húzódó, a Gellért-hegy, Tabán, Horváth-kert, Vérmező, Városmajor parkjait felfűző, Hűvösvölgyön keresztül a Zugligetig tartó zöldfelületekben gazdag tengely, amely erősítendő és jobb kihasználást érdemel.
- A városi parkok közötti, illetve a külső, jelentős ökológiai potenciállal rendelkező szabad területek felé irányuló zöldfelületi kapcsolatok biztosítására, a beépítésre szánt területeken magasabb zöldfelületi intenzitás, a közterületeken kisebb zöldterületi fejlesztések (pl. fasorok telepítése) indokolt. További összekötő zöldfelületi elemek szükségesek a külső-pesti erdő- és a mezőgazdasági területek között, amelyek amellet, hogy a rekreáció színterei is lehetnek, elsősorban ökológiai jelentőséggel bírnak.
- A közösségi kertek, kiskertek támogatása hozzájárul a helyi rekreációs tevékenységek körének bővítéséhez, a helyi közösségek erősítéséhez és a környezettudatos életmód – természetlány és egészséges táplálkozás – népszerűsítéséhez.
- A közterületekkel kapcsolatos lakossági igények rendkívül sokfélék, egymásnak sokszor ellentmondóak. Az elmúlt években számos fejlesztési terv készült az érintettek széles körének többszöri megszólításával és aktív bevonásával, részvételi tervezési megközelítéssel. A közösségi részvétel további erősítése szükséges a zöldterületi fejlesztések előkészítésénél és azok fenntartásánál.

Útsorfák üres fahelyei fővárosi
kezelésű területeken

6000 db

Közösségi kertek száma:

56 db

- A zöldhálózati elemek megfelelő nyilvántartása (digitális kataszter, lásd: 2020-ban elindult FŐKERT BP Fatár) a fenntartásban, üzemeltetésben játszik nagy szerepet, emellett az érdeklődők számára naprakész adatokat tartalmaz a zöldhálózati szolgáltatásokról. A kataszter kiterjesztése a főváros üzemeltetésében lévő zöldinfrastruktúra egészére, az adatok kiegészítése a jelenleg még hiányzó kerületi üzemeltetésű zöldhálózati elemekre, valamint az adatok naprakészen tartása állandó feladat.
- A zöld-kék infrastruktúra egészére kiterjedő, rendszerszerű fenntartási, karbantartási és felújítási feladatok éves ütemezett fenntartási és felújítási terv szerinti végzése szükséges. Ezáltal a zöld-kék infrastruktúra, mint alpinfrastruktúra megújítása ütemezetten be tud épülni a főváros közszolgáltatást nyújtó vállalatainak (BKM, FCSM) éves üzleti tervébe, biztosítva a hosszú távú fenntartás és a felújítás forrásait.
A színvonalas zöldfelületek fenntartásához – a klímaváltozás hatásai miatt is – elengedhetetlen az öntözés biztosítása. Meg kell vizsgálni, hogy ivóvízhasználat helyett talajvíz, csapadékvíz használatával megvalósítható-e a természeti és anyagi erőforrások takarékosabb felhasználása (fúrt kutak létesítése, vízfelhasználás szabályozása az időjárás figyelembevételével, csapadékvíz hatékonyabb hasznosítása, a használaton kívülre kerülő, de megfelelő műszaki állapotban lévő, a talajban hagyott ivóvíz főnyomóvezetékek záportárolóként vagy esővízgyűjtőként való felhasználása).

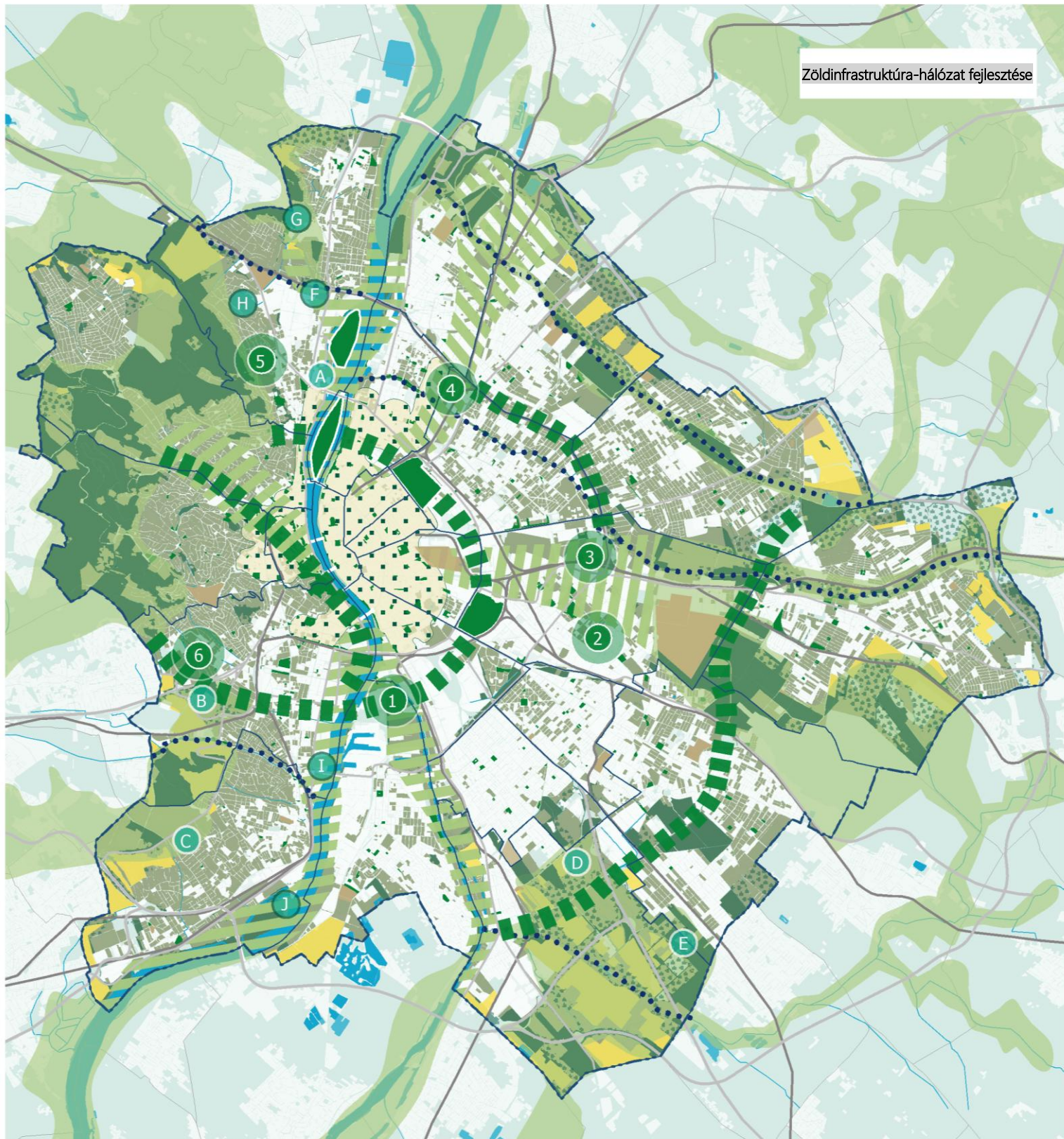
A BP Fatárban szereplő közterületi
zöldinfrastruktúra nagysága

1046 ha

>> Fotó: FŐKERT, Széchenyi tér

Meglévő közpark, városi park

Meglévő erdőterület

Jelentős ökológiai potenciállal rendelkező szabadterület

Magas zöldfelületi arányú terület

Temető területe

Mezőgazdasági terület

Zöldgyűrű, zöldtengely

Kisléptékű zöldfelületi-fejlesztések alternatív megoldásokkal

Tervezett erdő terület

Zöldfelületi kapcsolat fejlesztése

Kisvízfolyás revitalizációja

Összvárosi jelentőségű tervezett közparkok

1. Észak-Csepel
2. Gergely utcai hulladéklerakó
3. Fehérdűlő
4. Rákosrendező
5. Tábor-hegy
6. Hosszúréti közpark

Meglévő egyéb, jelentős zöldfelületű rekreációs funkciójú terület

- A - Hadrianus palota romjai
- B - Kőérberek rekreációs terület
- C - Budapest Highland Golf Club
- D - St. Lőrinc Golf Club
- E - Pestszentimrei egykori laktanya

Potenciális egyéb, jelentős zöldfelületű rekreációs funkciójú terület

- F - Aquincum közpark
- G - Volt Csillaghegyi bánya
- H - Testvér-hegy
- I - Albertfalvai római katonai tábor és település
- J - Hunyadi laktanya

5.2. Ökológiai kapcsolatok javítása, természeti értékek megőrzése

- A természeti értékek megőrzésében, veszélyeztetettségük csökkentésében szerepet kell, hogy kapjon a velük határos beépítésre szánt területek fejlesztésének koordinálása.
- A lakóterületek felől könnyen megközelíthető védett természeti területek esetén kiemelten fontos feladat azok tehermentesítése, mivel a természeti területek sok esetben a rekreáció színterei is egyben (a legterheltebb helyszínek a budai erdőterületek). A rekreációs igényeket kielégítő zöldfelületek biztosításával a természeti területeken tapasztalható jelenlegi intenzív területhasználat mérsékelhető.
- Az élőhelyeket a helyi jelentőségű védett természeti területeken Főváros természetvédelmi őrszolgálat jelenleg is folyamatosan monitorozza. Indokolt a nyomkövetés intenzitásának fokozása, illetve a természetvédelmi kezeléshez szükséges források nagyobb arányú biztosítása. A természetvédelmi kezelés kapcsán különösen indokolt a fővárosi közszolgáltató társaságok együttműködése a szakterületükön működő civil szervezetekkel.
- A helyi természetvédelmi területek kiterjesztésének lehetőségeit (új védett természeti területek kijelölése, esetleg meglévő területi bővítése) továbbra is folyamatosan vizsgálni kell.
- A szemléletváltás érdekében fontos és állandó feladat a környezeti nevelés, amely a köztulajdonosi szemlélet és felelősségérzet erősítésével hozzájárul a természeti értékek megőrzéséhez.
- Az ökológikus gazdálkodás elterjesztése érdekében a természetes folyamatokat követő erdőkezelés (pl. folyamatos erdőborítás), valamint a mezőgazdasági területeken a természetkímélő gazdálkodás (pl. vegyszerhasználat mérséklése) és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás (ellenálló fajok és fajták termesztése) támogatása, a már megkezdett folyamatok folytatása, erősítése szükséges.
- A Fővárosi Önkormányzat tulajdonába és résztulajdonába tartozó társaságok zöldfelületfenntartással és -fejlesztéssel kapcsolatos feladatainak, munkafolyamatainak ökológiai szempontú felülvizsgálata szükséges (önfenntartó, biodiverz, beporzó- és madárbarát városi élőhelyek kialakítása érdekében természetkímélő technológiák alkalmazása, mint pl. kisvízfolyások partjának kaszálási gyakorlatának megváltoztatása, költési időszakok elkerülése a fás szárú növények kivágása vagy kezelése során, vegyszerhasználat korlátozása, tudatosabb csapadékvíz visszatartás).
- Az élővilágra káros indokolatlan fényszennyezés kiküszöbölését célzó szabályozás, illetve díszkivilágítás kialakítása szükséges.

Védelemre érdemes
természetközeli területek
nagysága

1100 ha

Alternatív gyeppgazdálkodásba vont
városi zöldfelületek nagysága
(virágos gyepek)

30,6 ha

2-2. ábra: Természeti értékek megőrzése

- Országos jelentőségű, illetve ex lege védett természeti terület
- Helyi jelentőségű védett természeti terület
- Védelemre érdemes természeti terület

- Az ökológiai hálózat esetén szükséges a meglévő kapcsolatok erősítése a városon belül és az agglomerációs övezet irányába egyaránt. Ez szorosan összefügg a zöld- és kékinfrastruktúra hálózatok kapcsolódásának erősítésével (pl. a kisvízfolyások mentén a zöldfelületi intenzitás javítása ligetes fásítással, többszintes növényállomány telepítésével), valamint az út- és térfásítással.
- A jelenleg mesterséges meder-kialakítású, természetességüket nagyrészt elvesztett kisvízfolyások olyan átfogó revitalizációja szükséges, amelynek alapvető célja a vízkár-elhárítási szempontok biztosítása mellett a patak természetes dinamikájának helyreállítása, a vízutánpótlás biztosítása és ezzel együtt az élőhelyek helyreállítása, a biodiverzitás növelése, a környezetminőség, az önfenntartó képesség javítása. A kisvízfolyás revitalizáció során hangsúlyt kell fektetni az ún. természetalapú megoldások alkalmazásának ösztönzésére (pl. kapcsolódó vizes élőhelyek védelme, rehabilitációja, vízpótlása; vízviszatarthatás; természetes anyagok használata).

5.3. A városi hőszigetelés enyhítése az épített környezetben

- A településtervezés során egyrészt a településszerkezeti jelentőségű átszellőzési sávok védelme (azaz a városi/városrészi jelentőségű nem építési zónák meghatározása, ahol természetalapú megoldások alkalmazása biztosíthatja az átszellőzési folyosók hosszú távú megmaradását), másrészt a jobb átszellőzést biztosító, lazább beépítésű fejlesztések megvalósítása, illetve a sűrűbb beépítésű területek rehabilitációja szükséges. A főváros hatékony eszközei a legnagyobb beépítési magasság és a szintterületi átlagérték meghatározása az FRSZ-ben, melyek hozzájárulhatnak a jobb átszellőzés biztosításához.
- Különösen fontos a hőség, illetve az UV-sugárzás elleni védelem: az aktív (karbonsemleges módon történő épülethűtés, szellőztetés) és passzív (árnyékolás, tájolás, hőtároló tömeg) alkalmazkodási lehetőségek megfelelő használata, valamint a hő elleni védelem figyelembevétele az épületek tervezése és kivitelezése során. Az épületek mellett a külső, félig nyitott terek árnyékolását növelő építészeti megoldások (pl. árkadok, loggiák, pergolák) támogatása is célszerű, illetve ideiglenes jelleggel napvitorlák alkalmazása is megfontolható (utóbbi esetben különösen azon helyszíneken, ahol valamilyen okból fatelepítés nem megoldható).
- A zöldfelületek mellett a vízfelületek is jelentős kondicionáló hatással bírnak a környezetükre, párologtató felületük, illetve légáramlást keltő hatásuk következtében befolyásolják a helyi klímát, így mind a természetes vízfelületek megóvása, mind az épített vízarchitektúra bővítése fontos eszköz a hőszigetelés mérséklésében.
- A zöldfelületi arány, intenzitás növelésével párhuzamosan fontos a burkolt felületek szükségességének folyamatos felülvizsgálata, arányuk drasztikus csökkentése.
- A hőszigetelés csökkentésének egyik kiváló módja a különböző (aszfalt, beton stb.) burkolt felületek feltörése, részbeni kiváltása természetes anyagokkal; lehetőség szerint egygyári, magas fenntartási igényű virágágyások helyett biodiverz évelő zöldfelületekkel, fák telepítésével, vízfelületek kialakításával.
- Az alacsony albedójú, vízzáró vagy alacsony vízáteresztő képességű felületekkel (hagyományos aszfaltburkolat, műfű, rekortán) szemben nagyobb albedójú, „hűvösebb”, vízáteresztő felületeket (terméskő; kiselemes térkő burkolat vízáteresztő fugával; zúzottkő, kavics; egyéb vízáteresztő, világos színű burkolat) kell a szabadtereken alkalmazni.
- A burkolatok esetén – különösen közterületeken – törekedni kell a vízáteresztő burkolatok szélesebb körű alkalmazására, valamint a vízáteresztő képesség megőrzése érdekében a megfelelő fenntartásra.
- Új épületek esetén a hidegtető alkalmazását kell ösztönözni. A hidegtető a napfény – így az UV-sugárzás – jelentős részét visszaveri, ezáltal csökkenti az épületnek átadott hőmennyiséget és a hőszigetelést. Ezen technológia használata kiemelten fontos lehet a sűrűn beépített városi területeken, ahol különösen erős a hőszigetelés.
- A város klíma- és környezettudatos fejlődésének érdekében számos területen attitűd-, szemlélet-, kultúra- és hétköznapi gyakorlatváltásra van szükség, így kiemelten fontos feladat a szemléletformálás.
A városi hőszigetelés csökkentéséhez hozzájárul számos közlekedésfejlesztési célkitűzés is (→ 7. Paradigmaváltás a közlekedésben cél).

A Természetalapú Megoldások (TAM) egy komplex gyűjtőfogalom, olyan tevékenységek összessége, melyek az ökoszisztémák védelmét, helyreállítását, a velük való fenntartható gazdálkodást szolgálják. Közös jellemzőjük, hogy egymással szinergiában képesek környezeti, társadalmi és gazdasági előnyöket nyújtani: azaz egyszerre növelik a biológiai sokféleséget, egy terület ellenállóképességét és az emberi alkalmazkodóképességet a klímaváltozás negatív hatásaival szemben.

** Nemzetközi Természetvédelmi Szövetség (IUCN) és az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) meghatározása alapján*

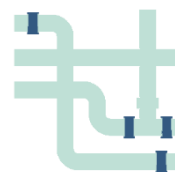

A főváros pesti oldalának meghatározó részén

3-7°C -kal magasabb az átlaghőmérséklet, mint a városkörnyéki területeken

5.4. Biztonságos víziközmű ellátórendszer kialakítása és adaptív csapadékvíz-gazdálkodás megteremtése

- Az ágazat alulfinanszírozottsága miatt a meglévő víz- és szennyvízelvezetési hálózaton a rekonstrukciók csak nehezen, vagy egyáltalán nem megvalósíthatók, illetve nehezen tervezhetők. Ennek megfelelően főleg csak akut hibaelhárításra van lehetőség. A gördülő fejlesztési terv a víziközmű-szolgáltatási ágazaton belül víziközmű-rendszerenként és fejlesztési ütemenkénti bontásban tartalmazza az elvégzendő beruházási, felújítási és pótlási feladatokat. A feladatok teljesítésnek érdekében a forrás (európai uniós, kormányzati, fővárosi) megteremtése fontos feladat. A víz- és szennyvízhálózati elemek mellett mind a víztermelő kutak és vízműtelepek mind a szennyvíztisztító telepek folyamatos korszerűsítésére, fejlesztésére nagy hangsúlyt kell fordítani. A szennyvíztisztító telepeken folyamatosan keletkező jelentős mennyiségű szennyvíziszap átmeneti elhelyezésén és kezelésén túl Budapest alapvető érdeke a hosszú távú, műszaki szempontból is optimális hasznosítás. A szennyvíztisztító telepeknek a jövőben az Európai Unió egyre szigorodó irányelveinek is meg kell felelnie.
- A Budapesten élők számára a Duna kiemelkedő feladata a város vízellátásának biztosítása. A vízbázis tekintetében nagy kapacitású parti szűrészű kutak rendszere, korszerű víztisztítási technológia biztosítja a hálózati betáplálást. A vízminőség védelme elsőrendű feladat.
- A beépítések növekedése miatt az ivóvízigények is megnövekedtek. Jóllehet a meglévő ivóvízellátórendszerek (az ivóvíz felhasználásának időközbeni csökkenéséből következően) részben túlméretezettek, azonban egy-egy gépház, ellátási zóna (nyomásház) kapacitása azonban véges. Ebből adódóan bizonyos fejlesztések során az igényeknek megfelelően szükséges biztosítani a nyomásház, adott esetben a gépház fejlesztését.
- A Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése (BKISZ) projekt megvalósítása révén a csatornázatlan területek mértéke jelentősen csökkent. Azonban továbbra is vannak olyan ingatlanok, területek, amelyek szennyvízelvezetése nem megoldott. Ezek mellett olyan ingatlanok is találhatóak Budapest területén, amelyek közelében kiépült a szennyvízelvezetési-hálózat, azonban az ingatlan szennyvízrákötése nem történt meg. Ezért szükséges a szennyvízelvezetéssel nem rendelkező ingatlanok csatornázásának biztosítása, ezzel is csökkentve a szennyvízelvezetéssel nem rendelkező ingatlanok számát.
- Az egyesített rendszerű csatornák záporkiömlőinek leválasztása bár folyamatosan zajlik, azonban továbbra is találhatóak olyan kiömlők, amelyek havária esetben (nagy esőzések alkalmával) a hígított szennyvizet a Dunába vezetik. Szennyvíztisztító telepek, illetve szivattyútelepek, átemelők esetében (ahol a szennyvíz továbbítása, tisztítása mellett csapadékvíz továbbítása, tisztítása is történik – egyesített csatornahálózattal érintett területek) is kialakításra kerültek olyan műtárgyak, amelyek nagyobb esőzések alkalmával a hígított szennyvizet a Dunába vezetik. Ahhoz, hogy ezen vizek is megtisztítva kerüljenek a befogadóba, illetve ezen vizek arányának csökkentése érdekében szükséges a záportározók kapacitásának bővítése, fejlesztése, a záporvizek megfelelő kezelése, illetve a csapadékvíz visszatartása, az elvezető rendszerbe (csatornába) kerülő csapadékvíz mennyiségének csökkentése.
- A szennyvíztisztítók, illetve azon szivattyútelepek és átemelők esetében, amelyek egyesített rendszerű csatornahálózat által érintettek, a különösen az intenzív csapadékesemények általi csapadékvízterhelése csökkenthető azzal, ha a jelenlegi egyesített rendszerű (szenny- és csapadékvíz levezetését együttesen biztosító) csatornahálózat szétválasztása megtörténik. Ennek azonban a jelentős anyagi ráfordítás mellett az a legfőbb akadálya, hogy a közterületek közművekkel rendkívül „terheltek”. A racionális közműelhelyezéssel a közművek által jelenleg elfoglalt területigény csökkenthető, amely lehetőséget teremtené az egyesített rendszerű csatornahálózat szétválasztására is. Fontos, hogy az így leválasztásra kerülő, a csapadékvizek elvezetését biztosító csapadékcatornák megfelelő ideiglenes, vagy végleges befogadóba vezethetők legyenek, illetve gondoskodni kell a csapadékvizek előkezeléséről is.

Elsődleges közműháló (egy kilométer ivóvízvezeték-hálózatra jutó szennyvízcsatorna-hálózat hossza méterben) (2023)

843,3 m

Másodlagos közműháló (a vízhálózatba és a csatornahálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége) (2022)

4,98 %

- Az adaptív csapadékvíz-gazdálkodást – amely magában foglalja mind a csapadékvíz-lefolyás szabályozását és biztonságos felszíni csapadékvíz elvezetés kialakítását, mind a csapadékvíz hasznosításának és visszatartásának támogatását – előtérbe kell helyezni. Az arra alkalmas területeken törekedni kell a csapadékvizek minél nagyobb mértékű helyben tartására és másodlagos hasznosítására, illetve késleltetésére, amelyek hozzájárulnak a csatornahálózat és így az átemelők, szivattyútelepek és szennyvíztisztító telepek tehermentesítéséhez is.

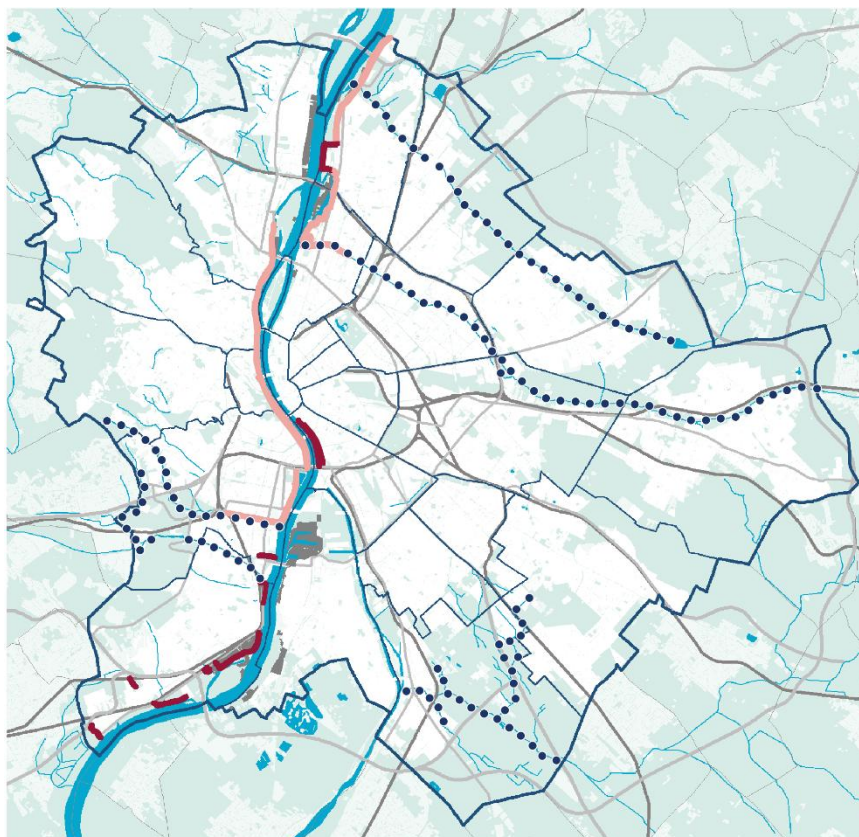
5.5. Árvíz és villámárvíz elleni védelem fejlesztése

- A Budapest árvíz elleni védekezését biztosító árvízvédelmi védművek jelentős része magasságiányos, illetve műszaki kialakítása nem megfelelő. Jóllehet az utóbbi években az árvízvédelmi védmű több része is fejlesztésre került, így a fejlesztés által a műszaki kialakítása megfelelővé vált, és a fejlesztés révén elérte a jogszabályban meghatározott biztonsági szintet (mértékadó árvízszint + 1,3 méter) is, azonban ezen fejlesztéseket folytatni kell, hogy az esetleges árvizek a közlekedési infrastruktúrára, az épített környezetre, valamint a közműhálózatra gyakorolt káros hatásai minimálisak legyenek, és így az élet- és vagyónvédelmi, egészségügyi kockázatok csökkenjenek.
- Biztosítani kell a kiépült árvízvédelmi védvonalak fenntartási sávját, amely jelenleg sok esetben nem felel meg a jogszabályban előírtaknak. Ezáltal könnyebben elvégezhetőek az árvízvédelmi védmű karbantartási, fenntartási munkálatai, és árvíz esetén a védekezési munkálatok akadályoztatása is elkerülhető.
- Több olyan védmű is található Budapest területén, amely bár jelenleg nem elsőrendű árvízvédelmi védvonal, azonban azzá tehető, ezzel is növelve a bevédett területek nagyságát. Ehhez szükséges ezen védművek felmérése, műszaki megfelelőségük vizsgálata, majd ezt követően szerepük jogi rendezése.
- A rövid ideig tartó, de nagy intenzitású csapadékesemények a kisvízfolyások esetében villámárvizek kialakulásához vezethetnek, ezért a felszíni vízelvezetést biztosító patakok és kisvízfolyások vízelvezető képességének folyamatos ellenőrzését el kell végezni, a vízszállító és vízvisszatartó kapacitásukat javítani szükséges. A kisvízfolyások mindezek mellett jelentős zöldhálózati, ökológiai potenciállal bírnak, amelyeket vízvisszatartó és vízszállító kapacitásuk javításakor is kiemelt szempontként kell kezelni.

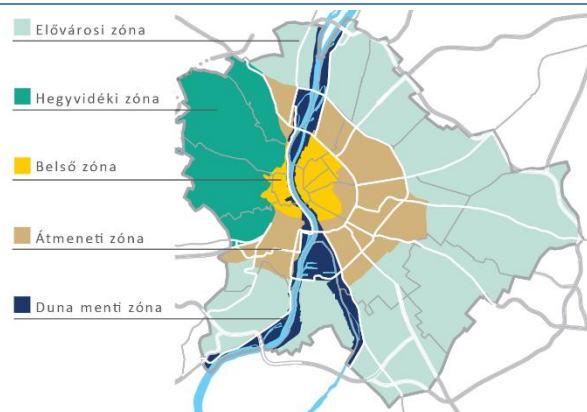
MÁSZ + 1,3 méter biztonsági szintnek megfelelő árvízvédelmi védvonal hossza (2023):

36 fkm

2-3. ábra: Árvíz és villámárvíz elleni védelem fejlesztése

- Nem minősített / másodrendű árvízvédelmi védmű
- FCSM Zrt. által "A" prioritású árvízvédelmi fejlesztés
- Kritikus vízfolyások
- Beépített hullámtér

Belső zóna

A területhasználat folytán jelentős méretű, új zöldfelületek létesítése általában nem lehetséges, ezért az alábbiak szerint részletezett alternatív megoldások szükségesek a zöldfelületek növeléséhez, illetve a csapadékvizek visszatartásához, hasznosításához:

- tetőkertek, zöldtetők, zöldhomlokzatok, zöldkazetták, kiemelt ágyások alkalmazása;
- foghíjtelkek, hasznosítatlan területek ideiglenes hasznosítása zöldfelületként, közösségi kertek, zsebparkok létesítése;
- gyalogos elsőbbségű közterek és sétálóutcák hálózatának további fejlesztése, egészséges utcák koncepció megvalósítása minél több helyszínen (☞ 7. Paradigmaváltás a közlekedésben cél);
- fasorok védelme és rekonstrukciója, új fasorok létesítése, ahol erre lehetőség van (akár a közterületek újraosztásával);
- a csapadékvizek hasznosítása a zöldfelületeken, fasorokban (pl. SFR technológia, esőkertek), a csapadékvizek telken belüli késleltetésének biztosítása az elvezetőhálózat előtt;
- átszellőzési csatornák védelme megfelelő építési szabályozással, frekvenciált közterületek árnyékolása;
- a közműhálózatok racionalizálása által felszabaduló helyek zöldfelületként történő hasznosítása.

Átmeneti zóna

A barnamezős és egyéb hasznosítatlan területeken jelentős a burkolt, biológiailag inaktív felületek aránya, ezért a területek újbóli hasznosításakor a zöldfelületi arányt javítani kell a biodiverzitás és a zöldfelületi kapcsolatok javítása érdekében. Emellett törekedni kell ezen területek rekreációs-zöldfelületi-vízgazdálkodási célú hasznosítására is, amely amellett, hogy javítja a zóna ellátottságát, a zöldfelület-hiányos belső területek ellátásában, a csapadékvizek visszatartásában (záportároló kialakítása) is szerepet kaphat. Mindezek érdekében az alábbi beavatkozások szükségesek:

- bányák, hulladéklerakók rekultivációja, egykori ipari területek újrahasznosítása;
- barnamezős területek átmeneti, ideiglenes hasznosítása (rekreációs célú zöldfelületek, élelmiszer- vagy energianövények termesztése);
- új városi parkok létesítése (potenciális területek: Testvér-hegy, Tábor-hegy, Észak-Csepel, a kőbányai Gergely utcai rekultivált hulladéklerakó, Fehérdűlő, Rákosrendező);
- új városi rendezvényhelyszínek kijelölése a meglévő városi parkok tehermentesítése céljából;
- védő zöldsávok létesítése (pl. közlekedési területek, gazdasági területek mentén);
- zöldtetők létesítése a nagy kiterjedésű lapos tetőkön.

Elővárosi zóna

Meglévő erdőterületek, összefüggő beépítetlen területek védelme, a települések összenövésének megakadályozása, az elővárosi kerületek természetes tagoltságának megőrzése szükséges; továbbá a zöldfelületi ellátottság javítása érdekében további közparkfejlesztések, erdőtelepítések szükségesek, és erősíteni kell a sugár és gyűrű irányú zöldfelületi kapcsolatokat is. Ennek érdekében az alábbi beavatkozások indokoltak:

- kisebb közparkok, játszóterek telepítése az ellátatlan lakóterületek mellett;
- erdőtelepítések ösztönzése, meglévő parkerdők rekreációs fejlesztése;
- kisvízfolyások rehabilitációja: vízpartok ökológiai és rekreációs funkciójának fejlesztése a villámárvíz elleni védelem biztosítása mellett;
- természetközeli gazdálkodás ösztönzése;

	▸ a helyi élelmiszertermelés ösztönzése, városi mezőgazdálkodás (pl. városi farmok) elterjesztése; ▸ mezővédő erdősávok telepítése, különösen a kiváló termőhelyi adottságú területeken. A területek rendkívül alkalmasak az adaptív csapadékvíz-gazdálkodás eszközeinek alkalmazására.
Hegyvidéki zóna	A meglévő, kiterjedt erdőterületek hatékony védelme mellett elsősorban a parkerdei létesítmények fejlesztése és a budai erdők tehermentesítése szükséges az alábbiak szerint: ▸ a védett területnek megfelelő védelmi szint biztosítása a szabályozási tervekben; ▸ az elavult parkerdei létesítmények minőségi fejlesztése; ▸ budai erdők tehermentesítése érdekében új rekreációs igényeket kielégítő zöldfelületek biztosítása használaton kívüli zöldfelületeken (pl. extrém sportok számára). A csapadékvizek lefolyásának lassítása, a telken belül keletkező csapadékvizek minél nagyobb arányú visszatartása és hasznosítása.
Duna menti zóna	A természeti értékek és vízminőség védelme, a vízgazdálkodás és a rekreációs hasznosítás összhangjának megteremtése az elsődleges feladat. Ennek érdekében az alább beavatkozások szükségesek: ▸ a meglévő hasznosítatlan területek rehabilitációjakor a zöldfelületi intenzitás növelése; ▸ Duna-parti zöldterületek és egyéb rekreációs területek (pl. vízisport-telepek) fejlesztése; ▸ meglévő, természetes és természetközeli vízparti területek megőrzése, védelmük biztosítása; ▸ Ráckevei-Soroksári-Duna-ág vízgazdálkodásának, vízminőségének további javítása; ▸ Duna menti vízbázisok védelmének biztosítása, vízminőség-védelem; ▸ az elsőrendű árvízvédelmi védvonalak fejlesztése: a védművek jogszabályban meghatározott biztonsági szintre történő kiépítése, a megfelelő műszaki állapot elérése és a fenntartási sáv biztosítása.

>> Fotó: Petrók György, Margit-sziget

6. Energiahatékonyság és kibocsátás-csökkentés

A fosszilis tüzelőanyagok égési, energiaátalakulási folyamatának egyik végterméke a szén-dioxid (CO₂), amelynek globális szintű emelkedése a Föld légkörének felmelegedését okozza. A klímaváltozás hatásai Budapesten is erőteljesen érzékelhetők: az évi középhőmérséklet az elmúlt 120 évben mintegy 1,5 °C-kal emelkedett, de legalább annyira szembetűnő a szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedése is – legyen szó akár a villámárvizek okozta károkról, vagy az egyre gyakoribb hóhullámokról és elhúzódó aszályos időszakokról. A globális klímavédelem felelősségében részt vállalva a Fővárosi Önkormányzatnak is jelentős, de egyben reális vállalásokat kell tennie a CO₂-kibocsátás csökkentése érdekében.

Az energiafelhasználás csökkenthető egyrészt energiatakarékossággal, másrészt az energiahatékonyság növelésével. A kapcsolódó CO₂-kibocsátás az energiafelhasználás és a karbonintenzitás csökkentésével mérsékelhető. Ez többszörös előnnyel jár – az energiafelhasználás költségei csökkennek, a fenntartható gazdaság növekszik, a légszennyező anyagok kibocsátása és egyéb környezeti terhelések mérséklődnek.

A fenntartható energiagazdálkodás megteremtése mellett a különböző termelési folyamatokhoz szükséges anyagok előállítása a nyersanyagkészletek végeessége miatt globálisan is növekvő kihívást jelent, a nyersanyagkészletek végeessége miatt. Egyre jellemzőbb a nyersanyagok hiánya, illetve azoknak egyenlőtlen hozzáférési lehetősége, elosztása. E kihívásra válaszul az Európai Unió a körforgásos gazdálkodás megvalósítását tűzte ki célul. Az anyagfelhasználás társadalmi szinten megvalósítandó ciklikus folyamatának kiinduló pontja az anyagtakarékosság, azaz a hulladékok keletkezésének megelőzése, amit a hulladékok minél hatékonyabb (anyag és energiatakarékos) hasznosítása követi.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Budapest környezeti állapot-értékelése, amely évenként tartalmazza az energia- és hulladékgazdálkodással kapcsolatos mutatók alakulását
- Budapest Környezetvédelmi Programja 2021–2026 – „C-1 Klímavédelem és energetika” beavatkozási terület
- Budapest Főváros Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve (SECAP)
- 07 Fenntartható erőforrás-gazdálkodás
- Smart Budapest Okos Város Keretstratégia dokumentum a „Fenntartható erőforrások” célkitűzései
- Nemzeti Energiastratégia
- Magyarország Nemzeti Energia- és Klímate terve (NEKT)
- Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia-tervezet
- 2012/27/EU irányelv az energiahatékonyságról

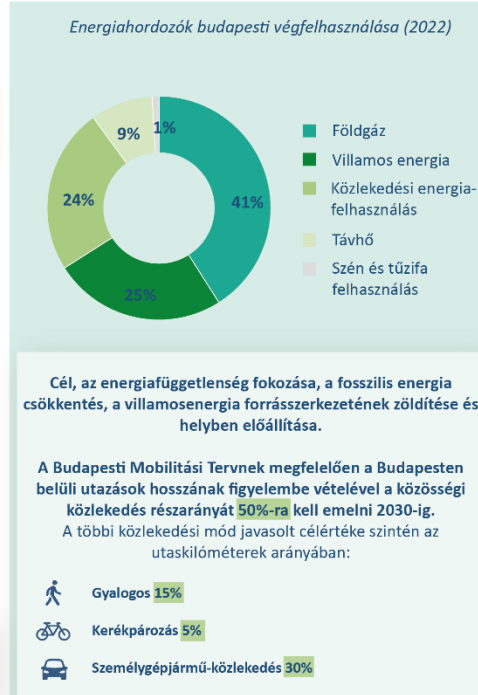
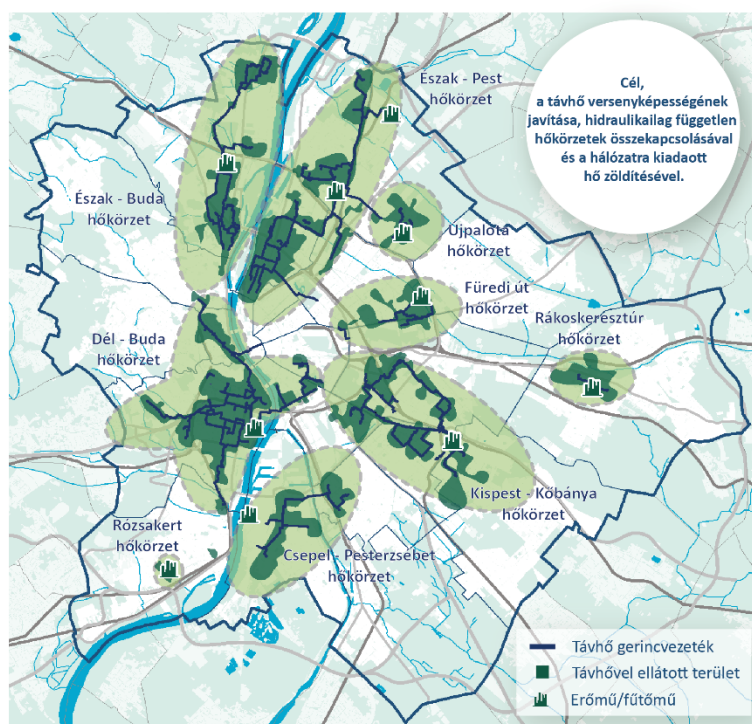
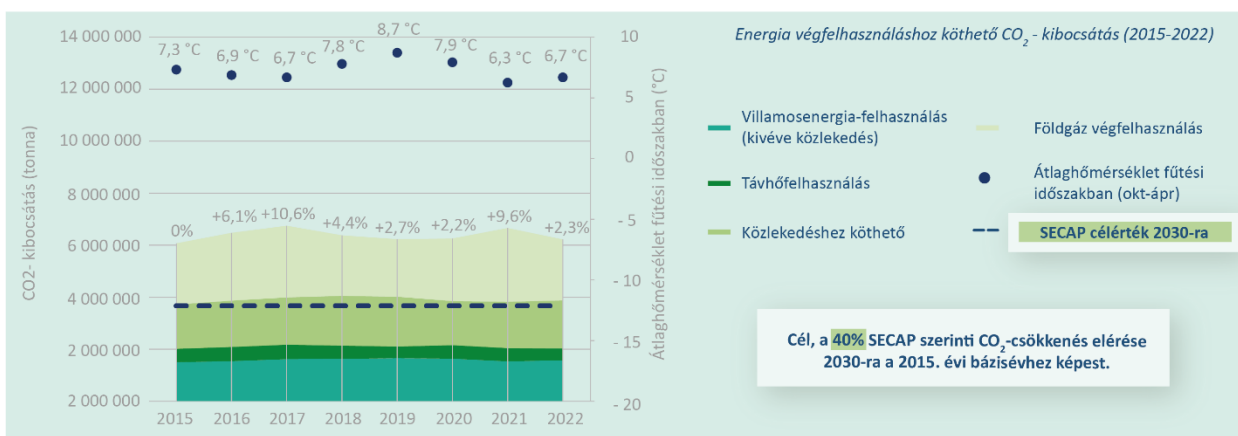
Budapest energiafelhasználása 83%-ban fosszilis jellegű, mivel a villamos energia hazai termelése jelentős részben (34%), míg a távhő előállítása majdnem teljes mértékben szénhidrogén alapú energiahordozók (elsősorban földgáz) felhasználásával történik. Az atomenergia aránya az összenergia-felhasználáshoz képest – a villamos energia hazai termelésű része alapján – 11%, míg a megújuló energiahordozóké 6%.

Az országos energiahálózatok megkülönböztetett figyelemmel létesültek a főváros ellátására (gázkörvezetékek, 220 és 120 kV-os távvezetékek), amelyekről nagy kapacitású átalakító állomások (elektromos alállomások, gázátadó- és nyomásszabályzó állomások, hőbázisok) épültek ki. Ezek a létesítmények biztosítani tudják az ellátást, – az elektromos elosztóhálózati alállomások kivételével hosszabb távon is rendelkeznek szabad kapacitásokkal.

A villamosenergia-igény az országos trendhez hasonlóan kis ütemben, de folyamatosan növekszik Budapesten is, ami rendszeres hálózatfejlesztéseket indukál. A terhelésfelfutás intenzív növekedését az új beépítések, és azokhoz kapcsolódó korszerű, villamos energia alapú hőellátási és légtechnikai rendszereken és a háztartási villamos energia fogyasztók számának növekedésén túl az elektrifikáció is hajtja. Az e-mobilitás dinamikus növekedés előtt áll a fővárosban, a töltőhálózat-infrastruktúra jelentős bővülésére lehet számítani. A magyar villamosenergia-rendszer hálózatfejlesztési tervében (HFT) szereplő fogyasztói prognózisok is azt támasztják alá, hogy az elkövetkezendő tíz évben számos új elosztóhálózati táppont létesítése válik szükségessé.

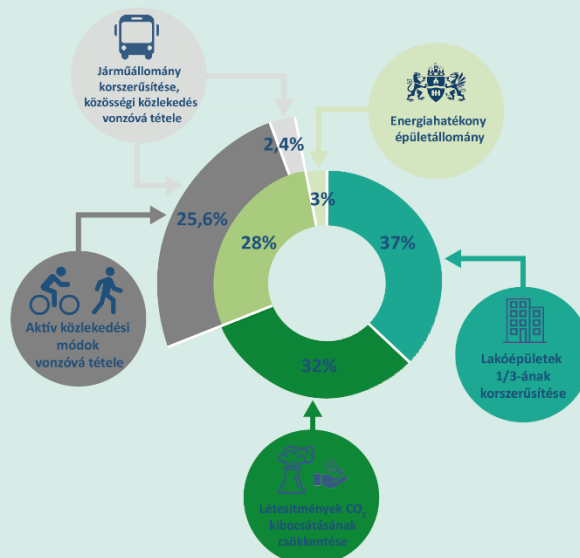
Az országos energiapolitika a távhőnek kiemelt szerepet szán (Zöld Távhő Program), annak zöldítésével és versenyképességének javításával számol. A távhőrendszer fejlesztése a szén-dioxid és a károsanyagkibocsátást is csökkenti.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Energia végfelhasználáshoz köthető CO₂-kibocsátás jelenlegi megoszlása

A Klímastratégia és a SECAP keretében a CO₂-kibocsátás csökkentésére tett vállalkás legjelentősebb elemei a lakóépületek energetikai korszerűsítése, a nagyvolumenű napelemes termelőkapacitások megvalósulásának elősegítése, valamint a közlekedési infrastruktúra fejlesztés és kapcsolódó energiahatékonysági beruházások.

- Lakóépületek
- Ipar és szolgáltató szektor
- Főv. Önk. intézményei, cégei, közvilágítás
- Közlekedési szektor
- Magáncélú
- Közösségi

Energiahatékonyság alatt a felhasznált primer energia mennyisége és az energetikai szolgáltatások maximális mennyisége közötti technológiai összefüggést értjük, azaz kevesebb energia felhasználásával tartjuk fenn a gazdasági tevékenységek, illetve szolgáltatások ugyanazon szintjét. Az energiamegtakarítás tágabb fogalom, amely már magatartásbeli változásokat, illetve a gazdasági tevékenység korlátozását is magában foglalja.*

* Európai Unió 2011. évi
Energiahatékonysági Tervében használt definíció

A körforgásos gazdaság egyfajta rendszergondolkodás, melynek célja a hulladékeletkezés tervezett és tudatos megszüntetése, így a jelenlegi lineáris lefolyású hulladéktermelő szemléletmód („vedd meg – használd – dobd ki – vegyél újat”) helyett az anyagfelhasználás ciklikusságára helyezi hangsúlyt; miszerint az anyag teljes életciklusát már előre tervezik, és ehhez igazítják a termelési folyamatot. Cél, hogy egyszeri fogyasztás helyett a termékek élettartamát a lehető legjobban meghosszabbítsuk.

„A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv” (Brüsszel, 2020.03.11.) a klímasemlegességre irányuló uniós ütemterv központi eleme. Az üvegházhatást okozó gázok összes kibocsátásának a fele az erőforrások kitermeléséből és feldolgozásából származik. A teljes mértékben körforgásos gazdaságra való áttérés nélkül nem tudjuk elérni a klímasemlegességre vonatkozó célkitűzést 2050-ig.

„Budapest CARES” program 1,5 millió euró támogatásban részesült az Európai Bizottság által indított 100 klímasemleges és intelligens város missziója keretében. A program Budapest klímacéljait támogató Klímaügynökség létrehozására és ezen belül a lakossági épületenergetikai, hatékonysági beruházások felpörgetésére irányul. A program segítségével megvalósulhat számos budapesti ingatlan és otthon évtizedek óta elmaradt energetikai felújítása.

A szolárenergia alacsony részarányának az elmúlt években megfigyelhető dinamikus növekedését a nem kiszámítható országos energiapolitika és a visszaható hatályú jogalkotással bevezetett elszámolási rendszer gátolja, nehezen becsülhető meg, hogy a beruházások mikor és milyen mértékben térülnek meg.

A megtermelhető megújuló energiaforrásból származó villamos energia helyben vagy közeli rendszerekben történő felhasználását fentiekben túl egyrészt az nehezíti, hogy az energiaközösségek működésének jogszabályi háttere nem biztosított. Másrészt nem megoldott a villamos energia tárolása sem, a tárolók létesítéséből, üzemeltetéséből és korlátozott élettartamából eredő költségek viselése a termelő fogyasztóra hárul.

A földgáz még hosszú távon meghatározó energiahordozó marad. Az energiamix belátható időtávon belül a megújuló energiaforrások és az atomenergia részarányának növelésével javítható.

A fővárosi klímavédelmi és energiahatékonysági célok a koncepcionális és stratégiai tervekben az épületállomány épületenergetikai korszerűsítésére, a villamosenergia-termelés összetételének zöldítésére, az energiafüggőség csökkentésére, a közlekedés környezetbarát átalakítására fókuszálnak.

Budapest egyik legjelentősebb környezeti problémája a magas zajterhelés, amelynek elsődleges forrása a közlekedés, ezen belül is elsődlegesen a közúti közlekedés. A város főútvonalai mellett jelentős a zajterhelés, ami többórás terhelést feltételezve már nehezen tolerálható. Néhány fontos útvonal környezetében az egész napra vonatkozó, különböző napszakokra súlyozott zajszint (Lden) 75-80 dB között mozog, ami 12-17 dB-lel haladja meg a még elfogadható, vonatkozó stratégiai küszöbértéket.

Budapest levegőminősége más hasonló léptékű európai nagyvárosokhoz mérten átlagos, de nem elégséges. Az éves légszennyezettségi határértékek a legtöbb mért szennyezőanyag tekintetében teljesülnek, ugyanakkor a város egész területén időszakosan előforduló probléma a „szálló por”, a nitrogén-dioxid és a talajközeli ózon káros mértékű feldúsulása. Európai szinten kihívást jelent továbbá a határértékeknél jóval szigorúbb ENSZ-WHO által meghatározott ajánlásoknak való megfelelés, különösen a finom „szálló por” (PM_{2,5} aeroszol) terhelési szint csökkentése, mivel e szennyező esetében nem azonosítható olyan küszöbérték, ami alatt az ne jelentene közvetlen egészségkárosító veszélyt. A légszennyezőanyagok elsődleges helyi kibocsátása az energiagazdálkodással függ össze, Budapesten jelenleg – az egykori nehézipar leépülésével – leginkább a városi és agglomerációs lakosság fűtési kibocsátása meghatározó, de jelentős a gépjárműközlekedés okozta szennyező hatás is.

Budapesten az egy főre jutó éves hulladékmennyiség kedvezőbb az európai uniós átlagnál, ugyanakkor a hulladékok hasznosítása terén a jelentős elmaradás mutatkozik. A városban évente közel kétmillió tonna hulladék keletkezik, ami az országos mennyiség kb. 10%-át teszi ki. A közszolgáltatás keretében (nagygyűjtés a lakosságtól) évente mintegy 600 ezer tonna hulladék kerül begyűjtésre. Jólehet az elmúlt évtizedekben jelentős infrastruktúra-fejlesztés zajlott a szelektív hulladékgyűjtés területén, az így begyűjtött, hasznosítható hulladékok aránya több éve elégtelen szinten stagnál. A jelentős égetőművi kapacitás mellett is magas (kb. 30%-os) az előkezelés, válogatás nélkül lerakott települési hulladékok aránya. Az elkülönítetten gyűjtött csomagolási hulladékok aránya csupán 10%, míg a komposztálható kerti zöldhulladékok aránya 5% körül mozog.

A körforgásos gazdálkodás megvalósítása érdekében a hulladékok minél jobb környezeti eredménnyel járó hasznosítása mellett egyre nagyobb kihívást jelent az anyagtakarékosság, azaz a hulladékok keletkezésének megelőzése. A közszolgáltató a hulladék-megelőzés céljából létesítette 2016-ban a szemléletformáló és újrahasználati központokat. A 2022-ben átadott logisztikai központ (átrakóállomás) és a szelektív hulladék válogatómű is a hulladékfeldolgozás és hasznosítás hatékonyságnövelését szolgálják. Jelenleg már az országos koncessziós társaság (MOHU) feladata, hogy kialakítsa a biológiai lebomló

hulladékok különgyűjtésének és hasznosításának infrastruktúráját, továbbá a betétdíjas rendszer visszavezetését is.

Az ÜHG-kibocsátáscsökkentés és a körforgásos gazdálkodás érdekében megfogalmazott fővárosi stratégiai és akciótervi célok és tett vállalások rendkívül ambiciózusok. Megvalósításuk egyrészt finansziális okokból marad el, másrészt az országos energiapolitikától és jogszabályi környezettől függenek, azaz az országos szakpolitika szintjén kezelhetőek.

Az energiahatékonysági és kibocsátáscsökkentési célkitűzések megvalósításának új eszközeként a Fővárosi Önkormányzat 2024. áprilisában létrehozta a Budapesti Klímaügynökséget azzal a céllal, hogy a budapesti lakásállomány energetikai korszerűsítését minden lehetséges módon támogassa.

A klímaváltozás lassítása és káros hatásainak mérséklése érdekében az energiahatékonysági intézkedések jelentős fokozása és az energiamix zöldítése, a körforgásos gazdálkodásra való átállás szükséges ahhoz, hogy a Budapest energiafelhasználásához kapcsolódó ÜHG-kibocsátás gazdasági növekedés esetén is mérsékelhető legyen, hosszabb távon pedig a klímasemlegesség célkitűzéshez közeledjen. Budapest biztonságos működése és kiegyensúlyozott fejlődése érdekében a fizikai erőforrásokat hosszú távon fenntartható módon kell hasznosítani.

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal,
Csepel II. erőmű

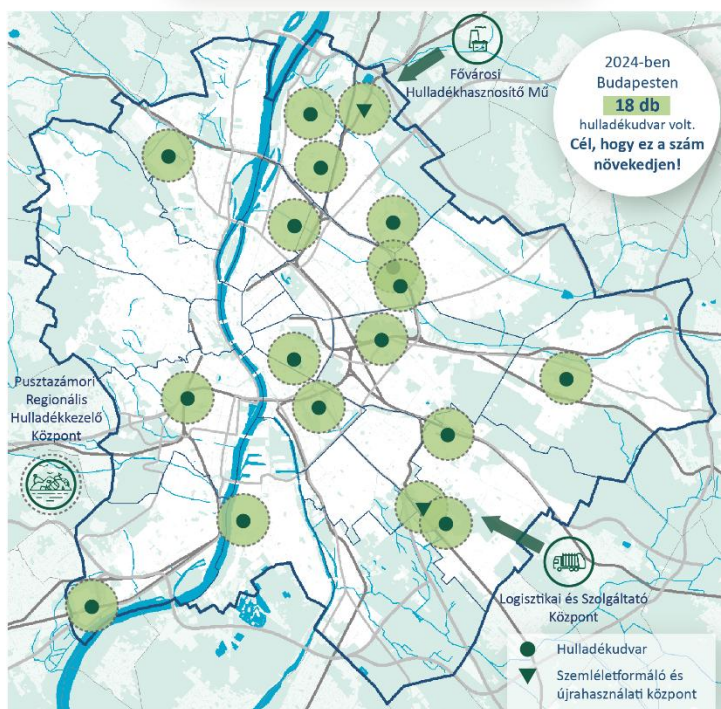
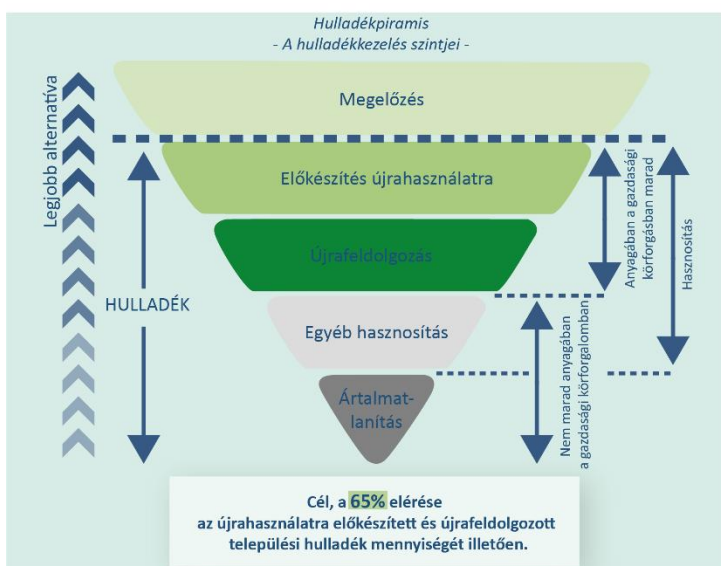
HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Az Európai Unióban a hulladékgazdálkodás átfogó szabályozását a 2008 végén hatályba lépett Hulladék Keretirányelv biztosítja. A körforgásos gazdaság elveinek előmozdítására szigorodtak az EU-s irányelvek, célkitűzésként megfogalmazva, hogy a hulladékgazdálkodást a jövőben fenntartható anyaggazdálkodássá kell alakítani.

A Hulladék Keretirányelvben meghatározott, országos alapkövetelmények:

- Biohulladék kötelező elkülönített gyűjtése 2023. december 31-től (vagy keletkezés helyén történő gyűjtése és hasznosítása),
- Háztartási veszélyes hulladék elkülönített gyűjtése 2025. január 1-től,
- Textil hulladék kötelező elkülönített gyűjtése 2025. január 1-től,
- 2040-re a települési szilárd hulladék min. 65%-a kerüljön újrafeldolgozásra és max. 10%-a kerülhet lerakásra.

A Mötv. és a Ht. 2021. egyidejű módosítása értelmében 2023. július 1-jétől az önkormányzati hulladékgazdálkodási közfeladatellátás megszüntetésével egy centralizált állami hulladékgazdálkodási rendszer jött létre. A hulladékgazdálkodási közfeladat gyakorlásának jogát az állam 35 évre szóló koncessziós szerződéssel átengedte a MOHU MOL Hulladék-gazdálkodási Zrt-nek. Budapesten a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátása érdekében a MOHU és a BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. közös vállalatot hozott létre.

A körforgásos gazdaság modellje

Cél, hogy a hulladék-gazdálkodás fenntartható anyaggazdálkodássá alakuljon. Ennek keretében többek között növelni kell a betétdíjas termékek körét és az egész város területére ki kell terjeszteni a biológiailag lebomló hulladékok külön gyűjtését.

Forrás: Európai Parlament Kutatószolgálat

A Fővárosi Kösterület-fenntartó által kezelt települési hulladék a kezelési módok szerint

Cél, hogy 2040-re Budapesten 10% legyen legfeljebb a lerakóban ártalmatlanított települési hulladék aránya.

6.1. Épületek energiafelhasználásának kibocsátás-csökkentése

- A meglévő épületállomány túlnyomó része energetikailag korszerűtlen, annak komplex energetikai felújítása szükséges. Ez elsődlegesen hőszigetelést, nyílászárócsere-t jelent, amihez korszerű fűtési rendszer illeszthető. Az épületenergetikai korszerűsítések hatására nemcsak a CO₂-, hanem a károsanyag-kibocsátás is csökken, a levegőminőség javul.
- A Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartozó épületállomány (fővárosi tulajdonban vagy kezelésben lévő épületek) energiahatékonyságának javítására, dekarbonizációs projektek végrehajtására a Fővárosi Önkormányzatnak közvetlen hatása van. A fővárosi intézmények, valamint a BKV Zrt. és BKM Nonprofit Zrt. létesítményeinek energetikai korszerűsítését el kell végezni, ami nem kizárólag energiamegtakarítást eredményez, hanem pozitív példaként szolgálhat a lakosság és a magánszektor számára is.
- Az új épületekre egyre szigorodó épületenergetikai követelmények vonatkoznak, amelyek megújuló energiaforrások hasznosítása nélkül nehezen teljesíthetőek. A jogszabályi minimumkövetelményeken túl ösztönözni szükséges a minél korszerűbb, energiahatékony épületek létesítését, a megújuló energiaforrások minél magasabb arányú hasznosítását. Az új építésű épületek esetén el kell érni, hogy azok a teljes életciklusra vonatkozóan a leghatékonyabb energiafelhasználással rendelkezzenek.
- Energiafelhasználáshoz köthető kibocsátáscsökkentés területén kiemelt jelentősége van a szemléletformálásnak, a lakossági tájékoztatásnak és ösztönzésnek. Az energiatakarékosság és az energiahatékonyosság növelése kapcsán is a Fővárosi Önkormányzatnak és szakképeinek, valamint a kerületi önkormányzatoknak kell a lakosságot az épületek energiafelhasználásának költséghatékony csökkentésében tanácsadással segíteni.
- Az energetikai önellátást, öngazdagatást, kezdeményező energetikai fejlesztéseket támogatni kell, beleértve a társasházakat, energiaközösségeket, pozitív energiámérlegű városrészek kialakítását, ipari parkokat, aggregátorokat.
- Szükség van az energiapiaci decentralizációt támogató keretrendszer önkormányzati szintű lehetőségeinek feltárására, kiaknázására, az új szereplők közötti kompetitív, illetve kollaboratív energiapiaci gyakorlat, rutin, tudás, normák terjesztésére.
- El kell végezni a budapesti épületállomány energetikai tipologizálását. Energiapotenciál térkép készítése, energiatermelők és fogyasztók adatbázisának létrehozása szükséges.
- Városi szintű, energetikai beruházások önálló tervezését, beruházási döntéseket megalapozó, nyílt információs rendszerek létrehozása szükséges. A fűtési rendszerek szabályozhatóságának megteremtése a fogyasztói oldalon továbbra is aktuális feladat. A budapesti egycsöves fűtési rendszerű lakások mindössze 4%-a esett át korszerűsítésen, ami többségében termosztatikus szelepek beépítését, és esetenként költségosztó felszerelését jelenti.

Egy fővárosi lakosra évente

17 MWh

végeenergia-felhasználás és

3,7 tonna

kapcsolódó CO₂-kibocsátás jut.
(BKÁÉ 2023)

Az ipari és szolgáltató szektor a fővárosi végfelhasználáshoz köthető CO₂-kibocsátás

32%-át képviseli.

Az egységes környezethasználati engedélyezési (IPPC) eljárás alapján felügyelt, környezeti szempontból meghatározó jelentőségű üzemek száma

41

A katasztrófavédelmi szempontból kockázattal járó veszélyes üzemek száma

60

(BKÁÉ 2023)

6.2. Ipari és szolgáltató szektor technológiai kibocsátás-csökkentése

- Budapesten az ipar jelentős szerkezetváltása zajlott le az elmúlt évtizedekben, amelyek eredményeként a környezetszennyező nehézipar leépült. A város nehéziparát jelenleg a gyógyszer-, vegyi, gáz- és olajipari üzemek, (pl. Linde Gáz Zrt., MOL Nyrt.) erőművek és logisztikai bázisok határozzák meg. Az ipari termelőtevékenységek jelenléte fenntartandó a város gazdasága, sokszínű munkahelyteremtése szempontjából, ugyanakkor a helyi, jól képzett munkaerőre támaszkodó, magasabb hozzáadott értékű, továbbá a sűrűn lakott környezetre alacsonyabb környezeti és katasztrófavédelmi kockázatokkal járó ipari tevékenységeket kell a jövőben támogatni.

- A Fővárosi Önkormányzat továbbra is példamutató módon kíván eljárni a hatáskörébe tartozó városüzemeltetési, szolgáltatói szektor energiahatékony, környezetbarát működtetésében. A környezeti teljesítmény folyamatos javítása érdekében az európai uniós környezetvédelmi hitelesítési rendszert (EMAS) fokozatosan kiterjeszti valamennyi, műszaki közszolgáltatást ellátó gazdasági szervezetre, és a közbeszerzései során a „zöld” szempontokat juttatja érvényre a rövid távú gazdasági előnyökkel szemben.

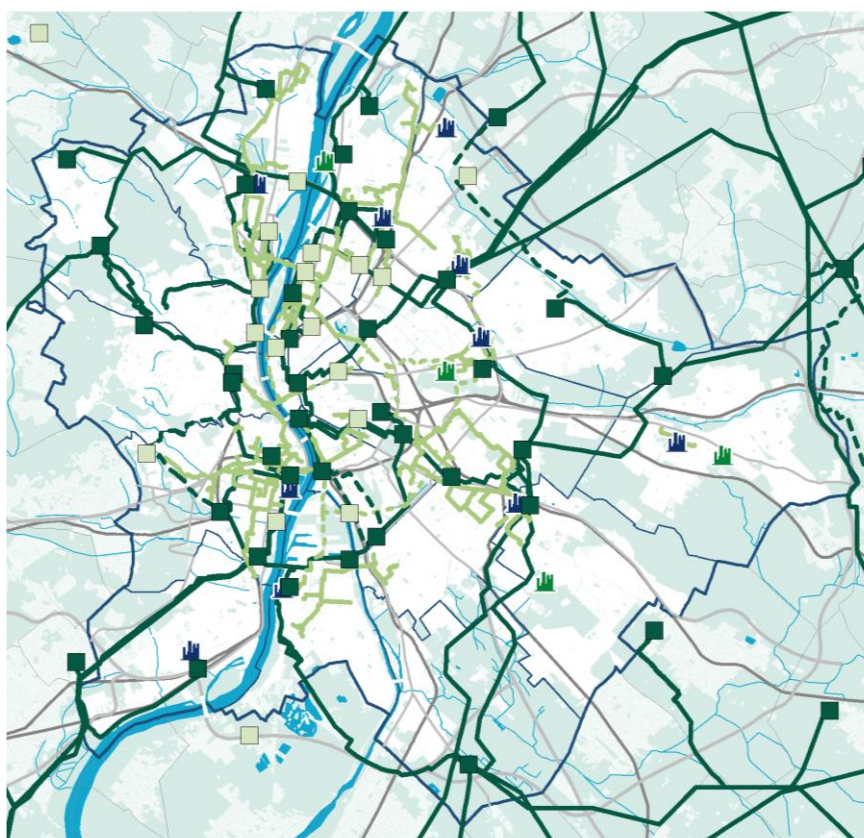
6.3. Megújuló energiaforrások részarányának növelése

- Meg kell határozni a megújuló energiaforrás potenciálokat az egyes energiaforrásokra lebontva. A Fővárosi Önkormányzat már elkészült szolárkataszterét (Budapest Solár Térkép) rendszeresen aktualizálni szükséges.
- A főváros területén a megújuló energiahordozók közül elősorban azok (akár együttes) hasznosítását kell támogatni, melyek a potenciálvizsgálatok alapján, a helyi adottságoknak megfelelően, műszaki-gazdasági és környezeti szempontból a leginkább optimálisak. Fontos, hogy ezek minél nagyobb mértékben kerüljenek felhasználásra a hő- és villamosenergia-termelésben.
- A napelem panelek városképi megjelenését szabályozni szükséges. A történeti beépítéssel rendelkező területek esetében a városképi látvány védelme és megőrzése kiemelten fontos feladat – világörökségi helyszín területeken – törvényi szabályozás miatt – napelem csak a világörökségi kezelési tervben meghatározott szempontrendszer és korlátozások figyelembevételével lehetséges. Világörökségi területek védőterületén és egyéb történeti városrészek területén, valamint a történeti telepszerű beépítés nem műemlék épületein a fontosabb kilátópontokból történő rálátást és az utcaszintről, közterületről való láthatóságot is mérlegelve napelem elhelyezés csak korlátozottan lehetséges.
A napenergia hasznosításának elsődleges célterületei az átmeneti zóna és a külső városrészek épületállománya.
- Környezeti hő és hulladékhő (földhő, erő- és fűtőművek hűtővizei, tisztított szennyvizek, elfolyó gyógyvizek) hőszivattyús hasznosítását előtérbe kell helyezni.
- Villamos energia tároló kapacitás kapcsán jelentős az elmaradás a HMKE rendszerek felfutásához képest. Energiatároló alkalmazásával az önellátási arány nagymértékben növelhető. Meg kell oldani a nappal megtermelt energia késleltetett, éjszakai és a fogyasztási csúcsidőszakokban történő felhasználását.
A tárolókat elsősorban energiaközösségekben koncentráltan, vagy az elosztóhálózaton szükséges elhelyezni, társasházak esetén társasházi energiatároló létesítése támogatandó. A közös tároló vegyes funkciójú területeken költséghatékonyabban képes lefedni több termelő-fogyasztót, kiegyenlítve a terhelési csúcsokat, amelynek következtében kisebb kapacitású rendszer kiépítése is elegendő.
- Az elektromobilitás zöld energia használatával tekinthető költséghatékony és környezetbarát megoldásnak. Az elektromobilitás a kisméretű elosztási problémák kezelésében is szerepet játszik, támogatni kell a helyi energiatermelés és az otthoni töltés integrációját, ezáltal a háztartási méretű kiserőmű által megtermelt villamos energia gépjármű töltésére is felhasználható.
- A megújuló energiatermelés és -felhasználás időbeli összehangolása érdekében a közösségi energiatermelést, az energiaközösségek létrehozását és a szektor termelő fogyasztói tevékenységét elő kell segíteni.
- A Nemzeti Energiestratégia meghatározó szerepet szán a távhőnek az energiapolitikai célkitűzések, a megújuló energiák részarányának növelése, az energiahatékony és energiamegtakarítás, valamint a CO₂-kibocsátás csökkentése terén. A nagy hatásfokú kapcsolt energiatermelés, illetve a távfűtés/távhűtés jelentős primerenergia-megtakarítási potenciált hordoz, a távhőhálózatot ennek megfelelően fejleszteni és bővíteni szükséges.
- Lakossági és vállalati tudatosságnövelő kampányok indítása szükséges a megújuló energiaforrások, az energiatárolás és elektromobilitás előnyeiről és lehetőségeiről, valamint a fogyasztási szokások optimalizációjára való edukáció ajánlott.

A 2023-as felmérés szerint a budapestiek 26%-a korszerűsítette a házát, lakását az energiaválság miatt: 5% a hűtési-fűtési rendszerét, 13% épület-szigetelésre, illetve nyílászárócsere ruházott be, 8% pedig mindkét módszerrel igyekezett csökkenteni a költségeit.

* BKÁÉ, MEDIÁN 2023. évi felmérése alapján

- A távhőhálózatra kiadott hőenergia zöldítése, a megújuló energiaforrásokból és hulladékhasznosításból származó energia részarányának növelése szükséges. Új megújuló alapú energiatermelők bevonása és a Fővárosi Hulladékhasznosító Mű fejlesztése, hatékonyságának növelése – a nagyobb környezeti haszonnal járó hulladékhasznosítási megoldások prioritása mellett – fővárosi feladat.
- Feladat továbbá a szennyvíztisztítási folyamatok eredményeképp folyamatosan keletkező, jelentős mennyiségű szennyvíziszap olyan technológián keresztül történő kezelése, amely lehetővé teszi az iszap foszfortartalmának stratégiai jelentőségű visszanyerését és hasznosítását. Emellett a szennyvíz tisztítása során keletkező biogáz termelés- és hasznosítás is jelentős potenciált hordoz.

2-4. ábra: Energiahálózatok hiányzó kapcsolatai, szükséges fejlesztései

6.4. Intelligens és energiahatékony ellátó- és elosztóhálózat létrehozása

- Az intelligens hálózatok működéséhez elengedhetetlen a közműinfrastruktúra mellett a telekommunikációs hálózat megfelelő kiépítettsége, az intelligens technológiák alkalmazása, ami a város energiatermelőit, termelő-fogyasztóit, lakossági és közületi fogyasztóit, valamint a közlekedés energiaelosztóhálózatát is a rendszerbe kapcsolja. Az intelligens mérőeszközöket minden fogyasztóra ki kell terjeszteni.
- A fővárosi CO₂-kibocsátás csökkentési vállalások teljesítéséhez és a karbonsemleges átállás elősegítéséhez a Fővárosi Önkormányzatnak közre kell működnie az elosztóhálózatra való visszatáplálás jogi lehetőségének ösztönző módon történő megteremtésében és fenntartásában.
- A villamosenergia-rendszerben az elmúlt években felgyorsult változások elosztóhálózatokra gyakorolt hatásai szükségessé teszik egy rugalmas elosztóhálózat és egy decentralizáltabb villamosenergia-rendszer létrehozását. A hálózatok ellenállóbbá tétele érdekében a fogyasztás racionalizálása szükséges, és a hálózatüzemeltetést is optimalizálni kell. A fogyasztás ütemezésével jelentősen lehet csökkenteni a szükséges energiatároló kapacitást.

- Az országos energiapolitika célkitűzéseinek megfelelően a megújuló energiák részarányát növelni kell a távhőhálózaton, valamint fokozni kell az energiahatékonyságot hozzájárulva az üvegházhatású gázok kibocsátásának városi szintű csökkentéséhez. Budapest a helyi megújuló energiaforrások és hulladékok energetikai hasznosításban betöltött szerepének növelésével tud az energiamix szerkezetének javításához hozzájárulni.
- A növekvő épületenergetikai követelményekhez alacsonyabb hőigény párosul. A hőpiac változására a távhőnek is reagálnia kell. A megújuló energiaforrások az újabb generációs távhőhálózatok esetében jobban integrálhatóak.

6.5. Légszennyezés csökkentése

- Amellett, hogy a különböző fejlesztések, beruházások tervezése során érvényre kell juttatni a levegőtisztaság-védelmi szempontokat, Budapest és térsége levegőminőségi helyzetének érdemi javítása a város határain túlnyúló országos, de legalább az ún. légszennyezetségi agglomeráció 75 településére vonatkozó komplex intézkedésekkel lehetséges. Figyelembe véve a légszennyező anyagok legfőbb kibocsátási forrásait, elsődlegesen az energiagazdálkodással, másodlagosan a közlekedés és szállításszervezéssel összefüggő intézkedések végrehajtása szükséges, a levegőminőség állapot-változásának folyamatos nyomon követése mellett, a HungaroMet-tel való szoros együttműködésben.
- Az energiagazdálkodás terén elsődlegesen az energiafelhasználás csökkentése és az azt célzó fejlesztések, továbbá a fajlagosan magas szennyezőanyag kibocsátását eredményező lakossági és közületi fűtési rendszerek korszerűsítése, a szilárd- és folyékony tüzelőanyagok felhasználási arányának csökkentése, illetve – alternatíva hiányában – a helyes tüzelési módok támogatása szükséges.
- A közlekedés és szállításszervezés során - a belső, különösen terhelt városi területek tehermentesítését szolgáló szabályozási eszközök (pl. parkolás szabályozás, behajtás korlátozása a belső városrészekben) alkalmazása során alapvetően szükséges érvényesíteni a fajlagosan alacsonyabb szennyezőanyag-kibocsátású, azaz a kedvezőbb környezetvédelmi tulajdonságú, illetve az alacsonyabb energiafelhasználást igénylő (alacsonyabb teljesítményű, kisebb önsúlyú) gépjárművek előnyben részesítését. A légszennyezés csökkentésében a lakosság szemléletformálása, aktív bevonása szükséges – többek között a mérsékelt autóhasználat, energiatakarékosság, valamint a helyes tüzelési módszerek alkalmazása érdekében.

6.6. Zaj- és rezgésterhelés csökkentése

- A különböző fejlesztések, beruházások tervezése során fokozottan érvényre kell juttatni a zaj- és rezgésvédelmi szempontokat. Ennek keretében a stratégiai zajtérkép alkalmazása szükséges a városfejlesztések, közlekedés-szervezés során. annak érdekében, hogy a lakossági zajérzettség növekedési üteme lassuljon, lehetőleg visszaforduljon.
- Felül kell vizsgálni a meglévő szabályozásokat a zajterhelés csökkentése érdekében (csendes övezetek kijelölése, légi közlekedés okozta zajterhelés jogi szabályozásának felülvizsgálata, szabadidős, rendezvényekkel kapcsolatos zajkonfliktusok egységes kezelése, egyedi zajproblémák kezelése).

6.7. Körforgásos gazdálkodás megteremtése

- A körforgásos gazdaság prioritási szintjeinek és egyúttal a korábban kidolgozott hulladékhierarchiának megfelelően elsődleges feladat a városban keletkező hulladékok mennyiségének csökkentése. Ez olyan – alapvetően állami szerepvállalást igénylő – intézkedéseket igényel, amelyek már a termékek tervezésekor, majd a gyártás, építés, termékek és szolgáltatások előállítása során ösztönöznék (illetve előírják) a hulladékminimalizálást.

Budapesten évente keletkező
települési hulladék egy lakosra
vetített mennyisége

341 kg/fő

(BKÁÉ 2023))

A budapestiek szinte mindegyike hajlandó lenne külön gyűjteni a háztartási szerves, biológiai lebomló hulladékot, ha lenne erre a célra külön gyűjtőedény.

* BKÁÉ, MEDIÁN 2021. évi felmérése alapján

- A hulladékcsökkentés magában foglalja az egyszer használatos, vagy gyorsan elavuló termékek visszaszorítását célzó szabályozások alkalmazását, a betétdíjas termékek körének kiterjesztését, a használt tárgyak cseréjének és javításának elősegítését és a különböző bérleti, kölcsönzési rendszerek támogatását a magántulajdonnal szemben. Kulcskérdés a fogyasztói társadalmi attitűd megváltoztatása, amely ugyanakkor folyamatos, széleskörű szemléletformálási tevékenységet igényel.
- A hulladékká vált termékekből, amit lehet és gazdaságilag, illetve környezetvédelmi szempontból ésszerű, azt anyagában kell hasznosítani. A hasznosítás elősegítése érdekében egyre részletesebb és dinamikusabb információbázis előállítása szükséges a városi anyagáramokról, azon belül különösen az értékes nyersanyagokról, valamint a veszélyes és szennyező anyagokról. Mérhetővé, osztályozhatóvá, és kommunikálhatóvá kell tenni a termékek, különösen az épületek kialakításában rejlő és megvalósításával járó körkörös gazdasági potenciált. Ez elősegítené az anyagáramok be- illetve átcsatornázását a piaci, illetve nem piaci szereplők között is.
- A települési (a közszolgáltatás keretében gyűjtött hulladék) hasznosítási arányának növelése érdekében a szelektív hulladékgyűjtés módszerének, infrastruktúrájának további fejlesztése, hatékonyságnövelése szükséges, továbbá a koncessziós rendszerben rejlő lehetőségeket kihasználva kell a hulladékválogató és -feldolgozó kapacitásokat növelni a minél nagyobb arányú, és piacon értékesíthető tisztaságú másodnyersanyagok kinyerése érdekében.
- A Fővárosi Hulladékhasznosító Mű hosszú távon is a helyi hulladékkezelés fontos eleme, de fontos rögzíteni, hogy a hulladékok energetikai hasznosítása alapvetően a lerakás magasabb szintű, fenntartandó alternatívája és nem csökkentheti a szelektív gyűjtés, illetve az anyagában történő hasznosítás hatékonyságát.
- A településrehabilitáció során a beépített energia megőrzése érdekében a bontási műveleteket optimalizálni szükséges, illetve a bontásból keletkező anyagokat lehetőség szerint helyben kell újra felhasználni.
- A komposztálás népszerűsítése és támogatása a fővárosban kiemelt feladat, minden lehetséges eszközzel segíteni kell a háztartási zöld hulladékok – beleértve a már más módon nem hasznosítható élelmiszerhulladékok – komposztálását. Ez magában foglalja közösségi komposztálási pontok létesítését, valamint a lakosság részére információs kampányok szervezését a komposztálás előnyeiről és módszereiről. A közösségi komposztálás segít csökkenteni a szerves hulladék (együttal a metán és más üvegházhatású gáz) mennyiségét, és hozzájárul a talaj minőségének javításához.

6.8. Fenntartható városi élelmezéspolitikai

- Cél, hogy fenntartható élelmiszerláncokon keresztül lehetővé váljon a városi lakosok számára egészséges, környezetbarát és megfizethető élelmiszerekhez való hozzáférés, segítve ezzel a dekarbonizációs folyamatokat is. Ennek érdekében az alábbi területeken szükséges előrelépéseket tenni.
- Segíteni kell a rövid élelmiszerláncok kiépítését a város-vidék kapcsolatok megerősítésével (termelői piacok, bevásárló közösségek, közösség által támogatott mezőgazdaság stb.).
- Elő kell segíteni az élelmiszerpazarlás csökkentését – lakossági, kereskedelmi és közületi téren egyaránt – kiemelt figyelemmel a szociálisan érzékeny társadalmi csoportok támogatására.
- Elő kell mozdítani a városi mezőgazdaság térnyerését (pl. közösségi kertek, kiskertek művelésének széles körben biztosított lehetőségével, egyéb innovatív megoldásokkal).
- A Fővárosi Önkormányzat elkötelezett annak érdekében, hogy saját intézményeiben fenntartható és egészséges közétkeztést nyújtson; szemléletformáló tevékenységet végezzen a fenntartható élelmiszerfogyasztással kapcsolatban, és példát mutasson a kerületi önkormányzatoknak és más városoknak.

7. Paradigmaváltás a közlekedésben

Európában mára az urbánus épített környezet vált meghatározóvá, ahol az életszínvonal folyamatos javulásához eddig a mobilitási igények korlátozás nélküli növekedése kapcsolódott, amely a környezetet nagymértékben terhelte.

Budapest közlekedésnek egyszerre kell megfelelnie a nagyváros és az azzal szimbiózisban működő várostérség mindennapi igényeinek, ugyanakkor a fővárosi szerepnek megfelelően az országos és nemzetközi közlekedési rendszerhez való kapcsolatokat is biztosítani kell.

A fenntartható fejlődés fontos eleme, hogy a mobilitási igények a város szerkezetének tervszerű alakításával fajlagosan csökkenjenek, az utazási szokások befolyásolásával tolódjanak el a környezetet kímélő közlekedési módok felé, mintegy paradigmaváltást eredményezve a közlekedésben.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Budapesti Mobilitási Terv
- Országos és Budapesti agglomeráció területrendezési tervek
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia
- Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia
- Integrált Közlekedési Operatív Program+
- Közlekedésbiztonsági Stratégia
- Kerékpárforgalmi Hálózati Terv
- Budapest fenntartható új városrészei kézikönyv

Az Európai Bizottság a jelenlegi évtizedre vonatkozóan nem alkotott a korábbihoz hasonló hosszú távú programot, mint a 2011-2020 időszakban az „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé”.

Az Európai Unió közlekedési politikáját a 2021-2024 időszakban az ún.

„Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia – az európai közlekedés időálló pályára állítása” stratégia jeleníti meg, amelyben négy év időtartamra szabályozták a közlekedéspolitika főbb irányait, valamint a kulcsfontosságú cselekvési területeket. Az Európai Parlament 2023 májusában fogadott el állásfoglalást a városi mobilitás új uniós keretrendszerének megerősítésére, amely az EU városi közúti közlekedésbiztonsága, akadálymentessége és biztonsága vonatkozásában, továbbá az aktív mobilitás, valamint a városi infrastruktúra és TEN-T városi csomópontok témakörben 115 pontos javaslat csomagot tartalmaz.

Budapest 525,13 km²-es közigazgatási területén belül megközelítőleg 95 km² a közlekedési rendeltetésű, ez a teljes terület mintegy 18%-át teszi ki. A fővárosban naponta mintegy 5.000.000 utazás valósul meg, az utazási módok kedvezőtlen összetétele mellett.

A közlekedési rendszer alapja a jó területi ellátottságot nyújtó, de ugyanakkor számos problémával rendelkező városi közösségi közlekedés.

A három tényleges vonalból álló és 41 megállóval rendelkező metróhálózat infrastruktúrája, valamint járműállománya az elmúlt évtizedek fejlesztéseinek köszönhetően újszerű, de a hálózat hiányos. A gyorsvasúti rendszer másik elemét adó, többségében az agglomerációs övezet településeit is elérő öt HÉV vonal azonban mind az infrastruktúra, mind a járműállomány teljes megújulásra vár. A kapcsolódó eszközváltó infrastruktúra fejletlen.

A közel 160 km hosszú villamoshálózat egyrészt kapcsolati hiányokkal terhelt, másrészt néhány gazdaságtalanul üzemeltethető, alacsony forgalmú szakasszal is rendelkezik. A kapcsolati hiányok megszüntetése megkezdődött (Bem rakparti szakasz), de még jelentős feladatok vannak hátra, a gördülőállomány megújítása azonban folyamatos. Az autóbusz- és trolibuszhálózat – amely az elektrifikáció miatt a jövőben mindinkább összeolvad – együttesen a főváros egészét lefedi, a járműpark cseréje szintén folyamatos. A közösségi közlekedés működését mintegy 130 ha kiterjedésű járműtelep hálózat segíti.

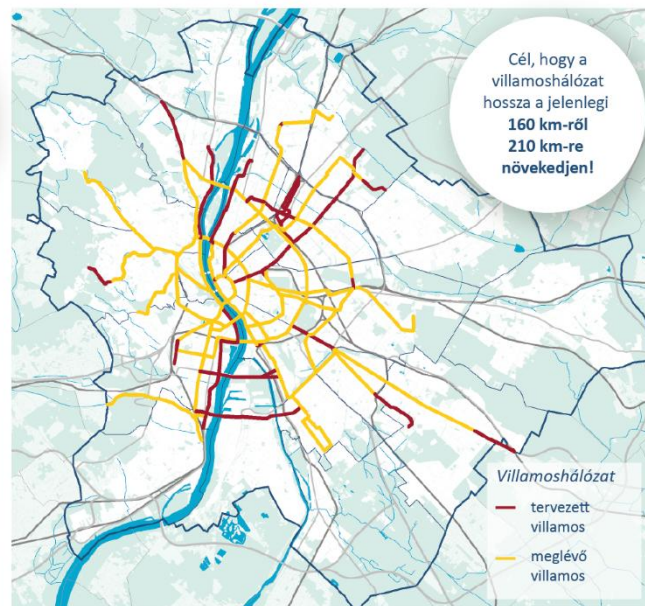
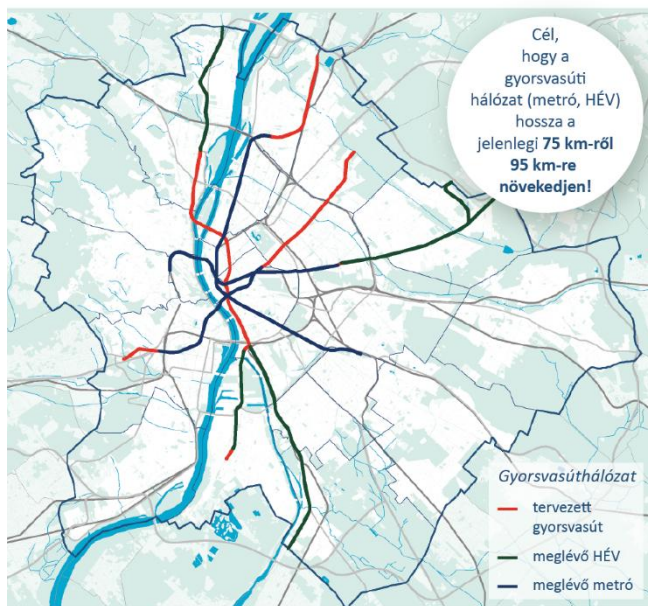
A városi közösségi közlekedési rendszert tizenegy vonalból álló vasúti hálózat és négy jelentősebb végállomásra szerveződő településközi autóbushálózat is támogatja.

A közösségi közlekedés legnagyobb problémája, hogy az elvárt szolgáltatási színvonal biztosításához kiszámítható és folyamatos finanszírozásra lenne szükség. A főváros közlekedésének nagyobb része a mintegy 4500 km hosszúságú közúthálózaton bonyolódik le. Az itt megjelenő kerékpáros infrastruktúra főhálózata az elmúlt fél évtizedben intenzív fejlődésen ment keresztül. A mindinkább felértékelődő gyalogos közlekedés térnyerése is elkezdődött. A gépjármű közlekedés szempontjából fontos főhálózat vonali forgalomcsillapítása (sebesség csökkentése, forgalom korlátozása, keresztmetszet újra osztása) szintén megkezdődött. Azonban a gyűrűs-sugaras rendszerű főhálózatból a külső városrészekben több kapcsolati jelentőséggel bíró körirányú elem még jelenleg is hiányzik, ami jelentős részben hozzájárul a belső városrészek úthálózatának túlterheltségéhez. A mellékúthálózat már hosszabb ideje tartó területi forgalomcsillapítása folyamatosan zajlik (a tempó 30 zónák és a lakó-pihenő övezetek már több mint az 50%-ára kiterjednek).

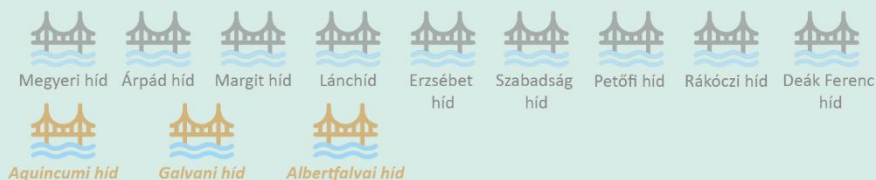
A különböző közlekedési módok használata jelentős hatással van a közlekedésből származó externáliák alakulására, a gépjárműforgalom jelenlegi részesedése például kedvezőtlen a közlekedésbiztonságra, a lakókönyezet élhetőségére nézve, míg hosszú távon az aktív módok feltételeinek javításával – melyek beruházási igénye összességében alacsonyabb – a kedvezőtlen externáliák csökkenthetőek.

Budapest mobilitási igényeit a jövőben is elsősorban a közösségi közlekedéssel, valamint egyre inkább az aktív és mikromobilitás meghatározó elemeivel – a gyalogos és kerékpáros közlekedéssel – kell biztosítani, növelve azok részarányát a közlekedési módok között.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Duna-hidak

A Duna főmedrét 9 helyen keresztezi jelenleg híd.

Cél, hogy további 3 helyen épüljön Duna-híd!

A közlekedési módok tervezett megoszlása

utazások száma szerint:

utazások hossza szerint:

A mobilitási igényeket a közlekedési módok együttesen biztosítják.

Cél, hogy a közlekedési módok megoszlása tolódjon el a Budapesti Mobilitási Tervben meghatározott irányban, a környezetbarát utazási módok javára!

forrás: BKK

Távlatban a fővárosi kerékpáros főhálózat meghaladja a 800 km-t, amely 1,5 km/km² átlagos sűrűséget eredményez.

7.1. Közösségi közlekedés szerepének erősítése

- Budapest beépített területeinek közösségi közlekedési hálózatokkal való lefedettsége kedvező, (a legközelebbi megálló a lakóterületek 83%-áról öt perc alatt, 96%-áról tíz perc gyaloglással elérhető) ezért elsősorban a hálózatok magas színvonalú működtetése a meghatározó feladat a főváros jelene és jövője szempontjából. A meglévő hálózatokon a csúcsidőszakokon kívül is folyamatosan kínálati jellegű szolgáltatást kell nyújtani a személygépjármű használatával szembeni vonzó alternatíva biztosítása érdekében, a megfelelő járműállomány folyamatos cseréjével és közlekedtetésével, az infrastruktúra tervszerű felújításával és fejlesztésével, az éjszakai hálózat újragondolásával.
- A közösségi közlekedés elsődleges szerepének megtartásához és további térnyeréséhez a meglévő területi lefedettségi hiányokat a hálózatok sűrítésével meg kell szüntetni, az újonnan beépülő területek ellátásához pedig a kötőtpályás hálózatokat előzetesen ki kell terjeszteni.
- A városi kötőtpályás hálózatok kiemelt fejlesztése a közlekedésen túlmutató eleme a városfejlesztésnek. A közlekedés fejlesztésén keresztül a metróhálózat külső kerületek felé történő meghosszabbításával és az állami feladatot jelentő HÉV hálózat fejlesztésének támogatásával lehet leginkább területileg orientálni az ingatlanfejlesztési szándékokat, befolyásolni az utazási módok megoszlását. A villamos közlekedés jelentőségének növelésére a hiányzó szakaszok megépítésével a vonalakat összefüggő hálózattá kell alakítani és a forgalmasabb irányokban az autóbusz közlekedést a kevésbé zavarérzékeny, ugyanakkor nagyobb teljesítőképességű villamos közlekedéssel kell felváltani.
- A közösségi közlekedés minőségét jelentős mértékben befolyásolják az átszállások. A kényeszerű átszállások számának megfelelő viszonylatszervezéssel történő csökkentése mellett, az átszálló csomópontok intermodalitás elvei szerinti fejlesztéssel és a városi szövet központrendszerébe történő beágyazással jelentősen csökkenthető a közösségi közlekedés versenyhátránya és így növelhető a társadalmi hasznossága.
- Az átszállási pontokon kiemelt figyelmet kell fordítani a kerékpáros (kerekeszékes stb.) és közösségi közlekedés integrálására, a gyors és kényelmes átszállási lehetőségek kialakítására, a rá- és lehordási útvonalak biztosításra. A közösségi közlekedés vonzóbbá válásához és egyben a kerékpározás népszerűségének növeléséhez is hozzájárul a kerékpárok közösségi közlekedési járműveken történő szállítását elősegítő fejlesztések megvalósítása.
- Az állami feladatot jelentő országos vasúti közlekedés fejlesztésének támogatása szükséges annak a városi közösségi közlekedésbe történő integrálásához, amely egyrészt a várostérség jelentős mértékű ingázó forgalmának lebonyolítása, másrészt a főváros egymástól távol fekvő városrészei közötti kapcsolatok javítása szempontjából is fontos. A vasúti közlekedés integrálásához a sugárirányú vasútvonalak és a körvasutak fejlesztésén túl, az országos vasúti és a fővárosi közösségi közlekedés közötti utasforgalmi kapcsolatokhoz a megfelelő átszálló pontok kialakítása is nélkülözhetetlen.
- A városi közösségi közlekedés kiegészítő elemeként a dunai hajóforgalom újraindítása ajánlatos, amely azonban csak egy megfelelő utazási sebességet elérő járműflotta beszerzésével és kedvező szárazföldi átszállási lehetőségeket biztosító kikötőkkel képzelhető el életszerű megoldásként.
- A közösségi közlekedés működtetéséhez a szükséges műszaki háttérrel jelentő járműtelepeket – az üzemeltetési modell és a mindenkori járműállomány figyelembevételével – folyamatosan biztosítani kell.
- A mobilitási folyamatok tervezhetőségét segítő utastájékoztató ma már a közösségi közlekedési szolgáltatás fontos minőségi elemét képezi, ezért azt a folyamatosan megújuló innovációs lehetőségek szerint a jövőben is fejleszteni kell.
- A tarifa szabályozása jelentős mértékben befolyásolja a közösségi közlekedés súlyát a közlekedési módok megoszlásában. Az utasok szempontjából pénzügyileg vonzó tarifa közösséget kell fenntartani a várostérségben, meghaladva a fővárosi hatáskört. A forgalmazott termékek megvásárolhatóságát – a hagyományostól az innovatív formákig – a lehető legszélesebb körben kell biztosítani.

A közösségi közlekedési hálózatok hosszának csak alig több, mint

6%-át teszik ki

a gyorsvasúti (metró és HÉV) vonalak, de ezen bonyolódik az

utasforgalom **30%-**a

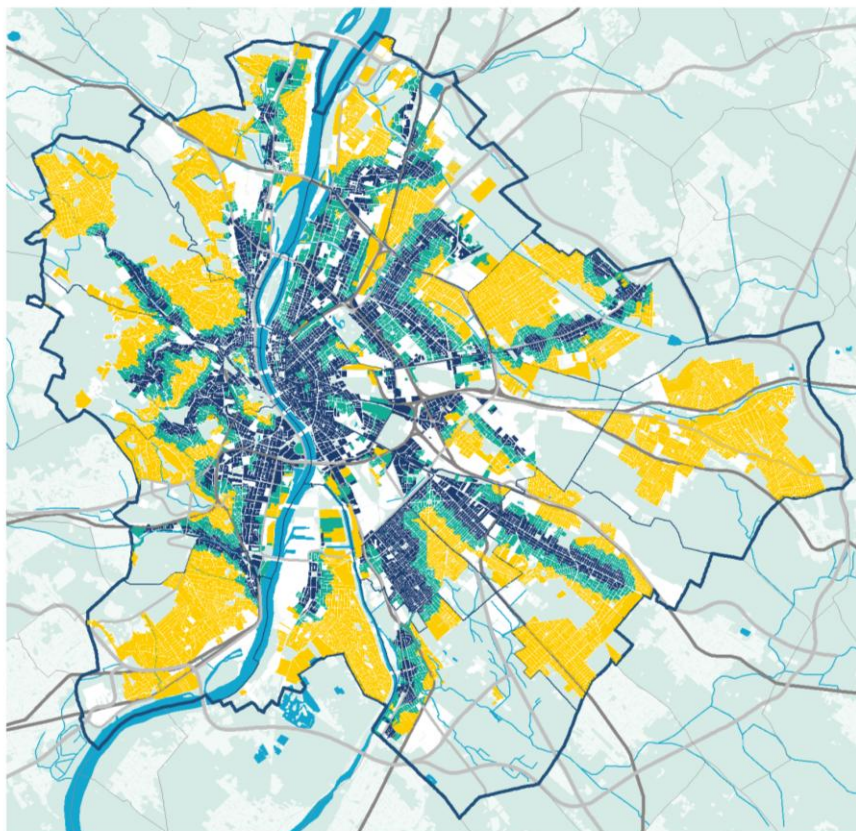
A közösségi közlekedési hálózatok hosszának kevesebb, mint

14%-át teszik

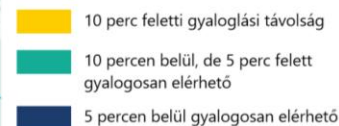
ki a villamos vonalak, de ezen bonyolódik az

utasforgalom **27%-**a

2-5. ábra: Városi kötőtpályás közösségi közlekedés (metró, HÉV, villamos) megállóinak gyalogos elérhetősége

7.2. Aktív és mikromobilitás (szelíd közlekedési módok) fejlesztése

- Az aktív és mikromobilitás lehetőségeinek kiemelt fejlesztése szükséges a főhálózat és a mellékúthálózat területén egyaránt, a közlekedési módok megoszlásának kedvező befolyásolása érdekében, különösen a kötőtpályás hálózatokra történő ráhordás terén, integrálva az utazási láncba.
- A kompakt város elvének érdekében támogatandó, hogy ún. autómentes vagy másnéven gyalogosbarát módon beépített területek is épüljenek, a személygépjármű parkolás területhatára koncentrált megoldásával az aktív és mikromobilitás térnyerése érdekében.
- A lakó- és városközponti területek főhálózati elemein – az erre a célra szolgáló felületek mennyiségi növelésével, minőségi átalakításával és az akadálymentesség biztosításával – a hosszirányú és keresztirányú gyalogos közlekedés lehetőségeit javítani kell, a közúti (beleértve a kerékpáros forgalmét is) kapacitás lehetőség szerinti megtartása mellett.
- A gyalogos aluljárók kényszerű használatát lehetőség szerinti ki kell váltani felszínen.
- A lakó- és városközponti területek mellékúthálózati elemein – elsősorban a közterületi parkolás telken belüli parkolási lehetőséggel történő felváltása révén felszabaduló területeken – gyalogos és zöldfelületi elemek elhelyezését kell biztosítani az ún. egészséges utcák szempontrendszer alapján.
- Az országos és várostérségi kapcsolatok integrálásával a főváros egészét lefedő kerékpáros főhálózat és rekreációs útvonalak létrehozása szükséges (amelyen 8-tól 80 éves korig bárki-bárhová biztonságosan közlekedhet kerékpárral).
- A beépített területek bővülő mellékúthálózatának (önálló kerékpáros infrastruktúra nélküli) kerékpározhatóvá tételének keretében a lakó- és városközponti területeket korlátozott sebességű övezetté kell alakítani, mikromobilitási pontok kijelölésével és közterületi kerékpártárolás biztosításával.
- A rendeltetésszerű használathoz kapcsolódó kötelező járműtárolás szabályozási rendszerének részévé kell tenni a kerékpárok, különösen a lakásokhoz kapcsolódó kerékpárok elhelyezését is.
- A főhálózat minden elemének rendszeres közúti biztonsági auditálásával meg kell teremteni a balesetmegelőzés szempontjainak érvényesítését.

A budapestiek 57%-a él olyan háztartásban, ahol van kerékpár.

**MEDIÁN 2024. évi felmérése alapján*

7.3. Kiegyensúlyozott közúthálózati, közterületi rendszer létrehozása

- A város működését a közlekedési rendszer szempontjából alapvetően meghatározza a fő és gyűjtőutak hálózata (főhálózat) és elemeinek keresztmetszete. A mindenkori főhálózatot alkotó közutak infrastruktúra elemei burkolatának és forgalomtechnikai jelzései esetében az állandó minőség garantálása a fenntartás színvonalának emelésével alapvető fontosságú feladat.
- A főhálózat elemeinek a környezetükhöz illeszkedő, területileg és funkcionálisan differenciált (Közüti közlekedésbiztonsági stratégia szerinti) strukturálása szükséges. A beépített területek kialakult közterületein a felületek „újraosztása”, vagyis a közterülethasználati arányok módosítása során meghatározó jelentőséggel bírnak a gyalogos és kerékpáros forgalmat szolgáló területek, valamint a közutak keresztirányú átjárhatósága, továbbá a zöldfelületek létesítése.
- A főhálózatnak elsősorban Budapest közlekedését kell szolgálnia, ezért a hagyományosan gyűrűs-sugaras rendszer továbbfejlesztése során, a hiányt pótló körirányú elemek megvalósításakor az ezt preferáló kapcsolatrendszer támogatott. A Duna elválasztó hatása következtében a főhálózat fejlesztésében hagyományosan kiemelt jelentőséggel bír az új dunai átkelők létesítése. A közterületek szélességét a várható környezeti terhelés figyelembevételével nagyvonalúan célszerű meghatározni, hogy a kerékpáros és gyalogos infrastruktúra, valamint a zöldfelületi elemek is jó minőségben kerülhessenek kialakításra, ne a maradék elv alapján valósuljanak meg.
- Az élhetőbb városi környezetet biztosító környezetbarátabb közlekedési módok térnyerésének érdekében a gépjárműforgalmat a teljes közúthálózat tekintetében csillapítani szükséges. A főhálózat célirányos szabályozásával biztosítani kell a forgalomterhelés és a környezet lehetőség szerinti összhangját (baleseti kockázatnak megfelelő sebességkorlátozás, zaj és rezgés terhelést figyelembe vevő súlykorlátozási övezetek, alacsony károsanyag kibocsátási zónák kijelölése). A bővülő mellékúthálózaton folytatni kell a lakóterületeket védő területi forgalomcsillapítást (tempo 30 zóna, lakó-pihenő övezet, korlátozott várakozási övezet kijelölése, és ezeknek megfelelő épített környezet kialakítása).
- A parkolás kérdésköre komplex megoldást igényel, a közterületi és az építési telken belüli férőhelyek integrált figyelembevételével.
- A közterületeken a parkolásgazdálkodási eszközök differenciált alkalmazása szükséges, meghatározó szempont kell, hogy legyen a rövid idejű várakozás preferálása és a lakosság számára a gépjármű tárolás ingyenességének felszámolásával az építési telken történő parkolásban való érdekeltté tétel, továbbá a parkolóhely hiányos területeken a lakosság építési telken történő tárolási lehetőségének megteremtésében való aktív önkormányzati közreműködés.
- A rendeltetésszerű használathoz szükséges parkolás szabályozása során mindenhol a közösségi közlekedés figyelembevételével meghatározott, területileg differenciált és funkcionként meghatározott rendszer alkalmazása indokolt, amely a tervezett beépítések számára akár felső korlátot (parkoló maximumot) is szabhat. A szabályozásnak preferálnia kell, hogy a belső zónában és az annak megfelelő közösségi közlekedési ellátottsággal rendelkező területeken a közlekedési igények legnagyobb szegmensét jelentő munkahelyi forgalom alapvetően közösségi közlekedéssel valósuljon meg. A parkolóhely megváltás intézményének alkalmazása csak az önkormányzat általi új tárolási lehetőség tényleges megteremtésével összekapcsolva kerüljön alkalmazásra.
- Budapest várostérségi szerepével összefüggő P+R parkolási igényeket elsősorban a városhatáron túl, a várostérség forgalmat kibocsátó településein kell kielégíteni. A városhatáron belül csak az országos szerepből és a város indokolt saját belső igényéből adódó férőhelyszám létrehozása és működtetése a cél.
- Tekintettel Budapest idegenforgalmi jelentőségére a turizmussal kapcsolatos autóbusz parkolás infrastruktúrájának kiépítése és buszközlekedésének szabályozása szükséges.

A budapestiek 69%-a él olyan háztartásban, ahol van személygépjármű.

*MEDIÁN 2024. évi felmérése alapján

A fővárosi személygépjármű állomány meghaladja a

710.000

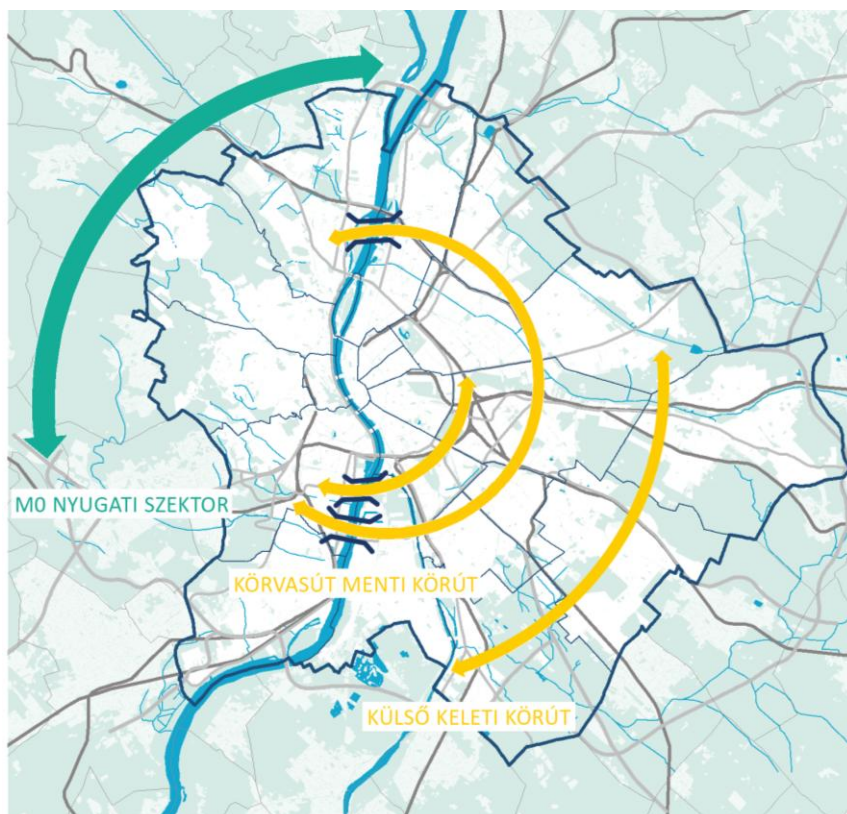
darabot,
amely
jelenleg
több, mint

425

szgk/1000 lakos

ellátottsági szintet jelent,
amely továbbra is emelkedik.

2-6. ábra: Körirányú úthálózati elemek struktúrája

➡ Gyorsforgalmi úthálózat-fejlesztés
➡ Fővárosi jelentőségű úthálózat-fejlesztés

7.4. Zöld közlekedés fejlesztésének támogatása

- Kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetvédelmi szempontból kedvező utazási mód megválasztásának befolyásolása érdekében az élhető várost megcélzó szemléletformálásra, a balesetmentes közlekedés elméleti háttérének megalapozása érdekében pedig az erre vonatkozó oktatásra.
- Országos szintű jogszabályi módosítások kezdeményezése szükséges az úthasználati díjak és egyéb közlekedési adók bevezethetősége érdekében. Helyi jogszabályok módosítása javasolt a közösségi közlekedési viteldíjrendszer és a nyújtott szolgáltatások harmonizációja, valamint a közterületi parkolásszabályozás – különös tekintettel a lakossági parkolás – piaci szemlélethez közelítése érdekében.
- A járműmegosztó rendszerek (mikromobilitási eszközök – rollerek, kerékpárok, cargobike – motorkerékpár, személygépjármű,) szolgáltatásait folyamatosan bővíteni kell, akár közszolgáltatás keretében (a piaci viszonyoktól függetlenül is), akár piaci szereplők támogatásával, illetve megfelelő szabályozással.
- A környezetbarát üzemű járművek elterjedését (és a szennyező járművek fokozatos visszaszorítását) elő kell segíteni környezetvédelmi díj kivetésével és támogatások, kedvezmények alkalmazásával.
- A környezetbarát üzemű (elektromos, üzemanyagcellás, hidrogén hajtású, ...) járművek elterjedésének gyorsítására az alternatív üzemanyagotöltő hálózat létrejöttében az önkormányzatnak is szerepet kell vállalnia.
- Az áruszállításhoz kapcsolódó forgalom és ezáltal a környezetterhelés mérséklése szükséges a city logisztika infrastruktúrájának megteremtésével és az erre vonatkozó szabályozás létrehozásával (új koncentrált rakodóhelyek, intelligens helyfoglalási rendszer, konszolidációs központok), környezetkímélő gépjárművekkel történő és a kerékpáros szállítás támogatásával.
- A közlekedés káros hatásai – zaj- és rezgésterhelés – a passzív akusztikai védelem költségeinek önkormányzati támogatásával csökkenthetőek.
- A villamos közlekedés vágányzónáinak gyepesítését, ahol erre műszakilag lehetőség van folytatni, valamint a közlekedési területek infrastruktúra által igénybe nem vett részét zöldfelületként hasznosítani kell, mivel ezek kedvezően befolyásolják a közlekedés környezeti hatásait és annak megítélését is.

A CO₂ kibocsátás mintegy

20%-ért a

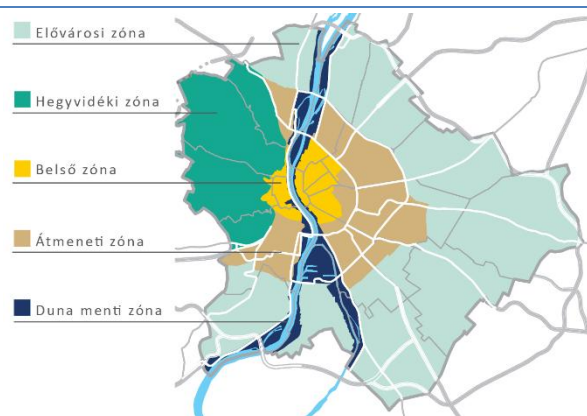
közlekedés felelős
Budapesten.

Energiafelhasználáshoz köthető CO₂-kibocsátás Budapesten 2017-ben:

- 7% középületek földgáz fogyasztása,
- 44% villamosenergia-termelés,
- 9% távhő termelés,
- 18% lakóházak földgáz fogyasztása,
- 18% benzin és gázolaj felhasználás.

A cél megvalósításának területspecifikus feladatai

Belső zóna

- a gyorsvasúti (metró, HÉV) hálózat bővítése,
- a villamoshálózat hiányainak megszüntetése,
- gumikerekes közösségi közlekedés és a városnéző járművek elektrifikációja
- átszálló csomópontok gyalogosközpontú korszerűsítése,
- kerékpáros főhálózat kialakításának folytatása,
- a mellékúthálózat forgalomcsillapításának folytatása az ún. egészséges utcák alapelvei szerint felújítással és kerékpározhatóságának biztosításával,
- a közterületi parkolásgazdálkodási rendszer átalakítása és a lakosság parkolási igényeinek közterületen kívüli megoldásának koordinálása
- turistabusz közlekedés és parkolás megoldása.

Átmeneti zóna

- a gyorsvasúti (metró, HÉV) hálózat bővítése,
- a villamoshálózat bővítése,
- gumikerekes közösségi közlekedés elektrifikációja
- felszíni közösségi közlekedés előnyben részesítése a közúti hálazon (busz sávok, csomópont korrekciók),
- a központrendszer és a közösségi közlekedés összehangolt fejlesztése, a városi intermodális központok megkezdett fejlesztésének folytatása,
- új vasútállomások, vasúti megállók létesítése, a városi átszálló kapcsolatok fejlesztése a vasúti közlekedés integrálása érdekében, kerékpáros főhálózat kialakításának folytatása,
- a közúthálózat szerkezeti hiányainak megszüntetése, új körút szakaszok építése a fejlesztési területek működtetése és a Belső zóna tehermentesítése érdekében,
- a mellékúthálózat forgalomcsillapításának folytatása az ún. egészséges utcák alapelvei szerint felújítással és kerékpározhatóságának biztosításával,
- főúthálózati elemek külön szintű vasúti keresztezéseinek megvalósítása,
- P+R parkolók építése, B+R tárolók létesítése a közösségi közlekedési hálózat megállóhoz kapcsolódóan járműtelepek (autóbusz garázsok, villamos remízek) területének felülvizsgálata a módosuló területhasználathoz illeszkedve, a várható igényeknek megfelelően.

Elővárosi zóna

- a gyorsvasúti (metró, HÉV) hálózat bővítése,
- a villamoshálózat bővítése, elsősorban a lakótelepek kötőtpályás ellátottságának biztosítására,
- felszíni közösségi közlekedés előnyben részesítése a közúti hálazon (autóbusz sávok, csomópont korrekciók),
- a központrendszer és a közösségi közlekedés összehangolt fejlesztése, a városi intermodális központok megkezdett fejlesztésének folytatása,
- kerékpáros főhálózat kialakításának folytatása,
- a közúthálózat szerkezeti hiányainak megszüntetése a külső kerületek egymás közötti kapcsolatainak fejlesztése, a központokon átvetető utak tehermentesítése érdekében,
- a mellékúthálózat forgalomcsillapításának folytatása az ún. egészséges utcák alapelvei szerinti felújítással és kerékpározhatóságának biztosításával,
- főúthálózati elemek külön szintű vasúti keresztezéseinek megvalósítása, csomópontjainak kiemelt fejlesztése,

	▶ P+R parkolók építése elsősorban az országos funkció biztosításával összefüggésben, B+R tárolók létesítése a közösségi közlekedési hálózat megállóihoz kapcsolódóan, ▶ új vasútállomások, vasúti megállók létesítése, a városi átszálló kapcsolatok fejlesztése a vasúti közlekedés integrálása érdekében.
Hegyvidéki zóna	▶ a villamoshálózat bővítése (fogaskerekű vasút meghosszabbítása), ▶ kerékpáros főhálózat kialakításának folytatása, ▶ a közúthálózat szerkezeti hiányainak megszüntetése a városközponti orientáltság enyhítése érdekében ▶ a mellékúthálózat forgalomcsillapításának folytatása az ún. egészséges utcák alapelvei szerint felújítással és kerékpározhatóságának biztosításával, ▶ P+R parkolók építése a hegyvidéki lakóterületek számára, B+R tárolók létesítése a közösségi közlekedési hálózat megállóihoz kapcsolódóan.
Duna menti zóna	▶ a HÉV hálózat elemeinek összekötése, ▶ a villamoshálózat bővítése, ▶ a közúthálózat szerkezeti hiányainak megszüntetése, új nagy Duna-hidak építése, ▶ kerékpáros főhálózat kialakításának folytatása, ▶ pesti rakpart gyalogos közlekedésének fejlesztése közúti forgalomcsillapítással összekötve, ▶ a Duna-szigetek elérése érdekében elsősorban gyalogos-kerékpáros hidak építése, ▶ a személyhajózás újraindítása és bekapcsolása a városi közösségi közlekedésbe, ▶ területileg és funkcionálisan differenciált kikötőszabályozás megvalósítása a Duna-partokon, ▶ turistabusz közlekedés és parkolás megoldása.

>> Fotó: Polinszky Tibor,
Etele út

8. Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet

Budapest sokszínűsége területhasználati értelemben is olyan érték, amelyet meg kell őrizni. Budapest szerkezetét a fenntartható környezet alapelveinek megfelelően, valamint a zavaró egymásmellettségek és konfliktusforrások kiiktatásával, de legalább azok mérséklésével kell kialakítani. A kiegyensúlyozott térszerkezet azt is jelenti, hogy egyes területek indokolatlan használati túlterhelése mérséklődjön, a keletkező mobilitási igény a városi térben annak sűrűségével és terhelhetőségével arányos legyen. Mindezt a funkcionális összhang megteremtésével, a sűrűség differenciált alakításával és az egyes területrészek közötti kapcsolatok megteremtésével, illetve fejlesztésével lehet elérni.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- A Kompakt város kialakításának, fenntartásának eszköztáráról és vizsgálatáról tanulmányterv, 2022
- Mellékközpontok városfejlesztési térsége tanulmányterv, 2022
- Külső városrészek élhetőségének javítása tanulmány, 2022

A cél tartalma erősen összefügg a 4., 5., 6., 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14. célokkal. Az ott felsorolt kapcsolódó dokumentumok területi dimenziója is jellemzően a kompakt városszerkezet kialakításához kapcsolódik.

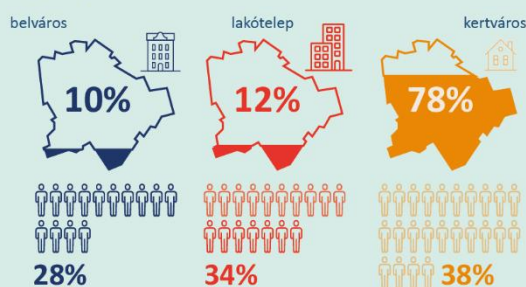
Budapest európai fővároshoz méltó funkcionális sokszínűsége és összetettsége, valamint a városfejlődés évszázadai alatt fokozatosan kialakult, meglévő értékei révén vonzó város. Az összességében kompaktnak tekinthető várost jelentős térbeli differenciálódás és ágazati kihívások jellemzik. Budapest jól lehatárolható térségeinek jellemzői különbözőek, a város meghatározó zónáiban eltérő használat és különböző intenzitású beépítési sűrűség tapasztalható. A Dunára települt főváros mai városszerkezete öt olyan zónában jelenik meg, amelyek karakterben, funkcionális összetevőkben, sűrűségben és kapcsolatrendszerben is jellegzetesen eltérnek egymástól. A beépített területek intenzitása két véglet között mozog: amíg a város beépített területeinek 2/3-a rendkívül alacsony beépítési paraméterekkel rendelkezik, addig alig 5%-a kifejezetten sűrűn beépített. Előbbi esetben a területek fenntarthatósága és gazdaságos üzemeltetése, utóbbi esetben az élhetőség, a környezeti minőség megfelelő színvonala jelenleg nem biztosított, az alacsony kihasználtság pedig az urbanizációs hatékonyságot tekintve kedvezőtlen.

Budapest történeti területhasználata folyamatos változáson ment keresztül, nagymértékben befolyásolva a város élhetőségét, lakói életminőségét, meghatározva a gazdasági élet színtereit, egyben a város működésére, környezeti viszonyaira is jelentős hatást kifejtve. Az elmúlt harminc év változásait áttekintve kétféle markáns tendencia figyelhető meg: egyrészt a városszélek mentén új területek igénybevitelével terjeszkedett a város beépített területe; másrészt a kialakult városszerkezetben jelentős funkcióváltások zajlottak a belső tartalékterületeken, az egykori barnamezős területeken. A műszakilag igénybe vett terület mennyisége a fővárosban annak ellenére növekedett, hogy a város népessége 1980 óta több mint 300 ezer fővel csökkent. A város szétterülésének természetes és racionális korlátai vannak, a földterület korlátozottan elérhető erőforrás, így törekedni kell a takarékos, vegyes használatra, amely alapvetően az új fejlesztések esetén különösen szem előtt kell tartani. Fókuszálni kell a meglévő értékek megmentésére, megfelelő hasznosítására, minőségének javítására. Az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületeit kell a fejlesztések elsődleges célterületeivé tenni, lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztések során egyaránt.

A sűrűség mennyiségi fogalmát a magas szintű társadalmi igazságossággal és a gazdasági életképességgel szükséges kombinálni. A városi sűrűség túlzott növekedése ugyanis nemcsak a közlekedési torlódások, a levegő- és zajszennyezés növekedését okozhatja, hanem erősítheti a társadalmi konfliktusokat is, valamint hatással lehet a természetes, biológiaiilag aktív felszínek csökkenésére, fokozva ezzel a szélsőséges időjárási események (például elöntések, (villám)árvizek vagy hóhullámok) miatti kockázatokat. A kiegyenlített, kompaktságra törekvő városszerkezet, a természeti környezettel harmonizáló területhasználat, a közlekedési és közmű-infrastruktúra, valamint a zöldfelületi rendszer integrált, egymás eredményességét fokozó fejlesztésével, területtakarékos módon szükséges elérni.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

A kiegyensúlyozatlan térszerkezet kihívása

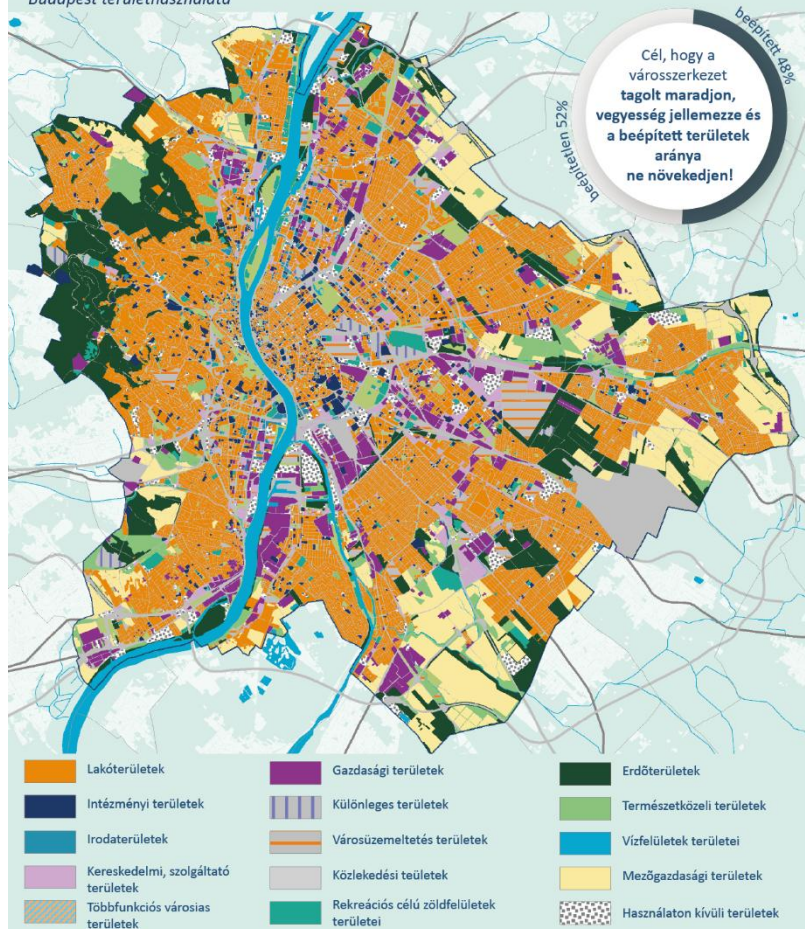
A főváros térszerkezete jelenleg kiegyensúlyozatlan.

A beavatkozások során törekedni kell a városszerkezet kiegyensúlyozottabbá tételére!

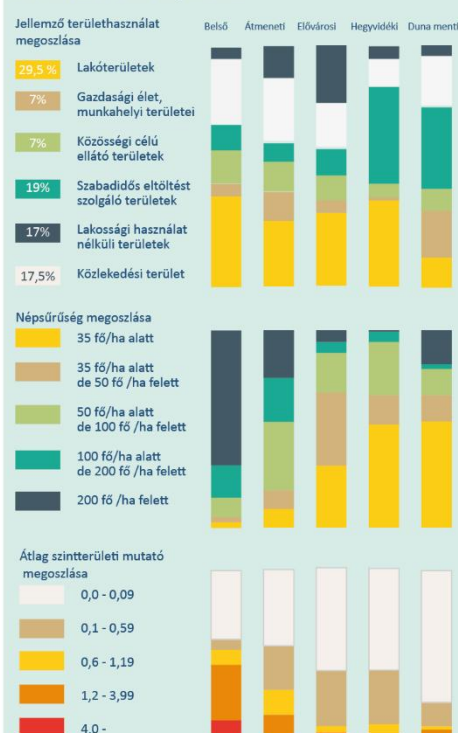
Az a város kompakt, ahol a rendelkezésre álló források észszerűen használhatók fel, a térben kiegyensúlyozott, ugyanakkor megfelelően tagolt városszerkezetet a természeti környezettel harmonizáló területhasználát jellemzi, a sűrűn lakott városi szövetet gazdag vegyesség jellemzi, hatékony az infrastruktúra-hálózat (közlekedés, közművek, humán szolgáltatások, zöld- és képterületek egyaránt), és a különböző hálózatok egymással összehangoltan, optimálisan üzemelnek, folyamatos a szerves fejlődés, a szociális és a gazdasági interakció.

Budapest esetében a kompaktságra való törekvés nem a sűrűség növelését, hanem az adott területhez illő, optimális sűrűség meghatározását jelenti, a területek megfelelő tagoltasága, a kiszolgáló hálózatok gazdaságosan fenntartható kialakítása, a meglévő értékek védelme mellett.

Budapest területhasználata

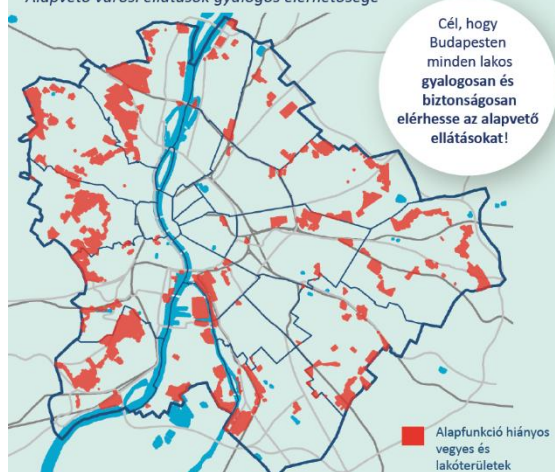

Városszerkezet zónáinak jellemzői

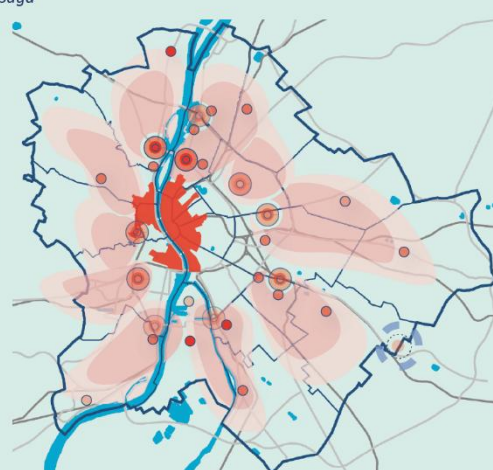
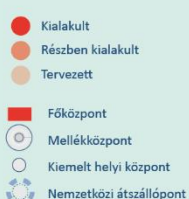
A beavatkozások során a zónák egyedi karakteréhez és értékeihez illeszkedni kell!

Alapvető városi ellátások gyalogos elérhetősége

Központrendszer kialakultsága

Budapesten a főközpont jelenleg túlterhelt, a központi helyek hiánya növeli az utazási szükségleteket. Cél, hogy az ellátási megoszlás térben javuljon. A központrendszer fejlődése kulcsfontosságú!

A történeti városmag és a köré szerveződött, történeti szerkezetet megőrző nagyvárosias sűrűségű térség – a belső zóna – Budapest főközpontja, jelentős népességgel rendelkezik. A belső városrészt részben a heterogén jellemzőkkel rendelkező átmeneti zóna veszi körül. A zóna nehezen átjárható területrészeket is tartalmaz annak ellenére, hogy az ipari termelés fokozatos megszűnése miatt ebben a zónában történt meg a legnagyobb szerkezetváltozás az elmúlt 30 évben. A zóna átjárhatóságát a vasúti területek is jelentősen nehezítik. Az elővárosi zóna alacsony beépítésű és népsűrűségű térségének sok területe elszigetelt, monofunkcionális lakóterület, esetenként kedvezőtlen elérhetőségű ellátó szolgáltatásokkal. Az itt jellemző kertvárosias lakóterületeket helyenként a lakótelepek, valamint gazdasági, munkahelyi területek tagolják. A hegyvidéki zónában a lakófunkció dominál, népsűrűsége a legalacsonyabb a városban. Közlekedési lehetőségei a domborzati adottságai miatt a legkorlátozottabbak a zónák közül, hiányoznak a harántirányú elemei, ezért meghatározó elosztópontjai túlterheltek. A Duna menti zónát a sokarcúság jellemzi. A volt iparterületek felhagyásával jelentős volumenű barnamezős terület jött létre, ezek átalakulási folyamata a gazdasági válság idejére (2010 körül) leállt. A közlekedési infrastruktúra több helyen intenzíven érinti ezt a zónát, ami a város és a folyó kapcsolatának megteremtését jelentősen nehezíti. A Duna menti zónának a belső zónával határos szakasza a világörökség területeként a város örök panorámáját adja, északi és déli szakaszain meghatározó még a természetközeli területek aránya.

A belvárost jelentő városközpont mellett jelentősebb, azt tehermentesíteni tudó központokból álló hálózat – az 1950-ben létrejött közigazgatási határokon belül – máig nem fejlődött ki. A főváros beépített területeinek nagyobb része rendkívül alacsony beépítési paraméterekkel rendelkezik, ami értelemszerűen alacsony népsűrűséget eredményez, különösen az elővárosi és a hegyvidéki zónákban. A fentiek miatt állandó a számottevő utazási kényszer a városközpont és más városrészek központi területei között, amely jelentős részben közúti közlekedéssel (személygépjárművel, autóbusszal) bonyolódik. Az elmúlt évtizedek társadalmi-gazdasági változásainak következtében jelentősen nőtt a Budapest környéki települések lakossága. A népesség térbeli eloszlásának e nagyarányú változása a városhatárt rendszeresen átlépő forgalmat jelentősen megnövelte, összetételét – a személygépjármű-közlekedés arányát drasztikusan emelve – hátrányosan befolyásolta, ezzel is nehezítve Budapest közlekedési helyzetét. Ennek következtében a főváros és a kapcsolódó várostérség közötti együttműködés igény egyre sürgetőbb – különös tekintettel a jelentős közlekedési terhelésre –, melynek megfelelő kezelése mihamarabbi megoldásra vár.

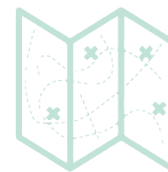
A hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet létrehozása érdekében kiemelt fontosságú, hogy az új fejlesztések előnyösen fejlesszék tovább a város nagyléptékű szerkezeti elemeit, illeszkedjenek a meglévő beállt területek struktúrájához, és emellett előremutató urbanisztikai elemeket hozzanak létre.

Az értékek és problémák figyelembevételével összhangot kell teremteni a területhasználat és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatását és működési költségeit (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) a lehető leggazdaságosabb kell kialakítani. A nagy kiterjedésű, alacsony intenzitású területek egyre nagyobb mértékben nehezítik a város gazdaságos kiszolgálását, távlati fenntarthatóságát. Mivel a népesség alacsony sűrűsége csökkenti a környezet fenntarthatóságát, növeli a közpénzekből fenntartott közlekedési és közmű-üzemeltetési, illetve -fenntartási költségeit – miközben fajlagosan több természeti erőforrást, több területet vesz igénybe –, ezért új fejlesztések esetén hatékonyabb intenzitásra kell törekedni, természetesen a lakóterületek esetén az élhetőség, a magas életminőség biztosítása mellett.

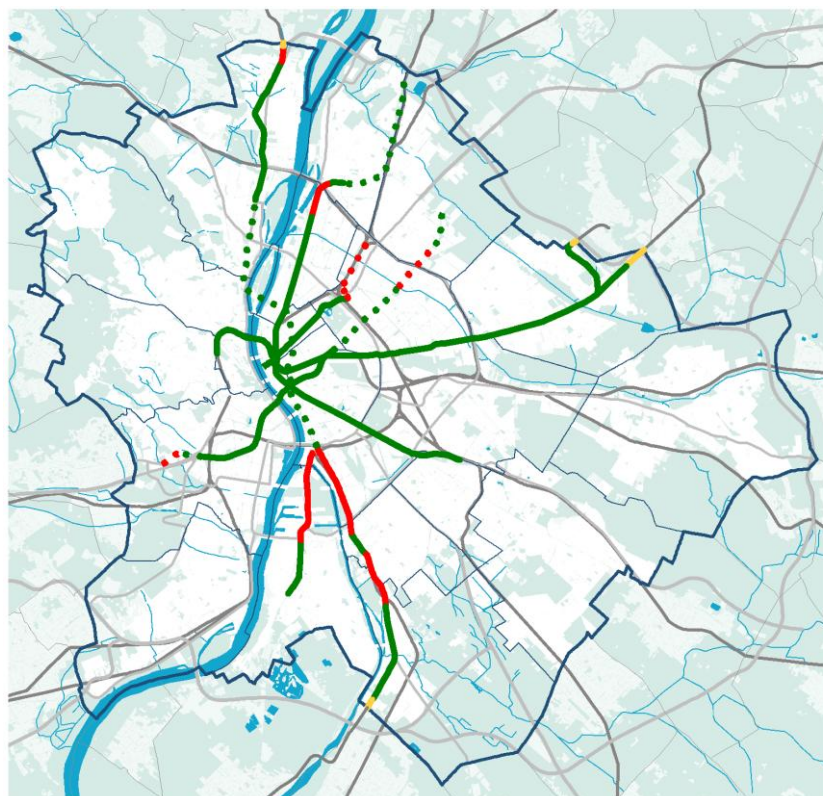
Ahhoz, hogy Budapest élhető, zöld, fenntartható és élettel teli városrészek hálózata legyen, vonzó környezetre, a szolgáltatások sokszínűségére, az egyéni gépjármű használat igényét csökkentő és a hálózatok folytonosságát erősítő közlekedésfejlesztésre van szükség. A kompakt város koncepciót csak akkor sikeresen megvalósítani, ha a helyi társadalmi kapcsolatokra és a közösséghez tartozás erősítése, valamint az egyenlő esélyű városhasználat is nagy hangsúlyt kap és ennek támogatását biztosító közterületi fejlesztések valósulnak meg. A fővárosban a jövőben történő beavatkozások során ennek is alapvető szempontnak kell lennie.

8.1. A területhasználat és a közlekedési rendszer térbeli összehangolása a mobilitási igények csökkentésére törekedve

- Vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani, a megőrzésre érdemes természeti és épített környezet és az egyedi városkarakter tiszteletben tartásával. Olyan, jól működő, kompakt városi területhasználati rendszer létrehozása szükséges, melyben a sokrétű, különféle tevékenységek jól megférnek egymás mellett, csökken a konfliktusokkal járó területi igénybevétel. A városi területeken a vegyesebb használatot kell a fejlesztőktől megkövetelni, ami a helyváltoztatási igény és ezáltal a környezetterhelés mérséklődéséhez vezet.
- Annak érdekében, hogy az új fejlesztési területek ne növeljék jelentősen a mobilitási igényeket és ezáltal a városi és városkörnyéki közlekedési hálózatok terhelését, a nagy forgalmat vonzó ingatlanfejlesztéseket a kötöttpályás vonalak megállóinak környezetébe szükséges koncentrálni, valamint a fejlesztési területek későbbi, ütemezett kiválasztásánál azokat a területeket kell előnyben részesíteni, amelyek nagykapacitású kötöttpályás közösségi közlekedéssel jól ellátottak, illetve elláthatóak. A fenntartható városfejlesztés jegyében törekedni kell a rendelkezésre álló források, a meglévő infrastruktúra hálózatok optimális kihasználására. A nagyvolumenű városfejlesztési projektek esetén a kötöttpályás (kapacitív és színvonalas) közösségi közlekedési elem előzetes megvalósítása szükséges a szükséges források biztosításával, akár a fejlesztők bevonásával.
- A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) differenciált fejlesztést igényel. Mindig a zóna jellegéhez illő közlekedési módokat kell preferálni, zökkenőmentes, integrált rendszerként működtetve. A közlekedési megoldásoknak egyfelől alkalmazkodniuk kell egy-egy térség környezeti jellegéhez, másfelől az adott térség fejlesztéseinek az szabjon korlátot, hogy az okozott forgalomvonzás növekménye legyen arányban a térség környezeti eltartóképességével.
- Az egyik legfontosabb szerkezetfejlesztő tényező a Duna-hidak megépítése (Aquincumi híd, Albertfalvai híd, Galvani híd). Ezek – hosszú távon és nagy távlatban várható – megépítésével Pest és Buda a belső városrészek kikerülésével tudja kapcsolatát erősíteni és egyben összefűzni az átmeneti és az elővárosi zónában levő városrészeket is, új dimenziót adva fejlesztéseiknek. Ehhez kapcsolódik a város gyűrűs szerkezetének ésszerű bővítése a hálózati hiányok felszámolására törekedve.
- A vasúti területek és a közutak elválasztó hatását oldani kell, kapcsolatot kell létesíteni a mellettük fekvő területek között. A hálózati elemek szerepének kiegyensúlyozott alakítása érdekében az előkészített, illetve a megkezdett infrastruktúra-fejlesztéseket mielőbb meg kell valósítani.
- Javítani kell a meglévő kapcsolatok minőségét is, megfelelő színvonalú kapcsolatokkal biztosíthatóvá válik az átjárhatóság, kiiktathatók a felesleges kerülők miatti utazások, ami szintén a közlekedési terhelés csökkenéséhez vezet.
- A kötöttpályás közösségi közlekedés létesítményei a legalkalmasabbak a meglévő, intenzív beépítéssel rendelkező városi területek környezetbarát kiszolgálására, valamint a forgalomvonzó ingatlanfejlesztésekkel érintett területek ellátása számára. A szakaszosan eltérő szerepkörrel rendelkező, meglévő és tervezett gyorsvasúti vonalak fejlesztési tengelyként funkcionálva – az építési lehetőségek szabályozásán keresztül – hosszú távon, a településszerkezetet jelentősen befolyásolva képesek hatni a városra. A jobb elérhetőség vonzóbbá teszi a területet a fenntartható vegyes területhasználat számára is. Az infrastruktúra fejlesztése jó közlekedési kapcsolatokat eredményez a potenciális fejlesztési területek számára, amelyek funkciójuk alapján a városszerkezet kívánatos kiegyensúlyozását, vegyességét tudják biztosítani.

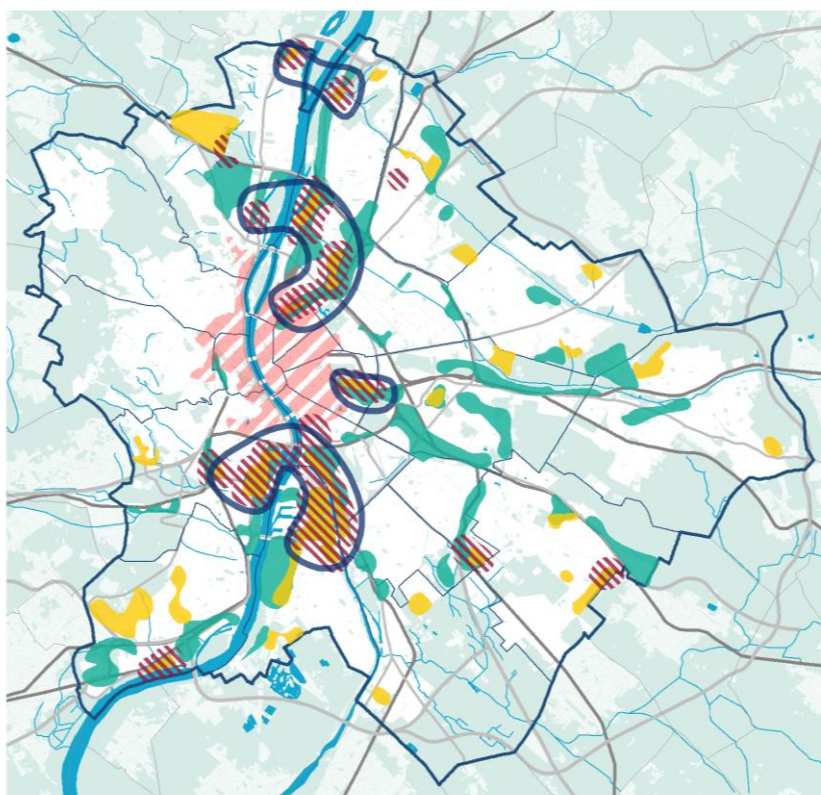

A fenntartható városfejlekedéshez nélkülözhetetlen a mobilitási igények ésszerűtlen növekedésének megelőzése a közlekedés negatív hatásainak minimalizálása érdekében. A közlekedési rendszert az adott kor műszaki és gazdasági (pénzügyi) lehetőségei mellett alapvetően meghatározzák a város területfelhasználási és népességi viszonyai.

2-7. ábra: Gyorsvasúti szakaszok és a MillFAV fejlesztési tengelyként történő figyelembevétele

- Beépített területek kiszolgálásának javítására tervezett gyorsvasúti és MillFAV szakasz
- Fejlesztési területek ellátására is tervezett gyorsvasúti és MillFAV szakasz
- Beépített területeket kiszolgáló meglévő gyorsvasúti és MillFAV szakasz
- Fejlesztési területeket kiszolgáló meglévő/fejlesztendő gyorsvasúti szakasz
- Városterületi kapcsolatokat biztosító meglévő gyorsvasúti szakasz

2-8. ábra: Városszerkezet vegyességét célzó fejlesztési céltérsegek

- ▨ Többfunkciós városias térség
- Meglévő térségek vegyességét célzó fejlesztési térségek
- ▨ Vegyes használat fejlesztési térsége
- Alapellátással együtt fejleszthető lakóterületek

8.2. Differenciált központrendszer kialakítása (a meglévő központok minőségi fejlesztésével, az új központok igényes városépítészeti kialakításával a városszerkezetben meghatározott szerepkörhöz illeszkedve)

- Budapesten a térbeli, város használati egyenlőtlenségek és aránytalanságok csökkentése érdekében differenciált központrendszert kell kialakítani. A differenciált központrendszer akkor tudja teljesíteni feladatát és hatékonyan segíteni a város kompaktságra való törekvését, ha a városszerkezet és az érintett központi hely funkcionális összetettsége harmonizál egymással. A kiszolgálni kívánt vonzáskörzettől függően kell meghatározni a városszerkezeti szerepet, és az ebből fakadó igényként kell biztosítani a megfelelő közlekedési kapcsolatokat. A kijelölt központi helyek csak akkor érik el a városszerkezetben előírányzott szerepüket, ha mindig az adott kornak megfelelő legkorszerűbb és leginkább előremutató megoldás biztosítható számukra, területigényben, kapcsolatban, felszíni közlekedésben, a gyalogosok mozgásában, akadálymentesítésben, esélyegyenlőségben, a szolgáltatások típusát és minőségét tekintve, valamint építészeti minőségben. Ezeket a területeket, függetlenül kapacitásuktól, nagyságuktól és elhelyezkedésüktől a város különleges helyeiként kell kezelni.
- A kijelölt központi helyek fejlesztésére vonatkozó mesterterv kidolgozása, és annak fokozatos végrehajtása szükséges, összehangolva a kapcsolódó ingatlanfejlesztésekkel. Azokon a fejlesztési területeken, amelyek a kijelölt központ területére esnek, a központi szerepkör erősítéséhez szükséges a funkcionális sokszínűség és a kötöttpályás közlekedés, a mikromobilitás fejlesztése. Azon mellékközpontok esetében, ahol arra fizikailag lehetőség van, személygépjármű egész napos tárolási lehetőségét (P+R) biztosítani. A központi helyek gyalogos elérésén kívüli fejlesztési területek esetében az alapellátó funkciókat a mobilitási kényszer csökkentése érdekében helyben kell biztosítani.
- A központi helyek fejlesztésénél a funkcionális vegyességnek és környezeti minőségnek ki kell egészítenie a kedvező elérhetőséget. Vonzó és marasztaló központokra van szükség a társadalmi találkozások élettel teli színterein – beleértve az épített környezet minden elemét, a közterületekkel együtt –, hiszen csak ekkor lesznek jól működők és gazdaságilag is eredményesek. A városi fontosabb átszálló csomópontok központként történő fejlesztése szükséges kereskedelemmel és szolgáltatásokkal, minőségjavítással.
- A kijelölt központrendszer helyszínein elsősorban szabályozási eszközökkel, megfelelő fejlesztési programokkal, urbanisztikai, építészeti és tájépítészeti tervezéssel, valamint minőségi kivitelezéssel és üzemeltetéssel biztosítható a kompakt város alapvető szempontjainak érvényesítése. Minden érintett helyszínen biztosítani kell a közösségi közlekedési megállóhelyek megfelelő, akadálymentesített megközelíthetőségét a helyi kapcsolati hiányok megszüntetésével, a szabadterek átrendezésével, továbbá a kerékpáros és közösségi közlekedés közötti módváltást támogató eszközökkel, berendezésekkel.
- A megvalósítás és működés támogatása és a XXI. századi építészeti karakter megfogalmazása érdekében a Duna-hidak és hídfők, az új központi helyszínek összvárosi érdekű szabályozását megelőzően szükség lehet önkormányzati területszerzésre, valamint nemzetközi vagy országos tervpályázatok lebonyolítására.
- A központokba települő kedvezményezett közösségi, ellátó funkciók üzleti, szolgáltatási oldalának támogatása és üzletmenedzsment szükséges, a műszaki paraméterek biztosítása mellett. A kialakult központi helyeken a városi identitást erősítő kulturális létesítmények, programok és fejlesztések ösztönzése és szervezése szükséges a központok élettel való megtöltésére, a közösségi színterek iránti érdeklődés növelésére. A helyi identitástudat erősítése érdekében a lokális központokban kiemelten fontos a szomszédsági egységek kezdeményezéseinek támogatása, közösségi események szervezése.

76 %

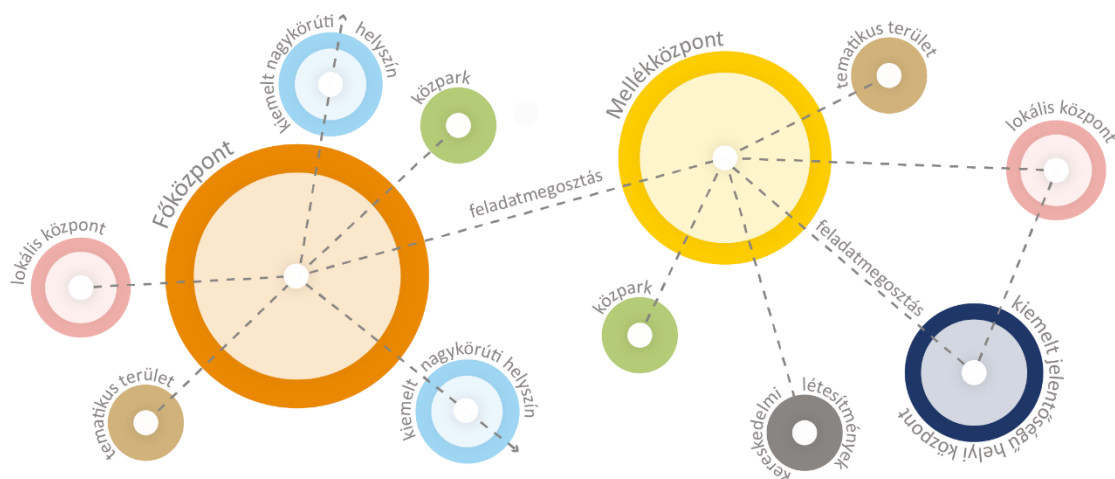
a központrendszer kialakultsága, 2021,

(A hatályos fővárosi településtervezési meghatározott központrendszer elemeinek funkcionális értékelése az Európai Unió SUMI multimodal integration multimodality és SUMI urban functional diversity nevű indikátorainál használt módszertan felhasználásával készült, a településtervezési tervvel és a kialakult állapot összevetésével. Az index mennyiségi mutatókat vesz figyelembe, a minőség szempontjából jelentősebb az elmaradás!)

A központi helyek városi tereit 20-25 perces időeltöltésre alkalmasan kell kialakítani:

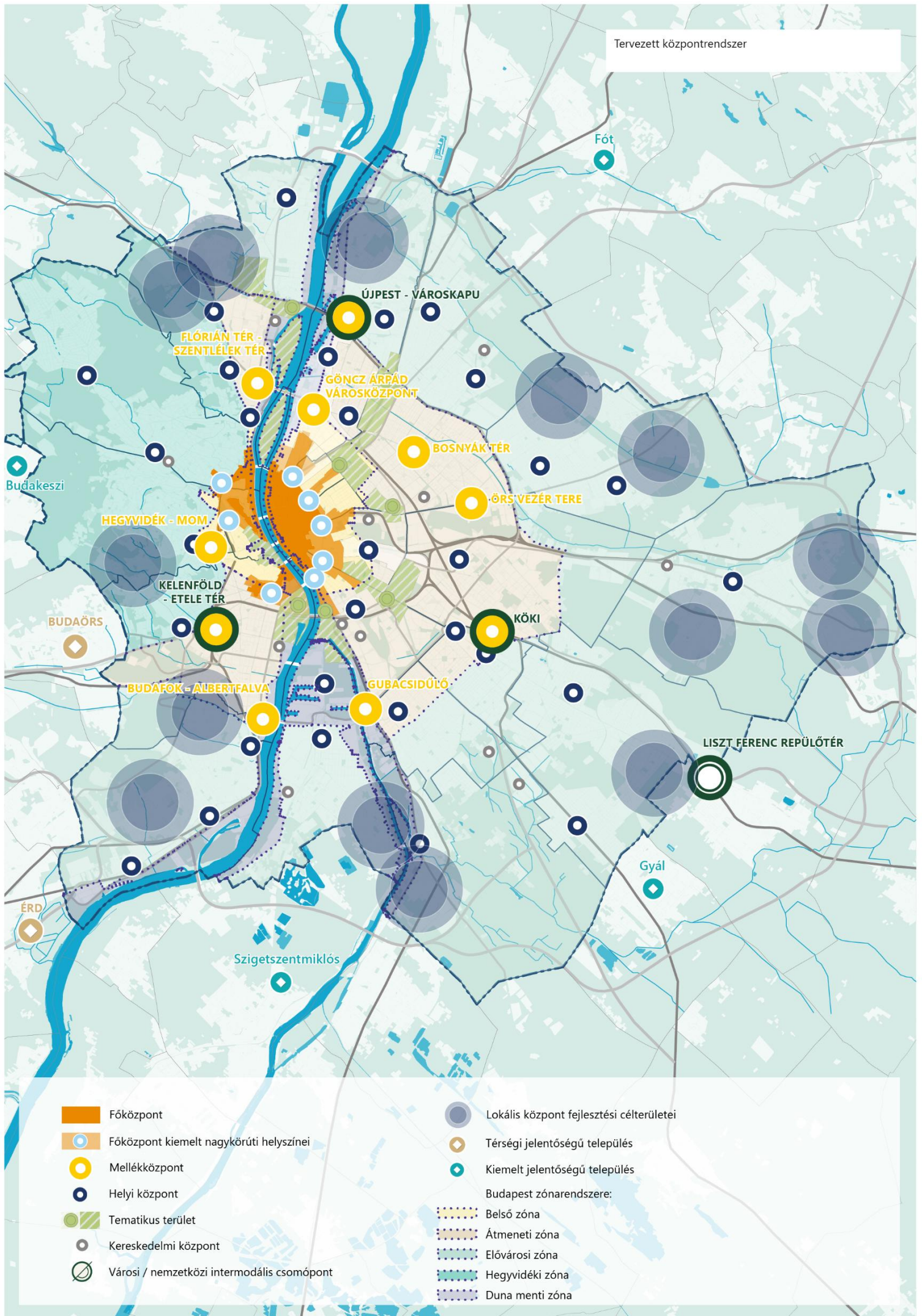
a környezeti adottságokra reagáló, minden időszakban használható ülézőnák, esztétikai minőségek kialakítása szükséges, ahol kiemelt hangsúllyal kell kezelni a térfalakak adó épületek élő földszinti zónájának kialakítására!

2-9. ábra: A központrendszer elemei

Központrendszer eleme	Szerepkör
Főközpont	Budapest hagyományos városközpontja a város belső, legfrekvenciáltabb, funkcióban leggazdagabb területe, nemzetközi, országos, agglomerációs és városon belüli meghatározó vonzerővel rendelkezik. Budapest városközpontja egyben a térség főközpontja is. A mintegy 14 km ² kiterjedésű városközpont Budapest gyűrűs-sugaras szerkezetének közepén, minden irányból jól megközelíthető. Ide érkeznek az országos vasútvonalak, itt érnek össze a városi metróvonalak és számtalan villamosvonal, amelyeket kiegészítenek a trolibusz és autóbusz-viszonylatok. Ezen a helyen, a város legintenzívebben beépített területén számtalan, a rendkívül változatos funkció van jelen. A hagyományos városközpontban kapcsolódnak a jelentős aktivitással rendelkező központi helyek, kiemelt nagykörúti helyszínek, amelyek kiváló elérhetőségük és kiemelt funkcióik révén a város legaktívabb és legsűrűbben felkeresett helyszínei, a belváros egyfajta kapui. Ezek a területek jellemzően kiemelt kereskedelmi funkciókkal rendelkező fontos közlekedési és átszálló csomópontok.
Mellékközpont	Közösségi közlekedéssel kiemelten ellátott, jelentős átszálló csomópontként is szolgáló funkciókban gazdag terület, amely a környező városrészek, illetve az agglomeráció csatlakozó településeinek központi irányú forgalmát felfogja és funkcionális kínálatával, minőségével a főközponti területet tehermentesíti. Az elővárosi gyorsvasúti hálózat és a bevezető autópályák révén a mellékközpontok funkcionális hatásait a városkörnyék településeinek hasonlóan differenciált központi elemei egészítik ki.
Helyi központ	A hagyományos városközponti helyszíneket kiegészítő hely, amely jellemzően történeti jelentőségű kerületközpont is. Esetenként a saját kerületükön kívül több szomszédos kerületet, olykor agglomerációs települést is ellát, de elsődlegesen a helyi közszolgáltatásban, közigazgatásban, középiskolai ellátásban meghatározó, a legtöbb esetben alapfokú szolgáltatásokkal kiegészülve és kötőpályás közlekedési eszközökkel megközelíthetően. A helyi központok városi szerepkörük alapján kétféleképpen kerültek kategorizálásra: kiemelt jelentőségű helyi központ és jelentős helyi központ.
Lokális központ	Szomszédsági szinten kiemelten fontos helyszín, ahol a környező lakóterület ellátó funkciói sűrűsödnek.
Forgalomvonzó egyéb létesítmények	Olyan helyszínek, amelyek hagyományosan értelemben nem tekinthetők városi központnak, de meghatározó kiterjedésük és ellátó monofunkciós szerepkörük miatt jelentős forgalomvonzó szerepkörrel rendelkeznek. Ilyen helyszínek a nagyterjedésű kereskedelmi létesítmények, a közparkok és egyéb tematikus területek, utóbbiaknak egyrésze a városszerkezetet is meghatározó, vegyes fejlesztési igényel.

- Főközpont
- Főközpont kiemelt nagykörúti helyszínei
- Mellékközpont
- Helyi központ
- Tematikum terület
- Kereskedelmi központ
- Városi / nemzetközi intermodális csomópont

- Lokális központ fejlesztési célterületei
- Térségi jelentőségű település
- Kiemelt jelentőségű település
- Budapest zónarendszere:
- Belső zóna
- Átmeneti zóna
- Elővárosi zóna
- Hegyvidéki zóna
- Duna menti zóna

8.3. Városi szolgáltatások gyalogos elérhetőségének biztosítása („kis távolságok városa”)

- Budapest központi szerepköréhez illeszkedve, kifejezetten funkciógazdag, területhasználati értelemben vett sokszínűsége az országban egyedülálló. Ez egyrészt kiszolgálhatja az új fejlesztéseket, másrészt tovább színesíthető az új beruházások által. Alapkritérium, hogy a város minden lakója számára meglegyen a lehetőség a mindennapi életéhez szükséges alapfunkciók akadálymentes elérésére.
- A természeti és épített környezetet, a városi karaktert tiszteletben tartva, vegyes funkciójú városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani. Ha a mindennapok helyszínei közel vannak, elérésükhöz nem kell motorizált közlekedés, javul a kerékpározás és gyaloglás esélye. Ehhez összvárosi szinten kell az alapellátást biztosító szolgáltatások gyalogos elérhetőségén belüli hálózat lefedettségéről gondoskodni. Minden esetben a fejlesztéssel arányosan méretezve a fejlesztési területen belül szükséges biztosítani a lakóközösség szabadidő eltöltését és jóllétét segítő zöldfelületeket, a lakók életviteléhez szükséges tárolóterületeket, elsősorban a járműtárolást biztosító területeket, valamint a fejlesztési terület működéséhez szükséges fenntartható erőforrás-gazdálkodási létesítményeket. A fejlesztés volumenétől, pozíciójától és a tervezett lakásszámtól függően felmerülhet a humán infrastruktúra fejlesztésének szükségessége is.
- Nagyléptékű fejlesztések esetében cél, hogy az ellátó funkciók a városszerkezethez illeszkedve, kiegyensúlyozott megoszlásban helyben álljanak rendelkezésre, és hogy azok kapacitása és minősége összhangban legyen a helyi igényekkel és a fejlesztés után várható használói összetétellel. Azokban az esetekben, amikor a fejlesztés megkezdése előtt is van már városias használat, a környező lakosság ellátását biztosító, területen belüli funkciókat meg kell őrizni.
- Egy adott városrész helyzetéhez, infrastruktúrájához igazított leghatékonyabb intenzitást kell kialakítani, amelyet a településrendezési tervekben meg kell határozni. A vegyes területhasználat korszerű kereteinek megteremtéséhez megfelelő szabályozás megalkotása szükséges a lakóterületekről gyalogosan elérhető, ellátó funkciók és munkahelyek kialakítása érdekében. Ugyanezen terveknek tartalmaznia kell az alapfokú intézményi és zöldterületi ellátás normatív előírásrendszerét az új lakóterületekre, támogatnia kell a meglévő lakóterületek komplex rehabilitációját, valamint az épületek közterületek felé aktív földszinti kialakítását.
- Ehhez természetesen hozzátartozik a közterületi állapotok rendezése, minőségének javítása, emberközpontú mikrokörnyezetek kialakítása a gyaloglásra és kerékpározásra inspiráló városi közterületek kiépítésével. Különösen a kiemelt urbanus helyszíneken és az alapellátó intézmények sűrűsödésének környezetében kell a városközponti és a rekreációs zónákban a forgalomcsillapított közterületeket igényes, vegyes használatú közteretként alakítani, hogy a városi tereket a jövőben ne a motorizált közlekedés uralja, hanem a helyhez illően biztosítsa a biztonságos és kényelmes gyaloglást is. Ehhez szükség van a „vision zero” irányelv alkalmazására és biztonságos átkelőhelyek kialakítására a gyalogos biztonság és a halálos kimenetelű balesetek felszámolása érdekében.
- A meglévő közterületek átalakítása mellett a mikrostrukturális átjárhatóság javítására, az egyes elhanyagolt területek funkcionális és tömbszintű átrendezésére is szükség van a nagyterjedésű, átjárhatatlan tömbök esetén. El kell érni, hogy a fejlesztések az egyes területeken ne csak saját érdekeik kiszolgálására, zárt egységben valósuljanak meg, hanem városfejlesztési többlettel párosulva visszahassanak a szomszédsági egységekre, azokkal és a fő szerkezeti, hálózati elemekkel kapcsolatot teremtve.
- A funkciók megoszlása és mérete tájékoztatást ad a településszerkezetről, amelyet kiegészít a területek használatának időbeli változatossága, a használat intenzitása, vagyis a gyakoriság és az időbeli lefolyás. A funkciók kiterjedését és a használati intenzitás mértékét a környezet eltartó képességével arányosan kell kialakítani.

A fővárosi lakosság

93%-a érzi

úgy, hogy fontos, hogy gyalogosan vagy rövid utazással érje el a napi szolgáltatásokat.

és a fővárosi lakosság

22%-a elégedetlen a

biztonságos gyalogos közlekedés feltételeivel. Cél, hogy ez az elégedetlenség csökkenjen!

A Medián 2024. évi reprezentatív felmérése alapján

4.300 ha

az alapfunkcióhiányos terület kiterjedése

Itt élő népesség aránya: 7%

(A népesség aránya a 2011. évi népszámlálási adatokon alapul, a 2021. évi népszámlálási adatok várhatóan 2024. első negyedévében lesznek elérhetőek.)

Az alapfunkció hiányos területek egyharmada (~1440 ha) jelenleg nagyterjedésű (10 hektár feletti alapterületű) használaton kívüli terület, ezeknek a jövőbeli fejlesztése során különös figyelmet kell fordítani a helyben elérhető szolgáltatások bővítésére.

A megvalósítást segítő, kapcsolódó dokumentumok: Közterületek és közutak tervezési útmutatója, Közlekedésbiztonsági Stratégia, valamint Egészséges utcák szempontrendszere.

8.4. Fenntartható, szabad területekkel megfelelően tagolt város kialakítása

- A kompakt településszerkezet magában hordozza a szabad területekkel tagolt városszerkezet szükségességét. A főváros jelentős részén még megtalálható szabad területek kiválóan alkalmasak arra, hogy az urbánus beépítés egybefüggő hőszigetei közé ékelődve, azok kedvezőtlen klimatikus hatását megtörjék. A jelenleg kihasználatlan szabad területek megőrzése biztosítani tudja ezt a tagolást, a felesleges szétterülés és a pazarló területhasználat ellenében. A beépítések kialakításakor megfelelő nagyságú és minőségű szabadtereket kell biztosítani az átszellőzési viszonyok és ökológiai kapcsolatok figyelembevételével.
- A város zöldfelületi rendszere olyan érték, amelynek megőrzése kiemelt feladat. Összehangolt, tervszerű zöldfelületi fejlesztés szükséges a komplex településfejlődés érdekében.
- A város védettség alatt nem álló szabad tereit csak a városszerkezeti szempontból legindokoltabb, kifejezetten helyhez kötött esetekben szabad beépítésre szánt területként felhasználni, mivel a város jelentős, infrastruktúrával jól ellátott területi tartalékkal rendelkezik, amelyek elhelyezkedése ideálisabb a fejlesztések és a településszerkezet szempontjából. A kihasználatlan területek esetében nemcsak a beépítés kedvezményezése, hanem a zöldfelület-hiányos területeken a zöldfelületi ellátás támogatása is feladat. Az átmeneti zóna barnamezős területeinek felszabadításával a belső zóna határán húzódó, jelenleg szigetszerűen elhelyezkedő városi parkokat be kell kapcsolni a zöldfelületi rendszerbe.
- A zöldfelületi kapcsolatok fejlesztésénél különösen fontosak a mára felesleges vasúti területek, amelyek a vonalas infrastruktúrának köszönhetően kapcsolódnak a térségi szabad területekhez is. Hasonló szerkezeti tagolóelemek a vízfolyások. A kisvízfolyások esetében azonban csak a kellően széles part menti sávnak van tagoló hatása, ezért a patakok melletti területeken a szabadterületeket meg kell őrizni, illetve a nem kielégítő állapotúakat revitalizálni kell. A tagolt városszerkezet kialakításában az erdőterületek meghatározó szerepet töltenek be, ennél fogva az erdőtelepítéseket az erdősítésre szánt területeken meg kell kezdeni.

2-10. ábra: Zöldfelületekkel tagolt városszerkezet

8.5. A város indokolatlan terjeszkedésének megakadályozása

- A szétterülő városszerkezet nehezen működtethető, akadályozza a város hatékony működését. Tekintettel arra, hogy a város számos olyan területtel rendelkezik, amely jelenleg kihasználatlan, vagy jelentősen alulhasznosított, és a városra vonatkozó demográfiai előrejelzés nem számol népességnövekedéssel, ezért indokolatlan a város további növekedése a szabadterületek rovására.
- A további beépítések megakadályozása különösen fontos a védett természeti területek és a beépített területek szegélyterületein (budai oldalon).
- A főváros területén lévő értékes termőterületek megtartása fontos feladat, mert a város élelmiszer-ellátásán kívül az ökológiai, városklimatológiai hatásuk is jelentős. Meg kell akadályozni a kiváló termőhelyi adottságú területek beépítését.
- A városszéleken meg kell állítani a város indokolatlan terjeszkedését, a szabad területeket a zöldfelületi fejlesztés célterületeiként kell tartalékolni. Hasonlóképpen lényeges a városszéli beépített területek agglomerációs településekkel való további összenövésének megakadályozása.
- A zöldmezős fejlesztések visszaszorítása érdekében egyrészt a településtervekhez kapcsolódó biológiai aktivitás szabályozásának átalakítása szükséges, másrészt a tényleges zöldfelületi kompenzációt és az ehhez kapcsolódó talajlezárási díjat is indokolt bevezetni (☞ 5.1. Zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztése című fejezet).
- A jelenlegi beépített területek szélén kijelölt fejlesztési területek beépítése kizárólag változatos és megfizethető lakóterületi kínálat, korszerű, versenyképes kialakítással történhet. A fejlesztési területeken a funkciómix kialakításakor a környezettel arányos kapacitások kiépítésére, a hiányzó funkciók pótlására van szükség. Az illeszkedés mellett a tervezett beruházás léptékének függvényében a működőképesség fenntartása, vagyis a környező és a fejlesztési terület humán és műszaki infrastrukturális ellátottsága is elvárt.
- A környezet minőségi alakításának feltétele a népesség koncentrációjának racionalizálása, az extenzív városszerkezeti egységek kiterjedésének indokolható szintre csökkentése. A város sűrűségének spontán alakulása helyett a gazdaságos és hatékony ellátás tervezhetősége érdekében a sűrűség maximalizálása mellett – az új beépítésű területeken – a fenntarthatósághoz szükséges legkisebb mértéket is meg kell határozni.

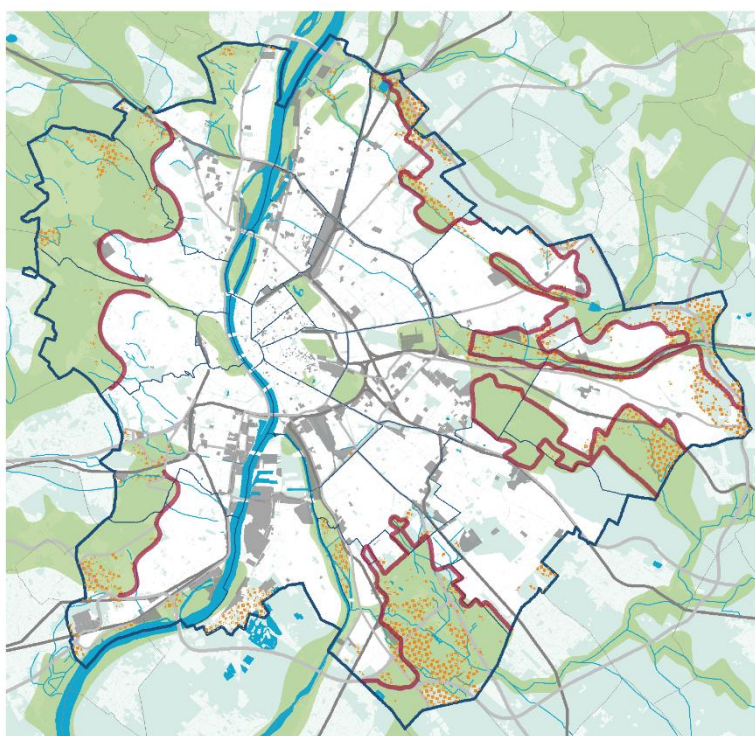
2.800 ha

a megőrzésre javasolt értékes termőterületek nagysága
Cél, hogy ez az érték ne csökkenjen!

30 852 ha

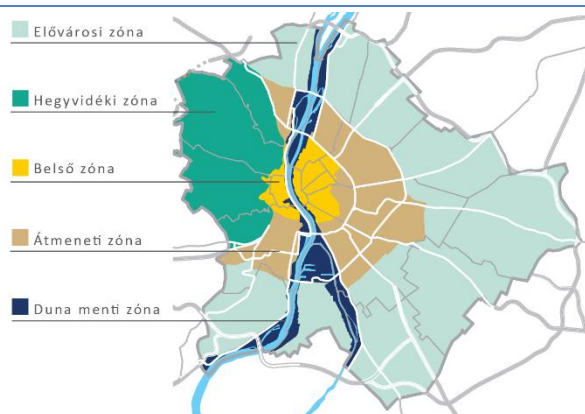
a beépítésre szánt területek nagysága
Budapest (2023)
Cél, hogy ez az érték csökkenjen!

- Megőrzésre javasolt értékes termőterületek
- Fejlesztési potenciállal rendelkező barnamezős terület
- Egybefüggő zöldfelületdomináns térségek megőrzése
- A beépítés terjeszkedésének további megakadályozása

2-11. ábra: A város indokolatlan terjeszkedésének megakadályozása

A cél megvalósításának területspecifikus feladatai

Belső zóna	▶ a történeti városszerkezet és karakter megőrzése ▶ a környezeti terhelés, átmenő forgalom csillapításával élhetőbb terület kialakítása ▶ revitalizációs és rehabilitációs megújulás az értékek megőrzésével, az épületállomány korszerű megújításával és a zöldfelületek bővítésével ▶ összefüggő gyalogos, kerékpáros hálózat kiépítése ▶ horizontális és vertikális vegyesség megtartása, a lakórendeltetés védelme és támogatása mellett
Átmeneti zóna	▶ elsődleges fejlesztési célterületek zónája ▶ a nagy kapacitással rendelkező kötőpályák melletti, jelentős fejlesztési területeken vegyes használatú, új városrészek építése ▶ mellékközpontok fejlesztése és kialakítása, átszálló kapacitások és kapcsolódó szolgáltatások bővítése kiemelt fontosságú ▶ összefüggő gyalogos, kerékpáros hálózat kiépítése ▶ lakóterületekbe, lakóterületi fejlesztésekbe integrált munkahelyek támogatása ▶ új zöldterületek és zöldhálózati kapcsolatok kialakítása, meglévők minőségi megújítása a tagolt városszerkezet érdekében
Elővárosi zóna	▶ városszerkezet továbbterülésének megállítása: beépült területek élıhetőségi szempontokat szem előtt tartó sűrűsége és alacsony intenzív új beépítések kialakítása ▶ erdőterületek, természetközeli területek és mezőgazdasági területek védelme, megőrzése, a biológiai sokféleség támogatása ▶ barnamezős területek átalakítása a környezethez illeszkedően, a városi infrastruktúra kapacitások figyelembevételével ▶ vegyesség és ellátó funkciók bővítése lokális fejlesztésekkel, központhiányok pótlása ▶ a megfelelő infrastrukturális kapacitásokkal rendelkező területeken munkahelyi, gazdasági területek bővítése ▶ szerkezetet tagoló bekötő útvonalak és azok térfalainak városias fejlesztése, minőségi javítása
Hegyvidéki zóna	▶ domborzat és természeti értékek kiemelt védelme és figyelembevétele a beavatkozások során ▶ a zóna sűrűségének növelését annak peremén meg kell állítani ▶ lokális helyi központok bővítése, ellátások elérését és hozzáférhetőségét segítő beavatkozások ▶ jelentős környezeti terheléssel járó funkciók telepítésének tiltása ▶ területi tartalékkal rendelkező meglévő lakóterületek kapacitásának kihasználása magas zöldfelületi arány biztosítása mellett ▶ az alapellátás gyalogos elérhetőségének biztosítása új fejlesztések esetén
Duna menti zóna	▶ a minőségi szint növelése kiemelt cél ▶ gyalogosbarát és kerékpáros végigjárhatóság és megközelíthetőség biztosítása ▶ ártéri növényzet védelme és zöldhálózati kapcsolatok minőségi bővítése, új közcélú rekreációs zöldfelületek kialakítása ▶ közcélú új gyalogos és kerékpáros, illetve közúti hidak és minőségi hídfőterek kialakítása a városszerkezetileg indokolt helyszíneken

9. A Dunával együtt élő város

A Duna legyen egész Budapesté! Természetközeli partjainak a természetjárás, barnamezős partjainak pedig a tágabban értelmezett rekreáció közösségi tereivé, a kultúra, a szórakozás speciális budapesti lehetőségeinek színterévé kell válniuk, vagy – ahol az elfogadható – a vízikapcsolatot igénylő gazdasági élet szolgálatába. A világörökségi területek minőségének javítása, a parthasználat kiterjesztése és humanizálása, valamint az értékmegőrzés elsőrendű feladatok. A Duna mellett jelentős méretű kihasználatlan területek kiemelt potenciállal rendelkeznek a város más területeihez képest, ezért a városszerkezetben elfoglalt helyi értékük miatt fejlesztésük komplex cél.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Duna menti területek fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program (2014)
- Duna-parti építési szabályzat (DÉSZ) part menti területek építési követelményeire és a parthasználatra vonatkozó szabályozás
- „RAK-PARK – Építészeti tervpályázat a pesti belvárosi Duna-part Kossuth tér – Fővám tér közötti szakaszának komplex megújítására” tárgyú nyílt építészeti tervpályázat (2015)
- DUNA-BUDA tervpályázat (2016)
- Budapest Településképi Arculati Kézikönyve
- Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója a fővárosi zöldinfrastruktúra egyik kiemelt fejlesztési elemeként rögzíti a Duna menti zöldsétányok, korzók kialakítását. A Radó Dezső terv Duna menti akcióterületet határoz meg.
- 2021-2022-ben a Fővárosi Közgyűlés bővítette a Duna mentén természetvédelmi oltalom és kezelés alatt lévő területeket az Óbudai-sziget ártéri erdejével (45/2021. (XII. 22.) önk. rend.) és a Nagy-tétnyi Duna-part területével (15/2022. (VI.9.) önk. rend.).

A 2012. évi CXCV. törvény alapján a Duna partvonalával közvetlenül határos, a fővárosi kerületi önkormányzatok és az Állam tulajdonában álló budai és pesti Duna-part menti ingatlanok, kikötőhelyek és kikötői infrastruktúra, a nagyhajók fogadására alkalmas kikötőhelyek és kikötői infrastruktúra, valamint az ezeken kívüli ingatlanok 99 éve a fővárosi önkormányzat vagyonkezelésébe kerültek.

A főváros legjellegzetesebb tájmorfológiai eleme a Duna-völgy, amely meghatározza Budapest méltán világhírű panorámáját. Budapest tájképi karakterét alapvetően a várost 32 kilométer hosszan és 400 méteres átlagos szélességgel kettészelő Duna, a várost körülölelő hegyek és dombok, illetve a természetes adottságokhoz arányosan illeszkedő városépítészeti karakter határozza meg, amit fokoznak a városképben meghatározó látványt jelentő szigetek, a különböző öblözetek és a Dunába ömlő patakok völgyei. A természetes magaslatokon kívül a Duna és annak mérnöki építményei a látvány meghatározó elemei. A dunai hidak amellett, hogy egyedi formavilágukkal is kiemelkedőek, a hídközök váltakozásának ritmusával is fokozzák a Duna városképi megjelenését. A vízparti területek a széles, nagy vízfelület miatt fokozottan látványérzékenyek. A folyam „Főutca” szerepet tölt be. Két partján helyezkedik el a város legtöbb történelmi emléke, kulturális értékeinek, valamint köz- és felsőoktatási intézményeinek nagy része. Az épített értékek és a látványos táji adottságok páratlanul harmonikus egysége révén a térség 1987-ben a Margit hídától a Szabadság hídig a Duna mindkét partja a hidakkal és rakpartokkal együtt világörökségi terület rangra emelkedett.

A Duna és partjai az országos ökológiai hálózat részét képezik, értékeinek védelmét a Natura 2000 területek, országos jelentőségű védett természeti területek kijelölése, továbbá a fővárosi jelentőségű védett természeti területek, értékek jogszabályi védelme biztosítja. A Duna menti területek zöldfelületi rendszere változatos: a belső zónában a kisebb part menti közparkokkal és közterekkel, a Várlejtővel és a Gellért-hegy védett területeivel szakaszos, területhasználata és megjelenése a városmagtól való távolsággal arányosan változik, a belső zónára jellemző beépített karaktert fokozatosan a természeti környezet váltja fel. A Duna alapvetően határozza meg a város szerkezetét, belső kapcsolatait, azok fejleszthetőségét és a vízpart közelében fekvő területek használatát. A Duna vízfelülete jelenleg mind közlekedési, mind turisztikai szempontból alulhasznosított, a kikötési kapacitások egyenlőtlen megoszlásúak, a vízparti hozzáférés nehézkes, rendezetlen, meg sem közelíti egy európai fővárostól elvárható színvonalat.

A folyó és az ember közvetlen kapcsolata a városfejlődés során megszakadt, ezért az ember és a víz, illetve a folyam és a város szempontjából a jelenleginél szorosabb integrálásra van szükség. A folyam természeti kincs, erőforrás, gazdasági lehetőség, és mindezek mellett a város vízellátásának bázisa, ugyanakkor áradásai és alacsony vízállása miatt **veszélyhordozó tényező is**. A Duna város életében betöltött szerepe – különös tekintettel a szigetekre – a város átszellőzésében, ivóvízellátásban, turizmusában, közlekedésében és rekreációs funkcióiban kiemelkedő. A Dunát szigeteivel és partjaival a mindennapi élet különleges, ugyanakkor szerves részévé kell tenni, közösségi használatának növelése és erősítése stratégiai jelentőségű, hogy az itt lévő, eszmei értékkel is rendelkező terület Budapest minél eredményesebb, színvonalasabb és szervezettebb részévé váljon. Ez a Duna európai országokat összekapcsoló, szimbolikusnak is tekinthető szerepével egyben az ország fővárosának nemzetközi jelentőségét is emelni tudja.

Kiemelt feladatok a Duna mentén

Fürdők megfelelő védelme és fejlesztése.

Budapest a legtöbb termálkúttal rendelkező főváros: 59 db

A Duna menti természetvédelmi területek megőrzése, bővítése. A zöldterületek komplex fejlesztése.

Káposztásmegyeri vízmű védőterülete védelemre érdemes természeti terület. Új közpark kialakítása Észak-Csepelen.

A Duna-part és a Budai várnegyed látképének védelme.

1987 óta a kulturális világörökség része.

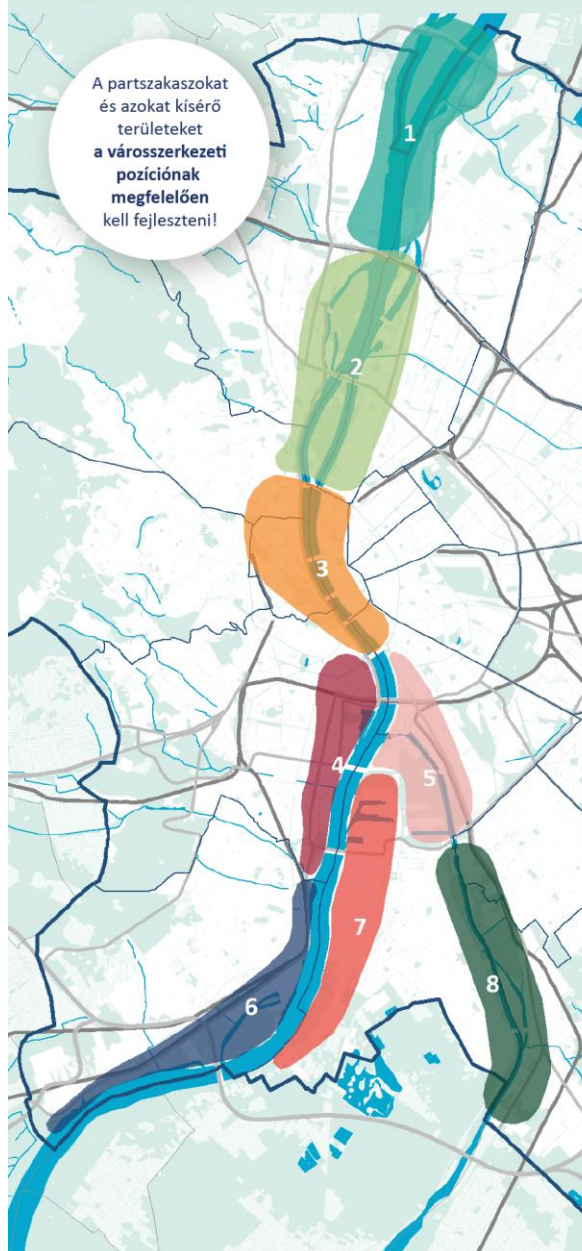
A MÁSZ +1,3 m szintnek megfelelő árvízvédelmi védvonal hossza közel duplájára növekedjen.

2021: 32 km
2026: 60 km

Duna menti fejlesztési céltérsegek

A partszakaszokat és azokat kísérő területeket a városszerkezeti pozícióknak megfelelően kell fejleszteni!

1. Észak-Budapest

- Sport és rekreáció, vízi turizmus
- Természetvédelem
- Zöldfelületi dominancia
- Természetközeli partok

2. Szigetek

- Városias fejlesztés a budai és pesti partokon
- Sport, rekreáció, turizmus, minőségi zöldfelület-fejlesztés és funkciókínálat
- bővítés a szigetekben
- Természetvédelem

3. Budavár-Belváros

- Örökség, hagyomány
- Kultúra
- Idegenforgalom
- Duna-parti korzó fejlesztése

4. Újbuda

- Oktatás, tudomány, innováció
- Szabadidő
- Zöldgazdaság
- Városias part

5. Soroksári út – Észak-Csepel

- Lakás, vegyes funkció
- Új városi park kialakítása
- Városias jellegű fejlesztés a zöld partok mentén

6. Dél-Buda

- Sport, rekreáció
- Természetvédelem
- Zöldfelületi dominancia
- Természetközeli part

7. Csepel

- Belvízi szállítás
- Logisztika
- Gazdaság
- Vízszolgáltatás

8. Ráckevei-(Soroksári-) Duna

- Sport, rekreáció, vízi turizmus
- Természetvédelem
- Zöldfelületi dominancia
- Természetközeli part

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

„Budapest városszerkezetének gerince, települési rendszerének, forgalmi hálózatának, egyben városképének legfőbb meghatározója a Duna. A Duna-parti városkép értéke a természeti adottságoknak, egyben az ember alkotó tevékenységének köszönhető.

... A Duna szabályozása, hídjainak elhelyezése és kiképzése, a hídfők megoldása a tizenkilencedik század első évtizedétől, Hild János, majd Reitter Ferenc, Palóczy Antal működésétől a mai napig Budapest városépítésének egyik legfőbb feladatát és legfőbb gondját jelentette.”

(Preisich Gábor: Budapest városépítésének története, 2004, 306. o.)

Parthasználat kiegyenlítése

Infrastruktúra

Cél, hogy a parthasználati megoszlás kiegyenlítődjön, az egyes szakaszok túlterheltsége megszűnjön!

Természetvédelem

Városkép-védelem

Gyalogos végigjárhatóság fejlesztése

Meglévő sétányok típusai

- korzó
- városias sétány
- természetközeli sétány

Meglévő 2 db kizárólag gyalogos-kerékpáros híd mellé további

min. 5 db épüljön!

A Duna-part mellett
43,3 km hosszan
új sétányt kell kialakítani!

Az emberek egy zöldebb rakpartot szeretnének

A pesti alsó rakpartot minél nagyobb részben vissza kell adni a gyalogosoknak, a rossz állapotú köztérket rendezni kell, a beton helyett több zöldre van szükség.

Jórák: A pesti alsó rakpart megnyitására szóló kérdőív. (3457 kitöltő, 2020. aug.-sept.) Kényelmi minta, nem reprezentatív felmérés.

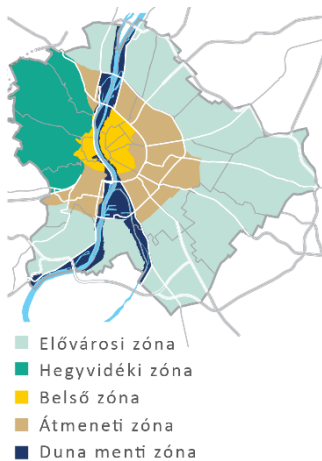
87%
több pihenőhelyet szeretne

91%
több fát szeretne

79%
kerékpársávokat szeretne

82%
szerint legyen akadálymentes

Budapest léte, eredete és fejlődése elválaszthatatlan a Dunától, a főváros jelképe, legkarakteresebb eleme, térszerkezeti fővonala ma is a Duna, amelynek használatát és a használatról való gondolkodását a korszakban aktuális társadalmi-gazdasági-használati reláció határozza meg, ezért az elkövetkező évtizedekben is jelentős feladatokat ad a városfejlesztés számára. A főváros továbbra is jelentős mértékben a folyó mentén fejlődik. Ma zavaró hatás a Duna-partok mentén, a vízre való ráhordást felváltó, folyóval párhuzamos közlekedés. Az elmúlt tíz évben és napjainkban is a Duna és a város kapcsolatának újrafogalmazása zajlik, ami lényegében az eredeti kapcsolat XXI. századi újraértelmezése, amely szerint a folyó jelentőségét a város életében nem elsősorban vízi szállítási képességeinek és vízáadó képességének kihasználása jelenti, hanem a víz, mint meghatározó kékinfrastruktúra városszerkezeti elem és ennek a városi életminőség szempontjából kulcsfontosságú ökoszisztéma szolgáltatásai. A városi használat szempontjából felértékelődik a vízfelület és a környezet együttesének látványa, hangulata, sajátos vizuális és emocionális élménye. Ez naponta városlakók és városlátogatók ezreit vonzza partjaira, mint „jó városi helyre”, már nem munkavégzés, hanem a szabadidő eltöltése, a városról való jó benyomás és élmény szerzése okán. A Duna Budapest életében megnyilvánuló XXI. századi jelentősége, hogy az emberek azért akarnak a vízhez közel kerülni, mert ott van, mert hűsít, és mert nyugalmat áraszt a város zaklatott légkörében. A városi kékinfrastruktúra ökoszisztéma szolgáltatása előtérbe kerül a mai városi életben.

A belső zóna területéhez kapcsolódó partszakaszok a legértékesebbek a városépítéset, a várostörténet, ezért a turisztika szempontjából is, ugyanakkor ezeken a területeken sok helyen kedvezőtlen a part gyalogos megközelítése. A Duna átmeneti zónával határos szakaszain, a valamikor hajózásra települt iparterületek jelentős barnamezős területeket hagytak maguk után, ezek átalakulása az elmúlt években a városfejlődés markáns kitörési pontjaivá váltak. Egyes szakaszokon azonban továbbra is megmaradtak a gazdasági folyosóhoz kapcsolódó funkciók, ami a stratégiailag fontos helyeken a gazdasági, logisztikai funkció megtartása szempontjából létfontosságú hosszú távon is. A Duna-partok leginkább az elővárosi zóna területén természetközeli. Ez a zóna jelenti a rekreációs és sporttevékenységek legjobb színterét, de a vízpart megközelítése ezeken a partszakaszokon sem mindenütt megoldott. Ebben a zónában található a partokat elfoglaló városműködtetési területek is.

9.1. A Duna-partok gyalogosbarát közcélú használatának biztosítása

- A Duna menti területeken az elmúlt évtizedekben dinamikus fejlődés tapasztalható a kerékpáros közlekedés terén, a kerékpáros-infrastruktúra a fővárosban itt a legjobban kiépített. Budapest legfontosabb gyalogos útvonalainak többsége is érinti a Duna menti területeket. A gyalogos közlekedés jelentősége miatt speciálisan kialakított, a nagyvárosi környezetbe illő közterületek épültek (Duna-korzó, Vörösmarty tér – Váci utca – Fővám tér), továbbá a természetes környezeti állapotot megtartó partszakaszokon is létrejöttek jelentős szerepet betöltő sétányok (Római-part, Kopaszi-gát, Vizisport utca). Aktuális feladat ezen a partszakaszok minőségi felújítása, karbantartása, valamint a gyalogosbarát közcélú hálózat bővítése további partszakaszokkal.
- A város teljes Duna szakaszán – a különleges vízbázisvédelem és természeti védelmek, valamint a kikötő területek figyelembevételével – törekedni kell arra, hogy a vízpart elérhetősége fizikailag, mindenki számára biztosított legyen. Ezért a gyalogos kapcsolatok folytonossága érdekében közterületek kialakításával kell biztosítani a város és vízpart jobb kapcsolatát. Továbbá a vízparti területek kapcsolatait erősíteni kell a szigetekkel is, elsősorban gyalogos és kerékpáros összeköttetés megteremtése érdekében. Ehhez a partszakaszok és a szigetek között önálló gyalogos és kerékpáros hidak kialakítása szükséges, segítve a rekreációs célú területek megközelíthetőségét, növelve az aktív és mikromobilitás (másnéven szelíd közlekedési módok) általános vonzerejét.
- A jelenleg jelentős elválasztó szereppel bíró vonalas létesítmények (forgalmas főutak, vasúti és HÉV-vonalak) kedvezőtlen hatását mérsékelni kell, ennek érdekében a Duna partját igénybevevő közlekedési hálózatok elemeinek a gyalogos átjárhatóságát növelni kell (☞ 7. Paradigmaváltás a közlekedésben cél). Feladat a pesti rakpartok gépjárműforgalmának csökkentése. A külsőbb rakpartszakaszokon további gyalogos átkelő, gyalogoshidak vagy aluljárók létesítése szükséges az elválasztó hatás mérséklésére. A belvárosi rakpart szakaszon a főútvonali szerep megszüntetésével további humanizálás kívánatos, elsősorban a gyalogos- és zöldfelületek jelentős bővítésével, a parkolásra és közúti közlekedésre szolgáló felületeik érdemi csökkentésével.
- A személyhajó kikötők (hajóhidak) és az azok megközelítését szolgáló területek (lépcsők és gyalogos burkolatok) minőségükben nem méltóak sem a Dunához, sem a világörökséghez és nem felelnek meg a használók elvárásainak sem. Az úszóműves rendszerű kikötők közmű- és logisztikai helyzetét rendezni kell, a létesítmények üzemeltetési igényeinek hangsúlyos kezelése szükséges a partszakaszok és kikötési lehetőségek fejlesztése során. Ennek differenciált szabályozását és annak érvényesítését is ki kell alakítani a Duna vízállásának változását figyelembevéve. Szükséges decentralizálásuk a partszakaszok terheltségének és városszerkezeti kapcsolatainak figyelembevételével (lépcsős partszakaszok, hídfők kilátás védelme, belső partszakaszok tehermentesítése, lakófunkciót nem zavaró kikötői osztályok, külső szakaszokon a természeti értékek védelme). Biztosítani kell a Duna-partokon megjelenő építmények, létesítmények zónáknak megfelelő egységes városképi megjelenését (☞ 9.2. A Duna menti területek világörökséghez méltó funkcióbővítése a mindennapi közcélú használat növelése érdekében című fejezet). Az úszólétesítményeken csak olyan funkciók engedhetők meg, amelyek a part közösségi célú használatát támogatják, a parton is elhelyezhető funkciókat szolgáló, magáncélú zárt úszóművek (pl. lakó és iroda funkció) létesítése nem fogadható el.
- Fenti célok elérése érdekében azonnali beavatkozást igényel a Duna menti parthasználatok rendezése (hajózás, parkolás, vendéglátás, egyéb fizetős vállalkozások részvételével) és a jogellenes magatartással (illegális parthasználatok) szembeni határozott fellépés. A Duna menti területek tulajdonjogának, vagyonkezelői jogkörének, illetve ingatlannyilvántartási helyzetének rendezésére van szükség a közhasználat, az egységes szemléletű fejlesztés és üzemeltetés érdekében.

A jövőbeli fejlesztésekre vonatkozó kérdéseknél* a válaszadók

90% fontosnak tartja a Duna-part egyes szakaszainak jobb gyalogos elérhetőségét és szabadidős célokra történő fejlesztését. A Fővárosi Önkormányzat 2020. évi online kérdőíve alapján

54,4 km

a meglévő Duna menti sétányok hossza, melyből

16,7 km

-en szükséges a meglévő sétányok minőségi fejlesztése és további

43,3 km

-en szükséges a tervezett sétányok kialakítása

a raszterek száma összesen

1295 db

melyből

a KDVVIZIG mederhasználati hozzájárulás:

337 db + 60 db

raszterre a kiadása folyamatban

FPH parthasználati hozzájárulás:

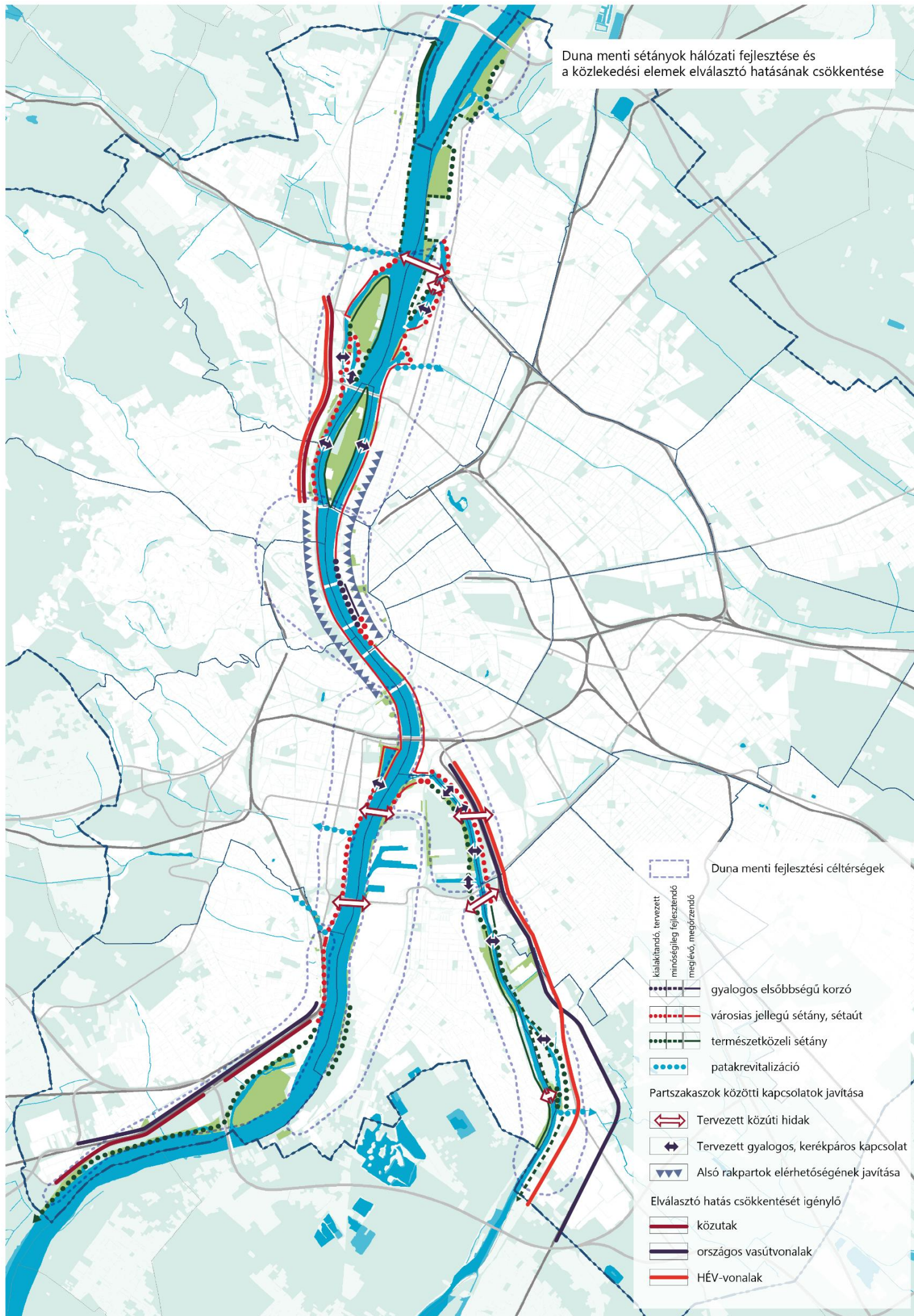
104 db raszteren

BFKH létesítési engedély:

192 db + 11 db

raszterre a kiadás folyamatban

Duna menti sétányok hálózati fejlesztése és
a közlekedési elemek elválasztó hatásának csökkentése

9.2. A Duna menti területek világörökséghez méltó funkcióbővítése a mindennapi közcélú használat növelése érdekében

- Az ember és a víz kapcsolatát a területhasználatban is érvényesíteni kell a fejlesztéseknél. A környezetre, a természeti kapcsolatra minél nyitottabb beruházásokat kell megnyerni a part menti területek hasznosítása során. Ezt területileg differenciáltan kell biztosítani, az adott szakasz meglévő értékeire és adottságaira építve rekreációs, sport, séta, vendéglátó funkciók váltakozásával. Funkcionálisan cél, hogy a piaci befektetések mellett a Duna menti területek – mint presztízsterületek – továbbra is helyet adjanak az országos és a városi szintű közösségi intézményeknek, így a kulturális, a felsőoktatási, a sport- és rekreációs létesítményeknek, mindamellett, hogy megfelelő vegyes arány létrehozása indokolt az egyéb intézmények és lakóterületi fejlesztések között.
- A Duna menti zónába tartozó területek fejlesztését úgy kell megvalósítani, hogy az újrahasznosítással, funkcióváltással egy időben a Duna parti területek a városi szövet szerves részévé váljanak, egyben a parthasználatra is pozitívan kiható változások valósuljanak meg. A partot kísérő területeken ki kell alakítani a passzív pihenés, sportolás és szabadidős tevékenységek lehetőségének területeit minden korosztály számára a partszakaszok terhelhetőségének figyelembevételével.
- Az egyes partszakaszok és azokat kísérő területek eltérő kialakítást igényelnek, ezért különböző karakterű területeket és kapcsolati elemeket kell megvalósítani. A külső városrészek irányába az épített elemeket fokozatosan háttérbe kell szorítani, és inkább természetes vagy éppen természetközeli partszakaszok kialakítását, illetve fenntartását kell biztosítani az ott lévő természeti elemek fokozott védelme mellett. Rögzíteni kell a városszerkezeti összefüggések és a világörökségi karakter alapján, a partszakaszok jellegzetességéhez igazítottan a szükséges funkciókat, szükség esetén a közhasználatúság megkövetelése, a partra vezető keresztsírányú megközelítéseiinek kijelölése szükséges a településrendezési tervekben.
- A műemlék szakaszon a védelmet és az élő város mai igényeit kell párhuzamba állítani, meg kell találni az értelmes és szakmailag elfogadható kompromisszumot régi és új együttélése között, különösen a rakpartok használatában és épített minőségének megőrzésében. Kiemelten hangsúlyt kell fektetni a Duna menti zöldterületek (közparkok, közkertek) megújítására a komplex városrehabilitáció keretében.
- A barnamezős területeken a leromlott állapotú, sérült partszakaszokat rehabilitálni kell, a talajszennyezett területek kármentesítését el kell végezni. A dunai szigetek roncsolt területeinek rekreációs hasznosításához a terület komplex rehabilitációja is szükséges.
- Kiemelten fontos az integrált szemléletű fejlesztés: az ökológiai értékőrzés és fejlesztés mellett az árvízvédelem, a humanizált közlekedési igények, a hajózási szempontok, a lakossági passzív pihenési, rekreációs feltöltődési lehetőségek bővítése, a víz-város kapcsolat erősítése és a városképi szempontok együttes kezelése. Összvárosi szempontok érvényesítésének érdekében szükséges a Duna menti területek megújításához sajátos terveszközök, jogintézmények alkalmazása mesterterv készítésével, pályázatok lebonyolításával, ezeket értékelő tervtanács működtetésével.
- A Duna menti területek egyik kiemelt fejlesztési szempontja az árvíznek való kitettség csökkentése és az árvízvédelmi jogszabályok betartása. A szükséges árvízvédelmi védműveket és egyéb, az árvízvédelmet biztosító létesítményeket a környezetbe integráltan szükséges kialakítani. Az építkezéseket, új beépítéseket az árvízről védett, mentett oldali területekre kell szorítani.
- A városi közösségi közlekedés részeként a dunai hajóforgalom újraindítása kívánatos (☞ 7.1. Közösségi közlekedés szerepének erősítése című fejezet).

9.3. A Duna ökológiai hálózati szerepének növelése

- Cél a Duna természeti adottságainak szem előtt tartásával a part menti területek közcélú hasznosításának, zöldhálózati szerepének erősítése, amelynek alapfeltétele a meglévő, több helyen kifejezetten értékes parti vegetáció, galériaerdő védelme, ami akár a közhasználat korlátozását is szükségesé teszi (pl. Háros-sziget védett természeti területe). A parti területek átépítése során fontos szempont a természeti funkciók érvényesülésének biztosítása, a zöldfelületi intenzitás javítása, valamint a világörökségi területen a tájképi és művi értékekhez illeszkedő humanizált használat támogatása.
- A Duna menti zöldterületek és közterek, illetve erdőterületek minőségi és mennyiségi fejlesztése kiemelten fontos, és emellett az ezeket összekötő kapcsolati elemek fejlesztése és bővítése is szükséges. A hiányzó zöldinfrastruktúra elemek pótlásával és a meglévők minőségének javításával szükséges a part menti zöld- és kékinfrastruktúra hálózat hatékonyságának növelése.
- A vízparti galériaerdők, természetközeli élőhelyek természetvédelmi kezelésére a jövőben is egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Nem fogadható el a part menti értékes növényállomány ritkítása. A különleges ártéri ligeterdők élőhelyének védelme, élőhelykezelése, az invazív növényfajok visszaszorítása a területi projektek részeként, illetve külön készítendő természetvédelmi kezelési tervek segítségével folyamatos feladat.
- A Duna ökológiai folyosó szerepének erősítése érdekében kiemelten fontos feladat a zöldfelületi intenzitás jelenlegi szintjének megőrzése, illetve növelése a beépített, illetve beépítésre szánt területeken egyaránt.
- A Duna a városi klímát jelentősen befolyásoló átszellőzési folyosó. A part menti fejlesztések esetében ezért tekintettel kell lenni az átszellőzés kedvező klimatikus hatásának megőrzésére, elősegítésére, ami a fejlesztésekkel egy időben a zöldfelületek intenzív kialakítását igényli.
- Ökológiai szempontú erdőtelepítés, illetve erdőmegújítás szükséges a városszéli partszakaszokon.
- A környezeti szemléletformálásnak is fontos szerepe van a Duna természeti, tájképi és kultúrtörténeti adottságainak védelmében, mely révén lehetőség nyílik a Dunához kapcsolódó értékek és a Duna ökológiai szerepének megismertetésére. Ezáltal a védelmi és fenntartási tevékenységekben történő együttműködés is erősíthető.

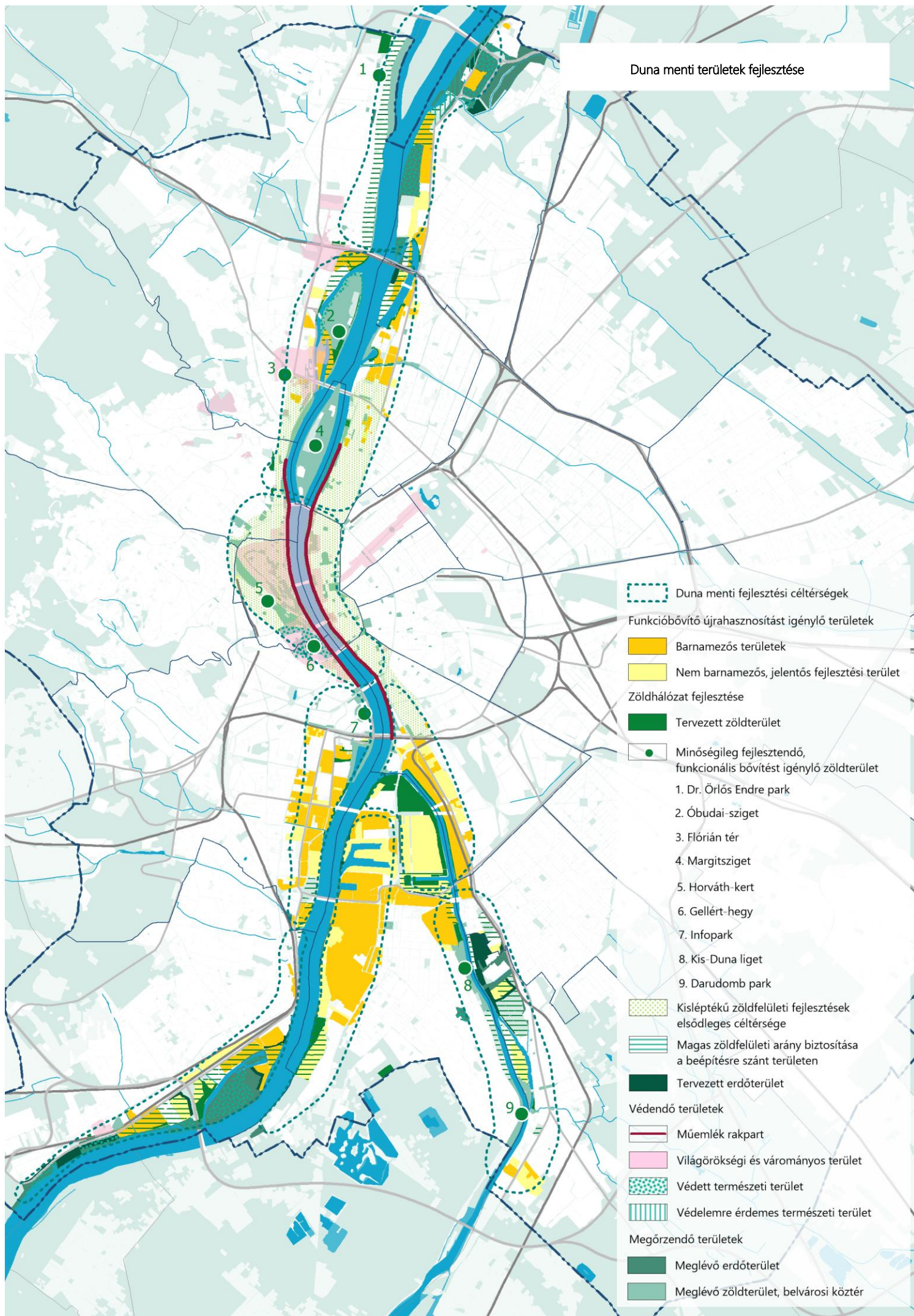
47%

a Duna menti zóna zöldfelületi
intenzitása

Cél, hogy ez az érték növekedjen

Duna menti területek fejlesztése

10. Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése

Budapest évszázadok során fokozatosan kialakult történeti város. Európai fővároshoz méltó sokszínűsége és összetettsége, meglévő sajátos értékei révén vált ismertté és vonzóvá. Az összetéveszthetetlenül egyedi karakterét meghatározó értékeket, köztük a gazdag építészeti örökségét és a természeti értékeket a további városfejlesztés során fokozottan kell védeni.

Helyzetértékelés, indokolás

- ▶ **Kapcsolódó dokumentumok:**
 - ▶ Nemzeti Építészpolitika - kiadvány
 - ▶ Budapest Településképi Arculati Kézikönyve (2017)
 - ▶ Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 30/2017. (IX. 29.) önkormányzati rendelete a településképi védelmről (2017)
 - ▶ A budapesti kerületek Településképi Arculati Kézikönyvei és településképi védelmről szóló rendeletei
-
- ▶ A 2016. évi LXXIV. törvény a magyarországi települések jellegzetes és értékes arculatának megővése, kialakítása, az épített és a természeti környezet egységes védelme, egyben az építési beruházások gyors és sikeres megvalósíthatósága érdekében felhatalmazza az önkormányzatokat, hogy meghatározzák a településképi védelmének elemét.

Budapest is a legtöbb európai nagyvároshoz hasonlóan különböző történelmi korszakokból származó, egymásra rétegződő épített örökséggel rendelkezik, ami meghatározza identitását. A város belső, történeti területein Európában az egyik legnagyobb, mintegy 12 km² kiterjedésű, zömében historikus épületekből álló, összefüggő, viszonylag homogén városszövet alakult ki és maradt fent, amely szecessziós, e mellett részben XX. századi modern építészeti stílusú, valamint kisebb arányban korábbi korok emlékeit is hordozza.

Európa számos globalizálódó nagyvárosával ellentétben Budapest máig őrzi a magaslatokról adódó hagyományos látványokat, a történeti városrészek sajátos sziluettjével. A feltárló városi táj védelme sajnálatos módon jelenleg nem elég hatékony. Az egykor egységesebb, kupolákra, tornyokra, kiemelkedő épületrészekre komponált városszövet látványa, a hagyományos tetőtáj, a jelenkori beépítések eredményeként rohamosan alakul át a nagy épületmagasságok, torz tetőformák és gépészeti létesítmények miatt. A város különleges természeti és tájképi értéke a földrajzi fekvése, az eltérő tájak találkozásának következtében látható komplex domborzati képe (hegyvidék–folyóvölgy–síkidék), a hegyvidék-sziluett, a budai hegyvidék erdőterületei, a településképi látványértékek (pl. a Duna partja és szigetei). Ezek sértetlenségét a hegyvidéki térségben zajló lakóterületi beépítések veszélyeztetik. A Duna és annak mérnöki építményei ugyancsak meghatározóak a látványban. A hidak egyedi formavilágukkal, a hídközök váltakozó ritmusával és az egyes rakparti szakaszok lépcsősoraival tűnnek ki, ezzel gazdagítva a városképet. A vízparti területek látványát azonban jelenleg a belső zóna szakaszán aránytalanul besűrűsödött parthasználat zavarja.

Az elmúlt években a kedvező gazdasági konjunktúra és presztízs-igény eredményeként, a felgyorsult fejlesztések között megszorodott a város különböző pontjain létesített magasépületek száma, amelyek látványa erőteljesen befolyásolja a városi táj látványát. Ezek megjelenése zavaró a védett városképben, különösképpen épített értékekkel való együtt láthatóságuk esetén, továbbá akkor is, ha a telepítésük és kialakításuk környezetük adottságainak figyelmen kívül hagyásával történik.

Az épített örökség elemeinek védelme az elmúlt évtizedben gyengült, a műemlékvédelem feltételei a jogszabály-változások és a feladatot ellátó intézményrendszer átalakítása miatt romlottak. Mindezek ellenére jelentős értékmentési folyamat is zajlott városszerte. Az állam és az önkormányzatok jelentős összegeket fordítottak értékes középületek felújítására, lakóépületeket, szállodákat pedig magánbefektetők újítottak fel. A műemléki védelem alatt nem álló épített értékek egy részét az önkormányzatok vonták helyi védelem alá, felújításukat saját alapokból támogatják. A Fővárosi Önkormányzat kiugróan nagy arányban növelte a fővárosi helyi védett épületek számát. A felújítására fordítható állami és önkormányzati források együttevén is elégtelenek az elvégzendő feladatokhoz képest. Rengeteg elhanyagolt épület vár még felújításra, állapotuk évről évre romlik, sokuk sürgős beavatkozást igényelne.

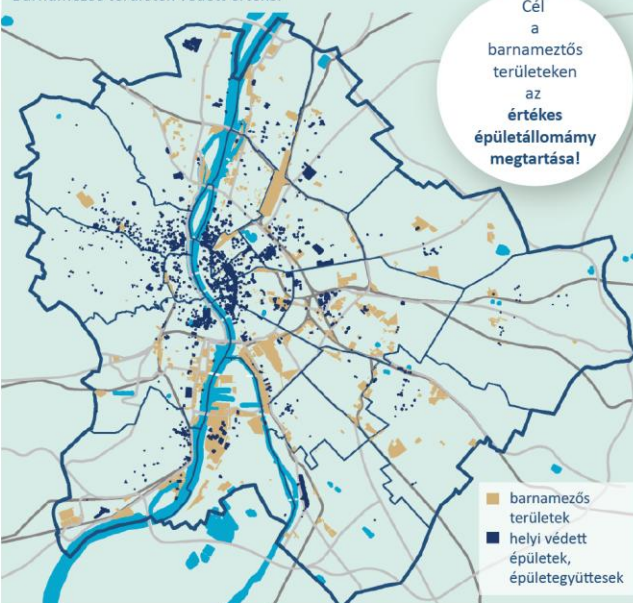
A világörökségi helyszíneken jelentős, a Budai Várban pedig kiemelkedően sok rekonstrukciós munkát zajlik anélkül, hogy a kötelezően előírt világörökségi kezelés terv rendelkezésre állna.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Karaktervédelmi területek

Barnamezős területek védett értékei

Budapest fővárosi helyi védettségű építészeti örökségének elemei

2018 és 2024 között a fővárosi helyi védett elemek száma
472 db
épülettel bővült!

Cél, hogy a fővárosi helyi védett elemek száma **növekedjen!**

forrás: Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 30/2017. (IX.29.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről

A védett értékek megőrzése

Értéktéremtő fejlesztések előkészítésének ösztönzése, tervpályázatok támogatása.

Helyi védett épületek felújításához az önkormányzatok nyújtsanak **műszaki tanácsadást**: konzultációk, kézikönyvek, tervtanács.

Cél a városi **táj védelme és megőrzése** Budapest belső városrészeinek **karakterét!**

Budapest Világörökségi helyszínei

A budapesti Világörökségi helyszínek tovább bővüljenek a jelenleg világörökségi várományos helyszínekkel:

Lechner Ödön műveivel
és a
Budai termálkarsztrendszer barlangjaival!

2017 - 2022 között fővárosi helyi védelem alá helyezett ingatlanok

A város további helyszínein is számos védett értéket érintő fejlesztéseket végeznek, szélesebb körű szakmai egyetértést nélkülöző módon.

A védett értékek attraktív gazdasági erőforrást képeznek, hozzájárulnak a gazdaság fejlődéséhez, rehabilitációjuk, felújításuk hosszú távon növelik a foglalkoztatást és a speciális szaktudás szintjét az építőiparban, növelik a város turisztikai attraktivitását, vonzóbb vállalkozói környezetet eredményeznek. Budapest kiemelkedő értéke sajátos városkaraktere, amelyet szintén a sokszínűség jellemez. A legváltozatosabb és legmarkánsabb adottságokkal a belső, történeti területek rendelkeznek, amelyek felértékelődésük eredményeként jelenleg is dinamikus fejlesztések célterületei. Itt a karaktervédelem kiemelten fontos, az értékmegőrzésre fokozott figyelmet kell fordítani.

A többrétű védelem alatt álló belső zónán kívüli átalakuló területeken is, – elsősorban a jelentős változással érintett részekben – léptéket váltottak a fejlesztések. Itt jellemzően nagy beépítési sűrűségű, nagy tömegekkel komponált beépítések eredményeznek karakterváltozást.

Az átalakuló területek közül néhány jelentős kiterjedésű barnamezős terület, bár leromlott, de értékes épületállománnyal rendelkezik, amelyek jelenléte még őrzi a területek identitását. Egykori, jellemzően gazdasági funkciók felszámolásakor sok esetben bontásra kerültek a használaton kívüli értékes épületek is, ami a hely szellemének elvesztését eredményezte.

A magasépítmények is erőteljesen befolyásolják a városkaraktert, ezért fővárosi terveszköz szabályozza elhelyezésük feltételeit a város területén. A hatályos rendelkezések a belső és a hegyvidéki zónát védik azáltal, hogy csak az átmeneti zónában kijelölt központi térségek fogadhatnak be nagy magasságú építményeket. Döntő fontosságú ugyanakkor a magasépítmények pontos helyének kiválasztása is. Sajnálatos módon előfordul, hogy a kötelező látványvizsgálat nem kellő körültekintéssel készül, aminek következtében nem kellően következetes elbírálás alapján kedvezőtlen helyszínre történik a telepítés. Továbbra is szükséges a város területén létesíthető magasépítmények elhelyezésének körültekintő szabályozása, amelynek feladata az egyes városrészek adottságainak figyelembevételével meghatározott, illeszkedő magassági változatosság biztosítása. Kerülni kell, hogy a magasépítmények disszonáns látványa a védett városképben, az épített értékekkel együtt láthatóan érvényesüljenek. A kialakult városi struktúrákhoz szervesen nem illeszkedő, esetlegesen megjelenő magasépítmények megbontják a város harmonikus sziluettjét, zavaróak a védett városképben.

Az átalakuló, újonnan beépülő területeken megvalósuló új fejlesztések építészeti megfogalmazása változatos, de ritkán keletkeznek értékes, vonzó városi struktúrák, jó minőségű, egyedi karakterű új környezet.

Az átmeneti és elővárosi zónában elhelyezkedő paneles lakótelepek környezeti állapota az utóbbi években javult, egy részükben már történtek beavatkozások, de mivel jellemzően nem az egész telepre kiterjedő átfogó beavatkozások valósultak meg, nagyobb részük további rehabilitációra szorul. Sok helyen már megtörtént a paneles épületállomány egy részének energetikai felújítása és részleges közterületi felújítások is megvalósultak. Így a lakótelepek egy része továbbra is komplex rehabilitációt, a nagyobb része közterületi rehabilitációt igényel.

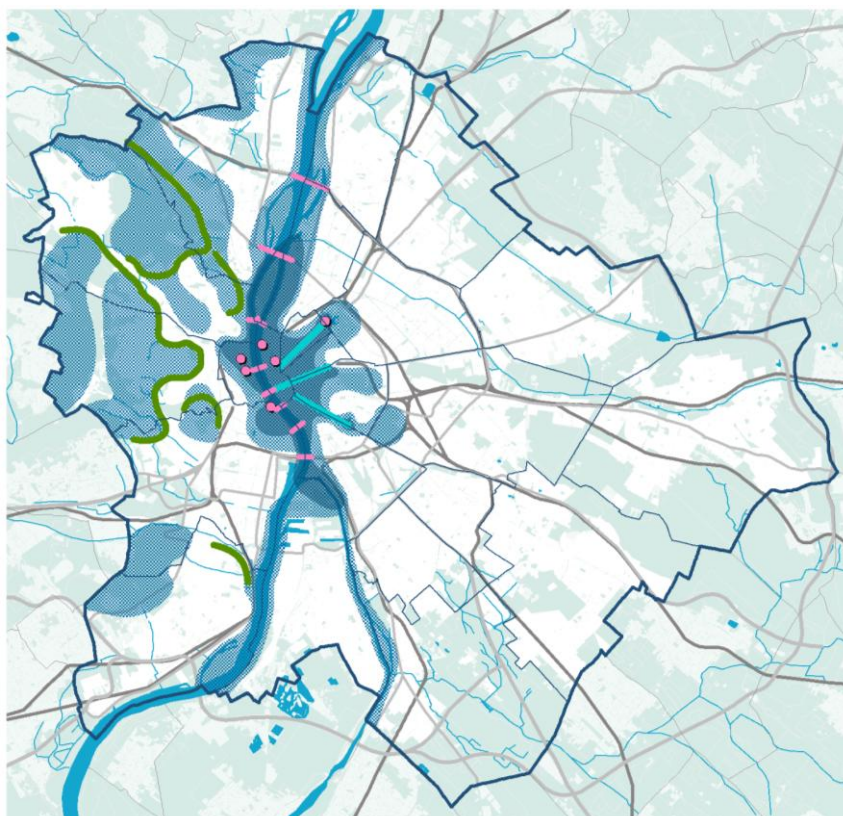
Az egyedi városkarakter és a megőrzött történetiség az európai települések egyre nagyobb értéke. Emiatt a város karakterét meghatározó, még meglévő természeti és építészeti, városépítészeti értékek jó állapotban történő megőrzése kiemelkedő fontosságú. A magyar főváros csak meglévő, meghatározó értékeinek megtartása esetén őrizheti meg identitását, anélkül Budapest nem lesz Budapest.

10.1. A történeti városi táj védelme

- Budapest geomorfológiai és természeti adottságai, valamint belvárosának egyedi építészeti környezete révén különösen változatos, egyedi látványokkal rendelkezik, amelyek közül talán a legjellegzetesebb, a Duna-part látképe és a Budai várnegyed, ami világörökségi helyszín. A városi táj védelmét tovább kell erősíteni, ennek érdekében a különböző látványokban érvényesülő belső és külső városrészeket differenciáltan kell fejleszteni, városképi szerepük sajátosságainak figyelembevételével. A belső, kiemelt értékmegőrzést igénylő területeinek összességükben elsősorban az építmények magassága, valamint az anyag- és színhasználat tekintetében kell az eddiginél nagyobb figyelmet kapniuk. Arra a belső területre, amelyre frekvenciált magaslati pontokról rálátás adódik, a tetőtáj védelmét és helyreállítását kell biztosítani. Erre vonatkozóan a részletes magassági szabályozás mellett a tetőformák, a tetőfelépítmények és műszaki berendezések elhelyezésének településképi követelményeit is meg kell fogalmazni az egységesebb tetőtáji látvány megőrzése vagy adott esetben kialakítása érdekében. A különösen látványérzékeny területeken a napelemek elhelyezését is szabályozni szükséges. A tetőformákat úgy kell kialakítani, hogy napelemek és műszaki berendezések közterületről és a frekvenciált kilátópontokból ne látszanak.
- A városi tájat a magasházak elhelyezkedésének szabályozása révén is védeni kell. Az egyes városrészek adottságaihoz illeszkedő magassági változatosság biztosítása fontos feladat. A városkép harmóniájának megőrzése érdekében kerülni kell az esetlegesen megjelenő magasépítmények létesítését, mert megbontják a város sziluettjét, különösképpen, ha nem illeszkednek szervesen a kialakult városi struktúrákhoz. Magasház a belső és a hegyvidéki területeken továbbra sem helyezhető el. Magasház a védett zónák területein a pesti oldalról körülölelő, erőteljesebben átalakuló, átmeneti zónában fogadható el. Magasság tekintetében az észak-csepeli terület alkalmas lehet 90 méter magas épületek elhelyezésére is, míg a többi területen a legfeljebb 65 méteres épületeket lehet városképileg elfogadható módon integrálni. A telepítés során minden esetben kerülendő az együttláthatóságuk értékes épített és táji elemekkel. Magasház nem helyezhető el a kialakult, jellemzően alacsony beépítésű külső területrészekben sem, mivel jelenlétük itt elsősorban a családiházak és kisvárosias területekre nézve lenne kedvezőtlen.

Tetőtáj védelem

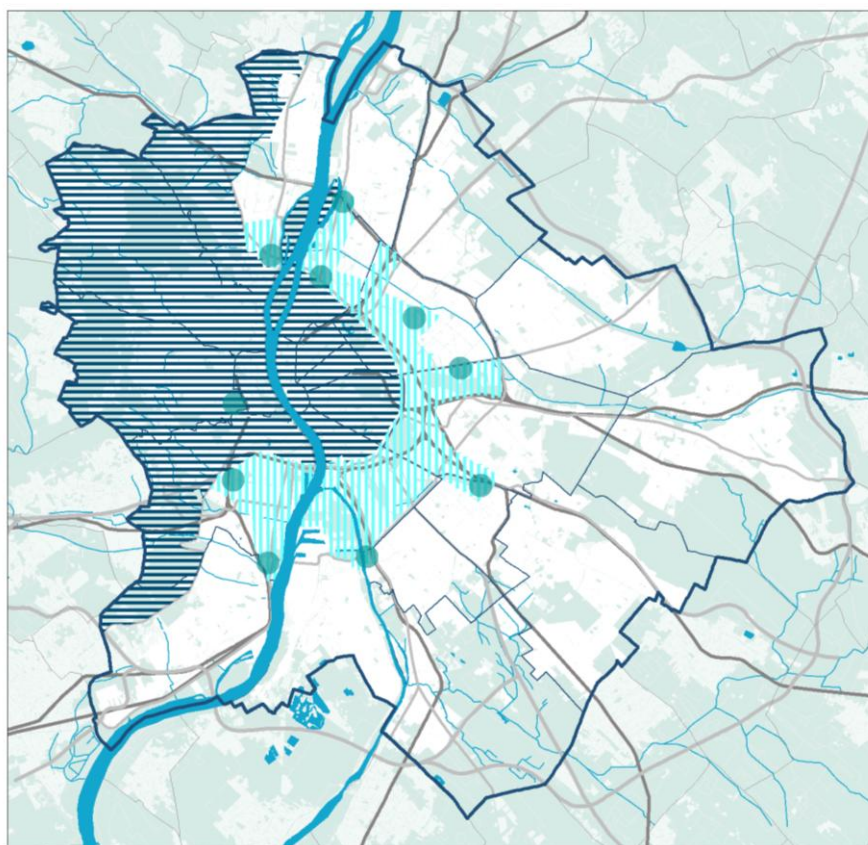
területén összehangolt szabályokat kell alkalmazni!

2-12. ábra: Látványérzékeny terület védelme

- Különösen látványérzékeny terület védelme
- Látványérzékeny terület védelme
- Jelentős látványtengely megőrzése
- Sziluett védelem
- Kiemelkedő jelentőségű épített tájképi elem védelme

- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendők azok a területek, amelyek látványvédelem tekintetében érzékenyek (belváros, a Duna vonala, illetve a Budai-hegyvidék magaslati pontjai). A természeti és tájképi értékek megőrzésében, veszélyeztetettségük csökkentésében kiemelt szerepet kell kapniuk a velük határos lakóterületi fejlesztések koordinálásának. A hegyvidéki zóna lakóterületeinek terjeszkedése korlátok között tartandó, mert veszélyt jelent a tájképi értékekre, de hasonlóképpen védeni kell a Duna menti zóna tájképileg érzékeny területeit is.

2-13. ábra: Magasház elhelyezhetőség

10.2. Az épített értékek hatékonyabb védelme

- Az épített örökség a nemzeti önbecsülés forrásaként népszerűsítendő. Fontos tudatosítani, hogy az épített értékek a kulturális örökség részét képezik, hogy a védett értékek tükrözik legjobban a városban élő emberek kultúráját, életmódját, civilizációjuk mértékét, ezért védelmük és megőrzésük – szemben az olykor önkényes magánérdekkel - társadalmi érdek.
- Szorgalmazni kell a világörökségi kezelési terv kidolgozását, amely a Magyar Kormány törvénybe foglalt, nemzetközi kötelezettségvállalása. A kezelési terv hivatott biztosítani a világörökségi terület védelmét, ugyanakkor mintául szolgálhat minden épített érték védelmét szolgáló követelmény meghatározásához; a kezelési terv elősegítheti a védelemi eljárások terén kialakult eltérő elvi szempontok egységesítését.
- Konszenzuson alapuló védelmi célokat és a megvalósítás módszereit kell meghatározni. Feladat a településképi követelmények összehangolása a fővárosi és kerületi önkormányzatok között az épített örökség értékeinek vonatkozásában.
- Az értékvédelmet ellátó meggyengült intézményrendszert meg kell erősíteni, tevékenységét támogatni kell. Az átszervezések során elvesztett tapasztalt szakemberek mielőbbi utánpótlását célzó új szakemberképzést gyorsítani kell.
- Az örökségvédelem előtt tornyosuló feladatok hatékonyabb végzése érdekében az ösztönző támogatási rendszerek bővítése, az elérhető források növelése szükséges állami és önkormányzati síkon egyaránt.
- Új forrásokat kell bevonni, más országok sikeres gyakorlatát is követve, mint például az adórendszeren belüli, a védett értékek felújításához kapcsolódó kedvezmények rendszerének kidolgozása, támogatások helyett adóelvonások mérséklésének alkalmazása.
- Az értékmegőrzésben részt vállaló magánszektor ösztönzése fontos feladat, mivel a felújítások nagy része magánfejlesztés keretében, magántőke felhasználásával történik, a szakmai elvárásoknak azonban ilyen esetben is maradéktalanul teljesülnie kell.
- A védett értéket érintő tervek és a tervbíráló színvonalát kizárólag megfelelően felkészült szakemberek foglalkoztatása révén növelni kell.
- Az épített örökség értékeinek megőrzését elősegítendő, erősíteni kell azok erőforrásaként való jobb kihasználását. Szorgalmazni kell az épület értékalapú rekonstrukcióját, fejlesztését, használhatóvá és bemutathatóvá tételét.
- A védett értékek felújítására fordítható pénzalapok hatékony felhasználására, a források bővítésére van szükség.
- Átmeneti funkciókkal történő hasznosítás segíti a több ütemben történő megújulást, rövid távon megoldja a fenntartás és állagmegóvás igényét.
- Az épített örökség és az épített értékek megismerését, a közösségi részvétel erősítését célzó kezdeményezéseket támogatni kell. Nemzetközi szakmai workshopok és konzorciumok megszervezését kell kezdeményezni, amelyek témája a kulturális örökségvédelem tapasztalatainak és új technológiának átadása/átvétele, közös pályázás EU-s forrásokra, nemzetközi tapasztalatok cseréje.

10.3. A sokszínű városkarakter megőrzése

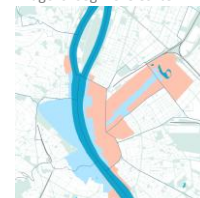
- A városkarakter megőrzésének feladatai a különböző jellegzetességekkel rendelkező területrészekben eltérőek, ezért a beépítési sajátosságokat tiszteletben tartó szabályozások, valamint megfelelő településképi követelmények meghatározása szükséges.
- Az egyik legfontosabb feladat a különösen értékes, számos műemléki értékkel rendelkező belső történeti városrész fokozatos és folyamatos megújítása. A többrétű védelem alatt álló terület műemléki jellegű részein (MJT) település revitalizáció révén a településrész „újraélesztése” szükséges a történeti érték megtartásával, minimális kiegészítő, nagyrészt helyreállító beavatkozással, szükség szerint rendeltetismódosítással. Település revitalizációt kell alkalmazni további, a belső városrésztől távolabb elhelyezkedő, védelem alatt álló területeken (Wekerle telep, Tisztviselő telep stb.) is.
- Település rehabilitáció szükséges a belső területek védettséggel (világörökségi, műemléki, karaktervédelemmel) érintett, de leromlott állagú részein, ahol olyan

A budapesti

Világörökségi terület

2 helyszínből tevődik össze (kék terület):

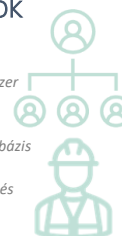
- Duna-partok, Budai Várnegyed (1987) és
 - az Andrássy út (2002).
- Ezekre eddig nem készült el a világörökségi kezelési terv.

Védőövezet a

Fő feladatok

- Védelmet ellátó meggyengült intézményrendszer újraerősítése
- Tudás- és dokumentációs bázis pótlása
- Szakember képzés gyorsítása

Budapesten jelenleg

2282 db

műemlék található, ebből

570 db

a Fiumei úti sírkertben,

239 db

az V. kerületben,

238 db

pedig az I. kerületben.

tömbfelújítás szükséges, amely során az úthálózat, az épületállomány és a növényzet erre érdemes elemeinek megtartásával, korszerűsítésével, a menthetetlen épületek, épületrészek elbontásával, esetleg azok új épületekkel történő pótlásával történik a beavatkozás. Annak érdekében, hogy ezen beavatkozások hatása fenntartható legyen és az adott terület rész hanyatlását meg lehessen állítani, a rossz állapotú épületeket akként kell felújítani, hogy a történelmi városkép sértetlen maradjon, és a munkálatok ne járjanak jelentős lakosságcserevel (lásd még a 12.4 pontot). Az élettér minőségét a sűrűség csökkentésével, levegősebb és zöldebb környezet kialakításával kell növelni. Jellemzően a város átmeneti zónájában találhatóak olyan átalakulás előtt álló területek, amelyek fejlesztése jelentős kiterjedésű területek arculatváltásával jár és jelentősen befolyásolja a város karakterét. Egyes területeken, például az egykori Csepel Művek, a Ganz-MÁVAG gazdasági területein a meglévő értékes régi épületállományra való tekintettel település rehabilitáció javasolt.

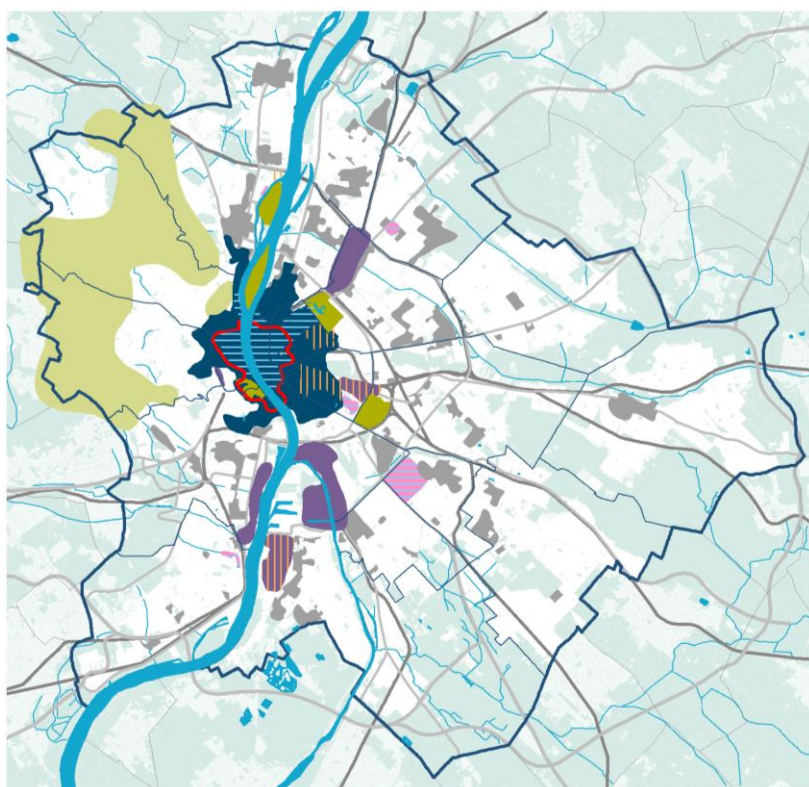
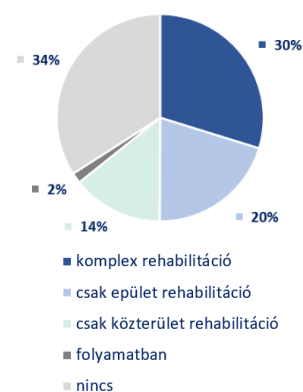
- Városrészek és lakótelepek egyes részein már történtek rehabilitációs jellegű munkálatok, de sok helyen elengedhetetlenek további beavatkozások, legyen az komplex, vagy csak közterületi rehabilitáció. A rosszabb állapotú lakótelepek esetében többszintű beavatkozásokkal érhetők el kedvező változások. A fizikai megújítás mellett a lakótelepek egy részénél társadalmi programokra is szükség van. A felújítások legnagyobb akadálya a magántulajdon magas aránya. A különböző státuszú lakótelepek esetében ezért programokat kell kidolgozni – melyek az egyedi lehetőségek figyelembevételével rugalmasan alakíthatóak – és amelyek nemcsak az anyagi támogatási konstrukciójukat, hanem az ott élő lakók bevonását tekintve is differenciáltak. A lakótelep-rehabilitációs programok keretében központi elemeként kell kezelni a közterületek, az úthálózatok és a zöldfelületek megújítását, adott esetben átstrukturálását, átépítését, amivel a lakótelepi városrészek környezete és életminősége jelentősen javítható.
- A legtöbb, jelentős fejlesztés előtt álló terület (pl. Rákosrendező, Józsefvárosi pályaudvar, Észak-Csepel, az újbudai Duna-part) jelentősebb beavatkozást igényel, amelynek során a gyéresebb és rosszabb állagú épületállomány jelentős része bontásra kerül és szükség szerint az úthálózat és a tömbösítés is módosul a jelen igény szintjének megfelelő állapot elérése érdekében.
- Az élhető és egészséges város érdekében a közterületeket komplex szemlélettel kell alakítani. Szerepüket a közlekedési szerepen túlmutatóan kell értékelni és ennek megfelelően fejleszteni. A felújításokat ki kell terjeszteni a külsőbb térségek frekvenciált közterületeire is.

Jelentős kiterjedésű,

175 hektáros

egybefüggő jelentős változással érintett terület a XXI. kerületben, az egykori Csepel Művek.

2-14. ábra: Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése

Városkarakter szempontjából kiemelt jelentőségű területek

- Kiemelt értékmegőrzést igénylő, többrétű védettséggel érintett belső területek
- Fővárosi jelentőségű, városképet meghatározó változással érintett terület
- Jelentős történelmi teleszerű beépítésű területek
- Rehabilitációt igénylő lakótelepek
- Belváros felől látványnak kitett lejtők, valamint Budai erdők
- Városképet meghatározó városi parkok, szigetek

Javasolt, városkarakter védelmét és erősítését szolgáló beavatkozások

- Tetőtáj védelmet igénylő terület
- Település revitalizációt igénylő terület
- Település rehabilitációt igénylő terület

10.4. Új értéket hordozó fejlesztések megvalósítása

- Átfogó, nagyobb területegységekre készülő tervezés során számos, elsősorban városszerkezeti természetű összefüggés mutatható ki, amelyekből sok előny származtatható, a környékbeli fejlesztések szinergiája érvényesíthető. Ezért indokolt a tervezést nagyobb területre kitekintéssel kidolgozni. Átfogó szemlélettel történő tervezés révén fejleszthető a közterületek, utcák és terek nagyvonalú, városias életérzést közvetítő rendszere.
- Az új beépítésű területeken minden esetben magas színvonalú, karakteres építészetet kell megfogalmazni, korszerű és fenntartható megoldásokat kell alkalmazni, közhasználatú zöldfelületek létesítését kell kialakítani. Magas színvonalú fejlesztések megvalósulása érdekében a közcélú városi beruházások esetében tervpályázatot kell lebonyolítani, amelyet szaktekintélyekből álló, magas színvonalú bírálóbizottság értékel. Ennek kell példát mutatnia a magánberuházások számára is, hogy a tervpályázat magától értetődő színvonal-emelő, szelektáló eszközzé váljék.
- A tervpályázatokhoz megfelelő forrásokat kell biztosítani. A tervpályázat költségeit részben, vagy egészében az érdekelt fejlesztőknek kell viselniük.
- Célszerű a fiatal építészek bevonása a fejlesztések szakmai előkészítésébe, akár csak egyes koncepcionális programalkotó tervfázisokba, innovatív ötletek beszerzése céljából is.
- Nagyobb léptékű új terműfajok bevezetése és használata révén javítandó az előkészítés és a kivitelezés eredményessége. Ilyen hatékony eszköz például a Mesterterv, egy olyan alapvető fontosságú dokumentum, amely hosszú éveken keresztül biztosítja az építési szabályzaton alapuló, konkrét fejlesztési javaslat sikeres megvalósítását. A Mesterterv állapotkövető stratégiai dokumentum, amely a jövőbeli fejlődés irányításának eszköze. Mestertervre akkor van szükség, ha a változás léptéke a környezethez képest jelentős; ez lehet akár egy kisebb városrészt, akár egy vagy két tömböt érintő beavatkozás is. Mestertervet akkor kell készíteni, amikor több tulajdonos (és a város) érdekeit kell összehangolni, vagy amikor a terület nagyobb kiterjedése, vagy nagyobb komplexitása azt megköveteli.

11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei

A városfejlesztés célterületeinek magját a barnamezős területeknek kell képezniük. A város fenntartható fejlesztési pályára állításához és kompaktságának javításához elengedhetetlen feltétel a jó közösségi közlekedési elérhetőséggel rendelkező barnamezős területek átstrukturálása és újrahasznosítása. A nagy összefüggő térségekben szerkezeti szempontból szükséges, hiányzó funkcióknak a városszövetbe integrálásának ezek fontos helyszínei a meglévő infrastruktúra felhasználásával. A város számára szükséges, változatos területhasználat lehetősége így adott. A célterületek nem pontosan lehatárolt területek, hanem hatásukban önmagukon túlmutatnak. A következő évtizedek során a főváros városfejlesztését a barnamezős területek kiaknázatlan lehetőségei felé kell terelni, szemben a zöldmezős igényekkel.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Barnamezős területek fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program (2014)
- A „Barnamezős és belvárosi használaton kívüli területek Budapesten” elnevezésű kataszter állománya minden év második felében felülvizsgálatra, aktualizálásra kerül a kerületi önkormányzatok és a BFKV bevonásával.
- Smart Budapest Okos Város Keretstratégia dokumentum a „Városi életminőség” fókuszterületének célkitűzései közt szerepel a barnamezős területek funkciógazdag, értékkeremtő megújítása és a zöldmezős beruházások visszaszorítása.

Budapesten már a rendszerváltást megelőzően elkezdődött az ipari termelés területeinek visszaszorítása, elsősorban a környezetet terhelő nehézipar vonatkozásában. A szocialista piacok összeomlása felgyorsította a folyamatokat és a hazai – ezen belül a budapesti – ipar szerkezeti összeomlásához vezetett. Az újabb – immár kevésbé szennyező – termelő létesítmények jelentős hányada a városkörnyék vállalkozási parkjaiban kapott helyet. E kettős hatás eredményeként a korábban összefüggő belső munkahelyi területek jelentősen átalakultak, funkciót váltottak, fejlesztésük mozaikos területhasználatot eredményezett. A város – belső tartalékai ellenére – folyamatosan terjeszkedik, szétterül. A városszövetben nagy mennyiségű, mintegy 2682 hektárnyi olyan terület található, amely korábbi funkcióját elvesztette (barnamezős területek). Ezeken a területeken sok esetben értékes épületek, részben műemlékek is elenyésznek.

A barnamezős területek többsége a belső zónát körülvevő átmeneti zónában található, de jelentős kiterjedésű területek vannak a Duna menti zóna déli területein is. A barnamezős területek hasznosítása az elmúlt években elindult, de elsődlegesen a városszerkezetben kitüntetett helyzetben (pl. Duna mentén) lévő területeken, a területkínálat továbbra is nagy és sokszínű. A volt ipari és közlekedési hasznosítású területek a gazdasági szereplők működtetésében sok esetben tovább funkcionálnak: városszerkezeti, - ezzel ingatlanpiaci helyzetük szerint – funkcióváltással felértékelődtek, vagy eredeti funkciójában maradván elaprózódott tulajdonviszonyok között működnek, szélsőséges esetben használaton kívülre kerültek. Az átmeneti zóna térségében a funkcióváltás általában kereskedelmi, irodai, illetve lakó funkció létesítésére irányult, ritka a termelőszektoron belüli váltás. Itt került sor az utóbbi években – ad hoc módon – új lakóterületek térnyerésére is. A zóna átjárhatóságát a vasúti területek elválasztó hatása is nehezíti, emiatt sem indult el a jelentősebb városszerkezetet is megváltoztató átalakulásuk. A zóna déli sávjában viszonylag kevés a funkcionális keveredés, viszont az északi részén a lakó- és gazdasági területek váltakozása tapasztalható. Itt mozaikos jelleggel, kisebb területi egységekben indult meg e területek átértékelődése.

Budapest térségi fejlesztésében is a fenntarthatóság szempontrendszerét kell követni. Ez azt jelenti, hogy területtakarékos, a meglévő konszolidált területhasználathoz és a rendelkezésre álló infrastruktúrához igazodó, kiegyensúlyozott vegyes használatot eredményező fejlesztésekre kell törekedni. Új zöldmezős fejlesztések ugyanis kizárólag új infrastruktúra építésével és ennek üzemeltetésével valósíthatók meg – a rendelkezésre álló közmű- és közlekedési tartalékok hatékony kihasználása helyett –, felemészítve a levegőminőség és klíma szempontjából egyre értékesebb szabad területeket, és tovább fokozva az urbanizáció és a klímaváltozás káros következményeit.

A 2023. évi C. törvény a kormány számára ad felhatalmazást a barnamezős területek nyilvántartására és ezekre vonatkozóan egyedi településrendezési követelmények megállapítására. Ezzel a helyi sajátos jogintézmények alóli kivételezések, illetve azok alkalmazása alóli mentességek új kihívások elé állítják az önkormányzatokat. A kijelölések eljárása során kiemelten fontos, hogy a fővárosi és a kerületi önkormányzatok is éljenek a véleményezési jogkörükkel a városszerkezeti szempontok érvényesítése érdekében!

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Fejlesztési célterületek

A városfejlesztés során elsődlegesen a kötőtpályás közlekedési eszközökkel jól ellátott barnamezős területeket kell előnyben részesíteni!

- közösségi közlekedéssel kiválóan ellátott fejlesztési célterület
- közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztési igénylő fejlesztési célterületek
- komplex rehabilitáció belső térsége

“Barnamezős terület: olyan földrészlet vagy földrészletek összessége – ide nem értve a mező- és erdőgazdasági területeket, valamint a honvédelmi és katonai rendeltetésű, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyonkezelésében lévő területeket –, amely elsősorban az ipari, kereskedelmi, közlekedési, honvédelmi vagy településközponti célú felhasználást követően felhagyottá, alulhasznosítottá vagy leromlott állapotúvá vált, jellemzően környezetszennyezéssel érintett, ugyanakkor környezeti és műszaki beavatkozással, vagy természet-alapú megoldásokkal értéknövelt, fejleszthető területté alakítható, ideértve a rozsdaovézeti akcióterületeket is.”
(2023. évi C. tv. 16. §)

“A barnamezős területek hasznosítását előnyben kell részesíteni a zöldmezős területekhez képest. A barnamezős területeket a településfejlesztési célokhoz és településszerkezethez illeszkedő funkcióval kell hasznosítani, biztosítva a műszaki és zöldinfrastruktúra-ellátottságát.”
Barnamezős területek elsődlegességének elve
(részlet 2023. évi C. tv. 9. §)

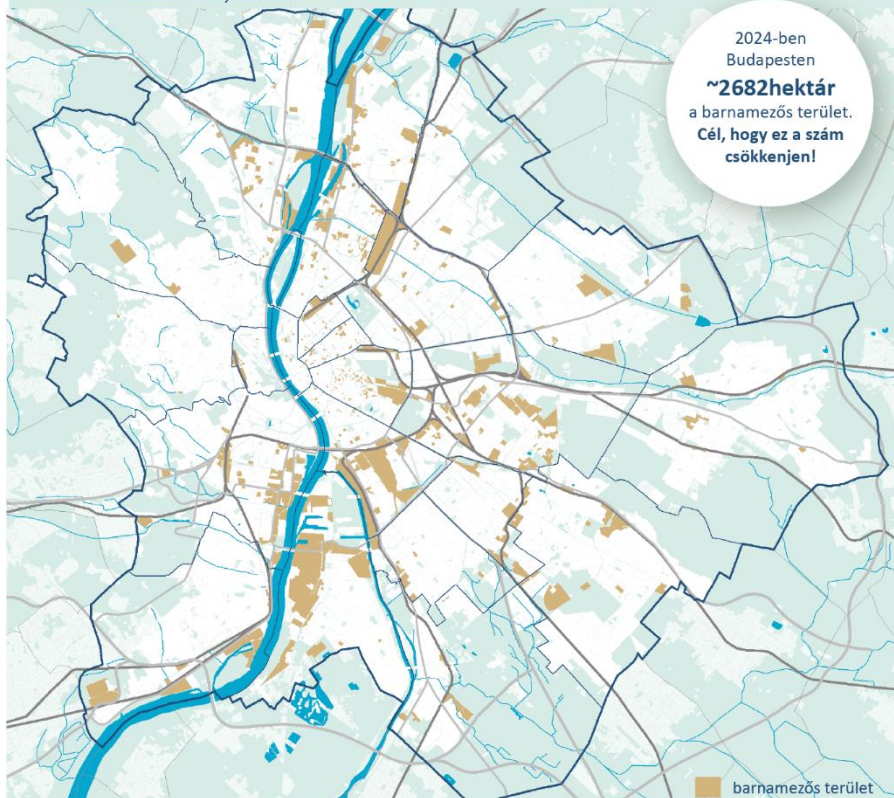
Talajszennyezettség

talajszennyezettségi kármentesítési eljárások (2023)

A fővárosi barnamezős területek korábbi ipari hasznosításból adódóan **potenciálisan talajszennyezettek**. Feladat a tényleges szennyezettség felmérése, ezt követően szükséges a **szennyezőforrások felszámolása!**

Barnamezős területek elhelyezkedése

2024-ben
Budapesten
~2682 hektár
a barnamezős terület.
Cél, hogy ez a szám
csökkenjen!

barnamezős terület

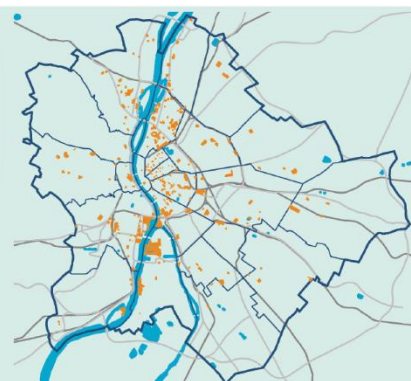
Barnamezős területek megújulása

Cél, hogy a következő években **évente átlagosan legalább 100 hektár** barnamezős terület **újuljon meg!**

2016-2024 között
Budapesten
~485 hektár
a barnamezős terület
újult meg!

2016 óta hasznosított, korábbi barnamezős terület

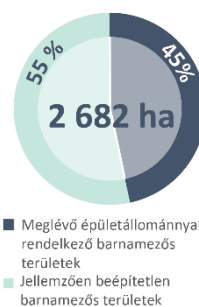

11.1. Barnamezős területek értékőrző és értékteremtő funkcióváltása

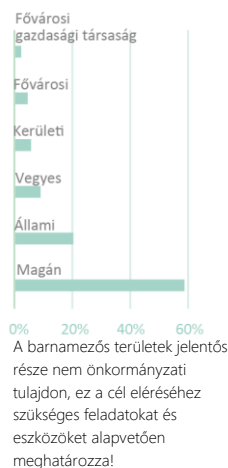
- Az értékes, karakteres építmények megőrzését és újrahasznosítását (azok jogi védelmétől függetlenül) az identitás megőrzése és erősítése érdekében alapvető célként kell meghatározni. A 2023. évi C. törvény szerinti „szükséges minimum elvét” fokozottan érvényesíteni kell a barnamezős, ipartörténeti épületállomány bontására irányuló döntések meghozatalakor.
- A barnamezős területeken részben zöldterületi, vagy legalább közhasználatú zöldfelületi (rekreációs) célú hasznosítására van szükség a kialakult állapot, a környezeti adottságok alapján, a fejlesztési programmal arányosan. A zöldfelületi hasznosításra a zöldfelület-hiányos területek ellátottságának javításakor kiemelt figyelmet kell fordítani. A történeti városszövetben elsődlegesen ezeken a helyszíneken van lehetőség a minőségi zöldfelületek növelésére, ezért a területek funkcióváltása során kiemelt hangsúlyt kell fordítani a tájépítészeti szempontokra, a meglévő és nem invazív növényállomány védelmére. A zöldfelületi fejlesztéseket akár átmeneti hasznosítás céljából is indokolt ösztönözni.
- A barnamezős területek hasznosítása során érvényesíteni kell a klímaadaptációs szempontokat (☞ 5. Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz cél), e területek különösen felértékelődnek a csapadékvizek kártételeinek csökkentése, a csapadékvizek helyben tartása és hasznosítása érdekében.
- A nagyterjedésű, tagolatlan barnamezős területeket, az ütemezhetőség érdekében, strukturálisan kell átalakítani, elsődleges feladat a zárványok integrálása a városszövetbe.
- A barnamezős területek között vannak olyan területek is, amelyek bár alulhasznosítottak tekinthetők, de funkcióváltásuk a közeljövőben nem indokolt, mivel az ott lévő vállalkozások működése nem jelent konfliktust a környezetében lévő funkciókra, területhasználatokra nézve. Az ilyen területek esetében cél a területek telephelyként való megújítása, a vállalkozások ebbe az irányba történő fejlesztéseinek támogatása.

11.2. Rendelkezésre álló műszaki infrastruktúra kapacitások kihasználása

- A fejlesztések során a barnamezős területek térségében meglévő műszaki infrastruktúrák hasznosíthatóságát mérlegelni kell, szerves városfejlődés csak az infrastruktúra-hálózatokkal együtt lehetséges. Amennyiben a környezetben nem áll rendelkezésre a szükséges műszaki infrastruktúra (mennyiségi és minőségi) kapacitással, ezek fejlesztéséről is gondoskodni szükséges a fejlesztési programhoz illeszkedve.
- Ki kell használni az átmeneti zónában elhelyezkedő barnamezős térségek kedvező kötőpályás közlekedési adottságait. A zóna területét átszeli az összes metró-, HÉV-és vasútvonal, számos villamosvonal, továbbá valamennyi tervezett gyorsvasúti elem nyomvonala. A kerületi településfejlesztési tervekben prioritást kell élveznie a városszerkezeti pozíció miatt kiemelt, jó kötőpályás közlekedési kapcsolatokkal rendelkező barnamezős területeknek, ahol az akcióterületi kijelölés során a városszerkezethez illeszkedő céladatok és infrastruktúra feltételek rögzítése, valamint a városszerkezeti adottságok alapján szükséges vegyesség megkövetelése elengedhetetlen.
- A fővárosi távhőhálózatról gazdaságosan ellátható barnamezős területek esetében a funkcióváltással egyidejűleg az épületek távhőre történő csatlakoztatási lehetőségét vizsgálni kell. A fővárosi klímavédelmi célok teljesítéséhez a kiterjedt fővárosi távhőhálózat jó alapot ad, a hatékony (kapcsoltan termelt) és növekvő megújuló részarányú távhő a szigorú épületenergetikai követelmények mellett nagymértékben hozzájárul a CO₂-kibocsátási célok teljesítéséhez.
- A nagy területkinálat miatt forráskoncentráció szükséges városszerkezeti és működési prioritások alapján. Elsőbbséget kell élvezniük azoknak a beruházásoknak, amelyek egyrészt integrált módon képesek komplex problémamegoldásra, másrészt fenntartható értéket teremtenek, de ezzel együtt a hatályos fővárosi és kerületi stratégiákban és programokban rögzített céloknak is megfelelnek. Alapvető elvárásként kell rögzíteni az önfinanszírozó és önfenntartó, körkörös gazdálkodási módot, a flexibilitás és az átmeneti hasznosítás támogatását.

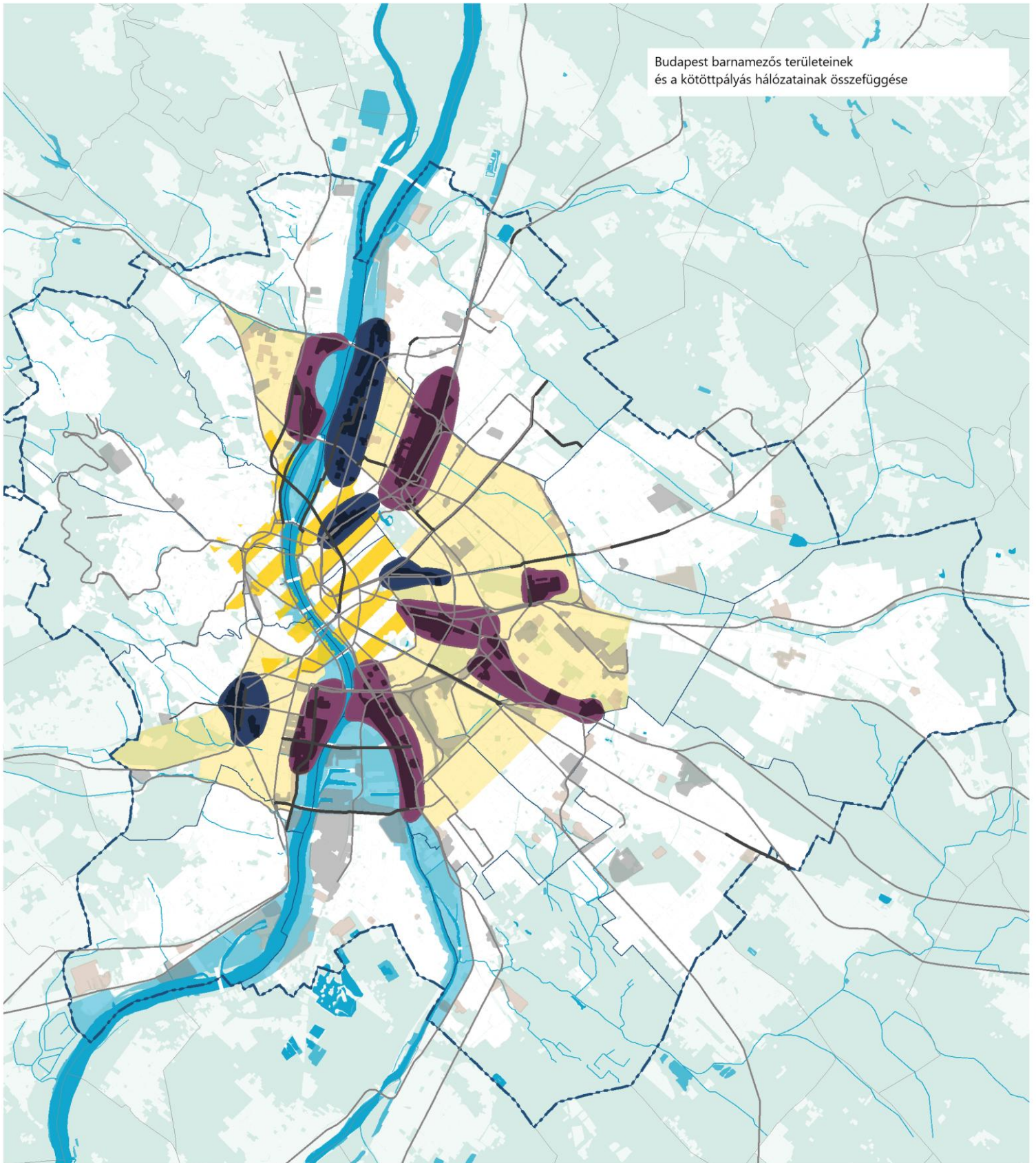

épületállománnyal rendelkezik, és ennél is több területen van ipartörténeti karakterrel rendelkező építmény, ezeket meg kell őrizni!

közösségi közlekedési kapcsolattal rendelkezik, a fejlesztések során ezt figyelembe kell venni!

Budapest barnamezős területeinek
és a kötöttpályás hálózatainak összefüggése

Elsődleges fejlesztési céltérségek

- Községi közlekedéssel kiválóan ellátott, metró közlekedéssel rendelkező céltérség
- Kötöttpályás közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztést igénylő céltérség

Másodlagos fejlesztési céltérségek

- Átmeneti zóna területe
- Duna menti zóna területe

- Fejlesztendő kötöttpályás nyomvonal
- Meglévő/tervezett fejlesztést igénylő kötöttpályás nyomvonal melletti barnamezős terület
- Egyéb jelentős barnamezős terület
- Komplex rehabilitáció belső térsége

11.3. Barnamezős területek megújításának támogatása az egyedi adottságok és városszerkezeti potenciál figyelembevételével

- A barnamezős területek a lokáció, a tulajdonosi szerkezet, az épületállomány és az esetleges szennyezettség mértéke szempontjából is különbözőek, és más-más fejlesztési potenciállal rendelkeznek, ezért az egybefüggő területekre az egyediségekre reagálók, de egységes szemlélettel elkészített fejlesztési programokat kell kidolgozni.
- Új városi együttesek kialakításakor figyelembe kell venni a pozíciójuknak megfelelő városszerkezeti kapcsolatokat, azoknak illeszkedniük kell a meglévő beállt területek struktúrájához, az átalakuló városrészeknek előnyösen kell fejleszteniük a város nagyléptékű szerkezeti elemeit, és újszerű, előremutató urbanisztikai elemeket tartalmazó új városi szövetet kell létrehozniuk. Az illeszkedés mellett a tervezett beruházás léptékének függvényében a működőképesség fenntartása, vagyis a környező és a fejlesztési terület humán és műszaki infrastrukturális ellátottsága is elvárt.
- Az egyes területekre testreszabott programot és differenciált eszközrendszert kell kidolgozni, a végrehajtáshoz pedig megfelelő szervezeti projektmegvalósító egységet kell létrehozni. A városszerkezeti szempontból beavatkozást igénylő területek megújításához szükséges a forráskoncentráció ösztönzése, a szervezeti háttér biztosítása és a partnerségi kapcsolatok kialakítása.
- Összvárosi szempontok érvényesítésének érdekében a barnamezős területek megújításához sajátos tervezők, jogintézmények alkalmazása (Mesterterv készítése, ötlet- és tervpályázatok lebonyolítása, ezeket értékelő tervtanács működtetése) szükséges.
- A városszövethez illeszkedő fejlesztések megvalósítása és a meglévő épületállomány újrahasznosításának támogatása érdekében a Fővárosi Önkormányzatnak szakértelemmel, tanácsadással, valamint a közszolgáltató cégek összefogásával kell támogatni a beruházásokat.
- A transzparencia és nyomonkövethetőség érdekében a barnamezős területek adatainak és fejlesztési lehetőségeinek komplex és nyilvános, egységes kataszterezése, a változások monitoringjának folytatása szükséges.

11.4. A potenciális szennyezőforrások felszámolása

- A barnamezős területek jelentős részén talaj- és talajvíz-szennyezettséggel kell számolni, ami hátráltatja azok hasznosítását. A tényleges szennyezettségi állapot meghatározása egyedi talajvizsgálatok elvégzését teszi szükségessé. A feltárt szennyezések és az elvégzett beavatkozások nyomon követése a budapesti környezeti állapotértékelés és a barnamezős kataszter keretében elkezdődött, ezeket az információkat nyilvános adatbázisban, kereshető módon közzé kell tenni. A kármentesítés tényét a közhiteles ingatlannyilvántartásban is rögzíteni kell.
- Az egykori iparterületek tulajdonviszonyainak megváltozása (a vállalatok átalakulása, egykori privatizációja vagy akár megszűnése) miatt a szennyező fizet elv nehezen érvényesíthető, az új tulajdonos a szennyezettség felszámolására általában csak új beruházás esetén kötelezhető, ez tehát az ingatlanfejlesztési projektet terheli. A kármentesítéssel kapcsolatos többletköltségek kompenzációjaként körütekintően meghatározott központi adókedvezmény biztosítása, továbbá településrendezési eszközökkel kedvezőbb fejlesztési környezet kialakítása indokolt a barnamezők településszerkezetileg szükséges megújításának felgyorsítása érdekében.
- A kiemelt szennyezettségű területek (pl. Cséry telep, Óbudai Gázgyár, Csepel Művek) megtisztítása nagyon költséges, ezért ezek kármentesítése állami szintű koordinációt, illetve szerepvállalást igényel. E területeken elsődleges feladat a közvetlen környezetveszélyeztetés elhárítása, a szennyeződések további terjedésének megakadályozása. A kármentesítési programok reálisan más forrásból támogatott beruházásokkal összevontan (integrált területi beruházás keretében) valósíthatók meg.
- A mérsékelt szennyezettségű területeken támogatandó az olyan átmeneti zöldfelületi hasznosítás, amely elősegíti a terület természetes regenerációját („fitoremediáció”).

A jövőbeli fejlesztésekre vonatkozó kérdéseknél* a válaszadók

92% fontosnak tartja, hogy új zöldterületek létesüljenek;
87% fontosnak tartja a vegyes funkciójú fejlesztést;
71% fontosnak tartja, hogy közhasználatú területeket alakítsanak ki!

* A Fővárosi Önkormányzat 2020. évi online kérdőíve alapján

A fővárosi önkormányzat koordinálásában a fővárosi barnamezős és belvárosi használaton kívüli területekről

~195 700 adatot tart

nyilván a 2016 óta minden évben, folyamatosan frissített kataszter. Feladat ennek a kataszternek a folyamatos karbantartása!

A fővárosi barnamezős területek

64%-a

feltételezeten talajszennyezett, cél a tényleges szennyezettség felmérése és megszüntetése!

>> Fotó: Banics Laura, Egykori Északi Járműjavító csarnoka, ma Opera Műhelyház, X. kerület

12. Korszerű, megfizethető lakhatás

Budapesten a lakhatásnak mindenki számára megfizethetőnek kell lennie, hiszen a lakáskínálat meghatározó a népességmegtartó képesség, a térbeli-társadalmi szerkezet alakulása, a társadalmi integráció, valamint a vonzerő, a versenyképesség, és a gazdasági teljesítmény szempontjából. Fontos a lakosság változó szocio-demográfiai összetétele által támasztott kihívások kezelése. Elsőrendű feladat a korszerű, megfizethető, akadálymentes és egészséges lakhatás lehetőségeinek bővítése, a nem lakott lakások arányának csökkentése. Ehhez energiahatékony felújítás, a differenciált igényeknek megfelelően új lakások építése, a lakásvesztés kockázatát csökkentő intézkedések erősítése, új lakhatási formák bevezetése szükséges.

Helyzetértékelés, indokolás

- **Kapcsolódó dokumentumok:**
- Szociális városrehabilitáció Tematikus Fejlesztési Program (2014) keretében készült módszertani kézikönyvben megjelenik, hogy az Integrált, differenciált fővárosi lakáspolitikai rendszer kialakítása hozzájárul az igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtéséhez
- Smart Budapest Okos Város Keretstratégia (2019) új és erősödő kihívásnak tekinti a megfizethető lakhatás biztosítását. Célkitűzései között szerepel a társadalmi igényekhez igazodó és elérhető költségű lakhatási rendszer megteremtése, valamint a meglévő lakásállomány megújulásának elősegítése.
- Otthon Mindenkinnek Fővárosi stratégia az otthontalanság és a hajléktalanság csökkentéséről (2022) egyik célja a hajléktalan emberek és otthontalan családok megfizethető lakhatáshoz való hozzáféréseinek bővítése és a lakásvesztés kockázatának csökkentésével a hajléktalanság megelőzése.
- Budapest Főváros Esélyegyenlőségi Terve (2023) hangsúlyozza a lakhatási szegénységgel kapcsolatos esélyegyenlőségi problémákat
- A Fővárosi Stratégia a családon belüli erőszak megelőzéséről és az áldozatok védelméről (2023) a megfizethető lakhatás hiányát a bántalmazó kapcsolatokról való kilépés egyik legfontosabb akadályaként azonosítja.
- Budapest Főváros Fenntartható Energia és Klíma akcióterve kiemelt célul tűzi ki a lakóépületeket energetikai felújítását.

Budapest lakáskínálatát tekintve a sűrű urbánus lakóterületektől a vidéki jellegű családi házas területekig sokszínű város. Nem minden városrészre igaz ugyanakkor, hogy megfelelő kínálat van a differenciált élethelyzetben lévő társadalmi rétegek eltérő lakásigényeihez. Budapest lakásállománya 2011 és 2021 között a 100 év alatt megújuló lakásállományt feltételező ideális 10%-hoz képest kevésbé bővült. Az egyszemélyes háztartások aránya tovább emelkedett, az egy lakásra jutó lakosok száma csökkent. A nem lakott lakások száma tovább nőtt. A kollégiumi férőhelyek számának növekedése nem követte az igényeket. Az önkormányzati bérlakások aránya tovább csökkent, a magán bérlakásban élők száma emelkedett. A megfizethető konstrukciók iránti kereslet jelentősen nőtt.

A budapesti lakásárak és lakbérek az elmúlt tíz év során a reáljövödelmeknél gyorsabban és nagyobb mértékben emelkedtek. A kormányzati lakáspolitikát továbbra is a tulajdon szerzést támogatja, az önkormányzatok bérlakásépítésének támogatásában vagy a felsőoktatási kollégiumi férőhelyek kialakításának elősegítésében továbbra sem történtek konkrét beavatkozások. A drága lakhatás a fővárosi foglalkoztatási szektorokra is hatással van, gátolja a munkaerő mobilitását. Sokan a budapesti agglomerációban keresik a megfizethetőbb lakhatási lehetőségeket. A kiköltözések által megnövekedett ingázás növeli a fővárosi környezet terhelését.

A lakásállomány energiahatékonyasága gyenge, a minőségi megújulás lassú. Jelentősen megnőtt az energiaszegénység és a hátralékba kerülés kockázatának kitett háztartások száma. A lakosság egyes rétegeit – elsősorban a többgyermekes családokat, fogyatékos polgárokat, cigány/roma magyarokat, bevándorlókat – a magas lakbérek mellett a magánbérleti szektorra jellemző diszkrimináció is sújtja. A hajléktalanság csökkentéséhez alapvetően a megfizethető és szociális alapon támogatott lakhatáshoz való hozzáférés bővítésére van szükség.

A megfizethetőséget strukturálisan bővítő új típusú lakhatási modellek (lakásügynökségek, co-housing) csak kezdeti szakaszban vagy előkészítési fázisban vannak. A bérbeadás jogi keretei nem megfelelően kiértelmezettek, ami tovább növeli mind a bérlő, mind a bérbeadó kiszolgáltatottságát.

Budapesten jelenleg lakhatási válság van. A városfejlesztés fontos feladata, hogy a budapesti háztartások széles rétegei számára biztosítson megfizethető lakhatást és egészséges lakáskörülményeket. A lakhatás terén hozott intézkedéseknek szoros összefüggésben kell lennie a klímapolitikai, gazdasági és társadalompolitikai célok teljesítésével.

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

Nem lakott lakások aránya

Cél, hogy a nem lakott lakások aránya **5% alá csökkenjen!**

■ lakott lakás - 800.338 db
■ nem lakott lakás - 160.723 db

forrás: 2022. évi Népszámlálás; KSH

Alulfűtött lakásban élők aránya

❄️ 2019 - **3,1 %**
❄️ 2020 - **5,4 %**
❄️ 2021 - **3,1 %**
❄️ 2022 - **4,8 %**

Cél, hogy **csökkenjen az energia-szegénység-gel érintettek aránya!**

forrás: KSH

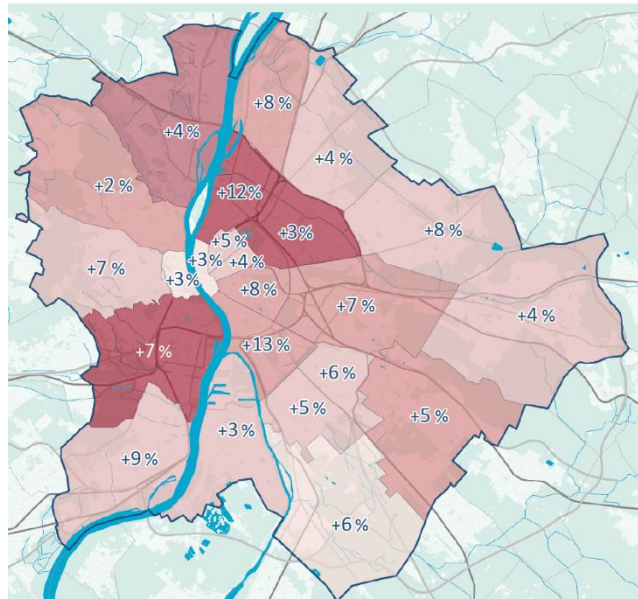
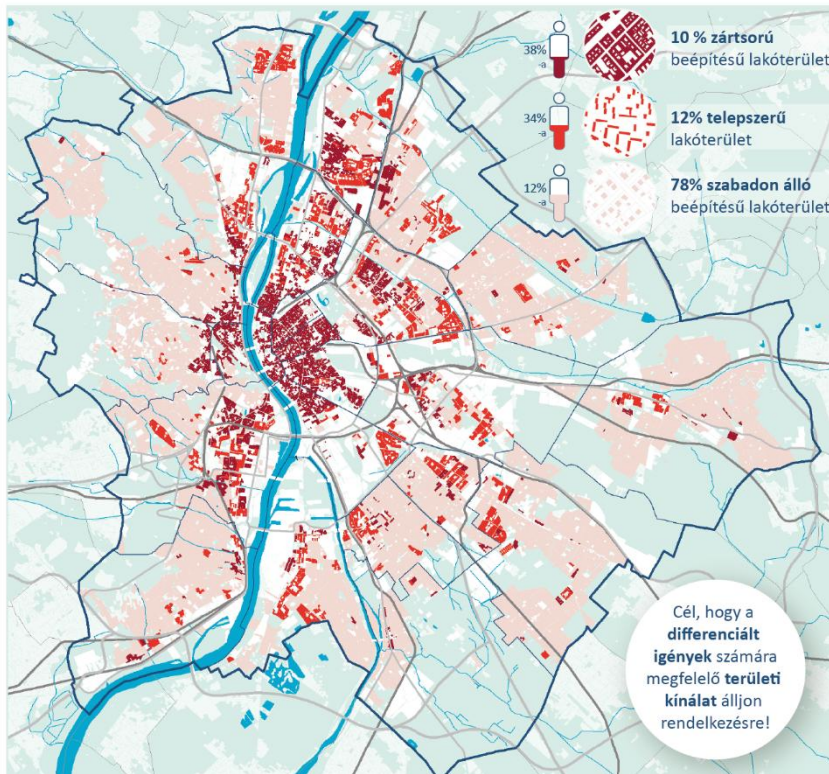
Komfort nélküli és szükséglakások aránya

8 191 db félkomfortos, komfort nélküli és szükséglakás az összes lakott lakás állományából.

Cél, hogy a **komfortosnál alacsonyabb minőségű lakások száma csökkenjen!**

forrás: KSH

A hajléktalan válaszadók megoszlása a hajléktalanság időtartama szerint

Cél a hajléktalanná válás megelőzése, és a **kilépést biztosító lakhatási kapacitások növelése!**

forrás: Otthon, mindenkinek fővárosi stratégia az otthontalanság és a hajléktalanság csökkentéséről, 2022 (adatok a Február Harmadika Munkacsoport adatközléséből származnak)

A lakások tulajdonjellege (2022, KSH)

Cél, hogy a megfizethető lakásszektor aránya érje el a **15-20%-ot** 2040-re!

■ önkormányzati tulajdonban lévő lakott lakások
■ önkormányzati tulajdonban lévő nem lakott lakások
■ nem önkormányzati tulajdonban lévő lakott lakások
■ nem önkormányzati tulajdonban lévő nem lakott lakások

önkormányzati lakott lakások potenciális +15-20 %-kal növelhetőek:

- + nem lakott önkormányzati lakások
- + lakásügynökségen magánszektorból bevont lakások
- + egyéb támogatott lakhatási modellek (szövetkezet, co-housing)
- + vásárlás

Cél, hogy a megfizethető lakásállomány növelésével **csökkenjen a lakásvesztés kockázata és csökkenjen a hajléktalanságban élők száma!**

forrás: KSH, 2022

12.1. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepének erősítése a lakhatás feltételeinek és megfizethetőségének javítása érdekében

- A megfizethető lakhatás bővítése érdekében átfogó fővárosi lakáspolitikai célok megfogalmazására és stratégia kialakítására van szükség az érintettek bevonásával, várostérségi kitekintéssel, a szervezeti-intézményi kapacitások bővítésével.
- A differenciált, területileg is kiegyensúlyozott lakásállomány, valamint az ingatlanfejlesztésekhez kapcsolódó infrastruktúra, a szükséges szolgáltatások biztosításával kapcsolatban iránymutatásra (a megfizethetőség, minőség, vegyesség, akadálymentesítés és területi beépítés szempontjainak javítása érdekében), illetve megfelelő jogi eszközök kidolgozására van szükség. Egyebek között meg kell határozni az akadálymentesített és megfizethető lakások arányát; az egészséges lakáskörülmények minimális elvárásait. Kezdeményezni kell az önkormányzatok hatáskörébe tartozó üres lakások számát csökkentő és a nem lakáscélú használatot szabályozó jogi eszközök érvényesítését.
- A megfizethető lakhatás bővítéséhez elengedhetetlen egy keretrendszer kidolgozása, valamint a nem közigazgatási szereplők részvételének erősítése érdekében a támogatási eszközök (pl. finanszírozás, adókedvezmény, ingatlanbiztosítás) meghatározása, és az ehhez kapcsolódó akkreditációs rendszer kidolgozása és működtetése.
- A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepébe bele tartozik az innováció, valamint a tudás- és tapasztalattal megosztás. Ennek fontos eszköze a sikeres nemzetközi példák felkutatása, kapcsolatépítés a hasonló helyzetű városokkal a legjobb gyakorlat kiválasztása és megvalósítása érdekében (új üzleti modellek, társasházak működési stabilitása/társasház-kezelők képzése stb.), az érintettek együttműködésének erősítése. Elengedhetetlen kísérleti projektek kezdeményezése és támogatása, a tapasztalatok kiértékelése és az adaptáció. Ki kell dolgozni egy a településrendezési szerződésekre/normatív hozzájárulásra vonatkozó átlátható rendszert.
- A bérbeadást szabályozó jogi háttér az utóbbi évtizedben lényegében nem változott, ezért proaktív részvétel, koordináció szükséges a lakástörvény módosítása során; egyrészt a magán bérletlakásszektorban a kiszámíthatóság, jogbiztonság és átláthatóság növelése mind a bérlői-, mind a bérbeadói oldalon, másrészt az önkormányzati bérletlakásokra vonatkozóan egy, a különféle háztartások esetében eltérő támogatási szintekkel működő lakbér-támogatási rendszer bevezetése érdekében. Kezdeményezőként kell fellépni a lakbértámogatási rendszer (szerződésmenták, jogsegély-lehetőségek stb.), és az ehhez szükséges normatív állami támogatás kidolgozásában és bevezetésében.
- A tudásalapú lakáspolitikai eleme a változások követése és az aktualitás, ennek biztosítására lakhatási-monitoring rendszert kell működtetni, melynek kidolgozásában és bevezetésében vezető szerepet kell vállalni.

A lakásárak és a lakásfenntartás növekvő költsége* a fővárosi válaszadók 54%-át jelentős mértékben érinti.

* A Fővárosi Önkormányzat 2024. évi telefonos kérdőíve alapján

A fővárosi lakott lakások közül

8.000

lakás komfortosnál rosszabb minőségű.

12.2. A bérletlakásszektor bővítése

- A kereslet jelentős növekedése miatt szükség van a bérbe adható lakásállomány bővítésére. Ezen belül önkormányzati hatáskörben vásárlással, ingatlanvagyon menedzselésével (telekgazdálkodás) és építéssel, üres lakások felújításával, nem lakáscélú ingatlanok átalakításával kell az állományt bővíteni.
- A lakhatási válság erősödése miatt elengedhetetlen új üzemeltetési modellek bevezetése, erősítése (pl. lakásügynökség), a magántulajdonú ingatlanok bevonásával, illetve az önkormányzati tulajdonú bérletlakások számának bővítésével. Ki kell alakítani a külső szereplőkkel való partnerség keretrendszerét, ami lehetővé teszi a piac minden szereplője számára a megfizethető lakásállomány bővítését. Kiinduló pontként a Budapesten működő kerületi ügynökségek, illetve a Fővárosi Lakásügynökség szolgálhat.

A fővárosban kb. 300.000 olyan felnőtt van, aki akár hosszú távon is bérletlakásban lakna, amennyiben az megfizethető és stabil lakhatást nyújt.

* Periféria Kutatóközpont 2022. évi kérdőíve alapján.

12.3. Felújítások és komplex rehabilitáció az egészséges és megfizethetőbb lakhatás érdekében

- A megfizethető lakásállomány bővítése érdekében elengedhetetlen az önkormányzati lakásállomány korszerűsítése és energiahatékonysági fejlesztése. Koordináló, tanácsadó szerepet kell vállalni a kerületi önkormányzatok közötti információmegosztás elősegítésére.
- Kiemelten fontos az energiaszegénység csökkentését célzó komplex program kidolgozása és megvalósításának ösztönzése (pénzügyi támogatás, fizikai beavatkozások, szemléletformálás/tanácsadás).
- A családi- és társasházi lakóház felújítások ösztönzése mellett a lakossági energiahatékonysági beruházásokat katalizáló, támogató eszközök (pályázatok/finanszírozási eszközök; tanácsadás) bevezetésére van szükség.
- A krízisterületeken tovább kell folytatni a lakhatási intézkedéseket is integráló komplex programok, a szociális városrehabilitáció megvalósítását.
- A lakóterületek rehabilitációja során hangsúlyosan értékalapúan és a helyi közösségi igényeknek megfelelően kell a komplex és integrált beavatkozásokat megtervezni és kivitelezni. Biztosítani kell a fenntarthatóságot, az élhetőséget és a differenciált környezethasználat elveinek érvényesítését.

A fővárosi háztartások
16%-a esetében
a jövedelem
több mint

40%-at

teszik ki a
lakásfenntartás költségei.

12.4. Differenciált lakáskínálat biztosítása és lakóterületi fejlesztések

- A lakásépítés területileg kiegyensúlyozott biztosításához és a fővárosi lakásállomány megújulását biztosító újlakás kínálat megvalósítása érdekében elengedhetetlen a szabályozási környezet (az országos szintű jogszabályok és rendezési-tervezési dokumentumok) újragondolása.
- A differenciált igényeket megfelelő területi kínálattal kell kielégíteni. A fenntarthatóság érdekében elsősorban a meglévő lakóterületi térségek tartalékainak kihasználása a feladat a belső és az elővárosi zóna területén egyaránt. Urbánus, élhető új lakóterületek építésére az átmeneti zóna területén elhelyezkedő barnamezős és alulhasznosított térségeket kell előnyben részesíteni. Családi házas területek számára továbbra is biztosítani kell fejlesztési területeket, a szuburbanizációs folyamat csökkentése érdekében. Feladat, hogy ezek a területek észszerű ütemezés mellett, a megfelelő alapellátás biztosításával fejlődjenek.
- Lakóterületi fejlesztések esetén biztosítani kell a rekreációhoz szükséges közcélú zöldfelületeket, a közösségi közlekedés megfelelő elérhetőségét, az alapellátás szolgáltatásait, a közösségi helyszíneket, valamint a lakókörnyezetbe illeszthető munkahelyeket. Monofunkciós lakóterületi bővítések nem engedhetők meg, biztosítani kell az urbánus sokszínűséget egy-egy területen belül, illetve annak környezetében.
- A versenyképesség megtartásához szükség van a munkavállalói és tanulmányokhoz kapcsolódó lakhatást támogató intézkedések koordinatív kialakítására (munkásszállások, kollégiumok, lakhatás anyagi támogatása stb.).
- A társadalom öregedése, a háztartásszerkezet változása miatt elengedhetetlen az ún. célcsoport-specifikus rugalmas lakáskínálat (idősek, fiatalok első lakhatása, akadálymentesített lakások, magas státuszú ideiglenes munkavállalók stb.) bővítése, egyrészt a meglévő épületállomány átalakításával, másrészt funkcióváltással.
- A megfizethetőség erősítésére biztosítani kell a lépcsőzetes lakásmobilitás feltételeit: (hontalanság) -> szociális bérlakás -> elérhető árú, önkormányzati bérlakás -> piac alapú bérlakás -> kollektív tulajdonú lakásmodell -> lakástulajdon; a támogatási rendszer, az új építés, átalakítás, funkcióváltás és új lakhatási formák bevezetésével.
- A fenntartható és energiahatékony lakások építése nemcsak a környezetvédelmi, hanem hosszú távon a lakhatási költségek csökkentésének szempontjából is fontos. Az új lakások építésénél előtérbe kell helyezni a kor elvárásainak megfelelő, magas építészeti minőséget képviselő formákat és érvényesíteni kell az inkluzív és vegyes közösségek kialakulásával kapcsolatos elvárásokat.
- Városterületi szinten kell összehangolni az új lakóterületi fejlesztések és fejlesztési igények monitorozását, a fejlesztések területi és mennyiségi irányítását. Az

A fővárosi háztartások

44,8%-a

egyszemélyes
háztartás.

Egy lakosra kevesebb, mint

10 m² jut

12.000 lakás esetében.

infrastruktúra-, zöldfelület- és szolgáltatás-fejlesztéseket a lakóingatlan-fejlesztések volumenéhez igazodóan kell tervezni és megvalósítani.

- A Fővárosi Önkormányzatnak proaktívan kell kezdeményeznie a hosszabb távú együttműködések az állami, önkormányzati szférán kívüli szervezetekkel is.

12.5. Lakhatási-biztonság növelése a sérülékeny társadalmi csoportok esetében

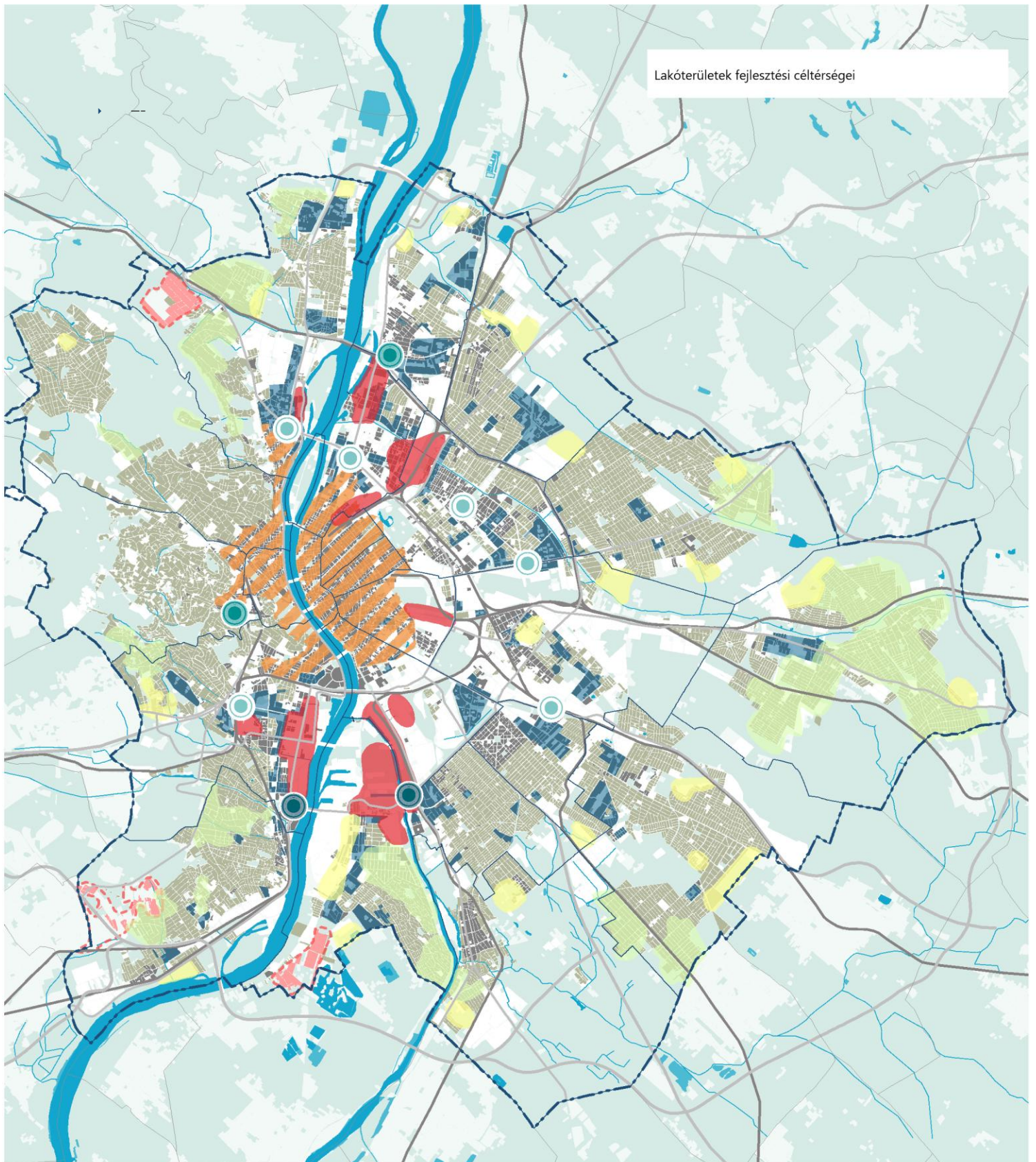
- Elengedhetetlen a Fővárosi Lakhatási Szolgálat működtetése: a lakhatás megtartását támogató és a lakhatás biztonságát növelő szolgáltatások és eszközök komplex szemléletű, intézményi háttérrel, együttműködéssel rendelkező; a segítő szakmában dolgozók felkészítését képzéssel, módszertani-fejlesztéssel, információ-szolgáltatással javító módon.
- Elő kell segíteni a hajléktalan emberek önálló lakhatásának megteremtését. A lakhatási garancia program fontos szerepet játszik a nyugdíjas, egy éve munkavállalói jogviszonnyal rendelkező – kiemelten a közszolgáltatásokban munkát vállaló – hajléktalan személyek lakhatásának támogatásában.
- Szükséges a támogatott lakhatási ellátási formák bővítése a fogyatékos, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek önálló életvitelének elősegítése és fenntartása, az intézményi elhelyezés elkerülése érdekében; valamint a gyermekjóléti szakellátásból, intézményi nevelésből kikerülő fiatalok számára. Fontos az intézményi kiléptető programok továbbvitele (Családok Átmeneti Otthonából kikerülő családok, hajléktalan ellátásból kilépők, intézeti ellátásból kikerülő fiatalok).

A fővárosi válaszadóknek* csak 15%-a ért egyet azzal, hogy Budapesten mindenki megfelelő lakhatáshoz tud jutni.

* A Fővárosi Önkormányzat 2022. évi telefonos kérdőíve alapján

>> Fotó: Polinszky Tibor,
VIII. kerület

■ Nagyvárosias fejlesztési térség

■ Kisvárosias fejlesztési térség

▨ Belső területek rehabilitációja, minőségi fejlesztése

■ Komplex lakótelepi rehabilitáció

■ Meglévő városias lakóterületek

■ Meglévő kertvárosias lakóterületek

■ Meglévő rendezetlen lakott területek

■ Területi tartalékkal rendelkező kertvárosias lakóterületi térségek

● ○ ○ Tervezett | részben meglévő | meglévő mellékközpont

13. Optimalizált humán szolgáltatások, csökkenő társadalmi egyenlőtlenségek

Budapest sokszínű szolgáltatásait nemcsak a városlakók használják, hanem a napi ingázók és a látogatók is, sőt egyes országos szintű szolgáltatások csak itt érhetők el. A várostervezés feladata, hogy az ellátórendszerek területi és városszerkezeti összefüggéseit alakítva elősegítse a hozzáférés egyenlő esélyeinek megvalósulását. Fontos a változó igényekhez igazodó szolgáltatási kínálat bővítése és a szakemberképzés támogatása. Ehhez olyan szakpolitikák szükségesek, amelyek elősegítik az esélyegyenlőséget, támogatják a generációk közötti együttműködést és figyelembe veszik a különböző élethelyzetben lévők eltérő igényeit.

Helyzetértékelés, indokolás

Kapcsolódó dokumentumok:

- Otthon Mindenkinél Stratégiai Terv (2022) céljai között szerepel az egészségmegőrzés feltételeinek javítása; a minőségi szociális szolgáltatások biztosítása.
- A Fővárosi Időügyi Stratégia 2021-2024 (2021) a szabadidős tevékenység, az intergenerációs kapcsolatok és az idősellátás intézményi hátterének fejlesztésére is fókuszál.
- Egészséges Budapest Program (EBP) (2017) az egészségügyi fejlesztésekre is fókuszál.
- Otthon, Mindenkinél hajléktalanügyi stratégia 2022-2031 (2021) céljai között szerepel a hajléktalanság csökkentése, az ellátás fejlesztése.
- Helyi Esélyegyenlőségi Program 2023-2027 (2023) részletesen tartalmazza a szolgáltatások hozzáféréseire irányuló egyenlő esélyek megteremtését.
- Fővárosi Drogstratégia 2024-2029 (2023) a prevencióra, ellátásra és ártalom-, illetve kínálatcsökkentésre fókuszál.
- Budapest Főváros Sportkonceptiója 2025 (2022) részletesen felméri a sportolásra alkalmas területeket.

Budapest központi szerepet játszik Magyarország humán közszolgáltatásaiban. A humán szolgáltató rendszerek alapvetően kiszolgálják Budapest lakosságát. A korábbi működési módban változást okozott, hogy az állam szerepe megerősödött, az önkormányzatok hatásköre szűkült, miközben a magánszereplők befolyása nőtt.

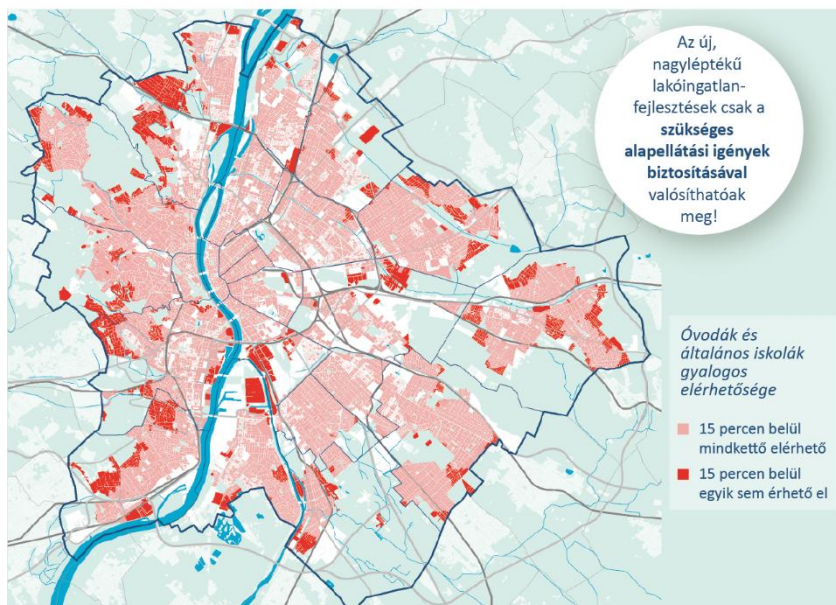
A bölcsődei kapacitás bővült, kihasználtsága magas. Az alap- és középfokú oktatás intézményeinek (óvodák és iskolák) összkapacitása elegendő, területi eloszlási problémák a bölcsődék és az óvodák esetében csekély mértékben tapasztalhatók. Budapest egyértelműen az ország felsőfokú oktatási központja; a kollégiumi férőhely hiány jelentős. Mind az önkormányzati, mind az állami fenntartású intézményeknél számottevő a felújítási szükséglet.

Az egészségügyi és szociális ellátások terén az állami feladatátvétellel, az önkormányzatok hatásköre szűkült, megerősödött a piaci és egyéb fenntartók által működtetett szolgáltatások köre. A fejlesztési és korszerűsítési igény továbbra is jelentős. A szakosított szociális ellátások intézményi kapacitásai (pl. idősothonok, fogyatékos és pszichiátriai betegek otthoni ellátása), a hajléktalan ellátás, a családok átmeneti otthona és a kilépést biztosító lakhatási kapacitások nem elegendőek.

Budapest gazdag kulturális kínálata, a gyógyfürdők és strandok, nem csak a saját lakosai, hanem a minőségi turizmus szempontjából is meghatározó erőforrást jelentenek. Viszonylag kevés új közművelődési, illetve önkormányzati fenntartású intézmény létesült, továbbra is fennáll egyes városrészek ellátási hiánya, amely hátráltatja a helyi civil közösségek megerősödését. Számos, nemzetközi rendezvény megtartására is alkalmas sportinfrastruktúra létesült állami beruházásban, az önkormányzatok elsősorban a szabadidős célú sportlétesítményeket, a közparkok rekreációs lehetőségeit bővítik.

A szolgáltatások egyenlő esélyű hozzáférése nem minden területen valósul meg. Az iskolai szegregáció különböző fenntartók esetében eltérő, és hiányoznak az integrált oktatási, foglalkoztatási és szociálpolitikai fejlesztések is. Az egészségügyi és szociális szolgáltatások, valamint a közszolgáltatók akadálymentessége nem teljeskörű, sem fizikai, sem infokommunikációs, sem szemléleti értelemben. A bevándorlók és menekültek a kulturális különbségek és nyelvi akadályok miatt korlátozottan férnek hozzá az ellátásokhoz. A magán- és közszféra humán szolgáltatásai között bérfeszültség és munkaerő-elszívás figyelhető meg. A magánszolgáltatások sokak számára nem megfizethetőek. Az egészségmegőrzést és közösségi aktivitást számos szolgáltatás támogatja, de az előregedő társadalom miatt ezek bővítésére, a megfizethetőség biztosítására lesz szükség. Összességében a szolgáltatások elérésének speciális akadályai észlelhetők nemek közötti megközelítésben, az időskorú személyek, a roma közösséghez tartozó személyek, a fogyatékossgal élő személyek, a mélyszegénységben élő személyek, a hajléktalan

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

383 fővárosi óvodát tartanak fenn a kerületi önkormányzatok.

forrás: KSH

A közsféra fenntartásában működő épületek többsége valamilyen szintű felújítást, **korszerűsítést** igényel, melyet az **energihatékonysági** tényezők és **akadálymentesítési követelmények figyelembevételével** kell végrehajtani.

Egészségügy

forrás: KSH, 2022

Cél a területi-, eszköz-, illetve szakemberhiányok **folyamatos csökkentése, megszüntetése!**

Egészségesen várható élettartam születéskor

67,8 év
nőknél

65,1 év
férfiak esetében

Várható egészséges életévek száma 65 éves korban

9,9 év
nőknél

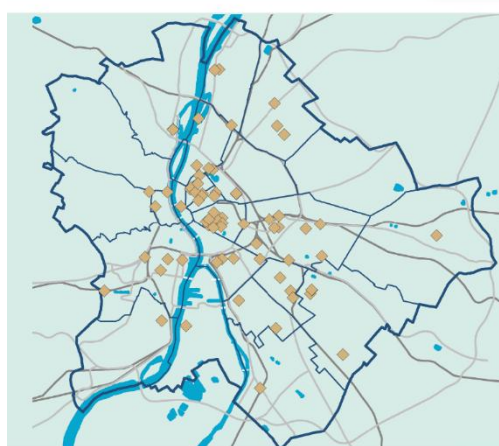
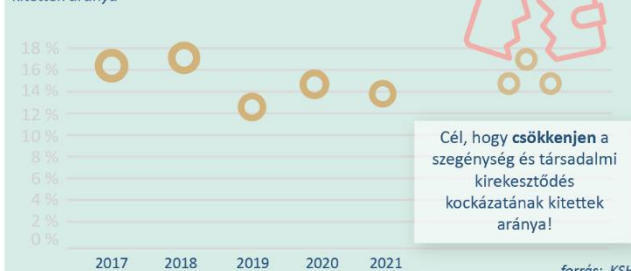

9,5 év
férfiak esetében

forrás: KSH, 2022

Cél, hogy **növekedjen az egészségügyi, szociális, szabadidős, kulturális szolgáltatások elérhetősége és a sportolási lehetőségek akadálymentessége** mindenki számára, ami **elősegíti az egészséges életévek számának növekedését!**

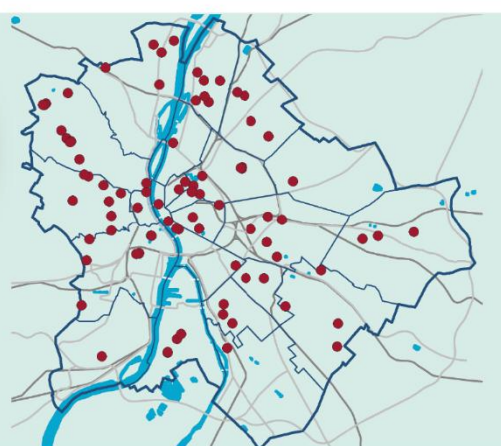
Szegénység és társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya

Cél, hogy az idő és hállyéktalan személyeket ellátó intézményi feltételek **területileg kiegyenlítettebben** legyenek elérhetőek!

hállyéktalanellátó intézmények

idősellátó bentlakásos intézmények

Kultúra

színházi előadások száma

16 242 db

múzeumok

16 242 db

települési könyvtárak

59 db

színházi stream nézők

117 369 fő

FÁNY látogatóinak száma

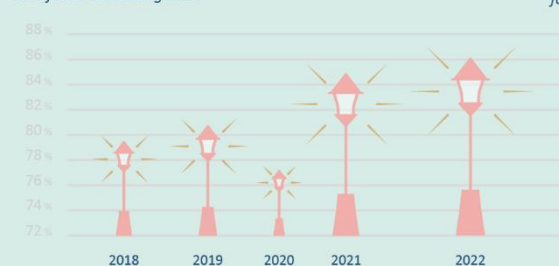
1 036 192 fő

Cél a **meglévő infrastruktúra felújítása és hatékonyabb kihasználása, népszerűsítése, és a hozzáférés javítása!**

forrás: KSH, Főpolgármesteri Hivatal, 2022

Szubjektív biztonságérzet *

forrás: KSH

Cél, hogy **javuljon a lakosok biztonságérzete!**

* Azok aránya, akik **elégé vagy nagyon biztonságban** érzik magukat, ha egyedül sétálnak lakóhelyük környékén sötétedés után (%)

személyek, a bevándorló háttérrel rendelkező személyek, a nemi és szexuális kisebbséghez tartozó személyek vonatkozásában.

Budapest központi szerepét a humán infrastruktúra szolgáltatások terén úgy kell megőrizni, hogy az itt élők és ide látogatók igényeinek kielégítése érdekében folyamatosan figyelemmel kell kísérni a fejlesztési igényeket, kezelni az esélyegyenlőségi problémákat, és megfizethető, valamint különböző igényeket és szükségleteket kielégítő fejlesztéseket kell megvalósítani.

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal
/ Merész Márton,
Fiastyúk utcai lakótelep

13.1. Nevelési és közoktatási, valamint bölcsődei ellátás fejlesztése

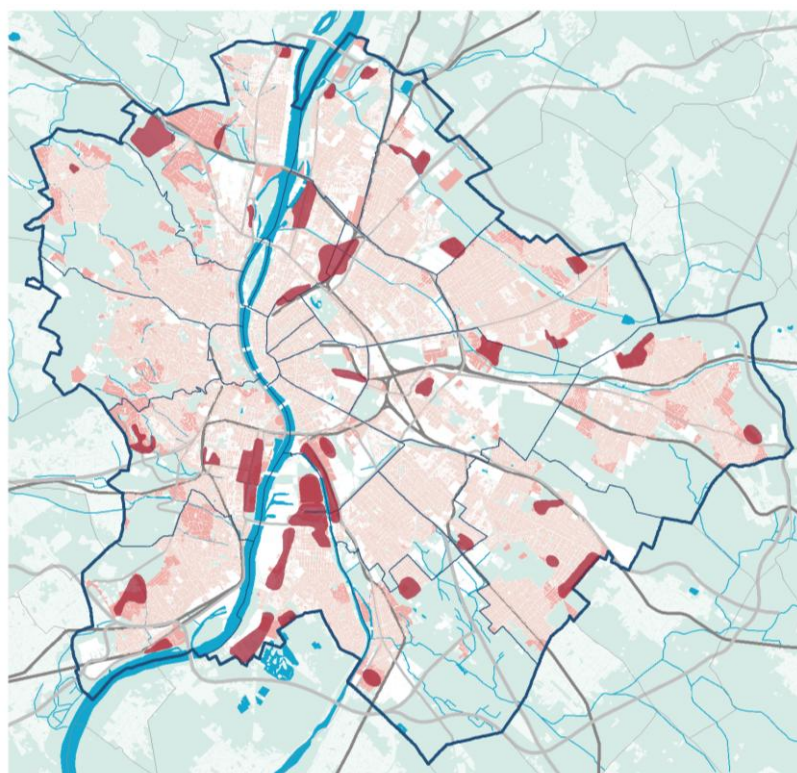
- Napjaink információs társadalmában az emberi tudás felértékelődik. Ez megköveteli az ehhez kapcsolódó intézményi infrastruktúra folyamatos karbantartását és fejlesztését; a meglévő szolgáltatások és igények folyamatos monitorozását (kerülethatárok és Budapest közigazgatási határain túli kitekintéssel). Szükséges az ellátási hiányok (területi-, eszköz/infrastruktúra, szakember-hiány) megszüntetésére irányuló eszközök közös kidolgozása, koordináció, érdekérvényesítés.
- Összvárosi szempontok érvényesítésének érdekében elengedhetetlen az új lakóingatlan fejlesztésekhez az ellátási igények és azok teljesítésére vonatkozó elemzés elkészítése, kiterve a meglévő intézményhálózatra gyakorolt hatások bemutatására, a kapacitásbővítés megvalósíthatósági elemzésére és a szükséges finanszírozási háttérre. Ehhez biztosítani kell a településrendezési szerződések vagy normatív hozzájárulás átlátható, kiszámítható rendszerét.
- Az esélyegyenlőség elősegítése érdekében alapvető szempont a lemorzsolódást és szegregációt csökkentő és felzárkóztatást növelő esélykiegyenlítő eszközök használata (szakemberek biztosítása és képzése, intézményekhez plusz kapacitások biztosítása, iskola-előkészítő programok, alapfokú végzettség megszerzésének támogatása, szocio-kulturális hátrányokat csökkentő beavatkozások stb.).
- Olyan beavatkozásokra van szükség, melyek az intézmények biztonságos megközelíthetőségét és a gyermekek biztonságát növelik. A gyermekbarát terek tervezése során a gyermekek perspektívájára kell összpontosítani, ideértve (de nem kizárólag) a színeket, a textúrákat, az interaktivitást és a kreativitást. A gyerekek fejlődése szempontjából legfontosabb területek esetében törekedni kell a gyalogos elérhetőségre, az akadálymentesítésre, a biztonságérzet erősítésére, a nyitott játszótér kialakítására és a megfelelő fényviszonyokra.
- A közsféra fenntartásában működő épületek többsége valamilyen szintű felújítást, korszerűsítést igényel, melyet az energiahatékonysági tényezők és akadálymentesítési követelmények figyelembevételével kell végrehajtani.
- Továbbra is szükség van a sportolás helyszíneinek megújítására, bővítésére (kültéri sportpályák, tornatermek), az iskolai szabad terek minőségi, zöldfelület növelő átalakítására. Az új intézményi fejlesztések során a zöldterületekhez (parkok) való kapcsolatot kell kialakítani, a térbeli kapcsolatokat (közelség) is figyelembe véve.

A fővárosi lakosság

75%-a
inkább elégedett
az oktatással.

* A Fővárosi Önkormányzat 2022. évi online kérdőíve alapján

2-15. ábra: Általános iskolák és óvodák gyalogos elérhetősége

lakásfejlesztésre is alkalmas céltér

Jelenleg lakóterületről:

15 percen belül elérhető

15 percen belül nem érhető el

13.2. Az egészségi állapot javítását célzó szolgáltatások fejlesztése

- Az intézményhálózat és a szolgáltatások területi kiegyensúlyozottsága érdekében a meglévő szolgáltatások és igények folyamatos monitorozására van szükség kerületi és fővárosi szinten (kerülethatárok és Budapest közigazgatási határain túli kitekintéssel) egyaránt. Közös kell kidolgozni a területi-, infrastruktúra-, illetve szakember-hiány megszüntetésére irányuló eszközöket (koordináció, érdekvérvényesítés).
- Az egészségmegőrzés elősegítésére növelni kell a korai és egyéb prevenció szolgáltatásait, a szűrőprogramok számát, illetve az azokon való részvétel növelését támogató eszközök használatát. A prevenció és az egészségmegőrzés terén elő kell segíteni a lakosság ismereteinek, egészség-tudatosságának növelését.
- Erősebben kell támaszkodni a hagyományos eszközök mellett az innovációra (MI diagnosztika, telemedicina stb.), valamint az egyetemekre, piaci szereplőkre. Az új technológiákon alapuló szolgáltatások társadalmi elfogadottságát figyelemmel kell kísérni. Az elfogadottságot elősegítő, annak mértékét növelő programok, eszközök használatával biztosítani kell a befogadás folyamatosságát.
- Elengedhetetlen egy partnerségi alapú egészségfejlesztési stratégia kidolgozása várostérségi kitekintéssel. Biztosítani kell az egyenlő hozzáférést a diagnosztikai eszközökhöz.
- Az indokolatlan intézményi ellátási igények csökkentésére támogató eszközök és szolgáltatások (hiteles tájékoztatás, öngondoskodást segítő eszközök, e-szolgáltatások) bevezetése szükséges.
- Bővíteni kell a nem-doktori támogató kapacitásokat, biztosítani kell az egyenlő esélyű hozzáférést a területi és szocio-ökonómiai hátrányok csökkentésére (pl. pszichológus, gyógytornász, diétikus stb.)
- A közétkeztetést az egészségesebb táplálkozás és a fenntarthatóság jegyében fejleszteni szükséges, gondoskodva arról is, hogy a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok is megfelelő mennyiségű és minőségű ételhez jussanak

A Budapesten
dolgozó 12,2 ezer
orvos

23%-a

65 évesnél idősebb
volt 2022-ben.

Az egészségügyi
szolgáltatásokkal való
megelégedettség a fővárosiak
közében:

8% teljesen elégedett

37% inkább elégedett

36% inkább elégedetlen

18% nagyon elégedetlen

forrás: 2022-ben 1000 fő
reprezentatív mintán végzett
felmérés, Medián

13.3. Esélyteremtő szociális szolgáltatások megerősítése

- Kiemelt feladat a meglévő szolgáltatások és igények folyamatos monitorozása kerületi és fővárosi szinten (Budapest közigazgatási határain túli kitekintéssel), a szolgáltatások elérhetővé és megfelelővé tétele a speciális igényű emberek is és a szociális alapszolgáltatások és szakosított ellátások feltételrendszerének fejlesztése (infrastruktúra és eszközök megújítása és kapacitások növelése, humán háttér).
- Meg kell szüntetni az ismert ellátási hiányokat (pl. hajléktalan ellátásban a hospice szolgáltatás, egészségügyi és időskorú ellátás megoldása; mentális betegségek ellátása, demens ellátás bővítése). Ösztönözni kell a szolgáltatási hiányterületekre vonatkozóan a költségtérítéses és piaci alapon működő szolgáltatók és szolgáltató csoportok létrejöttét és működését.
- Elengedhetetlen a területi, eszköz-, infrastruktúra, illetve szakember hiány megszüntetésére irányuló eszközök közös kidolgozása, a koordináció és az érdekvérvényesítés (települési támogatásokon alapuló összehangolt fejlesztés a kerületi önkormányzatokkal; a szolgáltatásfejlesztést, a kapacitástervezést és az információáramlást biztosító, szektorközi összefogás; a szakemberek rendelkezésre állásának biztosítása, képzéssel, lakhatás támogatással; a civil kapacitások bevonása).
- A hajléktalan ellátás intézményrendszerének fejlesztésére, területileg kiegyenlített biztosítást kell elérni. Az utcai hajléktalanság komplex kezeléséhez elengedhetetlen az illetékes hatóságok, intézmények, civil és egyházi szervezetek bevonása.
- Az előregedő társadalomban szükséges a szociális ellátórendszeren belül az idősekkel foglalkozó területek ártérkékelése, megerősítése, fejlesztése (méltó ellátáshoz illeszkedő bentlakásos infrastruktúrális feltételek, kapacitásbővítés és alternatív szolgáltatások kialakítása az intézményi igények csökkentése vagy időbeli kitolása érdekében; nappali ellátás feltételeinek fejlesztése a területi

A negatív
megkülönböztetésre
vonatkozó kérdésnél* a fővárosi
válaszadók

27,5% -a tapasztalt;

70,5% -a nem tapasztalt
negatív megkülönböztetést
egészségi probléma,
fogyatékoság miatt az elmúlt
1 év során. (2% nem válaszolt.)

* A Fővárosi Önkormányzat 2022. évi
online kérdőíve alapján

A hajléktalan
emberek
ellátásában

31 szervezet

vett részt Budapesten
2022-ben.

igényekre alapozottan; humán háttér biztosítása), valamint a nem önkormányzati fenntartók által létesített, differenciált ellátási kínálat (minőség, szolgáltatási szint) bővítése.

- Együttműködésen alapuló drogprevenciós programok kidolgozása és végrehajtása a cél. Az érintett szakmai szereplők szoros együttműködése az intézkedések hatékonyságának növeléséhez és a közösségi támogatás biztosításához elengedhetetlen.
- Fontos feladat az interszekcionális hátrányokkal küzdők segítése, a társadalmi felzárkózás és az egyenlő esélyek biztosítása.
- Az esélyteremtő szociális szolgáltatásokat biztosító fővárosi szervezetek megfelelő szintű működésének támogatása, lehetőségekhez igazodó kapacitásbővítése, a szervezetek szolgáltatási színvonalának megőrzése.

13.4. Közművelődési és egészséges életmódot támogató szolgáltatások fejlesztése

- A közösségi kultúrát és egészséges életmódot támogató szolgáltatások fejlesztéséhez szükséges a meglévő szolgáltatások és igények folyamatos monitorozása mind kerületi, mind fővárosi szinten.
- Fontos feladat a meglévő infrastruktúrák felújítása és hatékonyabb kihasználása, a hozzáférés javítása, a népszerűsítés (információszerzés és hozzáférés feltételrendszerének fejlesztése); a „befogadó” hely szemlélet erősítése. A civil szektorral való kapcsolati potenciált fel kell térképezni és törekedni kell az ottani kapacitások bevonására, a támogatás feltételeinek és az együttműködés kereteinek kialakítására. A mindenki számára elérhető sportolási és közművelődési lehetőség erőteljes eszköz a társadalmi integráció és egyenlőség előmozdításában.
- Községi használat céljára ki kell szélesíteni a közintézmények meglévő infrastruktúráját. Ki kell alakítani az ehhez szükséges jogi szabályozást (termék használata oktatási / közösségi célokra, sportinfrastruktúrák megnyitása). Emellett szükség van az intézményközi együttműködések erősítésére a kihasználtság és hozzáférés javítása érdekében. A közösségi házak hálózatában erősíteni szükséges a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartozó módszertani és koordinációs szerepet.
- A Fővárosi Önkormányzat koordináló szerepe mellett közösen kell kidolgozni az ellátási hiányok megszüntetésére irányuló fejlesztéseket. Szükséges a sport és a rekreáció feltételeinek erősítése, a területileg kiegyenlített, változatos és korszerű infrastruktúra megteremtése, a sportszakember képzés erősítése, az ingyenes lehetőségek bővítése, valamint támogatási formák kidolgozása azok számára, akik egészségi állapota vagy hátrányos helyzete ezt indokolja. A lakosság körében erősíteni kell a budapesti fürdők egészségmegőrzésben betöltött szerepét, és az ehhez kapcsolódó lehetőségekről intenzívebb tájékoztatásra van szükség. A könyvtárhálózat korszerűsítése elengedhetetlen, a könyvtárakat az élethosszig tartó tanulás helyszínékként, komplex kulturális network-ként kell pozícionálni. Új olvasáskultúra megteremtése érdekében a hagyományos könyvkultúra és az új technológiák (internet, e-könyv) kultúráját integrálni szükséges. A városlakókat célzó flexibilis agóra funkció kialakítása szükséges; a terek, utcák közösségi térré való fejlesztése, többcélú ideiglenes hasznosítással (sport, közösségi tér, kulturális és rendezvényhelyszín).
- A bevándorlók és az (ideiglenesen) Budapesten élő külföldiek integrációjának elősegítésére ki kell építeni az angol nyelvű közművelődési szolgáltatásokat.

13.5. A közbiztonság javítása, a lakosság biztonságérzetének erősítése

- A bűnmegelőzés, illetve az áldozattá válás kockázatának csökkentése érdekében támogatni szükséges a társadalmi bűnmegelőzési programokat és a szektorközi összefogást; a veszélyeztetett célcsoportok megelőző képzését, a szakemberek képzését, illetve továbbképzését.
- A családon belüli és párkapcsolati erőszak növekedése miatt elengedhetetlen az áldozatok megsegítése, közös protokollok és konkrét segítségnyújtási lehetőségek, a megelőzési módok kidolgozása.

A fővárosi lakosság

94%-a

elégedett a kulturális lehetőségekkel.

* A Fővárosi Önkormányzat 2022. évi online kérdőíve alapján

A fővárosi lakosság

85%-a

inkább elégedett a sportolási lehetőségekkel.

* A Fővárosi Önkormányzat 2022. évi online kérdőíve alapján

A fővárosi lakosság

63%-a

szerint Budapest biztonságos város.

* A Fővárosi Önkormányzat 2022. évi online kérdőíve alapján

- A lakók igénye egyre nagyobb a biztonságos környezet megteremtésére. A városbiztonság, a lakosság biztonságérzet-változásainak nyomon követése fontos szempont során.
- Bővíteni kell a közterületi biztonságérzet növelésére használható városépítészeti eszközök alkalmazását (közösségi éjszakai bejárás, világítás/láthatóság, nyitva tartó üzletek/biztonságos helyek kijelölése). A szomszédsági kapcsolatok erősítésén keresztül növelhető a közösségi kontroll.

>> Fotó: Vízafogó Óvoda,
XIII. kerület

14. Befogadó, támogató és aktív társadalom

Budapest befogadó főváros, ezért minden ember (városiakok, külföldről betelepülők, belföldről ide költözők) számára meg kell teremteni az egyenlő esélyű városhasználat lehetőségét. Erőteljesen fel kell lépnie a társadalmi diszkrimináció ellen a közösségek emberi méltóságának és emberi jogainak tiszteletbentartásával, a többségitől eltérő kultúra maradéktalan elfogadásával, a társadalmi kisebbségi közösségekkel szembeni gyűlölködés bármely formájának és megnyilvánulásának határozott elutasításával. Prioritásként kell kezelni a társadalom korösszetételének változásából fakadó tevékenységek (öngondoskodás, élethosszig tartó tanulás) felértékelését és ehhez rugalmasan kell alakítani az intézményrendszert. A városfejlesztés feladata annak megoldása, hogy a társadalmi változások hosszú távon erősséggént és lehetőséggént érvényesüljenek.

Helyzetértékelés, indokolás

- **Kapcsolódó dokumentumok:**
- Budapest Főváros Helyi Esélyegyenlőségi Program 2023-2027 célkitűzései közt szerepel a diszkrimináció csökkentése.
- Fővárosi Időügyi Stratégia 2021-2024 (2021) három fő célterületet jelöl ki: idősök, intergenerációs kapcsolatok, szolgáltatások. idősbarát fejlesztése
- Ne állj meg, sportolj! Budapest Főváros Sportkonceptió 2025 (2021) integráció és részvételiség erősítése.
- Szociális Városrehabilitáció Tematikus Fejlesztési Program (2014). két középtávú célja támogatja a befogadó, támogató és aktív társadalmat.

Jelenleg a korszerkezet jelentősen átalakul, a születéskor várható átlagélethossz emelkedik, az idősebb korosztályok túlsúlyba kerülnek. Budapest lakossága csökken, a természetes fogyásból adódó népességvesztés évről évre nő, amit a vándorlás nem mindig tud kiegyenlíteni, azonban a nemzetközi migráció képes megfordítani. A legintenzívebb belföldi vándorlási áramlat Budapest és Pest vármegye (főváros és agglomerációja) irányú. A bevándorlók jelentős része Budapesten telepszik le. Mindez befogadó területté teszi ezt a régiót.

A lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban rossz, kedvezőtlenek a halálozási arányszámok és a korai halálozási mutatók. Ez jelzi a lakosság általános egészségi állapotának elégtelenségét, a prevenció és a korai beavatkozások területén az elmaradást. Miközben a humán szolgáltatásokkal szembeni igények átalakulnak, a központi, állami fenntartású ellátórendszerek egyre leterheltebbé válnak, a rájuk fordítható központi források egyre szűkösebbek. Az egészségüggyel kapcsolatos kiadások összege 2017 óta szinte változatlan, ami a szolgáltatások drágulását figyelembe véve azt jelzi, hogy a lakók kevesebbet költenek egészségük megővására vagy fenntartására miközben az egészségmegőrzés szerepe egyre inkább felértékelődik.

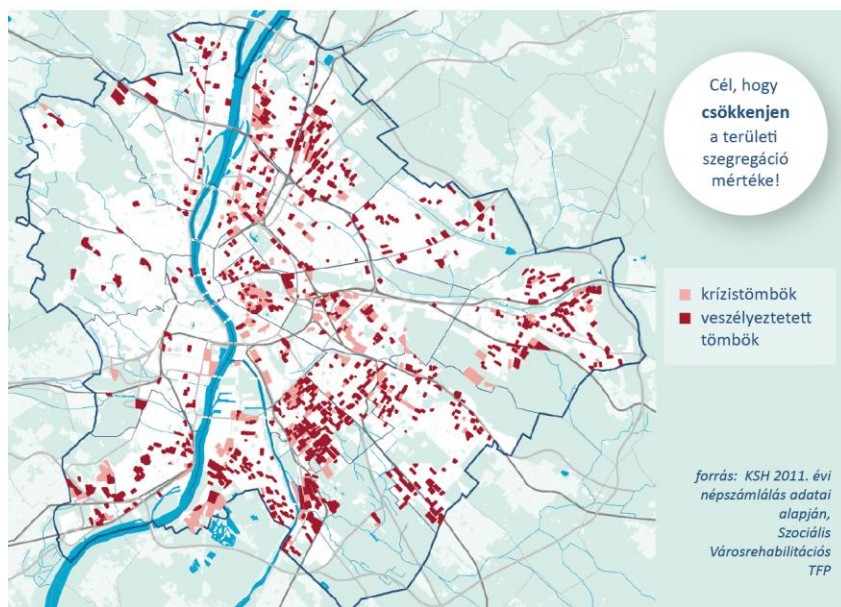
A kisgyermekes családok és idősök számára, a fogyatékkal élő emberekhez hasonlóan, problémát jelent az fizikai, illetve a szolgáltatási akadálymentes környezet hiánya. Az életkor növekedésével párhuzamosan nő az érzékszervi, mozgásszervi betegségek kockázata és gyakorisága, ami az akadálymentesítési igényeket növeli.

Az élethosszig tartó tanulás egyre fontosabb szerepet tölt be. A 25–64 éves népességből oktatásban, képzésben részt vevők aránya ennek ellenére alacsony. Az aktív életkor meghosszabbodik, az idősebb korosztályok egyre tovább kénytelenek a munkaerőpiacon maradni. A munkaképes korosztály változó munkavállalási és migrációs mintái miatt a kapcsolati hálók átalakulnak, térben a korábbinál jóval távolabbra kerülhetnek a rokonok, segítők. A tudatos öngondoskodás és a helyi közösségek, segítő hálók szerepe felértékelődik.

Az elmagányosodás egyre nagyobb probléma. Budapesten a legalacsonyabb a legalább közepes mértékűnek tekinthető társas támogatottságot kapók aránya. Ugyanakkor lassan emelkedik azok aránya, akik lakóközösségükben szükség esetén segítséget nyújtó baráti kapcsolatokat alakítottak ki az utóbbi időben. A városon belül egyre több kisebb, saját karakterrel bíró központ alakul ki, melyek pólusai lehetnek azoknak a helyeknek, ahol a közösségfejlesztés, a civil törekvések és önmenedzselés képességének középpontba helyezésével a lakók képessé tehetők kezükbe venni saját közösségi életük irányítását.

- *A Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió 1.3.3 pontja tartalmazza a migrációval kapcsolatos kihívásokat és trendeket, melyben e célhoz illeszkedő pontja a bevándorlók integrációjára és annak kihívásaira való felkészülés.*

HELYZETKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLADATOK

A szociális városrehabilitáció tematikus fejlesztési program (2015) keretében, a 2011. évi népszámlálási adatok alapján készült vizsgálat Budapest krízisterületeinek lehatárolására. Azok a tömbök számítanak krízis- és veszélyeztetett tömböknek, amelyek több mutató esetében is hátrányos helyzetűek, azaz a hátrányok halmozódnak.

A 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet alapján, a 2022. évi Népszámlálás adatai alapján készült szegregációs szűrés eredményei az alkalmazott mutatóknak és módszertannak köszönhetően nem alkalmas a Budapesten belüli területi típusú leszakadás kimutatására.

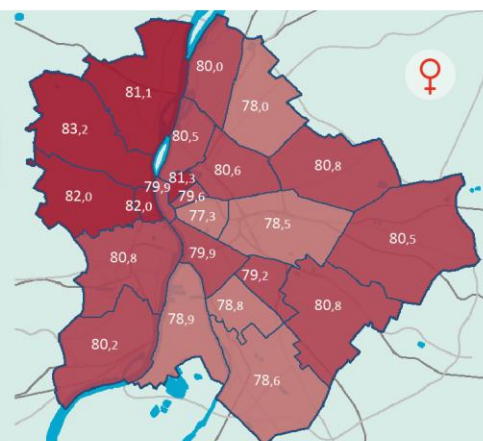
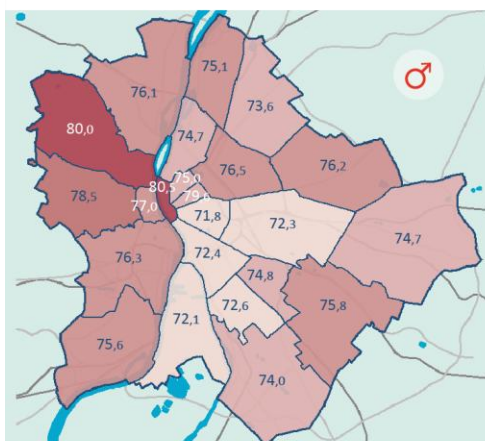
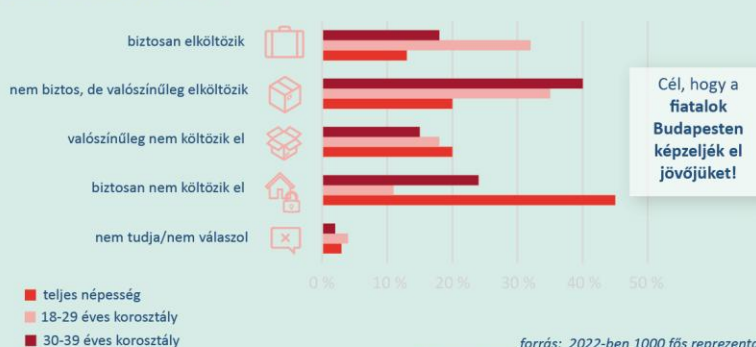
65 éves korban várható átlagos élettartam (év)

Cél, hogy a 65 éves korban várható átlagos élettartam érje el legalább az EU átlagát!

forrás: Eurostat

Költözési tervek 5 éven belül

Közösségi közlekedés akadálymentesítési aránya

Menekülők befogadására adott válaszok megoszlása

Budapest jövőjét a csökkenő számú fiatal korcsoportok formálják. Esetükben a családalapítás kitolódik, a gyermekek később születnek meg. A fiatalok jelentős része beszél valamilyen idegen nyelvet, magas azok aránya, akik külföldre mennek tanulási vagy munkavállalási céllal. A Magyarországon tanuló külföldi diákok jelentős része Budapesten lakik. A fiatalok egészségi állapota romlik; csökken a rendszeres testmozgást végzők aránya; növekszik a szerhasználók száma.

Budapest nemzetközi nagyváros, ugyanakkor multikulturális jellegének erősödése megosztja a társadalmat. A társadalmi előítéletek mértéke több csoporttal szemben (romák, hajléktalanok, menekültek, LMBT+ emberek) különösen magas, ami a diszkriminatív megnyilvánulások miatt az adott csoportok láthatóságát csökkenti, az integrációt akadályozza.

A szegregátumok és krízisterületek száma csökkent, azonban még mindig számos mikroszegregátum van, ahol a fővárosi roma lakosság jelentős része is él. A szegénység kockázata az átlagnál magasabb arányban érinti az egyszülős családokat és az időskorú, egyedül élő embereket. A lakosság egyes rétegeit az átlagnál erősebben érintik az egyenlő esélyű városhasználat hiányosságai, a munkahelyi és a magánbérlet piacon tapasztalható diszkrimináció, az iskolai és a területi szegregáció. Mindez a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséhez vezet, kihat a lakáshelyzetre, a tanulmányi eredményekre és az elhelyezkedési esélyekre, a hátrányos helyzetet gyakran átörökítve.

Budapestnek meg kell őriznie történeti adottságaiból is fakadó sokszínűségét, a különböző nemzeti, etnikai, vallási kisebbséghez tartozó, különböző élethelyzetben lévő egyének és csoportok összességét. Elő kell segítenie a népességszám megtartása érdekében ide vonzott és a már itt élő lakosság befogadását és elfogadását, egyebek között az egyenlő bánásmód és az antidiszkrimináció erősítésével, kiemelt szerepet biztosítva a helyi szociális hálónak és a kis közösségeknek is. Erősíteni kell az egészségmegőrzés és öngondoskodás szemléletét és intézményrendszerét.

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal
Pünkösdfürdő Park

14.1. Erőteljes fellépés a társadalmi diszkrimináció ellen, a békés együttélés erősítése, integráció támogatása

- Az előítéletek és a diszkrimináció mértéke miatt elengedhetetlen az állásfoglalás a társadalmi kisebbségek emberi jogainak elismerése, a velük szembeni diszkrimináció elutasítása mellett; követelmény a diszkrimináció, illetve a gyűlöletkeltés szankcionálása, összehangolva az államilag már alkalmazott, antidiszkriminációval, illetve gyűlölet-bűncselekménnyel kapcsolatos szabályozásokkal.
- A társadalmi előítéletek enyhítésére a már megkezdett szemléletformálást folytatni kell. A civil és közösségi antidiszkriminációs akciók, kampányok szervezésére és ösztönzésére van szükség, érzékenyítő programok és képzések (pl. szakemberképzés) indítására innovatív eszközök bevonásával.
- A nemzeti-etnikai alapú diszkrimináció felszámolásához a migráns és kisebbségi kultúra és hagyományok tisztelete mellett a szomszédsági környezettel való harmonikus együttélés és integráció elősegítése, a kulturális értékek bemutatási lehetőségeinek megteremtése elsődleges szempont és cél.
- A migráció szakterületén tevékenykedő társadalmi szereplők hálózatának fenntartása fontos, a menekült-hullámok kezelésére kialakított protokollok szerepe nőni fog.
- A befogadás és integráció növelésére az elszigetelődés csökkentésére a különböző sport- és kulturális programok jó eszközök, ezeket alkalmazni kell. Emellett a generációs együttélés erősítésére információ-szolgáltatásra, oktatásra, szemléletformálásra és az azt elősegítő programok megvalósítására van szükség.

A magyarok

50%-a

jelezte, hogy diszkrimináció érte az életkora alapján (idősnek vagy fiatalnak tartják őket), szexuális orientációja, anyagi helyzete vagy fogyatékossága miatt.

A romák között ez az arány jóval magasabb

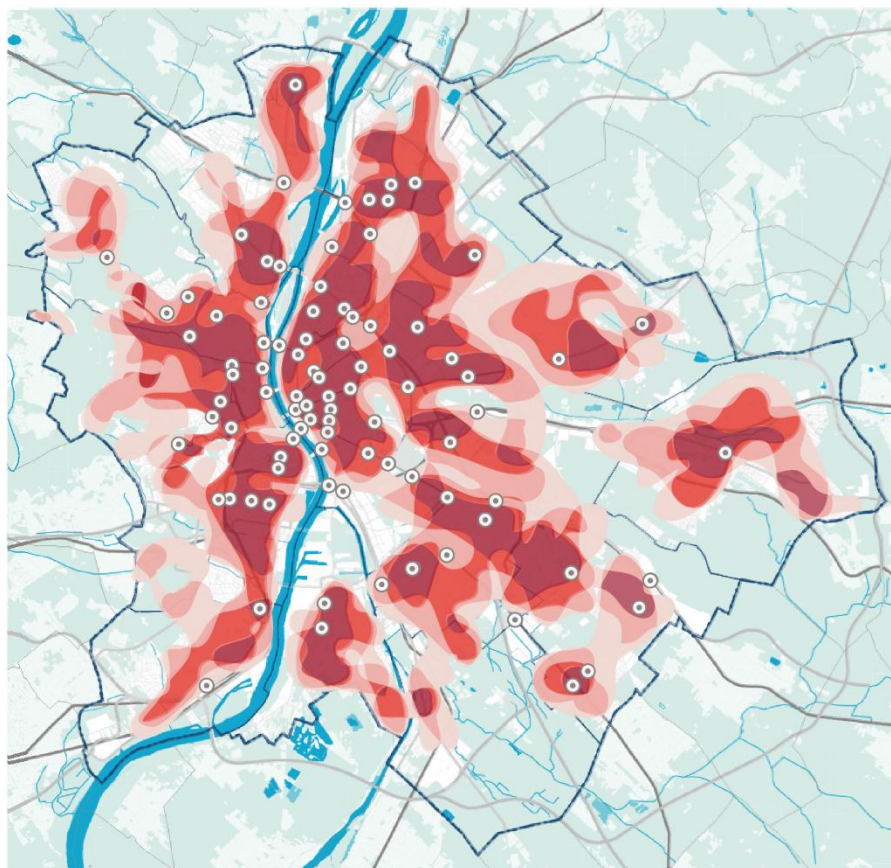
74%

* Az Eurobarometer 2023-as adatai alapján.

14.2. Akadálymentes és egyenlő esélyű városhasználat

- A fizikai, infokommunikációs és szemléleti akadálymentesítést folytatni kell. Ennek elősegítésére a nem állami vagy önkormányzati fenntartású szolgáltatások és gazdasági szereplők ösztönzése, támogatása szükségessé válhat.
- Az új beruházások vagy épület átalakítások alkalmával használandó akadálymentesítési szempontrendszer érvényesítését hangsúlyozni kell, akár a használat kötelezővé tételével is.
- Mentális akadálymentesítésre továbbra is szükség van. Egyrészt erősíteni kell a szemléleti befogadást és elfogadást, a mássággal szembeni, az emberek gondolkodásában létező korlátok és előítéletek leépítésével, másrészt elérni, hogy a társadalmi környezet a hátrányos vagy fogyatékos helyzetben lévők számára is akadálymentesen használható legyen. Ehhez akadálymentesítést támogató képzések szükségesek.
- A szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést információszolgáltatással, munkaerő képzéssel, érzékenyítéssel kell elősegíteni. Az ügyintézésben elengedhetetlen a közérthetőség növelése például az ügyfélszolgálati funkciók fejlesztésével.
- Szükség van az egyenlő eséllyel, biztonságosan használható városi terek, utcák, parkok számának bővítésére, az eltérő generációs igények figyelembevételével.

2-16. ábra: Akadálymentesítési szempontok alapján fejlesztendő oktatási (óvoda, általános iskola) és egészségügyi (háziiorvosi és szakorvosi rendelő) intézmények 5 perces gyaloglási környezetében lévő közterületek

Akadálymentesítés elsődleges célterületei:

- 1 féle intézménytípus vonatkozásában
- 2 féle intézménytípus vonatkozásában
- 3 féle intézménytípus vonatkozásában
- 4 féle intézménytípus vonatkozásában

jelentős átszállóhelyek

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal,
Margitsziget

14.3. Az aktív életkor meghosszabbítása, biztonságos és méltó időskor

- Az idősellátás terén a demográfiai okok miatt növekvő szolgáltatás igényekre kell felkészülni. Az infrastruktúra-és szolgáltatás-fejlesztése és az ellátórendszerek optimalizálása elengedhetetlen.
- A munkában töltött, aktív életkor meghosszabbodik, ezért elengedhetetlen az idősök munkaerő-piaci védelme (védett életkor) és munkaerő-piaci aktivitásukat segítő eszközök bevezetése, a képzések, információszolgáltatás támogatása.
- Az idősök tudására és igényeire alapozott, őket bevonó lakókörnyezeti közösségépítő programok indítása szükséges az elmagányosodás csökkentésére a közösségi háló kiterjesztésére.

A fővárosiaknak csak

55%-a

gondolja azt, hogy mindenki hozzájuthat a megfelelő egészségügyi ellátáshoz.

* A Fővárosi Önkormányzat 2020. évi online kérdőíve alapján

14.4. Az öngondoskodás és közösségi felelősségvállalás szintjének erősítése

- A társadalom korszerkezete az idősök irányába tolódik, ezért az öngondoskodásnak alapvető szerepet lesz. Elterjedéséhez, szükségességének megértéséhez az intézményes felvilágosítás mellett szemléletformálásra és folyamatos lakossági párbeszédre van szükség.
- Az ellátórendszer fejlesztése mellett az aktív időskort és az öngondoskodást ösztönző egészségmegőrző programokra, korosztályokra optimalizált sportolási lehetőségekre és szűrővizsgálatokra van szükség. A kínálatot szélesíteni szükséges, a hozzáférés feltételeit és az elérhetőséget javítani, a népszerűsítő programokat folytatni kell.
- Az élethosszig tartó tanulás részeként a felnőttképzés terjedését a lehetőségekkel kapcsolatos információszolgáltatás és a hozzáférést támogató eszközök szélesítésével kell elősegíteni.
- A megfizethetőség javítása, a hátrányos társadalmi helyzet, a generációk közötti ellentétek csökkentése érdekében az alulról építkező közösségek működésének ösztönzése, támogatása (energiaközösségek, közösségi kertek, vásárlói közösségek stb.) elengedhetetlen, ösztönözve az anyagi szempontból rászoruló bekapcsolását is. Az önkéntességben rejlő potenciált ki kell használni és továbbra is népszerűsíteni kell.

A magyar válaszadók*

98%-a gondolja úgy, hogy tud tenni az egészségéért; Közülük

26% szerint nagyon sokat;

58% szerint sokat

14% keveset

2,2% semmit sem tud tenni az egészsége érdekében.

* A KSH 2019. évi Európai Lakossági Egészségfelmérése alapján.

14.5. A fiatalok biztonságának és kiszámítható jövőjének támogatása Budapesten

- Budapest jövőjét jelentős mértékben a mai fiatalok fogják meghatározni. Jövőbeli feladatuk ellátásának megalapozására célcsoportra szabott információszolgáltatás, jövőképük erősítése és a fiatalok egyre nagyobb mértékű bevonása, közösségi részvételének erősítése elengedhetetlen. Jövőjük tervezését ösztöndíjak, gyakornoki programok, duális képzési lehetőségek, pályaorientáció segíthetik; a tanórán/iskolai környezeten kívüli tanulási lehetőségeket bővíteni kell.
- Ennek eléréséhez össze kell hangolni az ágazati szektorok ifjúságot érintő feladatait és projektjeit, összefogni a szakmai erőforrásokat és az együttműködések révén meg kell alapozni az ifjúsággal kapcsolatos feladatellátás koherenciáját, az igényekre alapozott eszközök kidolgozására.
- A fiatal közösségek működését, aktivitását támogató eszközök, különösen a helyi közösségek szintjén fontos szerepet kapnak a jövőben. Javítani kell a különböző célcsoportokra optimalizált közösségi helyszínek hozzáférését, támogatni a szabadidős és közösségi terek funkcionális programjának kialakítást az ifjúság igényeinek figyelembevételével, illetve az ifjúsági kulturális programok szervezését.
- Szükség van a fiatalok biztonságát és egészséges fejlődését javító eszközök minél szélesebb körű alkalmazására, egyebek között az elhanyagolás, abúzus, zaklatás, droghasználat, kortárs bűnözés, kiközösítés csökkentését elősegítendő.
- Az egészségmegőrzést már fiatal korban el kell kezdeni, az öngondoskodás gondolatának erősítésével együtt. Lényeges az egészséges étkezés, melynek népszerűsítése és az iskolai étkeztetés korszerűsítése fontos feladat.
- Biztosítani kell azokat a feltételeket, amelyek mentén a gyermekek az intézményi étkezés során magas minőségben és megfelelő szakértelemmel, fenntartható

A fővárosiak

86%-a

gondolja úgy, hogy Budapest vonzó város a fiatalok számára.

* A Fővárosi Önkormányzat 2020. évi online kérdőíve alapján

forrásokból származó alapanyagokból készített ételekhez juthatnak, figyelembe véve az esélyegyenlőségi szempontokat is.

- Támogatni kell az integrált és inkluzív szemléletű szabadidős tevékenységeket, a tömegsport feltételeinek bővítésével, játszóterek felújításával, az épek és fogyatékosággal élők számára egyaránt, lehetőség szerint integráltan.

14.6. A közösségi együttműködés erősítése

- Az egész életen át tartó tanulás szerepe felértékelődik. Az élettartam hosszabbodásával egyre nagyobb igény lesz a közművelődési intézmények nyújtotta lehetőségekre, ezért fokozni kell ezek szerepét a fiatalok és az idősek szabadidejének eltöltésében, az ismeretek bővítésében. Ezek az intézmények a helyi közösségi tevékenységeknek, szerveződéseknek, illetve a társadalmi aktivitás koordinációjának potenciális befogadói. Emellett erősíteni kell az információ áramlást összefogva az egyes szakmai aktivitásokat, kulturális kezdeményezéseket, melyeket pályázatokkal is támogatni kell.
- A lakó- (társasházi, szomszédsági) közösségek szerepe a jövőben nőni fog. Szükséges a szerveződések ösztönzése, közösségi akciók szervezése, helyi támogatócsoportok létrehozása. Ennek feltétele a közösségi élet tereinek megteremtését elősegítő támogatás, és a működést és kisléptékű projektek közösségi finanszírozását támogató digitális platform kialakítása.
- A Budapesten élő külföldiek diszkriminációját csökkentheti, integrációját elősegítheti bevonásuk a közösségi és önkéntességi mozgalmakba, ezért azokat támogatni kell.
- A közösségi összetartozás növelésére a városkommunikáció további erősítése szükséges. A helyi közösségeket egyre nagyobb mértékben kell bevonni a kerületi önkormányzati és városrészi tervek elkészítésébe és azok megvalósításába, valamint a fenntartásba. Mindezekhez újszerű, korcsoportokra és társadalmi helyzetre optimalizált módszerekre is szükség van.

* A Fővárosi Önkormányzat 2024. évi
online kérdőíve alapján

A 2023/24-es fővárosi közösségi
költségvetés felhívására

700 ötlet érkezett.

2.2. Középtávú (területi, tematikus és ágazati) fejlesztési célok

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal
/ Merész Márton,
Vízafogó lakótelep

1. Megfizethető és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben

Budapesten a társadalom egyre szélesebb körét érintő lakhatási válság van, így a megfizethetőség javítása már középtávon is kulcsfontosságú annak érdekében, hogy a lakhatás költségei ne erősítsék tovább az elvándorlást, a budapesti agglomeráció további szétterülését és az ezzel járó működési és életminőségi gondokat, valamint a társadalmi különbségek további mélyülését. Többféle beavatkozás együtteseként el kell érni, hogy a budapesti lakhatás reális és vonzó alternatíva legyen a fiatalok, a családot alapítók és a Budapesten munkát vállalók számára. A lakhatási intézkedések jelentik az intézményi elhelyezés megelőzésének és az intézményi vagy hajléktalan élethelyzetből való kilépés elsődleges megoldását is. A megfizethető lakások számának növelése mellett fontos cél, hogy minél kevesebben éljenek egészségtelen lakáskörülmények között. A lakhatási feltételek javítása nem korlátozódhat az önkormányzati (fővárosi és kerületi) tulajdonú lakásokra és nem korlátozódhat Budapest területére, hanem ki kell terjednie a funkcionális várostérség egészére.

Kiemelt feladatok 2034-ig

- 1.1 A megfizethetőség javításához szükség van az **önkormányzati kezelésű lakásállomány bővítésére**, a lakásügynökségi modell kiterjesztésére. A lakhatásra alkalmas bérlakásállomány növelése érdekében fontos feladat a jelenleg nagyszámú üres önkormányzati tulajdonú lakás felújítása, az állomány bővítése például a nem lakócélu ingatlanok funkcióváltásával, új építéssel, vásárlással, illetve a magánszektorral való együttműködéssel (lakásügynökségi portfólióba átadott magánlakások, illetve magántőke bevonásával megvalósuló üzleti modellek).
- A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepével ki kell dolgozni a **nonprofit bérlakásszektor** szabályozási keretrendszerét (akkreditációs, jogi szabályozás és támogatási eszközök), amellyel a nem közigazgatási szereplők – pl. szövetkezetek, társadalmi vállalkozások, civil szervezetek – részvétele erősíthető a megfizethetőség javításában.
- A megfizethetőség javítása és a lakáspiac normális működése érdekében szükség van **megfelelő volumenű új lakás** megjelenésére is a piacon. Az önkormányzati kezdeményező szerep érvényesítésével el kell érni, hogy az állam által közvetlenül vagy közvetve támogatott nagyléptékű területi programok keretében – pl. Rákosrendező – a megfizethetőséget is támogató lakhatási fejlesztési program valósuljon meg. Egy állami bérlakásprogram elindításában a Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményező és érdekérvényesítő szerepet kell vállalnia.
- A piacra kerülő új lakóingatlan-fejlesztések esetében a **gazdasági szereplőkkel együttműködve**, a településrendezési szerződés keretében adott számú lakás önkormányzati tulajdonba/kezelésbe való átadásának lehetőségét szakmailag elő kell készíteni. A normatív fejlesztői hozzájárulás jövőbeli kidolgozása (6. Városházafejlesztés) keretében szintén szükség van a lakhatási célok érvényesítésére a befizetések felhasználása során. Meg kell vizsgálni a nemzetközi jó gyakorlatok alkalmazási lehetőségeit (például egy bizonyos lakásszám feletti új lakásfejlesztés esetében az elkészülő lakások egy meghatározott hányadának megfizethető lakbérű lakásként történő használata).
- Növelni kell a speciális célokat szolgáló lakhatási formák kapacitásait, ezek közé tartozik a felsőoktatásban a kollégiumi férőhelyek számának bővítése.
- A lakhatási célokat érvényesíteni kell az **önkormányzati vagyongazdálkodási** és költségvetési döntések során is. Törekedni kell a lakhatási célra alkalmas vagyonelemek megtartására és bővítésére, és azokon **lakó célú projektek kezdeményezésére** (önkormányzati saját fejlesztés, fejlesztőknek történő kiaiánlás, magántőke bevonásával megvalósuló projektek, co-housing vagy szövetkezeti lakásépítés önkormányzati területen stb.). Önkormányzati kezdeményezéssel, a gazdasági szereplőkkel együttműködve, az önkormányzati tulajdonosi helyzetet is

Különböző célokat szolgáló megfizethető lakásállomány növelése.

figyelembevételével elő kell készíteni egy – többféle városfejlesztési célt is szolgáló – mintaértékű lakóterületkialakítását. A meglévő önkormányzati lakásállomány megtartására és az ingatlanértékesítésből folyó bevételek lakáscélú felhasználására kell törekedni.

- 1.2 Az önkormányzatok kezdeményezésével, az érintett szociális ágazati szereplőkkel együttműködve a **lakhatási gondokkal küzdő háztartások** komplex szolgáltatásokkal történő **célzott támogatására** van szükség a hátralekosság kialakulása és a lakásvesztés elkerülése, valamint az energiaszegénység csökkentése érdekében.
- Már középtávon is szükség van a **támogatott lakhatási ellátási formák bővítésére** a fogyatékos, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek önálló életvitelének elősegítése és fenntartása, az intézményi elhelyezés elkerülése érdekében; valamint a gyermekjóléti szakellátásból, intézményi nevelésből kikerülő fiatalok számára. Fontos az intézményi kiléptető programok továbbvitele.
 - Az **intézményi lakhatásból és hajléktalanságból való kilépést** szintén önkormányzati lakáspolitikai eszközökkel, a kapcsolódó szociális szolgáltatásokkal és a foglalkoztatási esélyek növelésével együtt kell elősegíteni. Cél, hogy egyetlen rendszeres munkajövedelemmel rendelkező vagy nyugdíjas budapesti lakos se kényszerüljön hajléktalan élethelyzetbe.
 - Budapest társadalmi és környezeti szempontból is leszakadó területein a kerületi önkormányzatok koordinálásával komplex beavatkozásokra van szükség a lakóközösség és lakhatás minőségének, valamint a lakók élethelyzetének javítása érdekében. Tovább kell **csökkenteni a szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek kiterjedését** és megelőző intézkedésekre van szükség a társadalmi leszakadás megakadályozására.
 - A Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepvállalásával és a kerületek együttműködésével kell kialakítani egy fővárosi szinten átlátható és differenciált lakbér-támogatási rendszert. Érdekérvényesítésre van szükség a központi költségvetésből finanszírozott lakásfenntartási és lakbér-támogatás bevezetésének érdekében.
- 1.3 Proaktív szerepvállalással el kell érni a **bérlakáspiac jogi hátterének (lakástörvény) megújítását**, amellyel mind a bérbeadói, mind a bérlői jogbiztonság növelhető.
- A hosszú távon bérelhető lakások kínálatának növelése és megfizethetőbbé válása érdekében a szabályozási és adózási eszközök felülvizsgálatára és az önkormányzati szektor érdekérvényesítő erejének növelésére van szükség. Ez érinti a rövidtávú turisztikai célú lakáskiadás korlátozását, illetve a nem lakás célra hasznosított ingatlanok lakáspiacra történő visszavezetésének és hosszú távú bérbeadásnak az ösztönzését is. Fontos szempont, hogy a magánszektor számára is kiszámíthatóbbak legyenek a jogi, működési keretek.
 - A Fővárosi Önkormányzat **kezdeményező szerepvállalása** ki kell, hogy terjedjen a lakáspiac és megfizethetőség fővárosi helyzetének nyomon követésére, a nemzetközi tapasztalatok megismerésére, az önkormányzatok közötti tudásmegosztás és tudásátadás, valamint az érintett szereplők közötti együttműködés szervezésére (6. Városhatalmazás). Az innovatív lakhatási modellek elterjedését a jogi és finanszírozási keretek kialakítását követően önkormányzati szerepvállalással gyorsítani kell. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményezésével el kell érni, hogy az állami hatáskörben hozott döntések ne fokozzák aránytalanul az agglomerációs övezet további szétterülését, a lakástulajdon-szerzésre és a saját tulajdonú lakások felújítására elérhető támogatások esetében rászorultsági alapon differenciált eszközrendszer legyen hozzáférhető.
- 1.4 Sürgős és jelentős mértékű beavatkozásra van szükség a **lakóépület-állomány energiahatékonysági jellemzőinek javítása** érdekében, mely egyben megfizethetőbbé teszi a lakhatást, hozzájárul a klímacélok eléréséhez és jelentős foglalkoztatási hatása is van. Az egyedi és társasházi lakóház felújítások ösztönzése mellett a lakossági energiahatékonysági beruházásokat katalizáló és támogató eszközök (finanszírozási háttér; tanácsadás) bevezetésére és az ehhez

Komplex szemléletű beavatkozások a hátrányos helyzetben élők lakhatásának támogatása és a lakásvesztés megelőzése érdekében.

Kezdeményezés, érdekérvényesítés a kiszámíthatóság növelése és a lakáspiac egészségesebb működése érdekében.

szükséges szervezeti háttér (Budapesti Klímaügynökség) megerősítésére van szükség.

- A **biztonságos és egészséges lakhatás** érdekében a korszerűsítések támogatását a jövőben rászorultsági alapon differenciálva, a beavatkozások típusa szerint kell elősegíteni. Támogatás szükséges az egészségkárosító hatások megszüntetésére, mint például vizesedés, statikai problémák, a korszerűtlen és egészségre is veszélyes fűtési módok (pl. fával történő fűtés).
 - A **társasházi állomány felújítása** érdekében bővíteni kell a finanszírozási hátteret, akár új szervezeti és finanszírozási modellek kidolgozásával, amelyek során a klímaügynökséghez hasonlóan a műszaki tanácsadás is biztosított (☛ 6. Városházak). Előnyben kell részesíteni azokat a felújításokat, amelyek a biztonságot és az energiahatékonyságot növelik. A felújítások során kiemelt figyelmet kell fordítani az értékvédelemre (☛ 4. Értéktörz és értéktérítő minőségi városfejlesztés), a város egyedi karakterének megőrzése turisztikailag is kiemelt cél (☛ 5. Fenntartható és inkluzív gazdaság). Meg kell előzni, hogy az épületállomány minőségi romlása ne vezessen jelentős értékvesztéshez és további, a saját tulajdonban lakó népesség csökkenéséhez. Ez a helyi közösségek felbomlására, valamint a lakóépületek fenntartásához, felújításához szükséges források önrész-biztosítási képességére is kihat.
- 1.5 A lakhatás mellett kellő figyelmet kell fordítani a **lakókörnyezeti fejlesztésekre** is, biztosítani kell a **megfelelő kapacitást, minőségi alapszolgáltatásokat** – különösen az új ingatlanfejlesztések esetében az óvodai, bölcsődei, alapfokú oktatási, kulturális és egészségügyi ellátás kapacitását, és ezek biztonságos, akadálymentes, gyalogosbarát közlekedéssel, kerékpáros és közösségi közlekedéssel való jó elérhetőségét. A lakókörnyezet minősége (pl. zajterhelés, forgalom, hőszigetelés, kiüresedő ingatlanok a szomszédságban, melyek nem csak városképi, hanem köztisztasági problémákat is okoznak) szintén jelentős hatással van az érintett lakóterületek népességmegtartó és -vonzó képességére, ezért ezek fejlesztése is szükséges (éjszakai gazdaság és fenntartható turizmus ☛ 5. Fenntartható és inkluzív gazdaság; zöldfelületi ellátottság és minőség ☛ 3. Zöld átállás: klíma- és környezetvédelem; közterületek állapota, minősége, parkolás ☛ 4. Értéktörz és értéktérítő minőségi városfejlesztés).

A lakásállomány energiahatékonysági és műszaki megújítása a finanszírozási lehetőségek és a kapcsolódó szolgáltatások megerősítésével.

Az alapszolgáltatások és a közterületek minőségének fejlesztésével a lakókörnyezet vonzerejének, egyenlő esélyű használatának és biztonságának növelése.

Fejlesztési célhoz kapcsolódó kiemelt céladatok 2034-ig

2. Egészség és gondoskodás

Budapesten a lakosság egészségi állapotának, azaz mentális és fizikai egészségének megőrzése és legfőképp javítása többféle beavatkozás együtteseként érhető el. Már középtávon is el kell érni, hogy a megelőzhető okok miatti halálozási arány csökkenjen, a születéskori várható élettartam pedig Budapesten is érje el – legalább – az Európai Unió átlagát. A cél az, hogy minden ember – korától, nemétől, társadalmi és vagyoni helyzetétől, fogyatékoságától, vallásától vagy szexuális orientáltságától függetlenül – egyenlő eséllyel hozzájusson a szükséges prevenció- és szűrőprogramokhoz, a gyógyító eljárásokhoz, a megfelelő rehabilitációhoz, a szociális ellátásokhoz, az egészséges élelmiszerekhez, és az egyenlő esély a városi sport- és rekreációs lehetőségekhez való hozzáférésben valamint a város tereinek- és szolgáltatásainak használatában is érvényesüljön. Ehhez az egyéni tudatosság és az életvitelt érintő változások mellett a különböző fenntartók által működtetett minőségi humán egészségügyi- és szociális szolgáltatásokra, inkluzív rekreációs lehetőségekre, jó minőségű városi környezetre, a biztonság növelésére és a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés felgyorsítására van szükség.

Kiemelt feladatok 2034-ig

- 2.1 Az egészségügyi ellátórendszer teljes spektrumában további fejlesztésekre van szükség a fővárosi lakosság méltó, gyors és korszerű ellátása érdekében. A fővárosi önkormányzatok **érdekérvényesítésével** el kell érni az állami hatáskörbe tartozó fejlesztések megvalósítását (fekvőbeteg ellátás), az alap- és járóbeteg ellátás fejlesztéséhez szükséges források biztosítását, illetve az egyéb, az egészségügyi ellátórendszer kiszámítható és minőségi működéséhez szükséges döntések meghozatalát, mely kiterjed a szakképzett munkaerő biztosítására, a bérrendezésre, az intézmények stabil és kiszámítható finanszírozására, az észszerű szervezeti-működési racionalizálásra és a digitális átállás gyorsítására. A szakmai szereplők és az önkormányzatok együttműködésével kell kidolgozni egy térségi kitekintésű betegellátási- és egészségfejlesztési tervet.
- A fővárosi önkormányzatoknak együttes érdekérvényesítés útján el kell érni, hogy az évek óta fennálló, jelentős finanszírozási, fejlesztési és humán-erőforrási hiánnyal küzdő fekvőbeteg-ellátórendszer megújuljon, az ellátás biztonsága növekedjen, a betegek szétaprózódott ellátási rendszer helyett egy helyen kapják meg a különböző ellátásokat, optimálisabb betegutak mentén. El kell érni, hogy középtávon egy felülvizsgált, racionálisan is megvalósítható centrumkórház fejlesztési programmal rendelkezzen a várostérség.
 - A **minőségi, fenntartható és területileg kiegyensúlyozott ellátás** érdekében folytatni kell az önkormányzatokhoz tartozó alap- és járóbeteg-ellátás infrastrukturális feltételeinek fejlesztését.
 - Növelni kell a koordinációt a párhuzamosságok megszüntetése, a hatékonyság növelése és a **kapacitáshiányos területek célzott fejlesztése** érdekében a jelentős forráshiánnyal küzdő egészségügyi és szociális szektorban. Az ellátási hiányok célzott megszüntetésére van szükség az idős korú hajléktalan emberek bentlakásos intézményi elhelyezése és hospice ellátása területén. Növelni kell a kapacitásokat a mentális betegek ellátása, valamint az időskori demens betegek ellátása során.
 - A változó igényekhez igazodva gondoskodni kell a **rászorulóknak** – különösen az idősek, fogyatékosággal élők, mentális betegségben szenvedők és hajléktalan emberek – **életminőségét javító szolgáltatások fejlesztéséről**, legyenek ezek bentlakásos vagy nappali ellátások, az érintettek otthonukban történő önálló életvitelének támogatása (ápolás, gondozás), vagy az elszigetelődést csökkentő és az aktivitást, mentális egészségmegtartást, illetve társadalmi integrációt növelő kezdeményezések (kulturális- és közösségfókuszú programok), javítva ezzel az érintettek fizikai és lelki egészségét. Ez a terület a közszektor az és egyházak együttműködése mellett a társadalmi szervezetek, vállalkozások és az önkéntesség szerepének erősödését is megkívánja.

Szociális és egészségügyi ellátórendszer fejlesztése és ebben az önkormányzati érdekérvényesítés erősítése. Az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeinek növelése, a kapacitáshiányos területek fejlesztése.

2.2 Annak érdekében, hogy a szociális- és egészségügyi ellátórendszer megfelelően működjön, **megfelelő számú képzett szakemberre van szükség** a jövőben is. Az önkormányzatok és az intézmények együttműködésével a munkaerőhiány monitorozására, illetve a hiányok megszüntetését szolgáló intézkedésekre van szükség a lakhatást (szolgálati lakás és szálló, lakhatási támogatás), a képzést és a megfelelő bérezést (pótlék) támogató beavatkozásokkal. A munkaerő megtartását a munkakörnyezet minőségének fejlesztésével, átképzési, továbbképzési lehetőségek biztosításával is támogatni kell. A speciális célcsoportokhoz és kockázatokhoz kapcsolódóan szükség van a szakemberek képzésére, érzékenyítésére (pl. a családon belüli és a párkapcsolati erőszak, valamint a prostitúció és emberkereskedelem megelőzését, a túlélők és áldozatok megsegítésére szolgáló szolgáltatásokhoz kapcsolódó képzés).

2.3 Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a **megelőzésre**. Ennek érdekében a különböző szereplőkhöz tartozó **szűrőprogramok** összehangolására, az elérések növelését szolgáló eszközök közös kidolgozására és a kapcsolódó monitoring rendszer kialakítására van szükség. A prevenciót szolgáló szűrőprogramok esetében kiemelt figyelmet kell fordítani az elérés növelésére a különböző okok miatt hátrányos helyzetben lévő célcsoportok, különösen az időskorúak, fogyatékos személyek, szegregátumokban élők és hajléktalan emberek esetében.

- A **korai diagnózis felállítása és a kezelések, beavatkozások mielőbbi megkezdése** érdekében a szolgáltatási kapacitások és betegutak optimalizálására van szükség. A népegészségügyileg fontos területeken kiemelten fontos a betegút támogatása. Külön figyelmet kell fordítani a különböző okok miatt hátrányos helyzetben élők támogatására, akik számára a magánegészségügy betegút-menedzsment szolgáltatásai nem elérhetők, és akik egy összetettebb egészségügyi probléma esetén nehezebben tájékozódnak a jelenlegi ellátási rendszerben.
- Az alap- és járóbeteg ellátási rendszerhez kapcsolódva növelni kell a **nem-doktori, életminőséget támogató szolgáltatások** kapacitását, javítva az ezekhez való hozzáférés lehetőségét, támogatva a súlyosabb vagy krónikussá váló problémák kialakulásának megelőzését, a betegség utáni felépülést és az általános életminőség javítását. Ide tartozik különösen a gyógytorna, pszichológia és diétetika területe. A célcsoportok között kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek-ifjúsági korosztály ellátási lehetőségeinek bővítésére, a fenti szolgáltatások körét az igények alapján kiegészítve (pl. korai mozgásfejlesztés, logopédia).
- A **mentális egészségmegőrzésben** építeni kell a kultúra, kulturális programok, illetve közösségi sportolás szerepére.
- A **prevenciót** – különösen a fiatalabb korosztályok esetében – ki kell terjeszteni az online tevékenységek veszélyeivel kapcsolatos ismeretek növelésére és a **bántalmazás** témakörére is (iskolai és online zaklatás, megfélemlítés), gyermekek mellett dolgozó oktatási szakemberek ezzel kapcsolatos tudásának növelésével (pl. agresszió kezelése, bántalmazott gyermekek helyzetének kezelése, elérhető segítség stb.). A bántalmazó kapcsolatban élő áldozatok részére (családon belüli erőszak, prostitúció és emberkereskedelem) nagyobb hangsúlyt kell helyezni a prevencióra és a korai beavatkozásra.
- A **drog- és alkoholfogyasztás csökkentése** komplex problémakör, amelyben egyaránt fontos feladat a prevenció, a kezelés, ellátás és felépülés támogatása, a szerhasználat ártalmait csökkentő programok megvalósítása, valamint a kínálatcsökkentés, ebben a fővárosi önkormányzatok, az érintett szolgáltatók, illetve a prevencióban érdekelt szereplők együttműködésére van szükség.
- Növelni kell a lakosság **egészségtudatosságát** és ismereteit. Ez egyrészt szemléletformálással, kampányokkal, másrészt hiteles információval, egészségügyi tanácsadási szolgáltatással erősíthető. Ez utóbbi jelentőségét indokolja a szakemberek, orvosok túlterheltsége, valamint az online felületeken keresztül sokkal szélesebb körben terjedő, szakmailag gyakran nem megalapozott vagy nem általánosan alkalmazható eljárások terjedése, valamint a nem gyógyszernek minősülő készítmények növekvő száma.

Együttműködés és célzott beavatkozások a képzett munkaerő rendelkezésre állása érdekében.

A prevenció és a korai beavatkozások szerepének megerősítése, a betegút támogatása, egészségtudatosság növelése

- 2.4 Az **aktív és egészséges életmódot támogató zöldfelületi hálózat** bővítésére és a meglévő közhasználatú zöldfelületek – például zöldterületek, lakótelepi zöldfelületek vagy erdőterületek – funkcionális, minőségi fejlesztésére van szükség, amely nemcsak fizikai aktivitásra ösztönzi a lakosokat, hanem hozzájárul a közösségi élet gazdagításához és a mentális jólléthez is. Biztosítani kell, hogy a rekreációs tevékenységek biztonságos környezetben – pl. megfelelő kivilágítással, térfelügyelő kamerákkal, biztonságos kereszteződésekkel – kényelmes módon – pl. elegendő pihenőhellyel, árnyékot biztosító fákkal és egyéb létesítményekkel, vízvételi lehetőségekkel, valamint elérhető közterületi illemhelyekkel együtt – valósulhassanak meg. Egyetemes tervezés révén törekedni kell a parkok, sétányok, sportterületek hálózatának fizikai összekapcsolására, az esélyegyenlőségi és közbiztonsági szempontok, valamint a társadalmi inklúzió érvényesítésére.

- Az aktív életmódra való ösztönzést **közösségi sporteseményekkel és létesítményekkel** kell biztosítani a fővárosi lakosság számára. Ide tartoznak a fővárosi gyógyfürdők és strandok, az önkormányzatok által fenntartott sportlétesítmények, melyek fejlesztése a jövőben is fontos feladat. Be kell vezetni azokat az eszközöket, amelyek segítségével – a rászorultság szerint differenciáltan – támogatásokkal, vagy egyéb ösztönzőkkel (pl. lakossági általános kedvezmények) növelhető ezek igénybevétele a lakosság oldaláról és a szolgáltatások inkluzív módon elérhetőek mindenki számára. Az ingyenes vagy kedvezményesen hozzáférhető sportolási, rekreációs lehetőségek biztosítása kulcsfontosságú a **hozzáférés egyenlőtlenségeinek csökkentése** érdekében. Figyelemfelhívással és **szemléletformálással**, az egészséges életmódot, mozgást népszerűsítő kampányokkal, a tömegsportot segítő sportszakemberek képzésével, az aktív életmódot ösztönző, szervező alulról jövő kezdeményezések támogatásával el kell érni, hogy a rendszeresen sportoló lakosság aránya növekedjen. A sport – különösen a csapatsportok – fontos szerepet töltenek be a közösségépítésben és a társadalmi integrációban.

A közterületek **gyalogos-barát** átalakítása és a **városi kerékpározás** feltételeinek fejlesztése szintén a lakosság aktívabb életvitelét támogatja. Ehhez szorosan kapcsolódik az akadálymentesítés érvényesítése mellett a **közlekedésbiztonság** növelése, mind a gyalogosok, mind a kerékpárral közlekedők számára. Kiemelt figyelmet kell fordítani az intézmények – különösen a nevelési és oktatási intézmények, könyvtárak, művelődési és sportterületek és a közhasználatú zöldfelületek biztonságos megközelíthetőségének növelésére.

- 2.5 A növekvő társadalmi igényeknek megfelelően, ha Budapest **levegőminőségének** állapota jó, akkor ezt az állapotot fenn kell tartani vagy annak **javítására** kell törekedni, továbbá **csökkenteni kell a zajterhelést**, mely a klíma-, zöldhálózat- és közlekedési ágazati szakpolitikák és intézkedések együtteseként érhető el.

A városfejlesztés során a környezeti zaj csökkentésének szempontjait a jelenleginél nagyobb súllyal indokolt vizsgálni, a közterületi fejlesztések, közút-rekonstrukciók megvalósításánál alkalmazni kell a különböző zajcsökkentő technológiákat és a kapcsolódó jogi eszközöket is felül kell vizsgálni. Továbbá fokozott ellenőrzés szükséges a vigalmi negyedekben („buli-helyszíneken”), illetve a közutakon (pl. megengedett hangteljesítményt túllépő gépjárművek fokozott ellenőrzése, gyorsulási versenyek visszaszorítása). A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér működtetésével kapcsolatos zajterhelés mérséklése is egyre sürgetőbb feladat. Ennek érdekében a jogi keretek felülvizsgálata szükséges (pl. repülőtér zajgátló védőövezetének meghatározása, impulzus zaj kérdése).

- A klímaváltozás, különösen az egyre gyakoribbá váló **hősznapok egészséget terhelő hatásait és az ebből adódó többlethalálozást** – mely nagyobb arányban érinti a krónikus betegségben szenvedőket és az időseket – **csökkenteni kell** a közterületek megfelelő ki- és átalakításával, elsősorban a zöldfelületek és vízfelületek növelésével, árnyékot adó fák telepítésével és egyéb árnyékolási - építészeti és tájépítészeti – eszközökkel, a vízparti rekreációs lehetőségek kiterjesztésével, és a közterületi vízvételi lehetőségek további bővítésével

- 2.6 Cél a fővárosi lakosság körében az **egészséges**, és egyben alacsonyabb környezetterheléssel járó **élelmiszerekhez** való hozzáférés növelése, az egészségesen táplálkozó lakosság arányának növelése. Ennek érdekében segíteni kell az ellátási

Az aktív, egészséges életmód feltételeinek fejlesztése, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek csökkentése.

Egészséges környezettel a megbetegedések kockázatának csökkentése.

Az egészségesebb és kevésbé pazarló élelmiszerfogyasztás, valamint a fenntarthatóbb élelmiszertermelés támogatása.

láncok lerövidítését, az élelmiszerpazarlás mérséklését, a városi és várostérségi mezőgazdaság térnyerését a közétkeztetés minőségének és fenntarthatóságának javítását, illetve nagy hangsúlyt kell fektetni a lakossági szemléletformálásra is. A helyi – Budapest környéki termelők piacának támogatása mellett további közösségi kertek és komposztálók, valamint bérelhető kiskertek kialakítására van szükség. A népkonyhák hálózatán keresztül kell biztosítani, hogy a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok is megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszerhez jussanak.

- 2.7 A víziközmű hálózat ütemezett megújításával növelni kell az **egészséges ivóvíz**hez jutás biztonságát, az egészségre káros vezetékszakaszok (azbesztcement) és az amortizáció miatt cserére szoruló vezetékek kiváltásával, az ivóvíz minőségét és biztonságát hosszú távon javító beavatkozásokkal (víztermelő kutak felújítása). A klímaváltozás hatásai és a vízigények (beleértve a Budapesten kívüli felsőbb szakaszokat) okán vizsgálni szükséges a Duna vízállásának jövőbeni változását, a vízkorlátozási terv felülvizsgálatát el kell végezni.
- 2.8 Az önkormányzatoknak megfelelő együttműködésen alapuló protokollok kidolgozásával, hiteles tájékoztatás biztosításával fel kell készülniük a COVID19-járványhelyzethez hasonló vagy a hőségnapok okozta **egészségügyi veszélyhelyzetek kezelésére**.
- A **digitalizáció** számos lehetőséget kínál az egészség- és a szociális biztonság támogatása területén, ehhez észszerű, fenntarthatóan üzemeltethető, koordinált fejlesztéseikre van szükség.
 - Az egészségügyi és szociális szektorban – valamint a két szektor érintett szereplői között – növelni kell az **együttműködést**, tapasztalat- és információmegosztást. A beavatkozások integrált szemléletű tervezésére van szükség az idős és egyéb kiemelt célcsoportok életminőségének és ellátásának javítása érdekében.
- 2.9 A városi terek, szolgáltatások **akadálymentesítését**, az **egyenlő esélyű városhasználat** biztosításához szükséges feltételek megteremtését fel kell gyorsítani minden szolgáltatást nyújtó vagy fejlesztő érdekelt esetében. A tájékoztatás közérthetőségének javítására, valamint a befogadó társadalom jegyében a szolgáltatások és városi terek inkluzív használatának kialakítására.

Az egészséges ivóvíz biztosítása minden budapesti háztartás számára.

Digitalizáció, együttműködés a jobb ellátás és a váratlan helyzetek gyors és adekvát kezelése érdekében.

Egyenlő esélyű, inkluzív városhasználat és szolgáltatások biztosítása.

Fejlesztési célhoz kapcsolódó kiemelt céladatok 2034-ig

Csökkenjen azok aránya a lakosságon belül, akik sohasem, vagy ritkábban, mint hetente fogyasztanak zöldséget vagy gyümölcsöt.

(2019: 3,4%)
Forrás: Elef Európai Lakossági Egészségfelmérés

Növekedjen azok aránya, akiknek vélt egészsége nagyon jó vagy jó.

(2019: 64,8%)
Forrás: Elef Európai Lakossági Egészségfelmérés

A WHO ajánlásának megfelelő **szabadidős és izomerősítő sporttevékenységet végző lakosság aránya növekedjen 35 % fölé.**

(2019: 25,7%)
Forrás: Elef Európai Lakossági Egészségfelmérés

A születéskor várható **átlagos élettartam 5 évvel növekedjen** 2034-ig.*

(2023: nők 80,56 év; férfiak: 74,83 év)
Forrás: KSH

A 65 éves korban várható **átlagos élettartam legalább 20 évre növekedjen.**

(2019: 18,1 év)**
Forrás: Eurostat

A standardizált halálozási arányszám **csökkenjen** és ne legyen magasabb az EU átlagánál.
2019: 1193 eset/100 ezer fő (forrás: Eurostat)

A **szegénység** és társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya **8% alá csökkenjen.**
(2022: 12,1%); Forrás: KSH

A 65 éven aluliak körében a **daganatos megbetegedés okozta halálesetek** aránya **csökkenjen!**

2019: eset/ 100 ezer lakos
Forrás: Eurostat

A súlyos sérüléssel kimenetelű közúti balesetek, illetve a halálos kimenetelű közúti balesetek számának **50%-kal történő csökkentése** 2030-ra. A Vision Zero célkitűzése alapján minél hamarabb, de legkésőbb 2050-re a **halálos kimenetelű közúti balesetek számát közel nullára kell csökkenteni.**

Az egy főre jutó zöldterületi ellátottság 2034-ig érje el a **legalább 7 m²/fő** értéket. A funkcióhiányos közhasználatú zöldfelületek megújítása ütemezetten valósuljon meg.

Megjegyzés: A bázisértékek meghatározásakor a 2020-as és 2021-es adatok bizonyos témák esetében nem relevánsak az időszakot meghatározó covid járvány miatt, frissebb adat pedig még nem áll rendelkezésre. Ezekben az esetekben a covidot megelőző utolsó, a 2019-es adat a bázisérték.

3. Zöld átállás: klíma- és környezetvédelem

Budapesten középtávon – a fenntartható városfejlesztés egyik alappilléreként – alapvető fontosságú a klímaadaptáció érdekében tett intézkedések felgyorsítása, mely egyúttal hozzájárul a lakosság életminőségének javításához. A klímaváltozás okozta szélsőséges időjárási jelenségek, mint a hóhullámok, aszályos időszakok és intenzív esőzések, jelentős kihívást jelentenek a városi infrastruktúrára és a lakók egészségére. A zöld átállás – amely magában foglalja a zöldfelületek növelését és a városi ökoszisztémák, természeti értékek védelmét – segít mérsékelni ezen hatásokat és hozzájárul a városi hősziget-hatás mérsékléséhez. A csapadékvíz helyben tartása és hasznosítása révén csökkenthetők az elöntési és villámárvíz kockázatok. Az épületállomány energiahatékonyságának javítása, a megújuló energiaforrások használatának növelése, a zöld és fenntartható távhőszolgáltatás, valamint a környezetbarát közlekedési megoldások elősegítik a szén-dioxid-kibocsátás és, egyúttal a légszennyezés és zajterhelés csökkentését, azaz a városi élet minőségének javítását. Ezen lépések összességében támogatják Budapest rezilienciájának javítását és hosszú távon élhetőbb városi környezetet biztosítanak a lakosok számára.

Kiemelt feladatok 2034-ig

- 3.1 A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás jegyében kulcsfontosságú, hogy a fővárosi **zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztése** –az európai uniós prioritásokkal összhangban – **a kék-zöld infrastruktúra összehangolt bővítésével** valósuljon meg, minden intézkedés során integrált megközelítést alkalmazva. A középtávú fejlesztések kiemelt célterületei az alulhasznosított területek, a nagy látogatóforgalmat bonyolító városi parkok, valamint a hősziget-hatásnak legjobban kitett, belvárosi közterületek és a város átszellőzésében kulcsszereppel bíró Duna-parti területek. A túlterhelt parkok tehermentesítésére és a látogatóforgalom egyenletesebb eloszlására az alulhasznosított területek bevonása és fejlesztése kínálhat megoldást, ahol az üzemeltetési szempontból is kihívást jelentő új rekreációs igények –pl. extrém sportok, fesztiválok – is kielégíthetők. Az alacsony zöldfelület-fejlesztési potenciállal bíró területeken a hiányzó zöldfelületeket alternatív megoldásokkal – tetőkertekkel, zöldtetőkkel, zöldhomlokzatokkal, magaságysokkal, zöldkazettákkal – kell pótolni. A belső városrészekben a közutak fásítása is hozzájárul a biológiai aktivitás növeléséhez, ezért a folyamatos burkolatfelújításon túl – ahol erre lehetőség van – innovatív faterületépítési módszerek alkalmazásával növelni kell az útsorfák számát.
- A **zöld-kék infrastruktúra egészére kiterjedő**, rendszerszerű fenntartási, karbantartási és felújítási feladatokat éves ütemezett fenntartási és felújítási terv szerint kell elvégezni, melyhez elengedhetetlen a megfelelő nyilvántartás továbbfejlesztése (**digitális zöldkataszter - FATÁR**).
 - A zöldfelületek védelmének megerősítése érdekében fontos a közműmentes zöldsávok biztosítása, a meglévő fák fokozottabb védelme új technológiákkal, gyökérvédelemmel, védőcsővezéssel, közművek kiváltásával. A **közmű- és közlekedésfejlesztési projektek során** (ahogy valamennyi új építési beruházás, ingatlanfejlesztés esetében) a zöldfelületi célok elérése érdekében kiemelt szempont a **zöldfelületi szempontok erőteljes érvényesítése**.
 - A **burkolt felületek arányának csökkentése** érdekében a közterületek funkcionálküli burkolt felületei helyett ütemezett módon zöldfelületeket kell kialakítani, illetve ahol erre lehetőség van, a csapadékvízzel történő hatékonyabb gazdálkodás, valamint a hősziget-hatás csökkentése érdekében a burkolatok kialakításakor **vízáteresztő és nagyobb albedójú („hűvösebb”) burkolatok alkalmazására** kell törekedni.
 - A fásításra nem alkalmas, de jelentős nyári hőhatásnak kitett területeken célszerű a külső és félig nyitott terek **árnyékolását növelő építészeti megoldások** (pl. árkádok, loggiák, pergolák, ideiglenes napvitorlák) támogatása.
 - **Költségvetési forrás biztosítása** szükséges a **belterületi zöldinfrastruktúra-hálózat bővítését célzó területszerzésekre**, a fővárosi településtervben tervezett zöldinfrastruktúra elemek (pl. zöldterületek, erdőterületek) megvalósítása, valamint az

Zöld- és kékinfrastruktúra hálózat fejlesztése a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás jegyében

alulhasznosított, barnamezős vagy beépítésre kevésbé alkalmas (pl. erózióveszélyes, vízmosással érintett vagy elöntésveszélyes) területek zöldfelületi hasznosításának előmozdítása érdekében.

- 3.2 A klímareziliencia javítása érdekében kiemelt jelentőségű a biológiai sokféleség megóvása, a **természetközeli élőhelyek védelme**. Ehhez kapcsolódó feladat a már természetvédelmi oltalom alatt álló területek megfelelő természetvédelmi kezelésének biztosítása, az élőhelyrehabilitáció, a védett területek tehermentesítése a rekreációs igényeket kielégítő zöldfelületek biztosításával (☛ 2. Egészség és gondoskodás), valamint a diszkvilágítás szabályozása az élővilágra káros indokolatlan fényszennyezés mérséklése érdekében. Középtávon kiemelt feladat a természeti értékek népszerűsítése (szemléletformálás), valamint a védelemre érdemes természeti területek védetté nyilvánítása. A természeti értékek megőrzése hozzájárul a természeti környezet tájképi értékeinek fenntartásához is.
- A fővárosnak a védett természeti területeken kívül is törekednie kell a város biodiverzitásának a zöldterületeken történő fenntartására és fejlesztésére. Cél a minél gazdagabb faji diverzitás megeremtése – az inváziós, nem honos fajok elkerülésével – az önfenntartó, stabilabb városi ökoszisztémák elősegítése. A biodiverzitás növelés során a növényzet változatossága mellett elő kell segíteni az állatvilág (madarak, rovarok) változatosságának növekedését számukra vonzó létesítéssel. A zöldfelület üzemeltetésénél is **folytatni kell a biodiverz gazdálkodás kiterjesztését**: természetkímélő technológiák, extenzív „vadvirágos” gyepgazdálkodás, virágos rétek létesítése, közterületi gyümölcsbokrok- és fák ültetése, madár és rovarbarát faállomány-kezelés, növényi hulladék komposztálása, aprítékolása, talajtakarás, szárazságtűrő növényzet telepítése, növényvédelmi vegyszerhasználat korlátozása. A zöldfelületek, a biodiverzitás – illetve a felszíni és felszín alatti vizek – védelmére figyelemmel kell lenni a közterületek fenntartása során is, ezért alternatív síkosságmentesítő anyagok használatának elrendelése mellett véglegesen be kell tiltani a járdák és utak sózását.
 - A cél **Budapest erdőszűltségének növelése és a meglévő erdőterületek természetességének, klímahatásokkal való ellenállóképességének növelése**. Középtávú feladat a meglévő erdőterületek védelmének megerősítése és állapotjavítása a feladat a szakszerű kezelés megvalósításával – ennek részeként a fővárosi tulajdonú erdők kezelési tervének végrehajtása és a tervezési ciklus végén annak felülvizsgálata. Mindezek mellett már középtávon is konkrét lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a fővárosi településtervben kijelölt, több, mint 3000 ezer hektárnyi új erdőterület szisztematikus betelepítése is elkezdődjön.
- 3.3 **Paradigmaváltás** szükséges a városi csapadékvíz elvezetésében, kezelésében: tekintettel az egyre szélsőségesebb csapadékeseményekre törekedni kell a csapadékvíz elvezetése helyett a csapadékvíz megtartására és helyben történő hasznosítására. Ennek érdekében a csapadékvíz helyben tartását és másodlagos hasznosítását már fővárosi szinten is ösztönözni, szabályozni szükséges. Emellett a zöldfelületi, csapadékvíz-gazdálkodási és árvízvédelmi fejlesztéseket integrált szemlélettel – a műszaki és természetalapú megoldások komplex alkalmazásával – kell megvalósítani, így az elvezetőhálózat terhelése, illetve a kapacitásfejlesztése iránti igény csökkenthető.
- A város **kisvízfolyásainak revitalizációja** több kerületen átívelő, egységes kezelést, koordinált fejlesztést igényel. Középtávon folytatni szükséges a patakpartok természetességének növelését eredményező fenntartási-fejlesztési (mederrendezési) beavatkozásokat, az árvízvédelmi szempontokon kívül a természetvédelmi és ökológiai szempontok kiemelt érvényesítése mellett. Folytatni kell a már megkezdett zöldfelületi, rekreációs fejlesztéseket is, – beleértve a gyalogos- és kerékpáros közlekedés fejlesztését – kiemelten a Rákos-patak és a Szilas-patak mentén.
 - Az ivóvízbázisok, a közlekedési infrastruktúra, az épített környezet, valamint a közműhálózatok, és ilyen formában az élet- és vagyonvédelmi, az egészségügyi kockázatok elkerülése, csökkentése érdekében szükséges a jogszabályi környezetnek megfelelően a **meglévő elsőrendű árvízvédelmi védvonalak fejlesztése**, mert még található olyan árvízvédelmi védvonalszakaszok, amelyek magassághiányosak, illetve műszaki kialakításuk nem megfelelő.

Természetközeli területek megőrzése, biodiverzitás növelése

Intézkedések az integrált szemléletű, biztonságos és klímaadaptív vízgazdálkodás érdekében

- 3.4 Energiahatékonyság – és egyúttal levegőtisztaságvédelem – terén fontos a budapesti épületállomány energetikai minőségének javítása. Alacsony hőigényű, **energiahatékony épületállomány** a cél (☛ 1. Megfizethető és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben), amely a lokálisan kibocsátásmentes fűtési technológiák alkalmazásának köszönhetően egyúttal a légszennyezés csökkentését is eredményezi. A budapesti ÜHG-kibocsátások mérséklésének egyik leghatékonyabb módja ezért az épületek üzemeltetéséhez szükséges energiaigény csökkentése. Középtávon folytatni szükséges a lakóépületek és fővárosi intézmények, közszolgáltató cégek létesítményeinek **hőszigetelését, a nyílászárócsereét és a fűtési rendszerek megújulóenergia-alapú korszerűsítését**, szabályozhatóvá tételét, a passzív épülethűtési módok preferálását.
- Az energiafelhasználáshoz köthető kibocsátáscsökkentés területén kiemelt jelentősége van továbbá a **szemléletformálásnak** is. Az energiatakarékosság és az energiahatékonyság növelése érdekében a Fővárosi Önkormányzat és szakcégei, valamint a kerületi önkormányzatok **tanácsadással** kell, hogy segítsék a lakosságot az épületek energiafelhasználásnak költséghatékony csökkentésében, valamint a környezetbarát fűtési módok alkalmazásában. A felelős, környezettudatos magatartás elősegítéséhez a fővárosi kulturális intézményeknek szemléletformáló programokkal, például kiállítások és kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások stb. kell hozzájárulniuk. Az energiafelhasználás mérséklése érdekében az önkormányzatoknak hozzá kell járulnia a fogyasztó oldali szabályozási módok (pl. rugalmas árképzés) bevezetési törekvéseihez.
 - A fővárosi energiagazdálkodás, az energiatermelési és -felhasználás optimalizációjához el kell végezni a **budapesti épületállomány energetikai tipologizálását**, létre kell hozni egy komplex energiapotenciál-térképet (megújuló energia és épületfelújítási potenciálvizsgálat).
 - Létre kell hozni a városi szintű, **energetikai beruházások önálló tervezését, beruházási döntéseket megalapozó, nyílt információs rendszerét**. A rendszernek fő feladata, hogy egyszerűbbé tegye, meghonosítsa az egyre komplexebb energetikai beruházásokban való gondolkodást a lakossági és magán szereplők között, ami így a meggyőzés, illetve automatizált tanácsadás eszközévé válhat.
 - Meg kell teremteni a jogszabályi alapját annak, hogy az energiaközművek hálózati engedélyesei **városfejlesztési felhasználási célú fogyasztási adatokat szolgáltatassanak** az önkormányzatok számára, valamint annak, hogy az önkormányzatok a megfelelő adatvédelem mellett hozzáférést kapjanak **a kiállított épületenergetikai tanúsítványokhoz** az épülettípusok kategóriáiba eső minden épület esetében.
 - A budapesti épületállomány CO₂-kibocsátásáért túlnyomó részben nem a Fővárosi Önkormányzat és cégeinek tulajdonában lévő épületek (<2%) felelősek, a Főváros szerepe a **Városi Klímaszerződésnek** (CCC) megfelelően a lakossági, szövetkezeti és magánkezdemenyvezések támogatása, ösztönzése, facilitációja és koordinációja hálózati kormányzati modellben.
 - A **közüvilágítási hálózat** energiatakarékos fényforrásokkal történő korszerűsítését folytatni kell. A közvilágítás okos rendszerek fogadására alkalmas korszerűsítésekkel, valamint új közvilágítási hálózatok kiépítéskor intelligens rendszerek telepítésével tud hozzájárulni a fenntartható városüzemeltetéshez.
- 3.5 Budapest biztonságos működése és kiegyensúlyozott fejlődése érdekében a rendelkezésre álló fizikai erőforrásokat hosszú távon fenntartható módon kell hasznosítani, a fosszilis helyett a **megújuló energiaforrások arányának** minél több területen való **növelése** és hatékonyabb energia- és anyaggazdálkodás megvalósítása szükséges. Középtávú cél a – településkép védelmének is megfelelő – napelemes háztartási méretű kiserőművi beruházások elősegítése, a gazdaságos üzemeltetéshez szükséges jogszabályi, szakpolitikai szabályozások kialakításában a **fővárosi érdekérvényesítés**. Meg kell oldani a nappal megtermelt energia késleltetett, éjszakai vagy a fogyasztási csúcsidőszakokban történő felhasználását, energiátároló kapacitások integrálását, az **energiamegosztás** jogi, technikai és szociális hátterének biztosítását, a közösségi energiatermelést, energiaközösségek létrehozását, és elő kell segíteni a szektor termelő fogyasztói tevékenységét. Meg kell vizsgálni úgy a napi, mint a szezonális léptékű energiátárolási technológiák alkalmazásának lehetőségeit, különös

Energiahatékony épületállomány, korszerű távhő- és közvilágítási hálózatok, nyílt információs rendszerek

Egészséges városi környezet és energiafüggetlenség érdekében megújuló energiaforrásokra épülő energiatermelés és elektromobilitás

- tekintettel az energiaátalakítási technológiákra és a szektorok közötti összekapcsolás lehetőségeire (villamos- és hőenergia, alternatív energiahordozók stb.).
- Középtávon a **földhő és hulladékhő** (gyógyfürdők hulladékhője, erő- és fűtőművek hűtővizei, tisztított szennyvizek) **hőszivattyús hasznosítását** kell előtérbe helyezni.
 - Az egészséges városi környezet érdekében **zöld és fenntartható távhőszolgáltatásra** van szükség. Fontos a fővárosi távhőrendszer folyamatos fejlesztése, a versenyképességének javítása. Az egységes távhőrendszer kialakítása érdekében a feladat a jelenleg szigetüzemben működő **távhőközpontok összekapcsolása**, új fogyasztók, ellátási területek (pl. belvárosi kerületek) bekapcsolása szükséges (az épületkorszerűsítési beavatkozásokkal párhuzamosan) a hőtermelői versenyhelyzet kialakítása érdekében. A megújuló energia hasznosítási arányának növeléséhez **geotermikus energia** alapú új hőforrásokat kell létesíteni, továbbá fokozni kell a **termikus hulladékhasznosítás** hatékonyságát.
 - Az **épületek energetikai felújításának felgyorsítása** érdekében fontos az épületenergetikai fejlesztések növeléséhez, távhőrendszerhez történő csatlakozáshoz ösztönzők, valamint szervezeti, finanszírozási eszközök biztosítása.
 - Az elektromobilitás a kiszolgáltatott elosztási problémák kezelésében is szerepet játszik, **támogatni kell a helyi megújuló energiatermelés és az otthoni töltés integrációját**, hogy a háztartási méretű kiserőmű által megtermelt villamos energia gépjármű töltésére is felhasználható legyen.
- 3.6 A nyersanyagok – beleértve az élelmiszeralapanyagokat is – globális túlhasználata, valamint a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében érdemi lépéseket kell tenni a **körkörös gazdálkodás** szellemében. Az állami szerepvállalást igénylő, ipari, építésügyi és szolgáltatási szektor hulladékminimalizálását célzó intézkedések, szabályozások fővárosi támogatása mellett, olyan **fővárosi zöld közbeszerzési eljárási követelményrendszer** bevezetése szükséges, amely előíráshoz köti és standardizálja a beépítendő körforgásos gazdasági folyamatok alkalmazását és építmények, illetve utak beruházása esetén az élet-ciklus elemzés kötelező jellegű alkalmazását, továbbá kiterjed az élelmiszerekkel kapcsolatos beszerzések fenntarthatósági és élelmiszerhulladékcsökkentési kritériumaira is.
- A Főpolgármesteri Hivatal, valamint az általa felügyelt intézmények és gazdasági társaságok, és a fővárosi rendezvények számára meg kell határozni a **rövid távon végrehajtható hulladékszegény megoldásokat** eredményező kritériumokat (pl. szelektív hulladékgyűjtés, papírhasználat csökkentése, az egyszerhasználatos csomagolások visszaszorítása, az újrahasználati rendszerek támogatása stb.). A körforgásos gazdaság jegyében és az élelmiszerpazarlás csökkentése érdekében olyan megoldásokat kell kidolgozni, melyek elősegítik a fővárosi intézményekben (pl. idősek otthona) és a gazdasági társaságoknál (pl. közétkeztetés, piacok és vásárcsarnokok) keletkező élelmiszerfelesleg, illetve élelmiszerhulladék hasznosítását, feldolgozását.
 - A lakossági hulladék nagyobb arányú hasznosítása érdekében a **közszolgáltatási hulladékgazdálkodás további fejlesztése** szükséges: a biológiailag lebomló hulladékgyűjtés Budapest egész területére való kiterjesztésével, a hulladékudvarok számának és az ott leadható hulladékfajták körének bővítésével és a komposztálási lehetőségek bővítésével, a zöldhulladékokban rejlő szervesanyagok helyi hasznosítását elősegítve. A betétdíjas rendszer bevezetése miatt optimalizálni szükséges az egyéb csomagolóanyagok háznál történő begyűjtését is.
- 3.7 Az utazási módok szempontjából meghatározó közösségi közlekedés kiemelt fejlesztése szükséges, elősegítve a közlekedési módok összetételének kedvező irányú változását. Növelni kell az elektromos meghajtás arányát (ahol várhatóan az elektromos áram előállításának módja is kedvezőbben alakul), ezt szolgálja egyrészt a kötöttpályás hálózatokon belül a **villamoshálózat kiterjesztése**, másrészt a **gumikerekes (autóbusz, trolibusz) hálózatok elektrifikációjának kiteljesítése** a károsanyag kibocsátás csökkentésére törekedve. (☛ 5. Fenntartható és inkluzív gazdaság)
- A közlekedés egyik leginkább környezetbarát módja a kerékpáros közlekedés. A jelentőségének növeléséhez szükséges a város kerékpározhatóságának maradéktalan megteremtése, amelynek fontosabb elemeit a **kerékpáros főhálózat** foglalja magában. Folytatni kell a főhálózat és annak legmeghatározóbb elemeinek, a bringasztráda

Lépések a körforgásos gazdaság megteremtése érdekében

Fenntartható városi közlekedés

nyomvonalaknak a **létrehozását**, be kell fejezni a **lakóterületek mellékúthálózatának forgalomcsillapítását**.

- A város belső részét meghatározó **közutak** esetében a környezetbarát közlekedési módokra történő átállást a rendelkezésre álló **felületek újra osztása** teszi lehetővé, amely ezen a városrészek az élképességéhez járul hozzá.
- 3.8 A közlekedés másik leginkább környezetbarát módja a gyalogos közlekedés. A gyaloglás azonban több, mint közlekedési forma, az a városi lét egyik fontos alkotóeleme. A gyalogosok érdekében szükséges a **gyalogos felületek kiterjesztése** a közterületi parkolás telken belüli biztosításával. Fontos továbbá a gyaloglást tartósan kizáró egyéb közterületi funkciókkal szembeni **védelem** (a teraszok szabályozásának betartatása), a **gyaloglás előnyben részesítése** és az **akadálymentesítés** folytatása (csomópontok burkolatának átalakítása, új gyalogosátkelők kijelölése, liftek mozgólépcsők létesítése).
- A belvárosi forgalomcsillapítás részeként a magas károsanyagkibocsátású járművek behajtásának korlátozása (alacsony, vagy zero károsanyag kibocsátású övezetek bevezetése), valamint városi szinten a gépjárművek környezetvédelmi tulajdonságai alapján differenciált parkolási díj megállapítása indokolt.
- A **közlekedési területek** műszaki infrastruktúra által igénybe nem vett, **kihazsálatlan részének zöldfelületként történő hasznosítása** javasolt a városi klíma javítása érdekében, ahol az műszakilag lehetséges és ésszerű a villamos vágányzóna gyepesítését is beleértve.
- A közlekedéshez kapcsolódó **edukáció** és a **kiegészítő szolgáltatások** (oktatási rendszer részeként biztosított ismeretterjesztés, elektromos töltőhálózat létrehozása, járműmegosztó rendszerek – elsősorban a BuBi hálózat – bővítése, city logisztika fejlesztése...) folyamatos és célirányos biztosítása fontos tényező a közlekedési szokások befolyásolásában.

Egészséges utcák és terek

Fejlesztési célhoz kapcsolódó kiemelt céladatok 2034-ig

2035-ig az újonnan betelepített erdőterületek nagysága legyen legalább 300 (ha) .	Fővárosi Önkormányzat, valamint intézményei, cégei épületeinek, létesítményeinek energiafelhasználásához köthető CO ₂ -kibocsátása 2030-ra 40%-kal csökkenjen (bázisév: 2015).	A Duna-part és a belváros zöldfelületi rendszere ütemezetten bővüljön .
Budapest energia végfelhasználásához köthető CO ₂ -kibocsátása 2030-ra 40%-kal csökkenjen (bázisév: 2015).	Zöldfelület-intenzitás a főváros egész területén növekedjen .	A MÁSZ+1,3 m biztonsági szintnek megfelelő árvízvédelmi védvonal hossza 17 km-rel növekedjen .
A rehabilitált kisvízfolyás szakaszok hossza legalább 10 km-rel növekedjen .	A védett területek természetessége javuljon . A helyi jelentőségű védett természeti területek hálózata legalább 400 ha-val bővüljön 2035-ig.	A településtervben meghatározott beépítésre szánt terület nagysága ne növekedjen 2021-hez képest.
Kedvezőbb környezetvédelmi besorolású (benzin EURO V-VI és a hibrid/elektromos) gépjárművek aránya növekedjen .	A Fővárosi Önkormányzat közszolgáltató cégei által fenntartott zöldfelületek fajlagos pénzügyi ráfordítása a Fővárosi Önkormányzat egész éves költségvetéséhez viszonyítva legyen 2% .	A digitális zöldkataszter (FATÁR) legyen teljeskörű.
	2035-ig a gyalogos közlekedést használók aránya 20%-ra , a kerékpáros közlekedést használók aránya 10%-ra növekedjen . (utazások száma szerint)	a fővárosi intézményekben és gazdasági társaságoknál keletkező élelmiszerpazarlás mértéke csökkenjen .
		2035-ig a közösségi közlekedést használók aránya 50%-ra növekedjen . (utazások száma szerint)

4. Értéktörző és értéktérítő minőségi városfejlesztés

Budapest látványos természeti adottságai, valamint történeti és épített környezeti értékei által meghatározott erős identitású karaktere egyre jobban felértékelődik, ezáltal a város egyre otthonosabb és szerethetőbbé válik. Ezért a városkarakter megőrzése és erősítése elsődleges fontosságú, ennek érdekében külön-külön is kiemelt figyelmet kell fordítani az értékvédelem hatékonyságára, beleértve a városi táj és az egyedi épített értékek védelmére, ugyanakkor az új fejlesztések minőségi megvalósítására, azok társadalmi megértésére és elfogadására, valamint a közterületek magas színvonalú kialakítására és fenntartására.

Az értékvédelemnek prioritást kell élveznie, megakadályozandó az értékvesztést, aminek következtében Budapest még kitettebbé válna a globalizációs hatásoknak, hosszú távon pedig gyengülne a város egyedi karaktere. A védett értékek környezetének fejlesztése nagyobb figyelmet igényel az eddiginél, továbbá a védelem alatt nem álló, de helyi identitással bíró városrészek is oltalmat igényelnek. Az új fejlesztések illeszkedése környezetükbe meghatározó jelentőségű, a beavatkozások során kiemelt hangsúlyt kell fektetni az értéktérítésre. Kialakult beépítésű területek esetén fontos a komplex rehabilitációs szemlélet, míg új területek kialakítása esetén az illeszkedő vegyesség kialakítása. A beavatkozások során a hosszú távú célrendszer érvényesítése érdekében, a minőségi városfejlesztés részeként kiemelten kell kezelni a közterületek, a Duna-partok megújítását és átalakítását, valamint a fejlesztések barnamezős területekre fókuszálását és a központrendszer fejlesztését, fenntarthatóságát.

Kiemelt feladatok 2034-ig

4.1 A városkarakter erősítése érdekében a városi táj védelmét fokozni kell, ennek érdekében az értékes, védendő területeket körültekintően kell lehatárolni, a vonatkozó **szabályozást** az új jogszabályi keretek között készülő településtervekben **egyértelműen kell meghatározni**. Differenciáltan kell szabályozni és fejleszteni a belső és külső városrészeket, azok városképi sajátosságainak figyelembevételével. Azokon a belső területeken, ahol a történeti városi táj kiemelt értékmegőrzést igényel, biztosítani kell a **tetőtáj védelmét** azokon területekre vonatkozóan, amelyekre látogatott magaslati pontokról rálátás adódik. A kijelölt területeken található építmények magasságát, valamint anyag- és színhasználatát az eddiginél nagyobb figyelemmel kell kísérni. A városi tájat a **magasházak elhelyezhetőségének körültekintő szabályozása** révén továbbra is védeni kell. Feladat az egyes városrészek adottságaihoz, a kialakult városi struktúrákhoz illeszkedő magassági változatosság biztosítása, de kerülni kell a városkép harmóniáját és a város sziluettjét megbontó, esetlegesen megjelenő magasépítmények létesítését. A magasházak elhelyezésének szabályozásával megakadályozandó az olyan létesítmények telepítése és kialakítása, amelyek idegenek Budapest történeti karakterétől – különösen védett központjától – és amelyek pusztán a város középszerűségét, nem pedig meglévő értékeit erősítik.

A városi táj fokozott védelme

4.2 A meglévő **örökségi értékeket hatékonyan kell védeni**, egyebek között az energetikai korszerűsítésekkel összehangolva, csökkentve az eddig tapasztalt magas értékvesztési arányt. Szorgalmazni kell, hogy a Magyar Kormány kötelezettségvállalása alapján készüljön el a **világörökségi kezelési terv**, amely alkalmat nyújthat akár országos szakmai konszenzuson nyugvó védelmi célok és megvalósítási módszerek kialakítására is.

Egyedi örökségi értékek hatékonyabb védelme

Az új településtervek készítése során az épített értékek megőrzésére vonatkozó **szabályozás és településképi követelményeinek összehangolására van szükség** a fővárosi és kerületi önkormányzatok között.

- A **műemléki és helyi védett épületek helyreállítására, megőrzésére** olyan arányban **kell forrást biztosítani**, hogy az hatékony segítséget jelentsen az értékek megtartásában. Az értéktörző munkának a közterületről látható, településképi értékeken túl ki kell terjednie az épületbelső meghatározó értékeire, mint például a Budapestre jellemző historikus, körfolyosós bérházainak belső udvaraira, homlokzataira, az értékes burkolatokra, lépcsőházakra. A támogatásokat célszerű pályázati formában biztosítani.
- Folytatni kell a védettség alatt még nem álló, jelentősebb **értéket képviselő épületek felkutatását és nyilvántartásba vételét**, azok védelem alá vonását.

- Az épített örökség **értékeinek megismerését, megőrzésükben a közösségi részvétel erősítését** célzó kezdeményezéseket támogatni kell. Lakossági, nemzetközi szakmai workshopok és konferenciák szervezése kezdeményezendő, amelyek témája a védelem jelentősége, illetve az örökségvédelem tapasztalatainak és új technológiáinak átadása/átvétele, közös pályázás EU-s forrásokra, nemzetközi tapasztalatok cseréje.
 - A város saját értékeinek megbecsülésére **értékalapú helyreállítási, épület megújítási programokat kell kidolgozni**, azokat mintaterületeken szemléltetni. Az indítandó komplex városrehabilitációk programjaiban is erősíteni kell az értékvédelmi szemléletet. A korábbi, eredményes programokat a városi túlépítettség minimális fellazítása és zöldfelületi fejlesztése jellemezte, ami az ingatlanfejlesztés alapú rehabilitációval lényegében megszűnt, mi több, számos építészeti érték veszett el ezekben a projektekben. A kiemelt fejlesztések sem kifejezetten az értékvédelemről vagy a városrész élıhetőségét növelő célokról szólnak.
 - A **használaton kívüli épületeknél törekedni kell az újrahasznosításra**, azok elbontása helyett. Kulturális örökséggel, hagyományokkal, történetekkel rendelkező épületek esetében kiemelten fontos a kulturális-közösségi célú funkcionális megújítás, ezekhez megfelelő épületrehabilitációs koncepciók kidolgozása szükséges.
- 4.3 A **barnamezős területek fejlesztése** lehetőséget jelent ezeknek a város működésébe való visszakapcsolódására, funkciógazdag lakónegyedeket és zöldterületeket, a városszerkezethez illeszkedő vegyes városnegyedeket létrehozva (☞ 4.4.pont). A funkcióváltás ösztönzése történhet jogi, pénzügyi és kommunikációs eszközökkel, átmeneti vagy zöldfelületi hasznosításuk elősegítésével. A fejlesztések során **a meglévő értékek megtartását** meg kell követelni, a fejlesztő és érintett önkormányzat (szükség esetén állami szereplő) között a megfelelő program kialakítása érdekében, a fejlesztési területek volumenéhez illeszkedve szoros együttműködés szükséges.
- A **városszövethez illeszkedő barnamezős fejlesztések** megvalósítása és a meglévő épületállomány újrahasznosításának támogatása érdekében **a Fővárosi Önkormányzat feladata, hogy szakértelemmel, tanácsadással, valamint a közszolgáltató cégek összefogásával segítse a beruházókat.**
 - Új városnegyedek kialakítása során, amikor több tulajdonos (és a város) érdekeit kell összehangolni, vagy amikor a terület nagyobb kiterjedése vagy komplexitása azt megköveteli, **mestertervet kell kidolgozni**. A mesterterv alapvető funkciója a terület fenntarthatósága érdekében a városi környezet alakítására vonatkozó **javaslatok integrált megközelítése**. A mestertervnek olyan **állapotkövető stratégiai dokumentumnak** kell lennie, amely a jövőbeli fejlődés irányításának eszköze, és összefogja a terület fejlesztésében érintetteket: az önkormányzat, a helyi közösség, az ingatlan tulajdonosok és a fejlesztők érdekeit egyaránt képviselve, közös víziót állít fel az adott területre.
 - Az új városi együttesek kialakításakor figyelembe kell venni a pozíciójuknak megfelelő városszerkezeti kapcsolatokat, hogy azok a meglévő beállt területek struktúrájához illeszkedjenek, **előnyösen fejlesszék tovább a város nagyléptékű szerkezeti elemeit, hozzanak létre újszerű, előremutató urbanisztikai elemeket tartalmazó új városi szövetet**. Az illeszkedés mellett a tervezett beruházás léptékének függvényében a működőképesség fenntartása, vagyis a környező és a fejlesztési terület humán és műszaki infrastrukturális ellátottsága is követelmény. A megvalósítás egyik eszköze a mesterterv, amely az adott helyre szabott, egyedi megoldásokat, víziót rögzíti.
- 4.4 A fővárosnak szabályozások és együttműködések segítségével jó megközelítésű, közlekedési csomópontként is működő, munka- és lakóhelyeket egyaránt magába foglaló **mellékközpontok rendszerének** kialakításával erősíteni kell meglévő és potenciális központjait. Az alközpontok erősítése hozzájárul a napi közlekedési igény csökkenéséhez, ahol a „kis távolságok városában” a munkahelyek a lakóhelyekbe integráltan helyezkednek el, így rövidebb úton érhetők el. Feladat a nagyforgalmú közösségi közlekedési átszálló csomópontok **minőségi fejlesztése, funkcióbővítése**.
- A fővárosi tervezett központrendszerben **kijelölt központi helyek fejlesztésére** vonatkozó **mestertervet** a kapcsolódó ingatlanfejlesztésekkel összehangolva kell kidolgozni, és fokozatosan végrehajtani.
 - A **„kis távolságok városa”** városfejlesztési szemlélet alkalmazásával az új városnegyedekben és a meglévő lakókörnyezetekben egyaránt biztosítani kell a

Barnamezős területek értékőrző és értékteremtő, funkcióváltó hasznosítása, illeszkedő és minőségi új városnegyedek

Központrendszer működésének erősítése, alapvető szolgáltatások elérhetősége

- megfelelő kapacitású és minőségű alapszolgáltatásokat**, biztonságos, akadálymentes, gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedéssel való **jó elérhetőséget**.
- A funkcionális sokszínűség – **rekreációs-, kulturális és közösségi terek, helyi szolgáltató központok** – mellett középtávon kiemelt szerepe van a közterületek minőségi megújításának (egészséges utcák és terek) és a zöldfelületi rendszer fejlesztésének. Különösen a lakókörnyezetekhez közeli közterületek kulturális minőségének erősítése érdekében indokolt színvonalas kulturális művészeti alkotások elhelyezése.
 - A **vegyes területhasználat kialakítása** nem csak az elérhetőséget és biztonságot növeli, hanem a munkahelyek, intézmények és szolgáltatások helyi kínálatával hozzájárul a nagyobb távú utazási igények csökkentéséhez is. **A vegyesség és minőség funkcionális és beépítési paramétereit az önkormányzati településrendezési eszközökön keresztül kell biztosítani.**
 - A Fővárosi Önkormányzat az általa biztosított **közzolgáltatások és hálózatok fejlesztésével** (elsősorban közösségi közlekedés, kerékpárutak, zöldfelületek és közmű-ellátás, kulturális-közművelődési terület) valamint a nem önkormányzati hatáskörben működő szolgáltatásokkal (pl. egészségügy, oktatás) kapcsolatos érdekérvényesítéssel, továbbá az innovatív szolgáltatásfejlesztés, tudásmegosztás és tervezés területén vállalt kezdeményező és koordináló szereppel tud hozzájárulni a területileg kiegyenlített minőségi lakó- és szolgáltatási környezethez.
 - A kerületeknél kisebb szomszédsági egységek esetében a különböző hatáskörben működő **szolgáltatások fejlesztési igényeinek nyomon követése**, az érdekeltek bevonása a fejlesztési folyamatokba az érdekeltek bevonása, a **koordináció** és az irányítás elsősorban a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozik.
- 4.5 Prioritást kell biztosítani a lakóterületi, a Duna-parti, az épített értékek környezetében lévő, **nagy gyalogos forgalmú közterületek és zöldfelületi rendszerek minőségi megújításának és fenntartásának** (köztisztasági helyzet javítása a városi életminőség fejlesztése és a turisztikai vonzerő fenntartása érdekében, engedély nélküli hulladéklerakások felszámolása és megelőzése).
- Megfelelő zöldfelületi ellátottság biztosítása, közterületek minőségi fejlesztése során előnyben kell részesíteni az innovatív zöldfelületi megoldásokat. A rekreációs lehetőségek bővítése mellett színvonalas zöldfelületeket kell kialakítani.
 - A városi közterek kialakítását, kezelését és használatát érintő döntések meghozatalakor az embereket és egészségüket kell a középpontba helyezni. Kiemelt cél ezeken a területeken a zajterhelés csökkentése, a levegőminőség javítása.
- 4.6 A **Dunát szigeteivel és partjaival** a mindennapi élet különleges, ugyanakkor szerves részévé kell tenni, közösségi használatának erősítése, színvonalának javítása stratégiai jelentőségű.
- A Duna természeti adottságainak szem előtt tartásával **kiemelt cél a vízpart zöldhálózati szerepének erősítése**. Ennek részeként a külső folyószakaszokon még fennmaradt, több helyen kifejezetten értékes parti vegetáció, galériaerdő védelme, míg a belvárosi Duna-parton a zöldfelületi intenzitás javítása a tájképi és művi értékekhez illeszkedő humanizált használat támogatása mellett.
 - Azonnali beavatkozást igényel a **Duna menti parthasználat rendezése** (hajózás, parkolás, vendéglátás, egyéb fizető vállalkozások részvételével), a belvárosi szakaszok humanizálása és a jogellenes magatartással (illegális parthasználat) szembeni határozott fellépés. A Duna menti területek tulajdonjogának, vagyonkezelői jogkörének, illetve ingatlannyilvántartási helyzetének rendezésére van szükség a közhasználat, az egységes szemléletű fejlesztés és üzemeltetés érdekében.
 - A **személyhajó kikötők (hajóhidak)** és az azok megközelítését szolgáló területek (lépcsők és gyalogos burkolatok) minősége nem méltó sem a Dunához, sem a világörökséghez és nem felel meg a használók elvárásainak sem. A partszakaszok és a kikötési lehetőségek meghatározása során az úszóműves rendszerű kikötők közmű- és logisztikai helyzetét rendezni, a létesítmények üzemeltetési igényeit megfelelően kezelni kell. Ennek differenciált szabályozása és végrehajtása szükséges a Duna vízállásának változását figyelembevéve, továbbá szükség van azok decentralizálására is a partszakaszok terheltségének és városszerkezeti kapcsolatainak szem előtt tartásával (lépcsős partszakaszok, hídfők kilátás védelme, belső partszakaszok

Tiszta, minőségi városi térhasználat, értékálló közterületek

A mindennapi élet szerves részét képező Duna-partok és szigetek

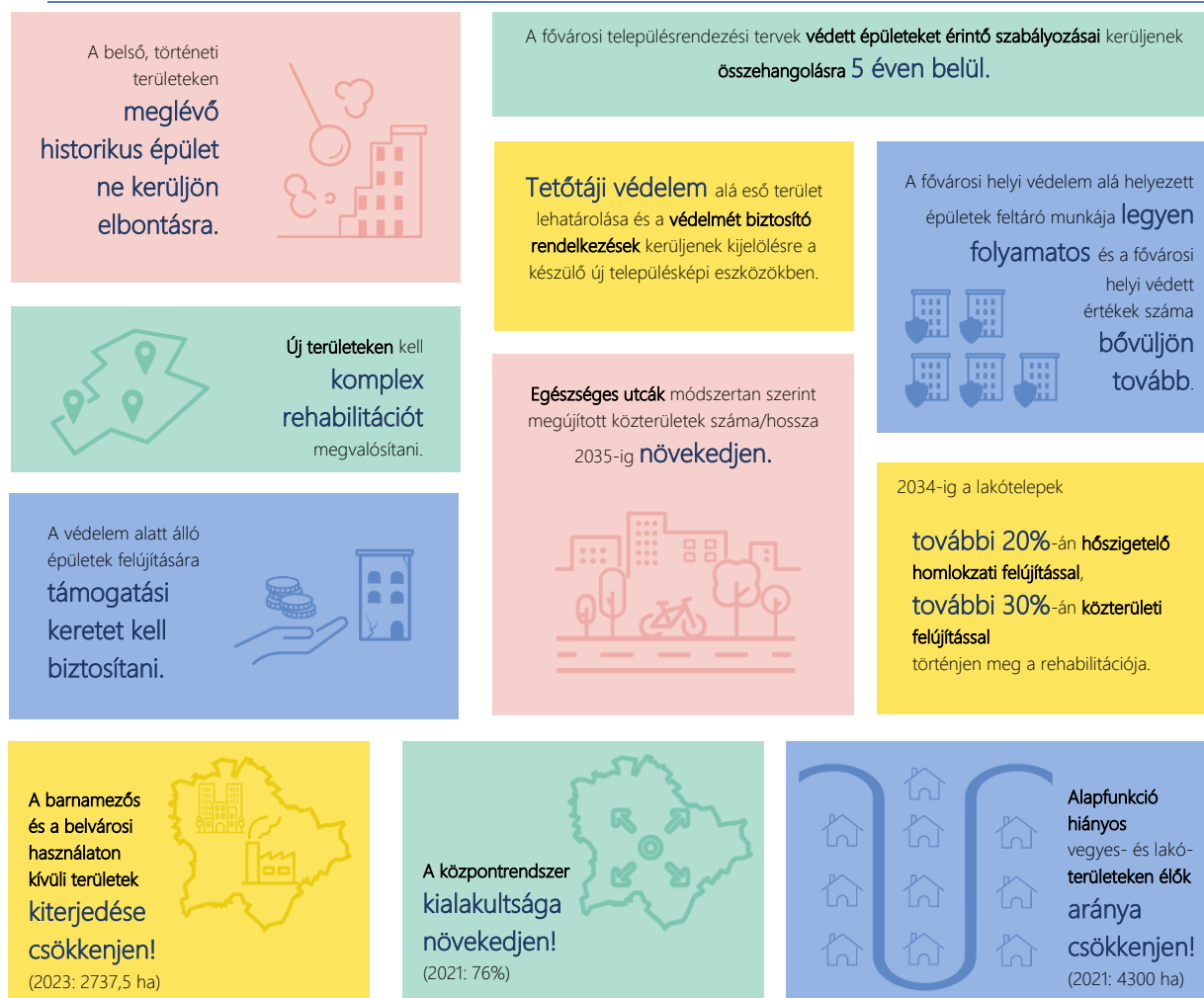
tehermentesítése, lakófunkciót nem zavaró kikötői osztályok, külső szakaszokon a természeti értékek védelme).

- Biztosítani kell a **Duna-partokon megjelenő építmények, létesítmények zónáknak megfelelő egységes városképi megjelenését**. Az úszólétesítményeken csak olyan funkciók engedhetők meg, amelyek a part közösségi célú használatát támogatják, a parton is elhelyezhető funkciókat szolgáló, magáncélú zárt úszóművek (pl. lakó és iroda funkció) létesítése nem fogadható el.
- 4.7 A konkrét városfejlesztési beavatkozások társadalmi megértésének, illetve elfogadásának érdekében **edukatív programok szervezése** szükséges, amelyeken keresztül az értékek és a fejlesztések jelentőségének bemutatásával az egyének értékvédelem melletti elköteleződése is növelhető.
- Folytatni, illetve támogatni kell további, **a város szövetébe ágyazott és arra reflektáló rendezvények megszervezését**, a Köztéri Művészeti Koncepció alapvetéseinek középtávú megvalósítása érdekében (pl. kortárs művészeti biennálé).

A városi értékek interaktív bemutatása

Fejlesztési célhoz kapcsolódó kiemelt céladatok 2034-ig

5. Fenntartható és inkluzív gazdaság

Budapest és térsége gazdaságának szempontjából középtávon a legnagyobb kihívást a nemzetközi versenyképesség megőrzése és javítása, a fenntartható, azaz a klíma- és környezeti célokkal összhangban álló növekedés, valamint a munkaerőpiacon jelentkező változások kezelése jelenti. Egyszerre cél a gazdaság teljesítményének növelése – mely az adóbevételeknek köszönhetően az ország és az önkormányzatok gazdálkodásának is meghatározó forrása – és a mindenkinek esélyt adó, a fizetéseket és munkakörülményeket tekintve is méltányos munkavállalás feltételeinek erősítése. A növekedést a termelékenység javításával, az innováció és a kreatív gazdaság szerepének erősítésével, a tudásintenzív foglalkoztatás volumenének bővülésével kell elérni. Vonzóbbá kell tenni Budapestet a beruházások és a képzett munkaerő számára a gazdaság növekedése és a város működése érdekében. A Fővárosi Önkormányzat érdekérvényesítő és koordináló szerepvállalásával el kell érni, hogy a budapesti várostérség gazdasági növekedésének esélyei ne romoljanak a központi szakpolitikái és üzleti környezetet érintő kormányzati döntések miatt.

Kiemelt feladatok 2034-ig

- 5.1 Az oktatási rendszer és az innovációs ökoszisztéma eredményesebb működését támogató, döntően országos szakpolitikai hatáskörben meghozott intézkedések kulcsfontosságúak. Budapest versenyképességének érdekében a fővárosi önkormányzatok érdekérvényesítő és kezdeményező szerepének megerősítésére van szükség. Az országos kitekintésű stratégiaalkotás mellett ki kell dolgozni Budapest várostérségére a specializációt és az ágazatok közötti szinergiák kiaknázását támogató **intelligens szakosodási stratégiát** (S3) és beavatkozáscsomagot az európai jó gyakorlatok és módszertanok alkalmazásával.
- Folytatni és bővíteni kell azokat a tevékenységeket, amelyek a városüzemeltetés és a városlakók életminőségét javít – nem csak műszaki, hanem társadalmi – innovációk ösztönzését és a fejlesztési folyamatok sokoldalú támogatását szolgálják (smart city platformok, támogatások, szerzési eljárások, tesztkörnyezet szervezése, adatok). Erősíteni kell a Fővárosi Önkormányzat folyamatos jelenlétét az **innovációs** ökoszisztémában és a budapesti **vállalkozói közösségben**, az érdekeltekkel való aktívabb kapcsolattartással, konferenciák és tudásmegosztást támogató események szervezésével, közös kutatásokkal. A párhuzamosságok helyett komplementer, az önkormányzatok erőforrásaival és hatásköreivel összhangban álló intézkedésekre van szükség. Az önkormányzatok a finanszírozási lehetőségek belátható rendelkezésre állása miatt a hosszú távú célok elérésében csak akkor lehetnek sikeresek, ha erősítik az **együttműködést** a gazdaság szereplőivel, legyen az a fővárosi épületállomány energiahatékonyságának vagy a lakhatás megfizethetőségének javítása, finanszírozási együttműködések vagy közös mintaprojektek elindítása.
- Budapest **zöld átállása** csak a gazdasági szervezetekkel együtt lehet sikeres, ehhez az a Fővárosi Önkormányzat a jó gyakorlatok elismerésével és megosztásával tud hozzájárulni (pl. a megosztást, újrahasznosítást támogató platformok létrehozása, munkahelyi mobilitási terv stb.), illetve saját nagyobb léptékű programjainak (pl. épületek energiahatékonyságának növelése) megvalósításában tud együttműködni az ingatlanfejlesztésben, felújításban érdekelt szereplőkkel és intézményekkel, növelve ezeknek a programoknak a foglalkoztatási, gazdasági hatásait is. Már középtávon is szükség van a kompetenciák, a zöldgazdaság egyetemi, kutatói bázisainak, az érintett ágazatok, vállalatok és KKV-k eredményességének, a klaszterizáció és a külföldön történő értékesítési lehetőségek megerősítésére. A zöld átállás, a várostérségi együttműködés és a lakosság egészségének javítása érdekében támogatni kell a rövid élelmiszerláncokon keresztüli és egyéb alternatív élelmiszerértékesítésre irányuló megoldások térnyerését.
- Ma a vállalkozói szektor a **digitális átállásban** le van maradva az Európai Unióban, a folyamat felgyorsítására és a KKV szektorban való kiterjesztésére van szükség.
- Nyomon kell követni a **nemzetközi jó gyakorlatokat**, a metropolisz térségek kihívásaira adott válaszokat, a gazdaságfejlesztés adaptálható eszközeit, a nemzetközi

Az önkormányzati szektor szerepének növelése az innovációs ökoszisztémában, az életminőség javítását célzó innováció ösztönzése, alkalmazása.

szakpolitikai folyamatokat és támogatási lehetőségeket. Hazai és nemzetközi partnerekkel való **együttműködéssel** a Fővárosi Önkormányzat maga is kezdeményezőként kell, hogy fellépjen a városi célok megvalósítása szempontjából fontos területeken (pl. energiahatékonyság, egészség) együttműködések elindításában, pályázásban, különösen a közvetlen elérésű uniós források terén és a városhatárt is átlépő ágazati klaszter-együttműködések vonatkozásában.

- 5.2 Meg kell erősíteni azokat a belső kapacitásokat és **szervezeti hátteret**, amely a gazdasági szférával való kapcsolattartás, kommunikáció, tárgyalás és együttműködés kezdeményezését, menedzselését megfelelő felhatalmazásokkal el tudja látni. Fontos egy jól látható belépési pont létrehozása a Fővárosi Önkormányzat oldaláról a gazdasági szereplők felé, ahová kérdéseikkel, kezdeményezéseikkel fordulhatnak.
- Meg kell erősíteni a **befektetés-ösztönzéshez** kapcsolódó tevékenységeket. A nemzetközi versenyhelyzetben Budapest kijánlását erősíteni kell, idegen nyelven is biztosítva a várostérség erősségeit, lehetőségeit, gazdasági eredményeit bemutató, naprakész információs anyagokat. Ebben a Fővárosi Önkormányzatnak saját városdiplomáciai tevékenységén túl a gazdasági szereplőkkel és a Kormánnyal együttműködve kell a bemutatkozási lehetőségeket meghatározni, arányos finanszírozási szerepvállalást kialakítani.
 - Jelenleg a közzsféra részéről hiányosak a **külföldiek** vállalkozásalapítását és az ide érkező külföldi munkavállalókat segítő szolgáltatások. Ezen igények pontosítására és a már elérhető szolgáltatókkal való együttműködésre, komplementer szolgáltatások kialakítására van szükség.
- 5.3 Javítani kell a gazdasági szereplők számára az **üzleti környezet** minőségét, különösen a közzsférához kapcsolódó jogi háttér kiszámíthatóságának növelésével és az ügyintézés minőségének fejlesztésével, melyben a digitalizációnak meghatározó szerepe van. El kell érni, hogy minden önkormányzatokhoz tartozó eljárásban lehetőség legyen a teljesen digitális ügyintézésre, a lehető legkényelmesebb módon, a kapcsolódó információk naprakész rendelkezésre állása és megfelelő, közérthető tájékoztatás mellett.
- Mind az önkormányzatok és saját gazdasági szervezeteik hatékonyabb működése, mind a piaci szereplők innovatív termék- és szolgáltatásfejlesztése érdekében ki kell alakítani egy integrált **adatkormányzási** rendszert, bővíteni a nyílt adatok körét.
- 5.4 A Fővárosi Önkormányzat által nyújtott közszolgáltatások minősége kulcsfontosságú a lakosság élete és a gazdasági szereplők eredményes működése szempontjából is. A **városi közlekedés** terén jelentős fejlesztési szükséglet halmozódott fel az elmúlt évtizedek elmaradt beavatkozásai miatt kisebb részben a járműbeszerzés, nagyobb részben az infrastruktúra fejlesztés és a felújítás-karbantartás terén. A finanszírozási lehetőségek függvényében lesz mód a szükséges intézkedések és projektek megvalósítására a közösségi közlekedés (gyorsvasúti hálózat fejlesztésének előkészítése, villamoshálózat fejlesztése) dominanciájának megtartása és növelése, valamint a kerékpáros és gyalogos közlekedés kiemelt fejlesztése érdekében. (☞ 3. Zöld átállás: klíma- és környezetvédelem). A közúthálózat hiányai kedvezőtlen közlekedési és környezeti viszonyokat teremtenek a város belső zónájában. A kiegyensúlyozott településszerkezet és a barnamezős területek fejlődésének megindítása szükségessé teszi a város külső zónájában – lehetőség szerint tervszerű területhasználat módosítással járó városfejlesztési projektek részeként – a hiányzó körirányú közúti elemek előkészítését, majd hosszú távon a megvalósítását. Támogatni kell a Magyar Állam hatáskörébe tartozó vasúti fejlesztések részeként megvalósítani tervezett új külön szintű keresztezések építését, a közúti csomópontok fejlesztését és új P+R parkolók létrehozását. A város működését és fejlődését jelentős mértékben befolyásoló gépjárműtárolás helyzetének ésszerű és piacihoz közelítő viszonyok közötti rendezéshez el kell kezdeni az egységes parkolásgazdálkodási és parkolásszabályozási feltételrendszer kialakítását.
- A munkavállalók **városterési szintű** napi **közlekedése** és a gazdaság generálta szállítási igények folyamatos növekedése komoly kihívást jelent versenyképességi szempontból is. A hatékonyság és a negatív hatások csökkentése érdekében támogatni kell a Magyar Állam hatáskörébe tartozó és a Fővárosi Önkormányzat együttműködésével megvalósítható, az egész városterseget érintő vasúti, valamint helyi érdekű vasúti

A gazdasági szektorral való együttműködést, befektetésösztönzést, információ-szolgáltatást támogató szervezeti kapacitások és szolgáltatások megerősítésére

Digitális ügyintézés fejlesztése, nyílt adatok körének növelése.

Városi és városterési szintű közszolgáltatások fejlesztése az üzleti környezet javítása és a makroregionális szerepek megerősítése érdekében.

fejlesztéseket (felújításokat és új elemek létesítését) egyaránt, továbbá az ezekre ráhordó-elhordó hálózatok és a környezettudatosabb közlekedési eszközváltás feltételeinek kialakítását. Kiemelt jelentőségű az intézményi és szolgáltatási integráció fenntartása és további javítása (tarifa politika, menetrendek összehangolása, utastájékoztatás)

- A **nemzetközi hub pozíció** érdekében a kiemelt feladatok közé tartozik a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és az ahhoz kapcsolódó közúti és kötőtpályás kapcsolat fejlesztése, illetve megeremtetése. Továbbá folytatni kell a nemzetközi kötőtpályás kapcsolatok és a gyorsforgalmi úthálózat kapcsolatainak fejlesztésére vonatkozó, a Magyar Állam által végzendő előkészítő munka támogatását. A közlekedési infrastruktúrára épülő logisztikai kapacitások bővítése az M0 gyűrű vonalán belül azonban nem támogatott.
 - A **városi közművek** terén a távhőszolgáltatás fejlesztése keretében szükség van az új fogyasztók, ellátási területek (pl. irodaházak) bekapcsolását biztosító beavatkozásokra. Továbbra is kiemel fontosságúak a digitális, technológiai és szervezeti fejlesztések a hatékonyság, együttműködés, innováció és ügyfélművelés javítása érdekében a városüzemeltetés területein.
- 5.5 Az **önkormányzati ingatlangazdálkodással** összehangoltan szükség van azoknak a jó gyakorlatoknak a szélesebb körű elterjesztésére, amelyek segítik az üzletutcák, mellékközpontok megújítását, javítják a vállalkozások működési környezetét. Az önkormányzati tulajdonú üres helyiségek számát differenciált kedvezményrendszer kialakításával, a társadalmi célokat szolgáló vállalkozásoknak adott kedvezmények nyújtásával csökkenteni kell. A használaton kívüli ingatlanok kulturális, közösségi célú, vagy egyéb gazdasági célú (pl. kreatívipar, üzleti inkubációs és szolgáltató központok, közösségi irodák) hasznosítási lehetőségeit meg kell vizsgálni.
- 5.6 A **kreatív és kulturális gazdaság** megerősítése érdekében fejleszteni kell a meglévő kulturális és közművelődési intézmények szolgáltatásait, támogatni a közterületek és üresen álló ingatlanok átmeneti hasznosítását és funkcióváltását, amely nem csak a képzett munkaerő számára teszi vonzóbbá, élettel telivé a várost, de támogatja a város turisztikai versenyképességét, a társadalmi innovációt és tanulást. Az új épületek helyett a már megkezdett beruházások befejezése és a már működő intézmények fejlesztése, a megépített infrastruktúra jobb kihasználása, közművelődési intézmények esetében a területi egyenlőtlenségek és kapacitáshiányok csökkentése a cél. A minőségi művelődést és turizmust támogató budapesti kulturális rendezvények, illetve a helyi gazdaság nemzetközi beágyazódását támogató szakvásárok, konferenciák szervezését elő kell segíteni. Partnerségi alapú tervezéssel ki kell dolgozni Budapest kulturális stratégiáját a kreatív gazdaság szerepének, lehetőségeinek integrálásával.
- 5.7 A **turizmus** vonatkozásában a legfontosabb szempont, hogy a területi és szezonális csúcsok erősödése nélkül, fenntartható módon működjön és növekedjen a szektor. Ehhez szükség van a belvároson kívüli és várostérségi kínálat hatékonyabb értékesítésére, új, a budapesti közösség számára is élményszerzési lehetőséget biztosító kínálat bővítésére. Folytatni kell a komoly márkaerővel bíró gyógyturizmus szolgáltatásainak fejlesztését. A sokszereplős turisztikai szektorban az együttműködés szervezésében a Fővárosi Önkormányzat kezdeményező, koordináló szerepének megerősítésére van szükség. Csak együttműködés és arányos finanszírozási szerepvállalás mellett biztosítható a hiteles márkaépítés, a hatékony marketingkommunikáció, a vendégelégedettség növelése és a gazdasági szereplők kiszámítható működési környezetének megeremtetése.
- 5.8 A Fővárosi Önkormányzat kezdeményezésével és a munkaadói oldal bevonásával ki kell dolgozni a központi szakpolitikai intézkedéseket kiegészítő beavatkozásokat a **munkaerőhiány csökkentése**, a **munkavállalási esélyek növelése** (felnőttképzések, átképzések és a hosszú távú adaptációt támogató idegen nyelvi- digitális és új technológiai követelményeknek megfelelő kompetenciák), a **méltányos és biztonságos munkavállalás** feltételeinek javítása érdekében, részben a Fővárosi Foglalkoztatási Paktum keretében. Szükség van a munkaerőpiaci problémák, kihívások monitorozására, szakpolitikai állásfoglalások és javaslatok kialakítására és erősebb érdekérvényesítésre. A jelenleg inaktív munkaerőpiaci bevonásának lehetőségeit a

A központrendszer és az üzletutcák működését támogató ingatlangazdálkodás.

Minőségi turizmust, művelődést és kreatív ipart támogató fejlesztések.

A fenntartható, minőségi turizmus feltételeinek megerősítése.

Munkaerőpiaci problémák kezelése, hátrányok csökkentése, méltányos munkavállalás feltételeinek javítása.01

Fővárosi Önkormányzat hatáskörében bővíteni és szélesebb körben ösztönözni szükséges.

- A **képzett munkaerő megtartásában és vonzásában** Budapestnek ma már más nemzetközi nagyvárosokkal kell versenyeznie. A lakhatás megfizethetőségét (☞ 1. Megfizethető és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben), a lakosság egészségi állapotának javítását (☞ 2. Egészség és gondoskodás), valamint a zöldfelületi ellátottság és környezeti állapot, (☞ 3. Zöld átállás: klíma-és környezetvédelem), illetve az épített környezet (☞ 4. Értékőrző és értékteremtő minőségi városfejlesztés) minőségét javító intézkedések egyaránt szükségesek ahhoz, hogy a munkavállalók Budapestet válasszák.
- A **fiatalok, pályakezdekők** munkavállalását a gyakorlati képzésekbe való bekapcsolódás növelésével, ösztöndíjakkal, szükséges segíteni. Az ifjúsági korosztály bevonásával kell azokat az intézkedéseket meghatározni, amelyek a munkaerő számára vonzóbbá teszik a várost és megfizethetőbbé a fővárosi életet. Az intézkedések kialakításánál meg kell találni azokat az eszközöket, amelyek a már **külföldön élők hazavonzását**, vagy az itt tanulók és foglalkoztatottak megtartását támogatják a külföldi munkavállalással szemben.
- Céltzott intézkedéseket kell kialakítani a **munkaerőpiacon hátránnyal küzdők** foglalkoztatási esélyeinek növelésére. Az alacsony képzettségűek esetében a képzésre és egyéb területekre (lakhatás, egészségi állapot javítása) kiterjedő komplex megoldásokra, míg a megváltozott munkaképességűek esetében az önkormányzati szektor példamutató szerepvállalására és az egyéb foglalkoztatók ösztönzésére, elismerésére van szükség.
- A jövő munkavállalóinak esélyeit ma nagyon erősen meghatározza a családok anyagi erőforrása, a szülők képzettsége, attitűdje, mely a hátrányos helyzetek átörökítéséhez vezet. A Fővárosi Önkormányzat célja – partnereivel együtt – olyan programok kidolgozása, amely már az általános iskolás kortól képes a **szocioökonómiai státuszról és iskolai szegregációból adódó hátrányok csökkentésére**.
- A gazdasági szervezetek esetében nem csak a klímacélokhoz való hozzájárulás ösztönzése és elismerése fontos, hanem a **méltányos foglalkoztatás** érvényesítése is: ilyen az egyenlő esélyű munkavállalás, az akadálymentesítés, a biztonságos és inkluzív munkahelyek biztosítása.

Fejlesztési célhoz kapcsolódó kiemelt céladatok 2034-ig

6. Városhormányzás

A hosszú- és középávú célok megvalósítása csak akkor lesz sikeres, ha az önkormányzati szektor kellő hozzáértéssel, hatáskörrel és kiszámítható finanszírozási háttérrel rendelkezik, képes kezdeményezőként fellépni azokon a területeken is, ahol jogi felhatalmazása és erőforrásai jelenleg korlátozottak. Ehhez egyszerre kell rugalmas szemlélet mellett megújulnia szervezeti kérdésekben, kezdeményezni és erősíteni az együttműködést minden érdekelttel és minden dimenzióban (partnerségi kormányzás gyakorlata), legyen az területi vagy tematikus fókuszú, a lakosokkal, vállalkozásokkal, civil szervezetekkel, vagy a különböző szintű közigazgatási szereplőkkel és intézményeikkel való együttműködés. A kitűzött környezeti, gazdasági és társadalmi célok erőteljes összekapcsolódása – és ennek megfelelően a projektek, beavatkozások komplexitása – során az érdekek összehangolására, a szinergiák kihasználására, az együttműködés kezdeményezésére és menedzselésére képes humán kompetenciák és kapacitások, valamint a párbeszédet támogató eszközök megerősítésére van szükség az önkormányzati szektorban. A bizalom kiépítése, az átlátható működés érdekében további lépésekre van szükség a hiteles és közérthető tájékoztatás terén. Az önkormányzatok összefogására van szükség, hogy a szubszidiaritás elve ne sérüljön tovább és az önkormányzatok ellátott feladataik mértékével arányos finanszírozási háttere a jövőben kiszámíthatóan rendelkezésre álljon. Budapest a többszintű kormányzás és a várostérségi együttműködés javítására önmagában nem képes, ez csak a jelenleginél sokkal együttműködőbb kormányzati politika mellett lehetséges. Ennek hiánya az egész budapesti és várostérségi stratégia megvalósíthatóságának jelentős korlátja.

Kiemelt feladatok 2034-ig

- 6.1 A városfejlesztés **horizontális együttműködési platformjainak** fenntartható működtetése kiemelt feladat. A civil és szakmai szervezetekkel a fővárosi civil rendelet keretében létrejött tematikus munkacsoportok (2024-ben öt db), érdekegyeztető testületek (pl. FŐÉT, FIT), a lakossági bevonást támogató közösségi tervezési eszközök (pl. közösségi gyűlés) és egyéb kezdeményezések (pl. gazdasági és innovációs szereplőkkel a Budapest Global Egyesület és Smart Budapest Közösség) esetében az elköteleződést és a bizalmat fenntartó érdemi működési gyakorlatot kell megerősíteni, reális szervezeti erőforrásokkal számolva. Tovább kell működtetni és bővíteni azokat a finanszírozási eszközöket, amelyek egyrészt a közügyekben való részvétel gyakorlatát erősítik és a társadalmi igényekre alapozott fejlesztést erősítik (közösségi költségvetés), másrészt az alulról jövő kezdeményezéseket támogatják (különböző, önkormányzati körben működtetett pályázati alapok). Ez utóbbiak vonatkozásában különböző eszközökkel (CSR, adományok, közösségi finanszírozás, egyes jogszabályok módosítása) bővíteni kell a forrásháttérrel. A Budapest számára fontos célok megvalósításában szerepet vállaló társadalmi szervezetek láthatóságát, elismerésének és támogatottságának növelését az önkormányzatok saját kommunikációs eszközeikkel kell támogatniuk.
- 6.2 Jelenleg a kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat szerepe a fejlesztések egy részének irányításában, koordinálásában és megvalósításában visszaszorult, ráadásul a városfejlesztés kereteit adó helyi területrendezési jogszabályokat felülírja a Kormány kiemelt beruházásokra vonatkozó rendelete, amely a magánszektor egyes beruházásait is érinti. Annak érdekében, hogy az önkormányzati szektor a város fejlődését befolyásoló, nagyléptékű fejlesztéseknek ne csak elszenvetője és követője legyen, **a Kormánnyal való együttműködést** új alapokra kell helyezni. El kell érni a Fővárosi Közfejlesztések Tanácsa működésének újraindítását a Kormány és a fővárosi önkormányzatok városfejlesztést és városműködést érintő szándékainak és intézkedéseinek rendszeres egyeztetésére, a jelenlegi rendeleti háttér helyett törvényi szinten megerősítve annak működését. A formális együttműködés hiányában is élni kell az érdekvényesítéssel, különösen a Budapestet érintő új vagy módosítani tervezett jogszabályok esetében; a jogalkotás során kezdeményezni kell a Budapestre és a fővárosi térségre vonatkozó speciális szabályok kialakítását (pl. rövidtávú turisztikai célú

Civil- és szakmai szervezetek erősödő szerepe a városfejlesztésben, aktív lakossági részvétel a közügyekben, várostervezésben.

A Kormány és a fővárosi önkormányzatok stratégiai városfejlesztési partnersége

lakáskiadás; kötöttpályás közlekedési hálózat mellett fekvő fejlesztéseknél parkolóhelyszám).

- 6.3 Meg kell erősíteni a **fővárosi önkormányzatok közötti együttműködést** az egységes Budapest érdekében a Fővárosi Önkormányzat koordinálásával. Ennek ki kell terjednie a városfejlesztési kérdések egyeztetésére, közös tervezésére, a különböző városszerkezeti pozícióval rendelkező és ennek nyomán eltérő problémákkal küzdő kerületi igények és érdekek megértésére és koordinációjára, adott esetben az országos szakpolitikai döntések során az érdekképviselet erősítésére, a tudásmegosztásra és a városüzemeltetési kihívások megoldására. Hasonló megközelítésre van szükség az ágazati tervezés során is (pl. mobilitás, klíma- és környezeti ügyek).
- Annak érdekében, hogy a fejlesztési elvek érvényesüljenek és a stratégia megvalósítását a kerületi tervezési gyakorlatok is támogassák, a Fővárosi Önkormányzat kezdeményezésével és koordinációjával – a kerületi önkormányzatokat bevonva – **tervezési útmutatókat** kell készíteni. Már a tervezési fázisban meg kell erősíteni a hatásvizsgálatok szerepét, illetve a változó fejlesztési környezetben a különböző scenáriókra való proaktív felkészülést.
- 6.4 Budapest és az egész metropolisztérség – mely Magyarország szíve és gazdasági motorja – fenntartható jövője, versenyképessége szempontjából kiemelt feladat a várostérség társadalmi, szocio-kulturális, gazdasági, területi folyamatainak befolyásolása, tudatos irányítása. Nem halogatható tovább az **érdemi várostérségi együttműködés** induljon meg a kiemelt szereplők között (Fővárosi Önkormányzat, Pest vármegye Önkormányzata, a Kormány és a Budapest Agglomerációs Fejlesztési Tanács) és a településközi ügyek fórumainak is működniük kell. A Fővárosi Önkormányzat ennek érdekében stratégiai együttműködést kezdeményez az érintettek részvételével (hivatalos budapesti agglomeráció, funkcionális várostérség szintjén egyaránt). Szükség van a területfejlesztés hatékony operatív hátterének kialakítására is, amelyet közösen kell kidolgozni, kiterve az eszközökre, szervezeti kapacitásokra, az ehhez szükséges arányos finanszírozási szerepvállalásra és a közös fejlesztések **forráshátterének** biztosításához szükséges érdekérvényesítésre (pl. a következő uniós ciklusban a várostérségi programozás és kapcsolódó integrált finanszírozás biztosítása).
- Az együttműködés keretében az **összehangolt tervezéssel** el kell érni, hogy az egész metropolisztérségre legyen egy közösen elfogadott jövőkép és a területi folyamatokat irányító, a különböző szereplők beruházási szándékát kiszámíthatóan orientáló struktúraterv, a területi, közlekedési, gazdasági és lakhatással kapcsolatos fejlesztési irányok integrált megjelenítésével. (☛ 5. Fenntartható és inkluzív gazdaság). A várostérségi együttműködés kiemelt területeit kell képezze a közigazgatási határokon átnyúló fejlesztési célterületek közös tervezése (pl. Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térsége, vagy a Rákospatak menti fejlesztések), térségi hatású zöldhálózati és közlekedési fejlesztések, melyek jelentős további fejlesztési potenciállal is bírnak.
 - A **várostérségi közszolgáltatások hatékonyabb üzemeltetése és a lakosok biztonságosabb ellátása** érdekében a működés területi optimalizálását támogató szervezeti és infrastrukturális fejlesztésekre van szükség (különösen az ivóvízszolgáltatás és integrált közösségi közlekedés szervezési, intézményesítési kérdéseiben).
- 6.5 Az utóbbi évek hirtelen fellépő válságai (járványhelyzet, korábban a pénzügyi válság) az önkormányzatokat is rezilienciájuk növelésére kényszerítik, ennek érdekében szükség van a **humán kompetenciák fejlesztésére és szervezeti változásokra** egyaránt. Kiemelt stratégiai célok (pl. megfizethető lakhatás, energiahatékonyság növelése) esetében szervezeti innovációra van szükség, a már megkezdett modellek (lakásügynökség, klímaügynökség) felskálázásával, új modellek pilot jellegű elindításával, az önkormányzatok közötti együttműködés erősítésével, adott esetben a helyi szintű adaptáció támogatásával.
- A fentiekhez hasonlóan ésszerű megközelítésre van szükség a városfejlesztés és városkormányzás eszközeinek fejlesztése során, a már máshol működő megoldásokkal való kooperációval, a helyi, hazai és nemzetközi **jó gyakorlatok** megismerésével és az adaptációs lehetőségek kiértékelésével. Az agilis tervezési módszertan alkalmazására

Fővárosi önkormányzatok hatékonyabb együttműködése, egységes Budapest.

Várostérségi szintű partnerségi kormányzás a fenntartható növekedés és a jobb életminőség érdekében.

Szervezeti felkészültség növelése, digitális átállás gyorsítása és együttműködés erősítése a helyi közszolgáltatásokban.

van szükség, pilot szakaszok indításával, az eredmények kiértékelésén alapuló további fejlesztési szakaszokkal.

- A hivatalok és közszolgáltatások működését a strukturált szolgáltatás-tervezési módszertan (service-design) segítségével szükséges fejleszteni annak érdekében, hogy a városlakók valós igényeire reagáló, a mai kor elvárásainak jobban megfelelő, gyorsabb, rugalmasabb szolgáltatások jöjjenek létre a közszektorban és egyben javuljon szolgáltatásnyújtás hatékonysága is. A Fővárosi Önkormányzatnak folytatnia kell a szolgáltatás-tervezés egységes standardjeinek kiterjesztését annak érdekében, hogy az minél több városlakó életére hatással legyen. Ehhez a tudásmegosztás és szabályozók mellett az Önkormányzatnak gondoskodnia kell a megfelelő források, kompetenciák meglétéről is az egyes projektekben, intézményekben, vállalatoknál is. A strukturált szolgáltatás-tervezési folyamat, mint módszertan, eszköztár a Főpolgármesteri Hivatal szolgáltatás-tervezési keretrendszerében kerül rögzítésre.
 - Az ügyfélélmény növelése és a belső hatékonyság, illetve kooperáció támogatására az önkormányzati szektorban is folytatni kell a **digitális átállást**. Továbbra is törekedni kell a kerületi önkormányzatok számára is adaptálható, Fővárosi Önkormányzat hatáskörében elkészített digitális eszközök megosztására, illetve az integráció lehetőségének biztosítására (nyílt forráskódú eszközök, olyan digitális platformok, mint a FATÁR, vagy KAPU; társadalmi bevonást támogató eszközök). Középtávon ki kell dolgozni az adatkormányzás kereteit és növelni kell a nyílt adatok körét. A társadalmi innováció ösztönzése és támogatása mellett a már működő platformokat üzemeltető szervezetekkel (Pl. Járókelő, Hulladékvadász) a jövőben is együtt kell működni, hiszen a helyi társadalom számára fontos szolgáltatásokat vállalnak vagy fejlesztenek. (5. Fenntartható és inkluzív gazdaság).
 - Az élhetőbb város és hatékonyabb városüzemeltetés érdekében növelni kell a **közszolgáltatók közötti együttműködést** és kollaborációt, ennek része az adatok megosztása és integrált megközelítésű adatplatformok fejlesztése, a közterületek esetében a fragmentált feladatmegosztás mellett az észszerű napi feladatvégzés összehangolása, újszerű megoldások kialakításában való együttműködés mind a szervezeti, mind az infrastrukturális területen.
- 6.6 Az **érdekérvényesítést és tudásmegosztást támogató partneri együttműködések** (legyen az nemzetközi városdiplomácia – különösen a V4 fővárosokkal való együttműködés –, hazai településekkel való egyeztetés, európai uniós szintű partnerségek) folytatni kell az **önkormányzati szuverenitás megerősítése**, a kiszámítható fejlesztési és működési források rendelkezésre állása, a várostárség számára fontos fejlesztési ügyek szakpolitikai és eljárásrendi támogatása érdekében.
- Felül kell vizsgálni az önkormányzati gazdálkodás forrásszerkezetét, a kötelező feladatokhoz kapott támogatásokat, valamint a Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti feladat- és forrásmegosztást. A feladatokkal és a város működtetésében **vállalt szerepekkel arányos, kiszámítható finanszírozásra** van szükség többféle eszközön keresztül, növelve ezzel a működési környezet kiszámíthatóságát. Ennek része az adózással kapcsolatos gyakorlatok és lehetőségek felülvizsgálata, az egyéb bevételi lehetőségek értékelése. A jelenlegi településrendezési szerződés esetében alkalmazott településfejlesztési hozzájárulás minden fél számára kiszámíthatóbb gyakorlatát is elő kell készíteni (normatív hozzájárulás).
 - A bevéeltermelő és/vagy költségeket csökkentő beruházások finanszírozására egy fenntarthatóbb, a megtakarítások és bevételek egy részének visszaforgatásával működő **városfejlesztési alap** létrehozását továbbra is napirenden kell tartani. A forrásbevonást ki kell terjeszteni a magánszektor részvételére (akár a városfejlesztési alapon, akár a köz- és magánszektor közötti szerződéses együttműködések keretében), a központi költségvetési vagy uniós forrás bevonására.
 - A gyors és rugalmasabb reagálás érdekében a költségvetés tervezésénél törekedni kell **fejlesztési céltartalék képzésére**, mely mozgásteret ad az évközben fellépő pályázati lehetőségek kihasználására, a szükséges önrész rendelkezésre állásával.

Önkormányzati autonómia megerősítése, kiszámítható, a feladatokkal arányos finanszírozás mind a városfejlesztésben, mind a városüzemeltetésben

- 6.7 Budapest önkormányzatai és intézményei, valamint a tulajdonukkal érintett gazdasági szervezetek **Budapest példamutató munkáltatóiként** jelenjenek meg, értékálló jövedelmeket és karrierlehetőséget, példamutató módon vonzó munkakörülményeket biztosítva a munkavállalók számára, maradéktalanul szem előtt tartva az esélyegyenlőséget és a munkavállalók biztonságát, egészségi állapotának javítását, szocio-kulturális lehetőségeik minőségi fejlesztését. Ezzel biztosítható, a közszolgáltatások magas színvonala, a szükséges munkaerő rendelkezésre állása. Számos olyan városüzemeltetési terület van, amely az alacsony képzettségű vagy megváltozott munkaképességű álláskeresőknél is kiszámítható jövedelmet tud biztosítani, ehhez rászorultsági alapon egyéb támogatások (pl. a lakhatás, közlekedés vagy a képzés támogatása) biztosítása szükséges. Cél, hogy a fővárosi lakosság mindennapi komfortjáért dolgozó munkavállalók és családjaik számára megfizethető legyen a fővárosi élet, mindenki számára biztosítva legyen a megfizethető lakhatás és senki ne kerüljön hajléktalan élethelyzetbe. A Fővárosi Önkormányzat részéről a közszolgáltatásokban dolgozók társadalmi megbecsülését növelő intézkedésekre van szükség.
- A városdiplomácia, városkormányzás és városüzemeltetés területén a jó gyakorlatok megosztása mellett folytatni kell a Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepét a **szakember-képzésben**, az utánpótlás biztosításában. A fővárosi fenntartású intézmények és közszolgáltató gazdasági szervezetek, illetve a Főpolgármesteri Hivatal bevonásával folytatni kell a gyakorlati képzésben történő együttműködést a szakképzés és a felsőfokú oktatás intézményeivel a gyakorlati képzésben az együttműködést, illetve a meghirdetett ösztöndíj programokat.
- 6.8 Az átlátható működés, az ügyfélműködés javítása, a partnerségi városfejlesztéshez szükséges bizalomépítés és információszolgáltatás megkívánja, hogy az önkormányzatok folyamatosan fejlesszék **tájékoztatási** eszközeiket, növeljék a közreadott szövegek közérthetőségét, a közreadott információk naprakészségét, az elérhetőség komfortjának és egyenlő esélyű használatának megoldásait.

Elégedett dolgozók a közszolgáltatásokban, biztonságos, magas színvonalú szolgáltatásokhoz szükséges munkaerő rendelkezésre állása

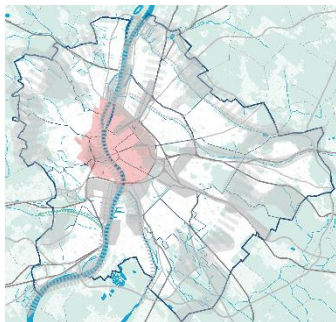
Közérthető, naprakész tájékoztatás.

Fejlesztési célhoz kapcsolódó kiemelt céladatok 2034-ig

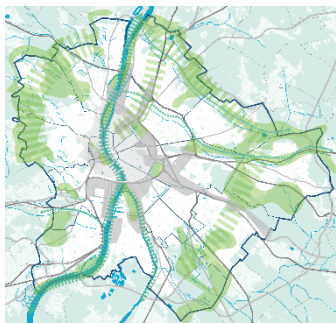
2.2.2. Középtávú célok megvalósítását szolgáló beavatkozási területek

A stratégia középtávú céljainak megvalósítását szolgáló elsődleges beavatkozási területeket nem lehet célonként külön-külön rögzíteni. A hat középtávú cél megvalósítása komplexen értelmezett fókuszterületeket igényel, annak érdekében, hogy a hosszú távon kitűzött eredmények megvalósíthatók legyenek. Az integrált szerkezeti egységek lehatárolása tükrözi a Jövőképben rögzített távlati fejlesztési szándékokat és a településfejlesztési elvekhez illeszkedve a hangsúlyt a városi léptékű élhetőségre helyezi. A területek kiválasztásánál fontos szempont, hogy érvényesüljön egyfajta területi egyensúly, vagyis a belvárosi fókusz mellett az átmeneti és elővárosi zónában is megvalósuljanak a szükséges fejlesztések, valamint előtérbe kerüljenek a több kerületet átfogó tématerületek.

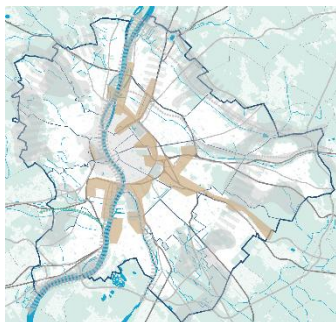
FUNKCIÓGAZDAG, ÉLHETŐ BELVÁROS KÖZÉPTÁVÚ BEAVATKOZÁSI TERÜLET

- A **belváros** nemcsak szimbolikus, összvárosi jelentősége miatt kiemelten fontos, hanem azért is, mert Budapest lakosságának közel harmada él itt, a fővárosi lakóterületek csupán tizedét kitevő területen.
- A beavatkozások során kiemelten fontos a célrendszer integrált érvényesítése, különös tekintettel az egyedi történeti értékekre.

KÉK-ZÖLD HÁLÓZAT KÖZÉPTÁVÚ BEAVATKOZÁSI TERÜLET

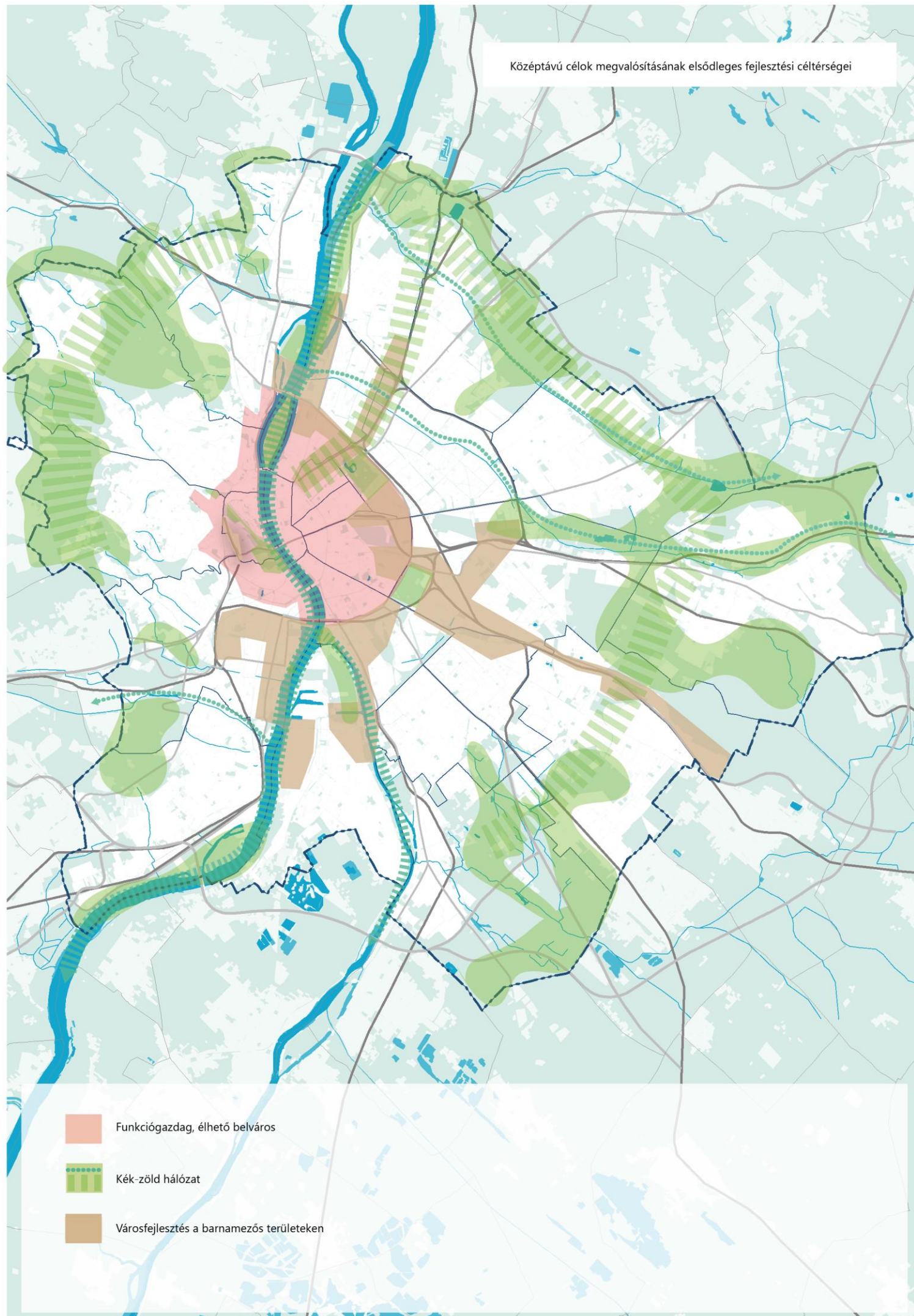
- A város élhetőségének különösen fontos elemei a zöldfelületek, fejlesztésük nemcsak méretük és minőségük javításával, hanem a **zöldhálózat** folytonosságának létrehozásával is történik.
- Budapest meghatározó, több kerületet érintő területe a Duna-part, mely mind az itt lakók, mind az ide látogatók számára vonzó, a fejlesztések során pedig értéknövelő tényező.
- Jelentős kék infrastruktúra elemként jelennek meg a várost harántirányban átszelő kisvízfolyások, amelyek mentén kerületeken átívelő zöldhálózati fejlesztések valósíthatók meg.

FÓKUSZBAN A BARNAMEZŐS TERÜLETEK KÖZÉPTÁVÚ BEAVATKOZÁSI TERÜLET

- A város jelentős belső fejlesztési tartalékterületeit jelentik a barnamezős területek, amelyek összefüggő fejlesztési térségként ölelik körbe a belvárost.
- A kompakt városszerkezet kialakítása érdekében kulcsfontosságú ezen területek **értékőrző és értékteremtő megújítása, funkcióváltása**.

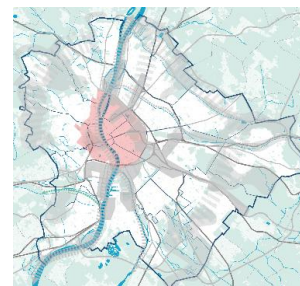
Középtávú célok megvalósításának elsődleges fejlesztési céltérségei

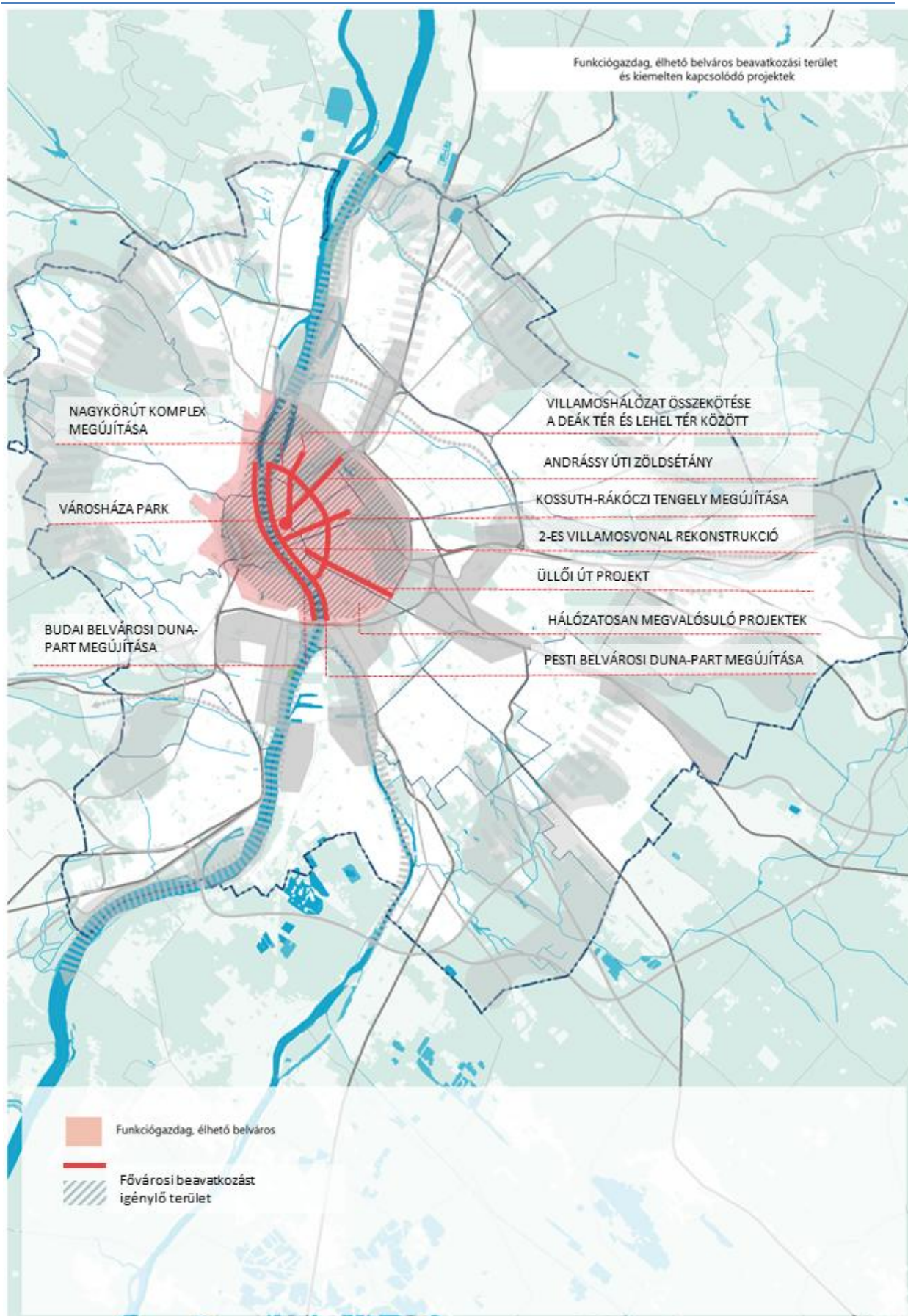
1. Funkciógazdag, élhető belváros

A beavatkozás célja

- Budapest belvárosa, mint **élhető és megfizethető lakóterület vonzóbbá tétele**, a lakosságszám csökkenésének megállítása. Ehhez zöld- és közterületi fejlesztésekre, forgalomszervezési beavatkozásokra, az épületek minőségét, energiahatékonysági szintjét növelő, városképi szempontokat szem előtt tartó felújításokra, a vegyes használat bővítésére, a lakórendeltetést kiszorító egyéb használatok észszerű korlátozására van szükség, figyelemmel a lakórendeltetést kiszorító (pl. turisztikai célú lakáskiadás) és a lakórendeltetést zavaró funkciók észszerű korlátozására.
- A szükséges komplex városrehabilitáció programjait úgy kell meghatározni, hogy **az épített értékek megőrzése kiemelt feladatként szerepeljen** az egyre jobban eluralkodó mennyiségi ingatlanfejlesztési gyakorlat visszafogása érdekében. Olyan programokra van szükség, amelyek Budapest ezen rendkívüli adottságának minőségi megújítását az élhetőség növelése mellett tudják kezelni.
- Közterületek átépítése során az **aktív közlekedés és a klímabarát kialakítás szempontjainak érvényesítése érdekében** a közterületek újraosztása, funkcióinak átalakítása szükséges. Az aktív közlekedés preferenciáját megkönnyíti egy, a belvárosi közterületek visszanyerését preferáló parkolási koncepció végrehajtása. A klímabarát szempontok érvényesülését segíti a folyamatosan megújuló közösségi közlekedési járműpark átállása elektromos meghajtásra. A kialakítás és későbbi fenntartás során a fenntarthatósági szempontoknak be kell épülnie a tervezési és döntési folyamatokba, a csapadékvíz minél nagyobb arányú helyben tartását és hasznosítását, valamint a minél magasabb zöldfelületi intenzitás biztosítását szem előtt tartva. Olyan beavatkozásokra van szükség, amelyek az utcák komfortját és városképét javítják és csökkentik a városi hőszigetelést.
- A városszövet sajátosságainak szem előtt tartásával **a meglévő zöldfelületi elemek funkcionális, esztétikai, városökológiai fejlesztése, valamint az alternatív zöldfelületek létesítésének népszerűsítése és támogatása szükséges**, amelyek által a zöldfelületi intenzitás, a városklíma-kondicionáló hatása és a használati érték is növelhető.
- A funkcionálisan legösszetettebb fővárosi terület nem csak a turizmus első számú célterülete, hanem az itt található intézményeknek, kereskedelmi kínálatnak köszönhetően országos és határon túli vonzással is bír, kiemelkedő vállalkozási sűrűséggel és foglalkoztatási volumennel. A **vonzó és jól működő vállalkozási környezet** érdekében a közösségi közlekedés színvonalának és az ezekhez kapcsolódó fogadóterületek, illetve a város karakterét, arculatát meghatározó tengelyek és körutak minőségének fejlesztése szükséges. A területen a Fővárosi Önkormányzat mellett 11 kerületi önkormányzat érintett. Ez a közös tervezés, egységes koncepció mentén történő helyi fejlesztések mellett több **koordinációt** igényel, még a nem fejlesztési jellegű intézkedések esetében is. Meg kell találni azokat az eszközöket, amelyekkel az intézményi, gazdasági, turisztikai és lakó funkciók egymást nem zavaró módon tudnak működni, és amelyek nem vezetnek a szomszédos kerületek, területek szempontjából negatív externáliákhoz.

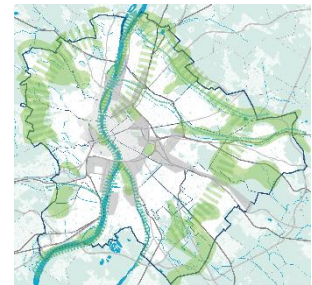
Megvalósítást kiemelten biztosító beavatkozások

2. Kék-zöld hálózat

A beavatkozás célja

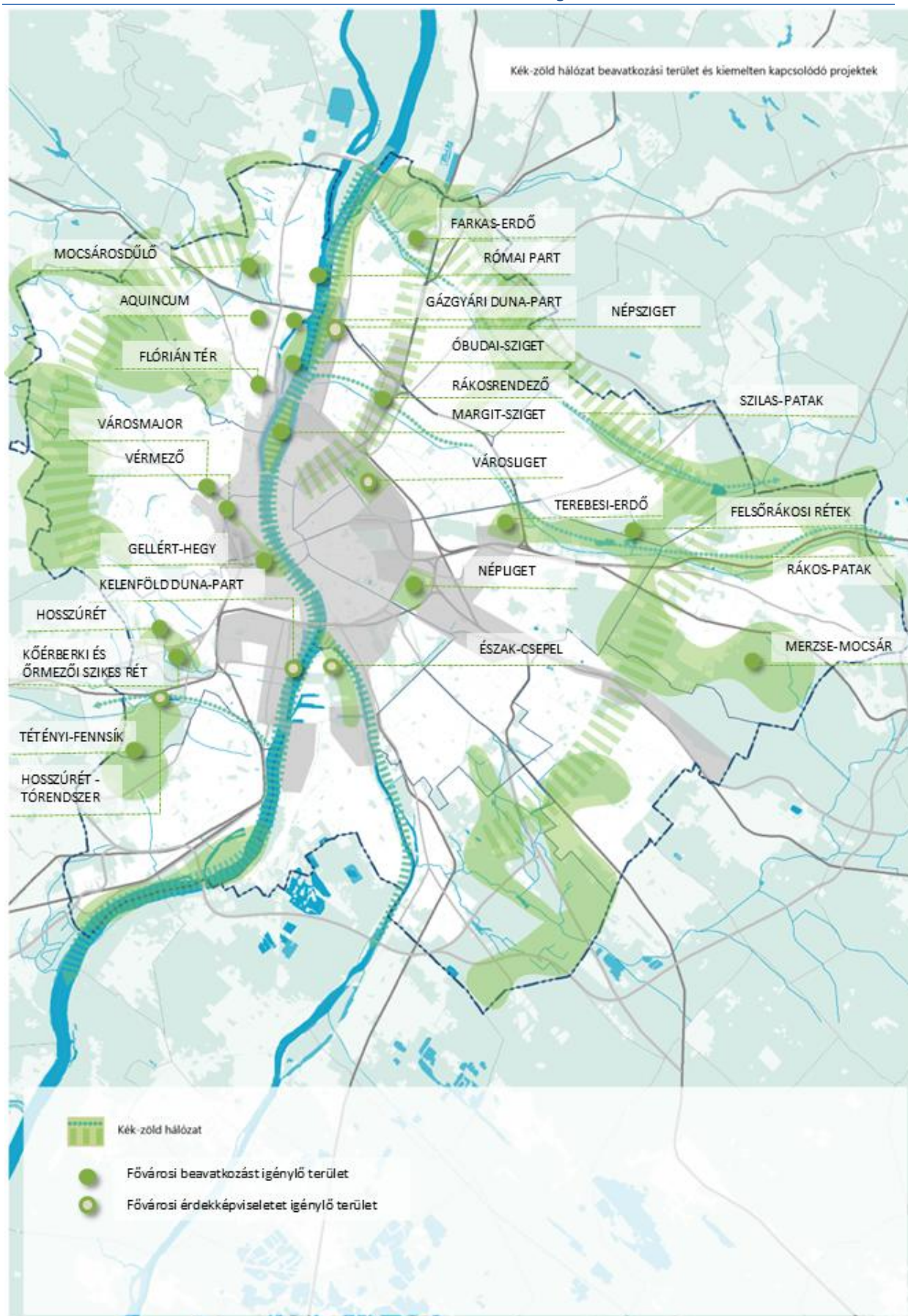
- A városi zöldfelületek **elsődleges településökológiai szolgáltatásainak** (kondicionálás, a városklíma enyhítése, az élőhelyek és a friss levegő biztosítása) támogatása, ennek növelése érdekében állapotuk, természetességük javítása, a zöldinfrastruktúra folytonosságának biztosítása.
- A meglévő zöldfelületi elemek **terheltségének kiegyenlítése**: a megvalósuló fejlesztések a jelenleg túlterhelt városi parkok és budai erdők tehermentesítését szolgálják, míg az alulhasznosított zöldfelületek fejlesztésével a lakossági rekreációt szolgáló helyszínek bővülnek.
- A **biodiverzitás támogatása**, ehhez kapcsolódóan a vegyszerhasználat minimalizálása és a körforgásos gazdálkodás erősítése a fenntartásban és kezelésben, valamint a természetvédelmi területek bővítése.
- A közlekedési-, közmű és tűzvédelmi szabványok és előírások felülvizsgálata a **városi növényzet életterének biztosítása** érdekében.
- Az önkormányzat részvételen és együttműködéseken, partnerségen alapuló zöldinfrastruktúra-üzemeltetési és tervezési gyakorlatának erősítése.
- A terület részletes szakági dokumentuma Budapest Zöldinfrastruktúra koncepciója (1255/2017.(VIII.30.) Főv. Kgy. határozat) és a **Radó Dezső terv** (Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterve 664/2021. (III.31.) Főv. Kgy. határozattal elfogadva). Fejlesztési cél a dokumentumokban rögzítettek megvalósítása.

>> Fotó: Főpolgármesteri Hivatal,
Pesterzsébet, Duna sétány

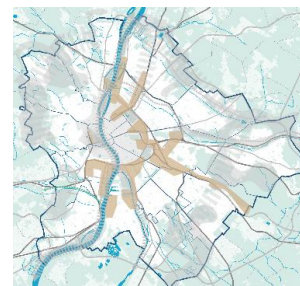
Megvalósítást kiemelten biztosító beavatkozások

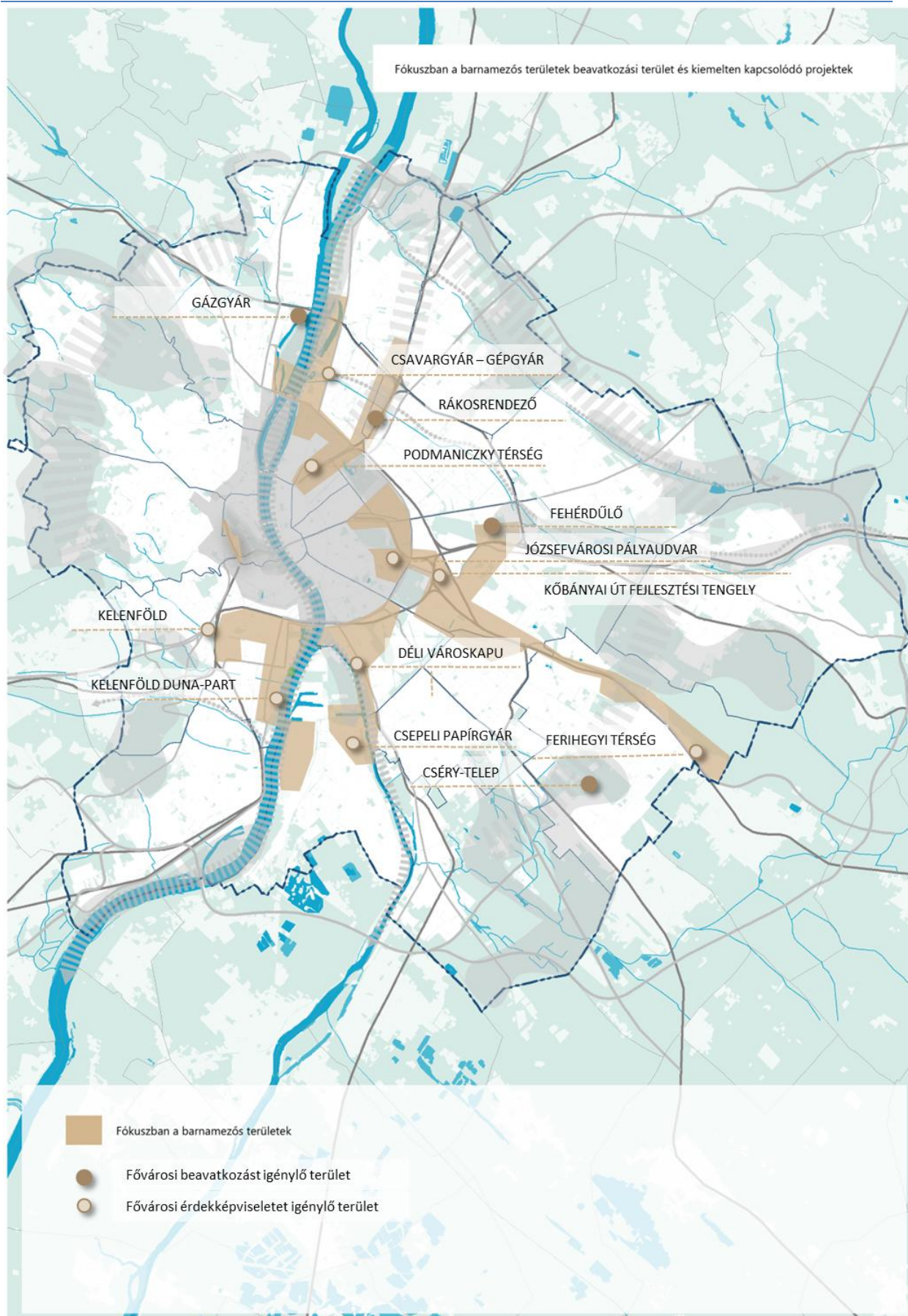
3. Fókuszban a barnamezős területek

A beavatkozás célja

- A használaton kívüli, illetve alulhasznosított barnamezős területek jelentős területi tartalékot jelentenek a város későbbi fejlesztései számára, lehetőséget biztosítanak városias funkciók elhelyezésére, a városfejlesztés során elsődlegesen ezen területek aktivizálására kell törekedni. A barnamezős területek mind a lokáció, mind a tulajdonosi szerkezet, az épületállomány, az esetleges szennyezettség mértéke szempontjából különbözőek, és más-más fejlesztési potenciállal rendelkeznek, ezért **egyedi, helyre szabott fejlesztési programokat kell kidolgozni és megvalósítani**.
- Az értékes épületek védelme, az identitás megőrzése és erősítése érdekében, a területek funkcióváltása, a környezet és **a város szempontjából előnyös vegyes használat kialakítása** szükséges.
- Az épületállomány fejlesztése és a szabadterek rendezése során a karaktermegőrzés mellett törekedni kell a körkörös gazdálkodásra, az energiahatékonyságra, a klímaalkalmazkodási célok megvalósítására, egyebek között a fenntartható csapadékvíz-gazdálkodásra, valamint az épületek távhőre történő csatlakoztatási lehetőségének megteremtése.
- A közlekedési infrastruktúra és a közterületi hálózat fejlesztését a távolabbi barnamezős területek potenciáljának figyelembevételével, a szomszédos területekkel történő megfelelő kapcsolódás követelményei és a sikeres funkcióváltás biztosításához szükséges mobilitási igények teljesítésével kell megvalósítani.
- Kiemelt feladat a barnamezős területek **zöldfelületi-rekreációs célú hasznosítása**, a zöldfelület-hiányos területek ellátottságának javítása, a klímaadaptáció erősítése a kék-zöld infrastruktúra fejlesztésével és a teljes értékű zöldfelület biztosításával. A különböző intenzitású és használati értékű zöldfelületi fejlesztések kialakítását átmeneti hasznosítás keretében is érdemes ösztönözni.
- A barnamezős területek között vannak olyan területek is, amelyek - bár alulhasznosítottak tekinthetők -, de funkcióváltásuk a közeljövőben nem indokolt, mivel az ott aktív gazdasági szervezetek működése nem jelent konfliktust a környezetében lévő funkciókkal, területhasználatokkal. Az ilyen területek esetében cél a területek telephelyként való megújítása, a **vállalkozások fejlesztéseinek támogatása**.
- A jelentős mértékű talajszennyezéssel rendelkező **területek kármentesítése** is egyre sürgősebb feladat, mert a szennyezés akadályozza a területek funkcióváltását.

Megvalósítást kiemelten biztosító beavatkozások

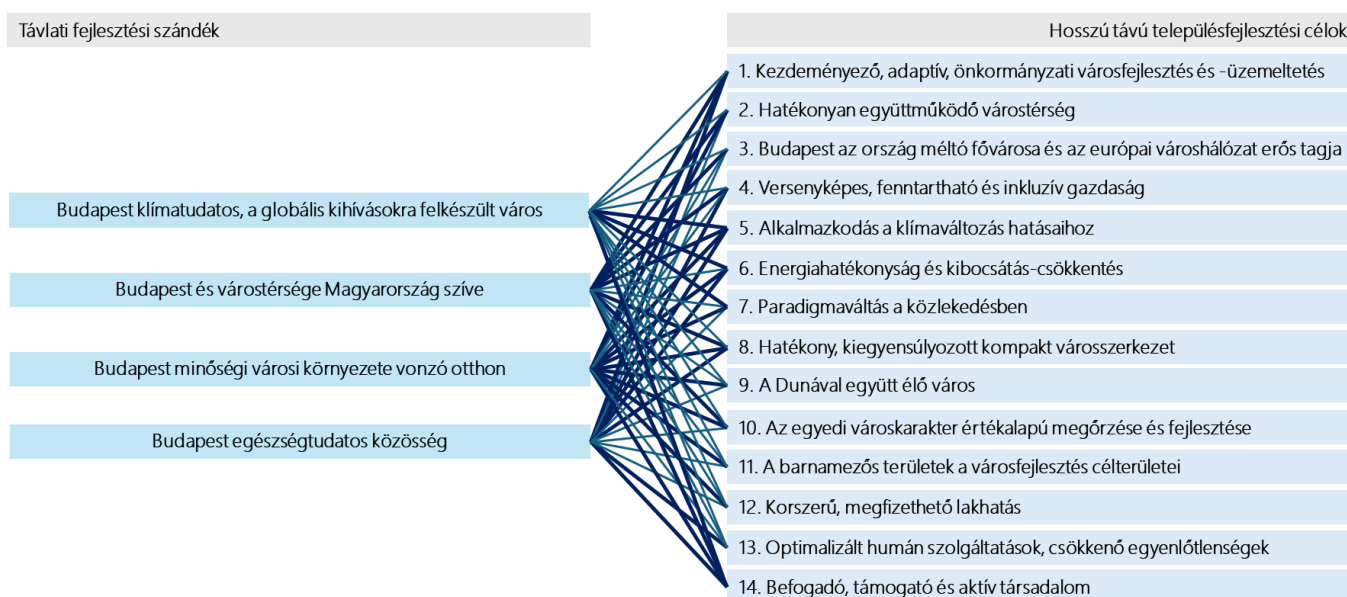
2.3. A településfejlesztési célok rendszere és a célok összefüggései

Településfejlesztési célok rendszere

JÖVŐKÉP (TÁVLATI FEJLESZTÉSI SZÁNDÉKOK)	Budapest klímatudatos, a globális kihívásokra felkészült város					
	Budapest és várostérsége Magyarország szíve					
	Budapest minőségi városi környezete vonzó otthon					
	Budapest egészségtudatos közösség					
HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK	1. Kezdeményező, adaptív, önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés 2. Hatékonyan együttműködő várostérség 3. Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat erős tagja 4. Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság 5. Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz 6. Energiahatékonyság és kibocsátás-csökkentés 7. Paradigmaváltás a közlekedésben 8. Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet 9. A Dunával együtt élő város 10. Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése 11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei 12. Korszerű, megfizethető lakhatás 13. Optimalizált humán szolgáltatások, csökkenő egyenlőtlenségek 14. Befogadó, támogató és aktív társadalom					
KÖZÉP- TÁVÚ CÉLOK	1. Megfizethetőség és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben	2. Egészség és gondoskodás	3. Zöld átállás: klíma- és környezetvédelem	4. Értéktörző és értékteremtő minőségi városfejlesztés	5. Fenntartható és inkluzív gazdaság	6. Városkormányzás
TELEPÜLÉS- FEJLESZTÉSI ELVEK	ESÉLYTEREMTŐ: elsősorban az itt élő embereket szolgálja ÉRTÉKALAPÚ: az értékeire építve fejleszt ZÖLD: erőforrásaival jól gazdálkodik és védi a környezetét NYITOTT ÉS KEZDEMÉNYEZŐ: új kihívásokra rugalmasan reagál, felkészült és partnerség alapú döntéseket hoz					

Településfejlesztési célok összefüggései

A távlati fejlesztési szándék és a hosszú távú célok közötti kapcsolatok erőssége az erőstől a közepesig grafikusán összegezve:

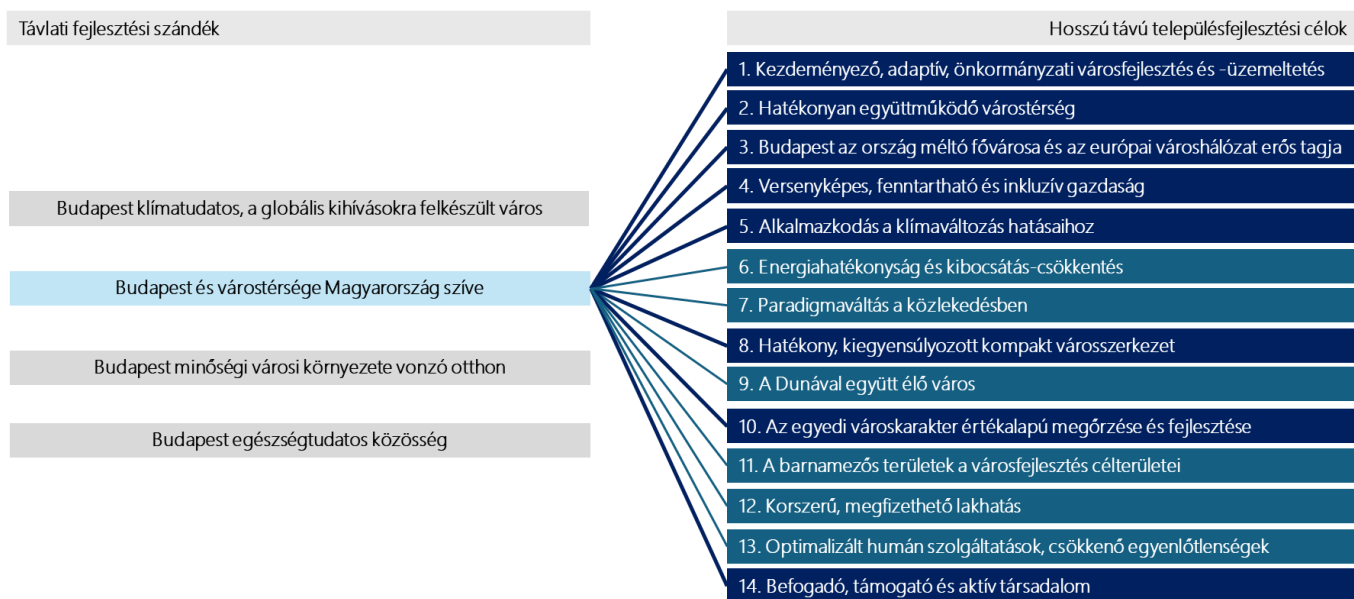
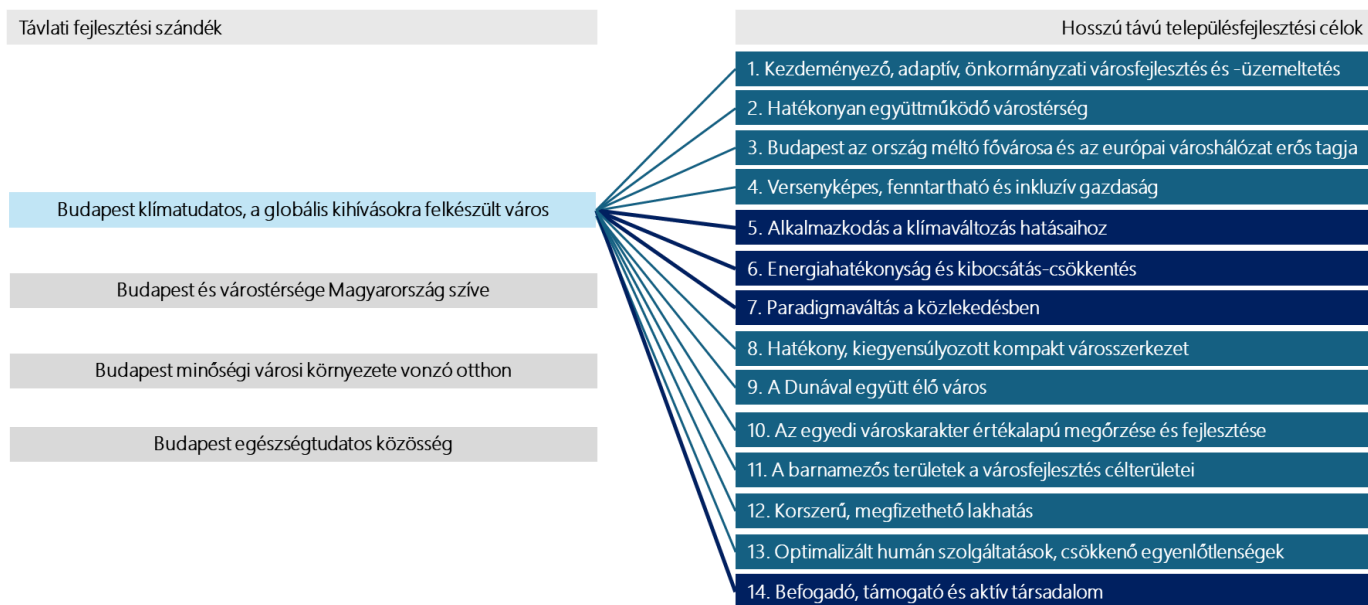
Az ábra egyes elemeinek összefüggései külön-külön ábrán a következő oldalakon szerepelnek.

A távlati fejlesztési szándék és a hosszú távú célok közötti kapcsolatok erőssége az erőstől a közepesig táblázatosan:

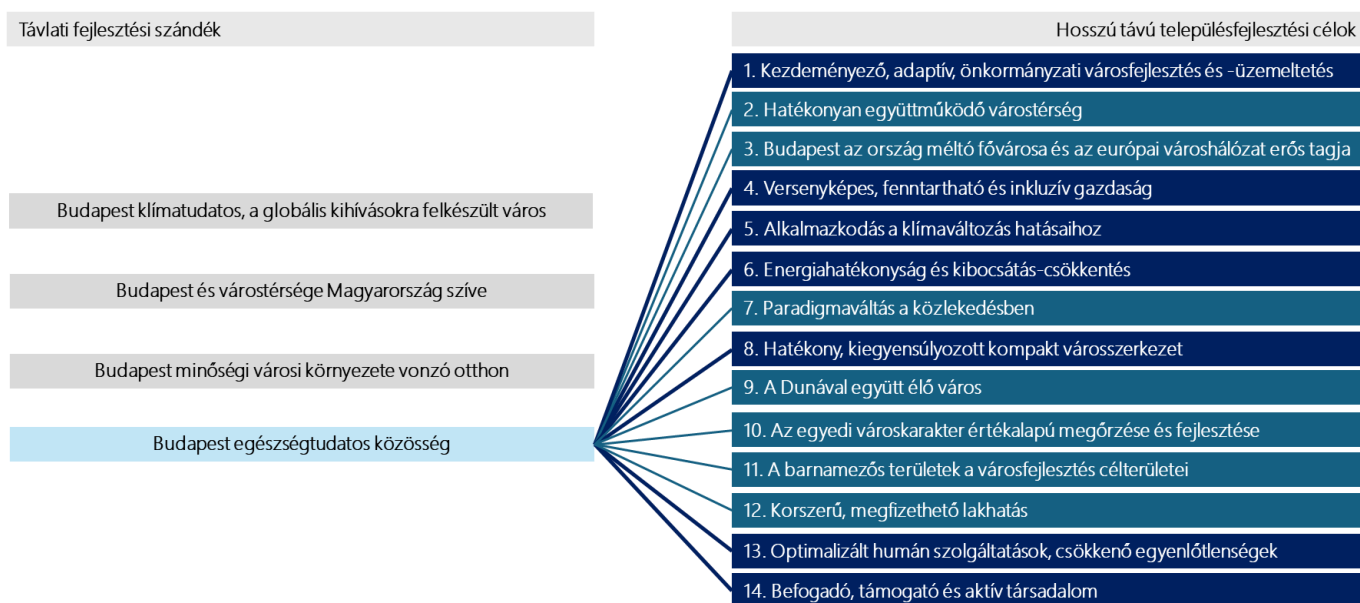
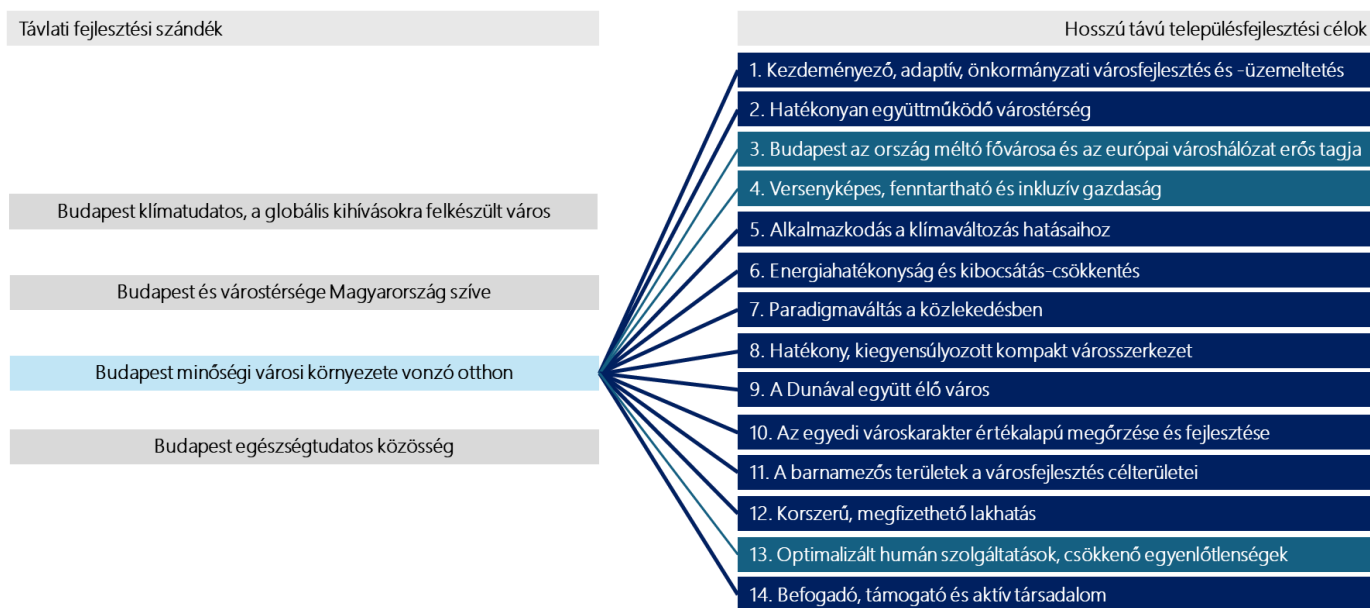

Távlati fejlesztési szándék Hosszú távú cél	Budapest klímatudatos, a globális kihívásokra felkészült város	Budapest és várostérsége Magyarország szíve	Budapest minőségi városi környezete vonzó otthon	Budapest egészségtudatos közösség
1. Kezdeményező, adaptív, önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés	●	●	●	●
2. Hatékonyan együttműködő várostérség	●	●	●	●
3. Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat erős tagja	●	●	●	●
4. Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság	●	●	●	●
5. Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz	●	●	●	●
6. Energiahatékonyság és kibocsátáscsökkentés	●	●	●	●
7. Paradigmaváltás a közlekedésben	●	●	●	●
8. Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet	●	●	●	●
9. A Dunával együtt élő város	●	●	●	●
10. Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	●	●	●	●
11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei	●	●	●	●
12. Korszerű, megfizethető lakhatás	●	●	●	●
13. Optimalizált humán szolgáltatások, csökkenő egyenlőtlenségek	●	●	●	●
14. Befogadó, támogató és aktív társadalom	●	●	●	●

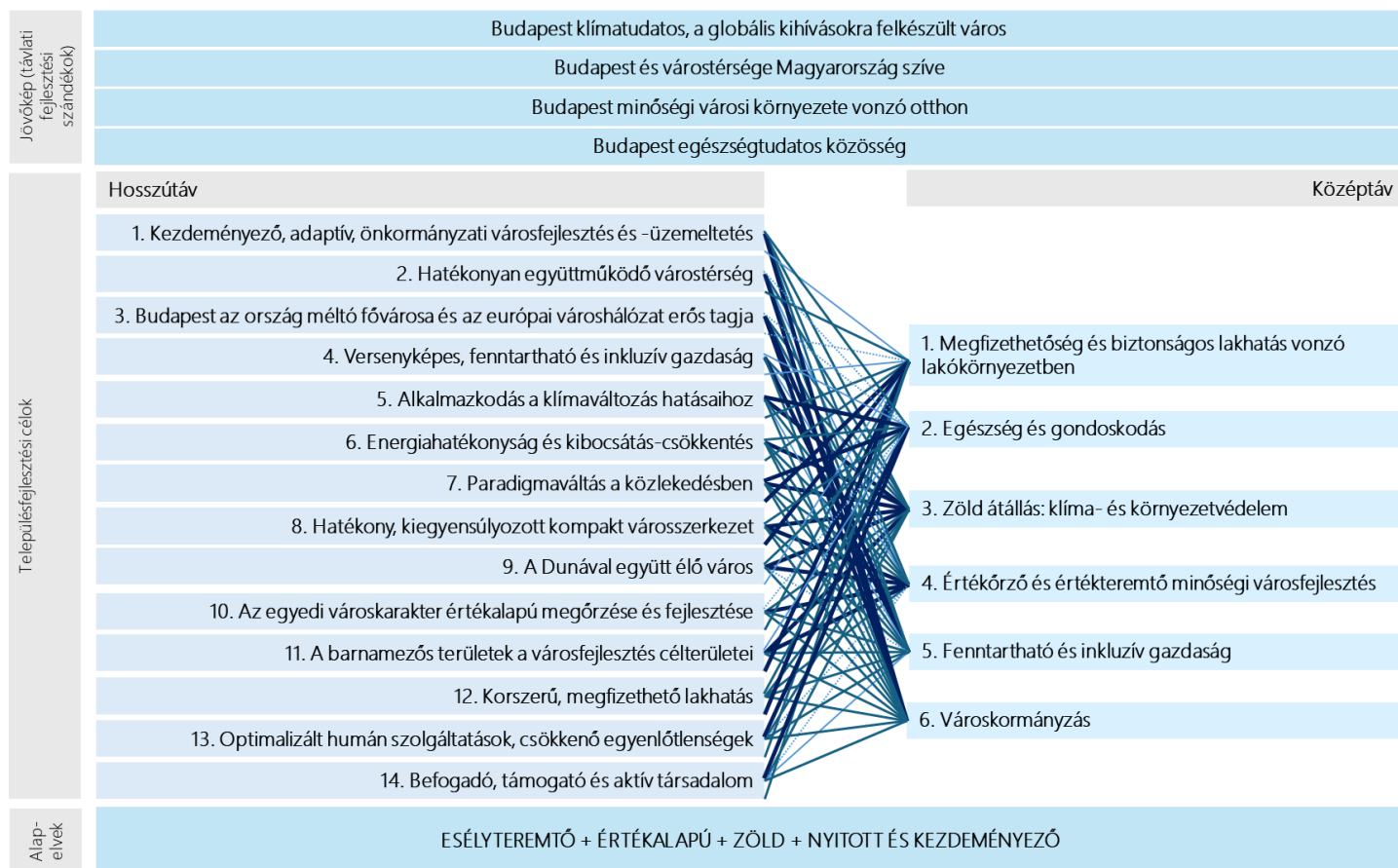
A távlati fejlesztési szándék és a hosszú távú célok közötti kapcsolatok erőssége az erőstől a közepesig grafikusán szándékonként:

A távlati fejlesztési szándék és a hosszú távú célok közötti kapcsolatok erőssége az erőstől a közepesig grafikusán szándékonként:

A különböző időtávú célok közötti kapcsolatok erőssége a rendkívül erőstől a gyengéig grafikusán összegezve (—————)

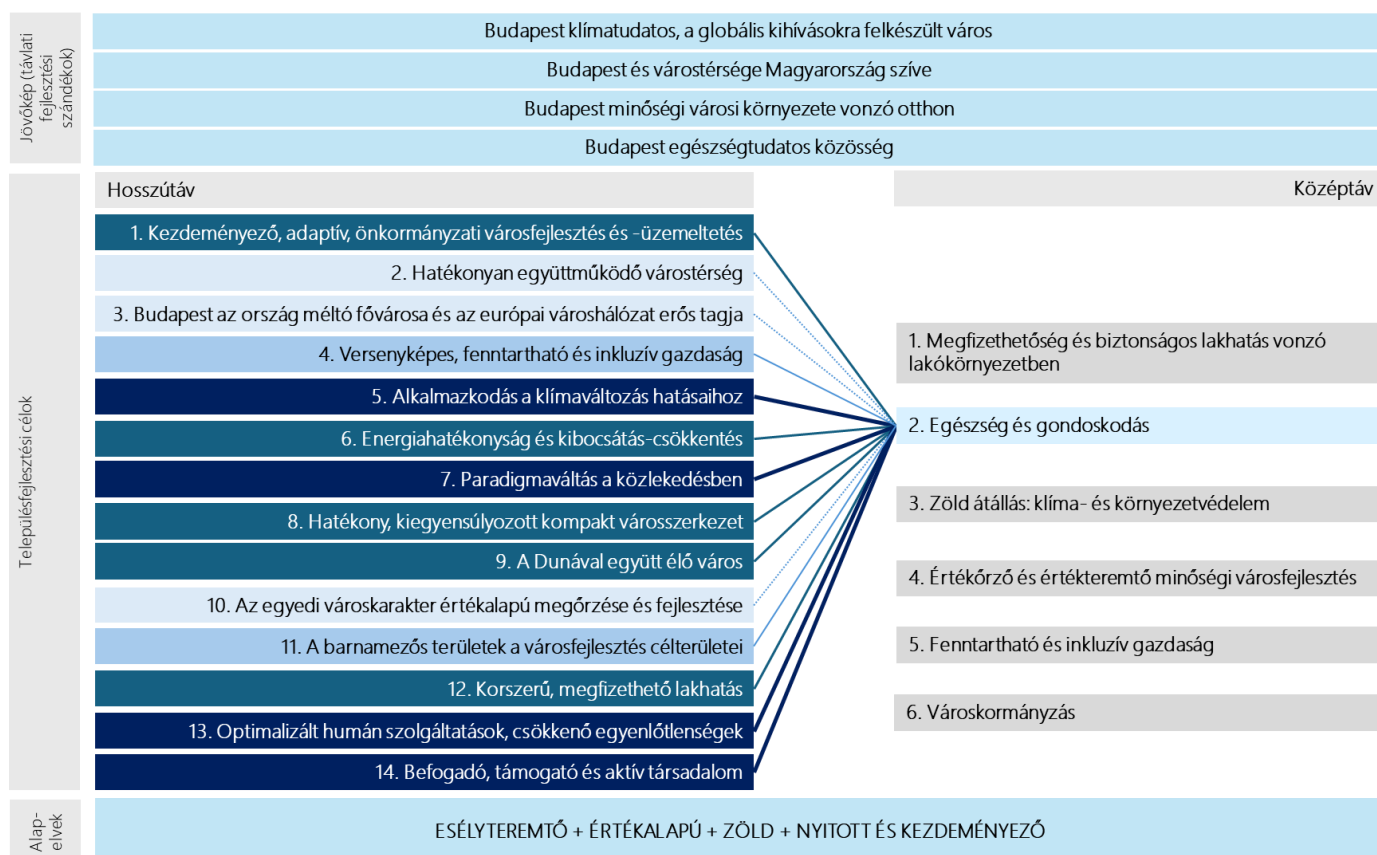
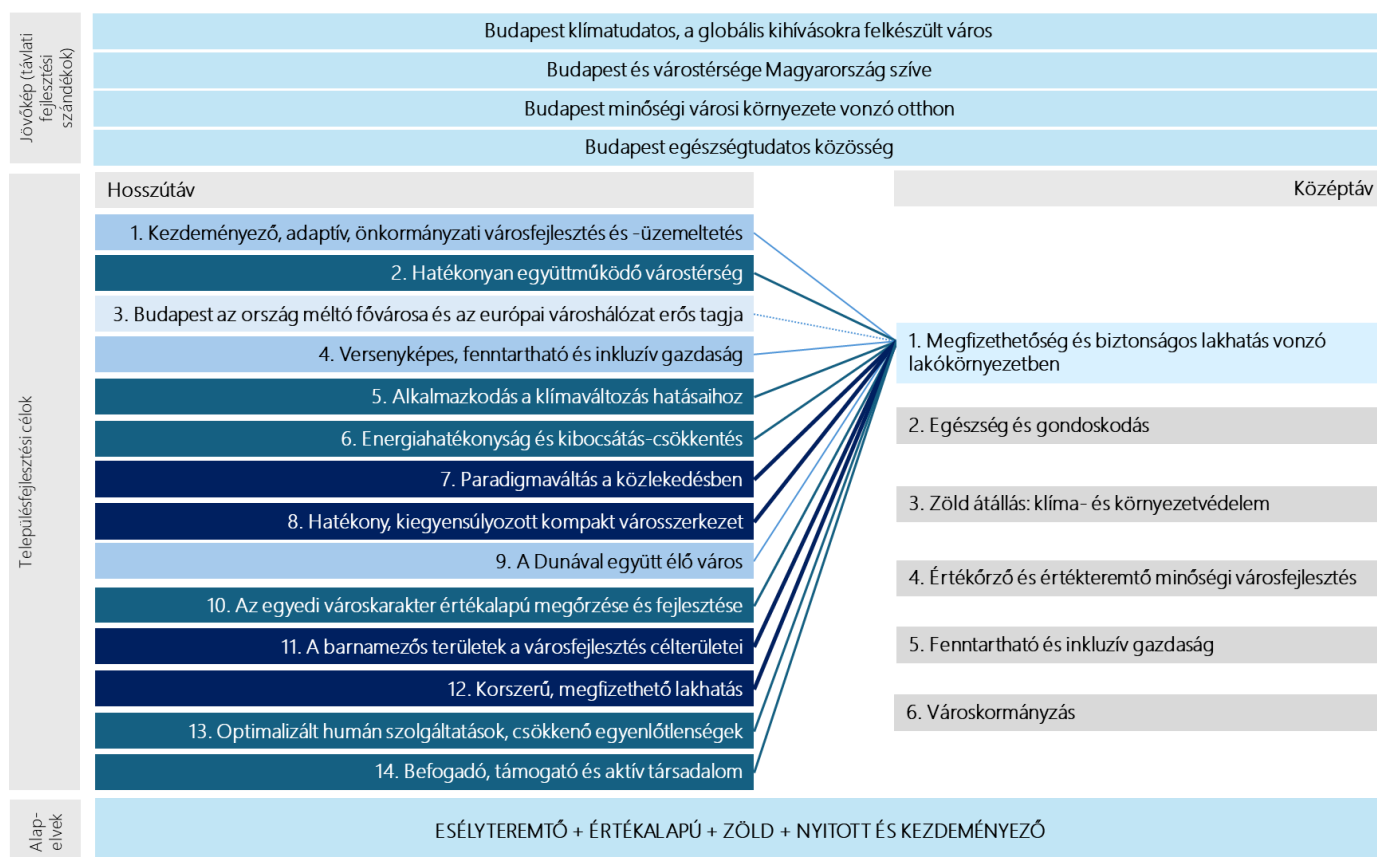

A különböző időtávú célok közötti kapcsolatok erőssége a rendkívül erőstől a gyengéig táblázatosan:

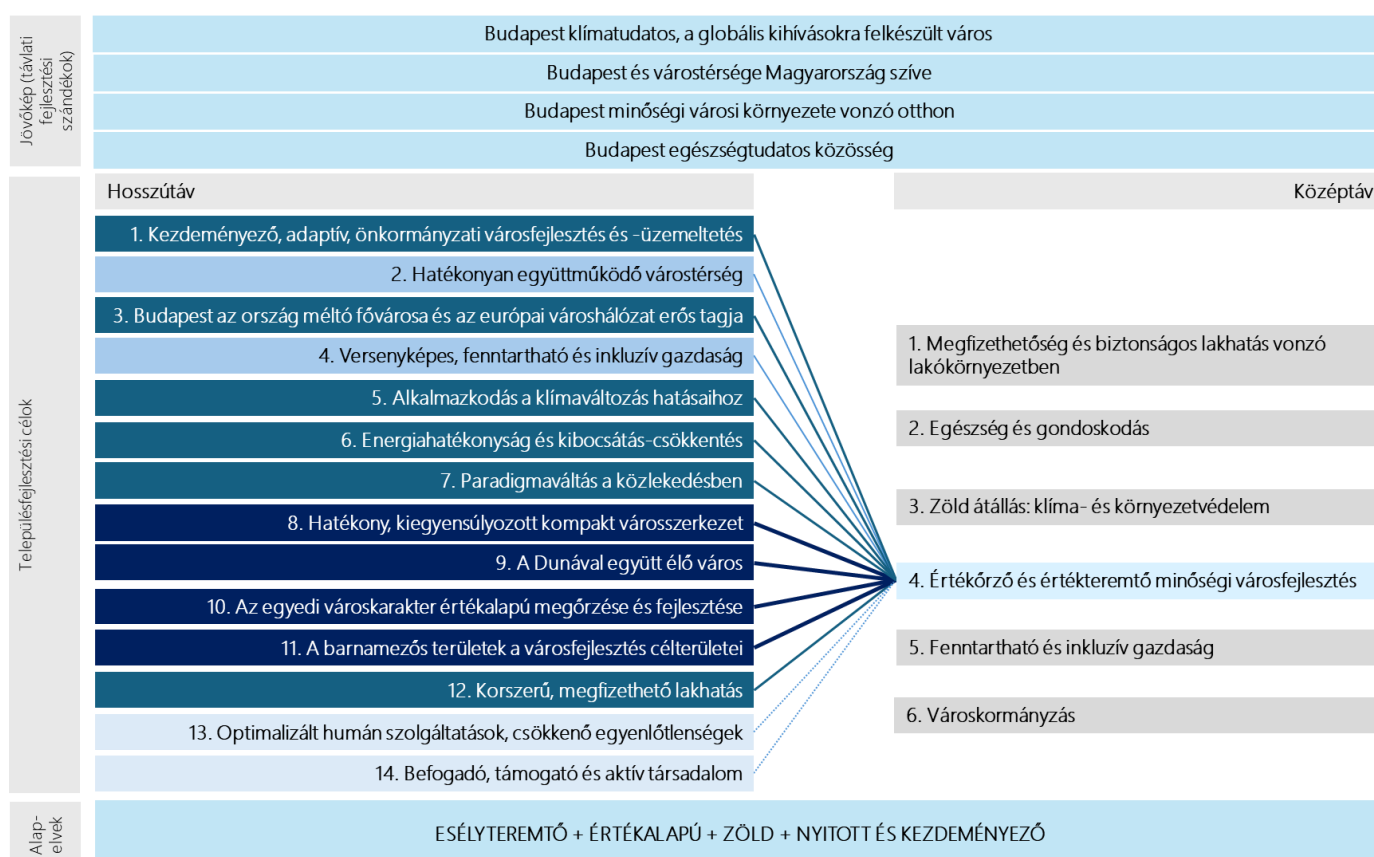
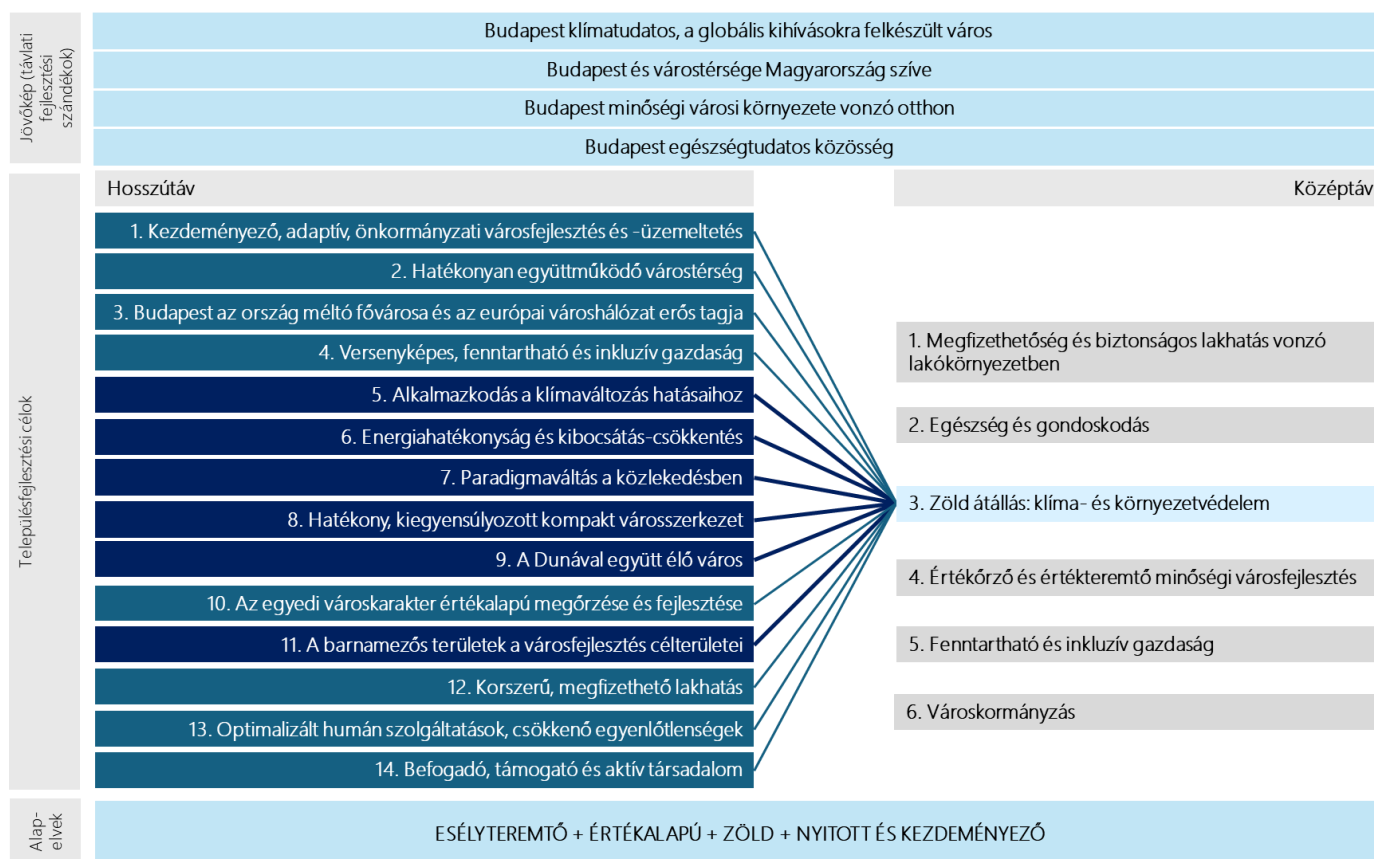

Középtáv	1. Megfizethetőség és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben	2. Egészség és gondoskodás	3. Zöld átállás: klíma-és környezetvédelem	4. Értéktörző és értékteremtő minőségi városfejlesztés	5. Fenntartható és inkluzív gazdaság	6. Város- kormányzás
Hosszú táv						
1. Kezdeményező, adaptív, önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés	●	●	●	●	●	●
2. Hatékonyan együttműködő várostársaság	●	●	●	●	●	●
3. Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat erős tagja	●	●	●	●	●	●
4. Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság	●	●	●	●	●	●
5. Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz	●	●	●	●	●	●
6. Energiahatékonyság és kibocsátás-csökkentés	●	●	●	●	●	●
7. Paradigmaváltás a közlekedésben	●	●	●	●	●	●
8. Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet	●	●	●	●	●	●
9. A Dunával együtt élő város	●	●	●	●	●	●
10. Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	●	●	●	●	●	●
11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei	●	●	●	●	●	●
12. Korszerű, megfizethető lakhatás	●	●	●	●	●	●
13. Optimalizált humán szolgáltatások, csökkenő egyenlőtlenségek	●	●	●	●	●	●
14. Befogadó, támogató és aktív társadalom	●	●	●	●	●	●

A különböző időtávú célok közötti kapcsolatok erőssége a rendkívül erőstől a gyengéig grafikusán célonként (—————)

A különböző időtávú célok közötti kapcsolatok erőssége a rendkívül erőstől a gyengéig grafikusán célonként (—————)

A különböző időtávú célok közötti kapcsolatok erőssége a rendkívül erőstől a gyengéig grafikusán célonként (—————)

